



ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҰЛТТЫҚ СТАНДАРТЫ

Денсаулық сақтау бойынша ақпараттандыру

**МЕДИЦИНАЛЫҚ КӨМЕК КӨРСЕТУДІҢ ҮЗДІКСІЗДІГІН
ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУГЕ АРНАЛҒАН ҰҒЫМДАР ЖҮЙЕСІ**

ҚР СТ ISO 13940

(ISO 13940:2015 - Health informatics — System of concepts to support continuity of care, IDT)

Ресми басылым

**Қазақстан Республикасы Сауда және интеграция министрлігінің
Техникалық реттеу және метрология комитеті
(Мемстандарт)**

Нұр-Сұлтан

Алғысөз

1 Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігі «Салидат Қайырбекова атындағы денсаулық сақтауды дамытудың Ұлттық ғылыми орталығы» шаруашылық жүргізу құқығындағы республикалық мемлекеттік кәсіпорны **ӘЗІРЛЕП ЕНГІЗІЛДІ.**

2 Қазақстан Республикасы Сауда және интеграция министрлігінің Техникалық реттеу және метрология комитеті төрағасының 2021 жылғы 30 қыркүйектегі № 359 бұйрығымен **БЕКІТІЛІП, ҚОЛДАНЫСҚА ЕНГІЗІЛДІ**

3 Осы стандарт ISO 13940:2015 Health informatics – System of concepts to support continuity of care (Денсаулық сақтауды ақпараттандыру – Үздіксіз медициналық көмек көрсетуді қамтамасыз ететін ұғымдар жүйесі – 1-бөлім: Негізгі ұғымдар) халықаралық стандартпен бірдей.

Халықаралық стандартты ISO/TC 215 «Денсаулық сақтауды ақпараттандыру» техникалық комитеті әзірледі.» Ағылшын (en) тілінен аударылған.

Осы стандарт дайындалған (әзірленген) және сілтемелер берілген негізгі халықаралық стандарттардың ресми даналары Қазақстан Республикасы Сауда және интеграция министрлігінің Техникалық реттеу және метрология комитетінде бар.

Сәйкестік дәрежесі – бірдей (IDT).

Осы стандарт стандарттың сілтемелік халықаралық, өңірлік стандарттарға, шет мемлекет стандарттарына сәйкестігі туралы мәліметтер берілген қосымшамен толықтырылған.

Осы стандарт Қазақстан Республикасының қолданыстағы стандарттарындағы және қабылданатын халықаралық стандарттағы терминологиялық баптарды салыстыру туралы ақпарат келтірілген қосымшамен толықтырылған.

4 АЛҒАШ РЕТ ЕНГІЗІЛГЕН

Осы стандартқа енгізілген өзгерістер туралы ақпарат жыл сайын басып шығарылатын «Стандарттау жөніндегі құжаттар» каталогында, ал өзгерістер мен мәтінгі ай сайын басып шығарылатын стандарттардың ақпараттық сілтемелерінде жарияланады. Осы стандарт қайта қаралған (жойылған) немесе ауыстырылған жағдайда, тиісті хабарлама мерзімді басып шығарылатын стандарттың ақпараттық сілтемесінде жарияланады

Осы стандарт Қазақстан Республикасы Сауда және интеграция министрлігінің Техникалық реттеу және метрология комитетінің рұқсатынсыз ресми басылым ретінде толықтай немесе бөлшектеліп басылып шығарыла, көбейтіле және таратыла алмайды

Мазмұны

	Кіріспе	VI
1	Қолдану саласы	11
2	Нормативтік сілтемелер	11
3	Терминдер мен анықтамалар	12
	3.1 Медициналық көмек.....	12
	3.2 Ұғымдар мен терминдер	12
	3.3 Субъектілер	13
	3.4 Ресурстар	15
	3.5 Менеджмент	16
	3.6 Процесті басқару.....	17
	3.7 Уақыт	17
	3.8 Жауапкершілік	18
	3.9 Ақпаратты басқару	19
4	Белгіленулер мен қысқарған сөздер	19
5	Пациенттермен байланысты ұғымдар	19
	5.1 Жалпы ұғымдар	21
	5.2 Денсаулық сақтау жүйесіне қатысушы	24
	5.2.1 Пациент	26
	5.2.2 Жақын туысы	27
	5.2.3 Медициналық қызметтерді жеткізуші	27
	5.2.4 Медициналық көмек көрсетуге қолдауды қамтамасыз ететін тарап	35
6	Денсаулық сақтау мәселесімен байланысты ұғымдар	40
	6.1 Жалпы ұғымдар	41
	6.2 Денсаулық сақтау мәселесі	43
	6.3 Денсаулық мәселесі	45
	6.4 Денсаулық мәртебесі	46
	6.4.1 Пациенттің қазіргі жай-күйі	49
	6.4.2 Әлеуетті денсаулық мәртебесі	57
	6.5 Денсаулық жағдайы.....	59
	6.5.1 Денсаулық жағдайының бастапқы деректері	59
	6.5.2 Денсаулық жағдайының нәтижесі	60
	6.5.3 Медициналық көмекке қажеттілігі	61
	6.6 Денсаулық мәселелерінің тізбегі.....	64
	6.6.1 Клиникалық процеске қызығушылық	65
	6.6.2 Аурулар тізбесі	65
	6.6.3 Денсаулық мәртебесін дамыту	66
7	Іс-әрекетпен байланысты ұғымдар.....	66
	7.1 Жалпы ұғымдар	68
	7.2 Медициналық қызмет	70
	7.2.1 Медициналық қызметті жеткізушінің қызметі	72
	7.2.2 Денсаулық сақтау саласындағы іс-шаралар анықтамасы	73
	7.2.3 Өзін-өзі күту қызметі	74
	7.2.4 Нұсқаулықпен өзін-өзі күту	75
	7.2.5 Денсаулық сақтау саласына жәрдемдесуге бағытталған қызмет	75
	7.2.6 Медициналық көмек көрсетуге қолдауды қамтамасыз ететін тараптардың ұйғарылған қызметі	77
	7.2.7 Медициналық қызметтің элементі.....	77
	7.2.8 Автоматтандырылған денсаулық сақтау.....	89
	7.2.9 Медициналық ресурстары	90

7.2.10	Медициналық қаражаттар	94
8	Процеспен байланысты ұғымдар.....	95
8.1	Жалпы ұғымдар	95
8.2	Медициналық процесс	95
8.2.1	Клиникалық процесс	97
8.2.2	Медициналық көмек сапасын басқару	99
8.2.3	Денсаулық сақтаудағы әкімшілік	100
8.2.4	Қолайсыз оқиға.....	100
8.2.5	Қолайсыз оқиғаларды басқару	101
8.2.6	Медициналық қызмет	102
8.2.7	Медициналық қызметтер анықтамасы	103
9	Медициналық жоспарлаумен байланысты ұғымдар	104
9.1	Жалпы ұғымдар	104
9.2	Медициналық көмек көрсету жоспары	106
9.2.1	Бір бейінді медициналық көмек көрсету жоспары	109
9.2.2	Көп бейінді медициналық көмек көрсету жоспары	109
9.2.3	Медициналық көмек көрсетудің негізгі жоспары.....	110
9.2.4	Клиникалық нұсқаулық	111
9.2.5	Денсаулық сақтау мақсаты	115
9.2.6	Денсаулық сақтау міндеттері	116
9.2.7	Медициналық қызметтер кешені	117
9.2.8	Қажетті медициналық қызмет	118
10	Уақытпен байланысты ұғымдар	119
10.1	Жалпы ұғымдар	119
10.2	Медициналық көмек көрсету кезеңі	120
10.2.1	Медициналық көмек көрсетуге өкілеттілікті ұсыну кезеңі.....	122
10.2.2	Медициналық қызмет кезеңі	124
10.2.3	Медициналық қызметті кешіктіру	131
10.2.4	Клиникалық процестің эпизоды	135
10.2.5	Денсаулық мәртебесінің кезеңі.....	136
10.2.6	Медициналық көмек көрсету эпизоды	137
11	Міндеттемелермен байланысты ұғымдар.....	141
11.1	Жалпы ұғымдар	141
11.2	Медициналық өкілеттілік	142
11.2.1	Талаптарға өкілеттілік	144
11.2.2	Медициналық көмек көрсету кезеңіне арналған ұйғарым	145
11.2.3	Медициналық қызметке өкілеттілік	147
11.2.4	Үздіксіздікті қамтамасыз ету өкілеттігі	148
11.2.5	Жеке деректерді беруге өкілеттілік	149
11.2.6	Хабардар етілген ерікті келісім	150
11.2.7	Келіспеу	151
11.2.8	Келісуге құқықтық қабілеттілігі	152
11.2.9	Заңмен белгіленген рұқсат	153
11.2.10	Медициналық міндеттеме	154
11.2.11	Пациенттің өтініші	155
11.3	Медициналық көмек көрсетуге талаптар	156
11.3.1	Бастапқы байланысқа қойылатын талаптар	158
11.3.2	Жолдама	159
11.3.3	Сұрау салу	160
11.3.4	Медициналық көмек көрсетуге талаптар себебі	161
12	Ақпаратты басқарумен байланысты ұғымдар	162

12.1	Жалпы ұғымдар	162
12.2	Денсаулық паспорты	164
12.2.1	Медицина қызметкерінің жазбасы	165
12.2.2	Жеке медициналық деректер.....	166
12.2.3	Медициналық жазбаның элементі.....	167
12.2.4	Электрондық денсаулық паспортының элементі.....	115
12.3	Жалпы деректер қоймасы	170
12.4	Медициналық ақпараттың жиынтық қоймасы	171
12.5	Денсаулық паспортынан үзінді көшірме	172
12.5.1	Электрондық денсаулық паспортынан үзінді көшірме	173
12.5.2	Пациенттің электрондық денсаулық паспортынан қысқаша үзінді көшірме	174
12.5.3	Медициналық құжаттама.....	175
12.5.4	Медициналық міндеттер.....	181
12.5.5	Медициналық ақпаратты сұрату	183
12.6	Денсаулық жағдайы туралы анықтама	183
13	Сәйкестік	185
	А-қосымшасы (ақпараттық) Осы халықаралық стандарттағы нормативтік ұғымдарға арналған негіз	186
	Б-қосымшасы (ақпараттық) Стандарттың сілтемелік халықаралық, өңірлік стандарттарға, шет мемлекет стандарттарына сәйкестігі туралы мәліметтер	202
	В-қосымшасы (ақпараттық) Ұлттық стандарттау жүйесінде және қабылданған халықаралық стандартта қолданылатын терминологиялық мақалаларды салыстыру	203
	Библиография	206

Кіріспе

0.1 Жалпы ұғымдар

Осы стандарттың мақсаты үздіксіз медициналық көмек көрсетуді қамтамасыз ету үшін қажетті жалпы ұғымдарды анықтаудан тұрады. Үздіксіз медициналық көмек көрсету сапалы және қауіпсіз медициналық көмектің маңызды аспектісі болып табылады, ал семантикалық үйлесімділігі үздіксіз медициналық көмек көрсету үшін негізгі талап болып табылады. Үздіксіз медициналық көмек көрсету үшін қажетті ұғымдар медициналық қызметтердің мазмұны сияқты, байланысын да көрсетуі керек.

Денсаулық сақтау саласындағы және клиникалық процестердегі қызмет медициналық көмекті қамтамасыз етеді. Мұндай процестер пациент пен медицина қызметкерлерінің арасындағы өзара әрекеттесуді көрсетеді. Клиникалық процесс пациентке бағытталған үздіксіздікті қамтамасыз етеді. Сондай-ақ, үздіксіз медициналық көмек көрсетуді білдіретін ұғымдарды аяқтау үшін ресурстарды басқару, өңдеу және әкімшілендіру үшін бірқатар негізгі алғышарттар қажет.

Осы стандартта анықталған үздіксіз медициналық көмек көрсету ұғымдарының жүйесі клиникалық процеске негізделген. Ақпараттық жүйелердегі үздіксіз медициналық көмектің сипаттамасы және ресми рәсімдеу ұлттық, мәдени және кәсіби кедергілерді жеңу үшін жалпы тұжырымдамалық негізді белгілеу үшін тиісті ұғымдар мен сипаттамалық терминдерді анықтауды білдіреді.

0.2 Осы стандарттың мақсаттары

Осы стандарттың жалпы мақсаты медициналық қызметтердің мазмұны мен контекстіне арналған жан-жақты тұжырымдамалық негізді құрудан тұрады. Осы стандарт денсаулық сақтау ұйымдарындағы барлық деңгейдегі өзара іс-қимыл үшін және денсаулық сақтаудағы ақпараттық жүйелерді дамыту үшін негіз болуға тиіс.

Ұғымдар денсаулық сақтау саласында үздіксіз медициналық көмек көрсетуді қолдайды, оның негізгі мақсаты білімді бақылау және басқару үшін екінші рет пайдалану сияқты басқа мақсаттар үшін медициналық ақпаратты пайдалануға мүмкіндік беретін клиникалық процестер болып табылады. Денсаулық сақтау саласындағы қызметтің негізгі бағыты пациенттер мен медицина қызметкерлерінің арасындағы өзара іс-қимыл болып табылады. Мұндай өзара іс-қимыл денсаулық сақтау мен клиникалық процестерде болады және осы стандарттың процестік тәсілінің негіздемесі болып табылады. Осы стандарт клиникалық перспективаға негізделген және үздіксіз медициналық көмек көрсетуге қол жеткізу үшін негізгі ұғым ретінде клиникалық процеске бағытталған.

Үздіксіз медициналық көмек көрсетуді қолдау үшін стандарт сондай-ақ денсаулық сақтаудың клиникалық, басқарушылық және ресурстық аспектілері үшін ұғымдар мен тұжырымдамалық қатынастардың жан-жақты анықтамаларын енгізуге бағытталған.

Осы стандарт іс жүзінде денсаулық сақтаудағы ақпаратқа қойылатын талаптарды анықтау кезінде пайдалануға арналған. Бұл,

- халықаралық, ұлттық немесе жергілікті деңгейде өзара іс-қимыл үшін жалпы негіздер ретінде корпоративтік модельдерді,
- ақпараттық жүйелерді, сондай-ақ
- клиникалық процестердің белгілі бір түрлері үшін құрылымдық ақпарат әзірлеу кезінде спецификацияның барлық деңгейін қамтитын болады.

0.3 Денсаулық ұғымы туралы

Бұл стандарт Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының (ДДҰ) 1948 жылғы денсаулық туралы декларациясына негізделген: «... аурудың немесе қауқарсыздықтың болмауы ғана емес, толық физикалық, психикалық және әлеуметтік әл-ауқатының жағдайы». 1986 жылы ДДҰ жоғарыда аталған анықтамаға: «өмірдің мақсаты емес, күнделікті өмірге арналған ресурс» және «денсаулық - бұл әлеуметтік және жеке ресурстарды, сондай-ақ физикалық мүмкіндіктерді атап көрсететін оң ұғым» деген екі түзету енгізді.

ДДҰ-ның тіршілік әрекеті мен денсаулығының қызмет етуінің, шектелуінің Халықаралық сыныптамасында (ҚХС) денсаулық ұғымы неғұрлым нақты жіктеледі. ҚХС теориялық модель тиісінше денсаулық компоненттерін; ағзаның функцияларын, дене құрылымын, белсенділік пен қатысуды, жеке және экологиялық факторларды анықтайды. Осы стандарт денсаулық туралы декларацияға негізделген ҚХС денсаулық моделін қолданады.

Осы стандартта «денсаулық» сөзі аталған стандарттың шеңберінде қандай да бір ұғымды білдіретін оқшауланған термин ретінде қолданылмайды. «Денсаулық» сөзі бірнеше терминдерде префикс ретінде қолданылады. Бұл префикстің мағынасы, терминмен ұсынылған ұғым пациенттің жағдайына немесе денсаулық мәртебесіне, көбінесе клиникалық немесе медициналық процеске қатысты болады.

0.4 Денсаулық сақтау және әлеуметтік көмек

Денсаулық сақтау мен әлеуметтік көмектің мақсаты денсаулыққа әсер ету, сондай-ақ ДДҰ ұғымында қалпына келтіру және қолдау болып табылады. ҚХС моделінде көрсетілген денсаулықтың бес компонентінің кез-келгеніне әсер етуі мүмкін барлық қызмет түрлері осындай көмектің бір бөлігі бола алады. Денсаулық сақтау және әлеуметтік көмек саласындағы қызметтің арасында айқын қайталану бар. Бұл стандарт әлеуметтік көмекті қамтымайтын (көптеген мәдениеттерде) денсаулық сақтау бөліміне бағытталған. Пациенттің рөлі денсаулық сақтауға қатысты анықталады, әрі таңдалған терминдер осы секторға жатады. Алайда, бұл ұғымдардың көпшілігі әлеуметтік көмек секторы үшін маңызды және денсаулық сақтаудың әртүрлі салаларындағы ынтымақтастық аясында бұл стандарт сондай-ақ әлеуметтік көмек үшін де қолданылуы керек.

0.5 Аталған стандарттың болжамды пайдаланушылары

Денсаулық сақтаудағы өзара іс-қимыл мәселелеріне мүдделі барлық қатысушылар осы денсаулықты ақпараттандыру стандартының болжамды пайдаланушылары болып табылады. Ол мыналарды қамтиды, бірақ олармен шектелмейді: тікелей медициналық көмек көрсететін мамандар мен топтар, денсаулық сақтаудың қаржылық ұйымдары, менеджерлер, пациенттер және медициналық-әлеуметтік көмек көрсететін топтар.

Бұл ұғымдар жүйесі медициналық ақпараттың барлық жүйелеріне, сондай-ақ денсаулық сақтаудың ақпараттық жүйелерін әзірлеу және пайдалану үшін маңызды. Ол сондай-ақ ұйымдастырушылық шешімдер қабылдау үшін негіз ретінде және ақпараттық жүйелерді пайдаланумен байланысты емес әзірлемелерде бизнесті талдау-үшін қолданылуы мүмкін.

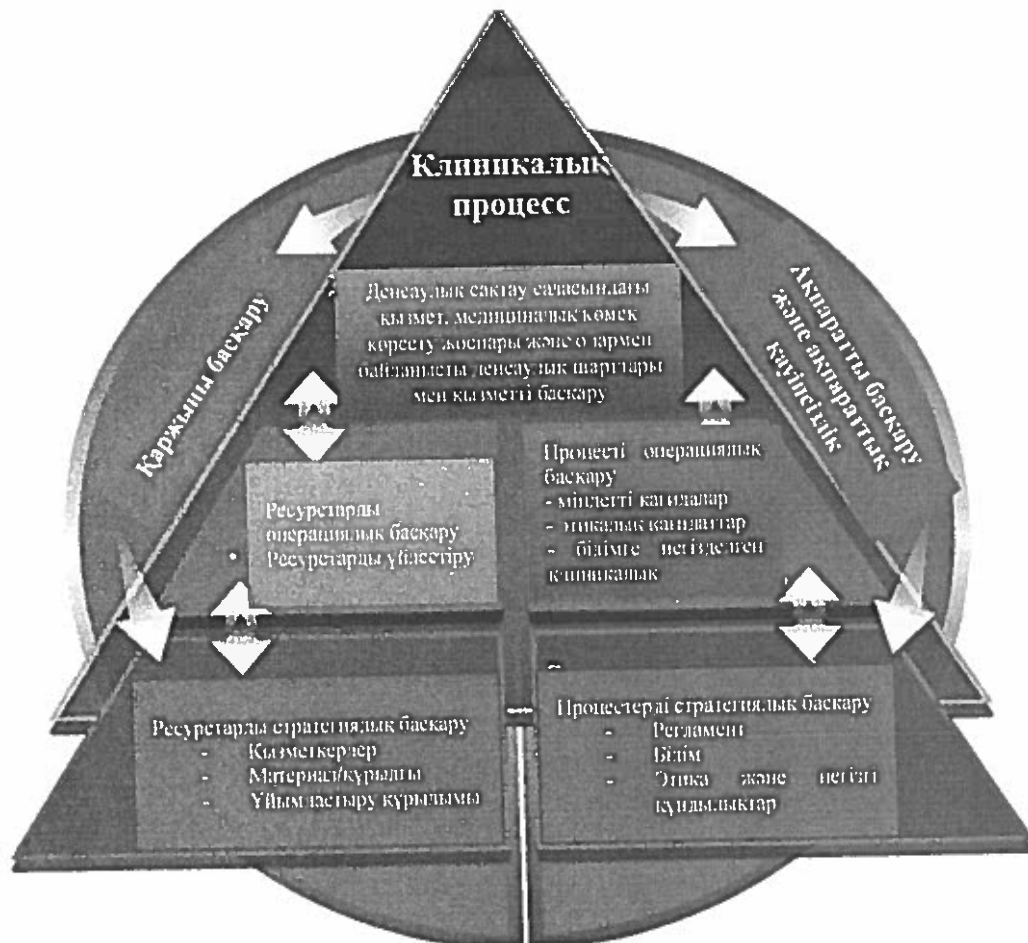
0.6 Осы ұғымдар жүйесінің құрылымы

Үздіксіз медициналық көмек көрсетуді қамтамасыз ету үшін ұғымдар процестің барлық негізгі аспектілерінен қажет:

- * Медициналық/клиникалық процестер
- * Басқару
- * Қолдау

Бұл ұғымдар денсаулық сақтаудың клиникалық перспективасына негізделген, олар медициналық/клиникалық процестер болып табылады. Денсаулық сақтау саласындағы жұмыстың барлық басқа бағыттары медициналық/клиникалық процестермен байланысты және өзара әрекеттеседі. Осылайша, денсаулық сақтауды басқару аспектілері процестерді басқару салаларында анықталады және сол сияқты, ресурстарды қолдау салалары сәйкесінше қолдау процестерінің нәтижелері ретінде

анықталады. Медициналық/клиникалық процеспен байланысқан салалары бар бұл архитектура 1-суретте сипатталған.



1-сурет – Ұғымдар архитектурасы

0.7 Ұғымдарды сипаттау және көрсету

Осы стандартта ұғымдар жекелеген тармақтарға топтастырылған. Ұғымдарды құрылымдау үшін қамтуды қажет ететін кәсіпорын/ақпарат салаларының арасындағы өзара байланыс қолданылады. Ұғымдардың әрқайсысы жүйелі түрде анықталған және сипатталған, ал олардың қатынасы UML-моделінде көрсетілген.

5-12 тармақтарда ұсынылған барлық ұғымдар үшін бірдей нысандағы кесте түріндегі сипаттамалар жүйелі түрде ұсынылады. Нақты ұғымға қолданылмайтын кесте бағандары әдейі толтырылмайды.

Бұл қажет немесе орынды деген барлық жағдайларда мысалдар келтірілген. Жалпы алғанда, жоғары тұрған ұғымдарға арналған мысалдарды тиісті төмен тұрған ұғымдардың деңгейінде іздеу керек.

Оқырмандар үшін осы ұғымдар арасындағы өзара байланыс ұғымдарын оңайлату үшін UML-дің шартты белгілерінің (бірыңғай модельдеу тілі)

негізінде диаграммалар ұсынылған. келісімдерінің негізінде диаграммалар енгізілді. Осылайша, 5-тен 12-ге дейінгі тармақтарда сипатталған әрбір ұғым, ұғымдардың осы жүйесіне тиесілі басқа ұғымдармен оның тікелей байланысын ғана көрсететін жалпы және толық диаграмманың кіші тобымен сүйемелденеді.

5-тен 12-ге дейінгі әр тармақтың басында сондай-ақ ұғымдар жүйесінің ұғымдар жүйесінің ішінара көрінісін көрсететін диаграммалар келтірілген. Бұл диаграммалар тиісті тармақта қарастырылатын тақырыпты көрсетеді. Қабылдау айқындығы үшін,

- осы тармақта немесе тармақшада айқындалған, бір бөлігі диаграмма болып табылатын ұғымдар кәдімгі сызық түрінде шекарасы бар ақ түспен көрсетілген,
 - басқа тармақтарда немесе тармақшаларда анықталған ұғымдар кәдімгі сызық түрінде шекарасы бар сұр түспен көрсетілген,
 - осы стандартта анықталмаған ұғымдар штрих сызығы бар сұр түспен көрсетілген,
 - ақ түспен көрсетілген ұғымдар үшін барлық өзара байланыстар қосылған,
 - сұр түспен көрсетілген ұғымдар арасындағы өзара байланыс қосылмаған,
 - курсивті таңбалар ұғымдардың тақырыптарында қолданылады, олар тек абстрактілі, сондықтан оларды мамандандыру арқылы ғана қолдайды.
- Осы стандартта тұжырымдамалық модельдерді пайдалану мақсаты ұғымдар арасындағы өзара байланысты нақты көрсету болып табылады. Осы стандартта іс жүзінде тұжырымдамалық модельдеу саласына жатпайтын олардың қасиеттері қарастырылмайды. Бұл қосымша қасиеттер осы стандартпен келіспей-ақ, орындау кезінде пайдалы немесе қажет болуы мүмкін дегенді білдіреді.

**МЕДИЦИНАЛЫҚ КӨМЕК КӨРСЕТУДІҢ ҮЗДІКСІЗДІГІН
ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУГЕ АРНАЛҒАН ҰҒЫМДАР ЖИЫНТЫҒЫ**

Енгізілген күні 2022-01-01

1 Қолданылу саласы

Осы стандарт медициналық көмек көрсетудің әртүрлі аспектілеріне арналған ұғымдар жиынтығын айқындайды.

Денсаулық сақтаудағы негізгі қызмет – бұл медициналық көмек көрсету субъектілері мен медицина қызметкерлері арасындағы өзара әрекет. Мұндай өзара іс-қимыл медициналық/клиникалық процестерде болады, ол клиникалық қамтуды да, клиникалық контекстті де көрсету мүмкіндігін қамтамасыз етеді. Осы стандарт денсаулық сақтаудың/клиникалық процестің жалпы моделімен, сондай-ақ медициналық қызметтердің клиникалық, басқарушылық және ресурстық аспектілеріне арналған ұғымдардың жан-жақты анықтамалары мен тұжырымдамалық модельдерімен байланысқан.

Осы стандарт іс жүзінде денсаулық сақтаудағы құрылымдалған ақпарат талап ретінде көрсетілген жағдайларда қажетті ұғымдардың анықтамаларын қамтиды. Бұл анықтамалар іске асыру бөлшектеріне емес, тек тұжырымдамалық деңгейді ғана белгілеуге арналған. Осы стандарт:

- халықаралық, ұлттық немесе жергілікті деңгейлердегі семантикалық өзара әрекеттесу үшін жалпы негіз ретінде ақпараттық көзқарасы бар логикалық анықтамалық модельдерді,

- ақпараттық жүйелерді, сондай-ақ,

- клиникалық процесстердің белгілі бір түрлеріне арналған ақпаратты әзірлеу кезінде барлық сипаттамалардың түріне қолданылады.

Осы стандарт белгілі бір медициналық/клиникалық/ақпараттық процестерді қалай орындау керектігіне қолданылмайды.

Осы стандарт денсаулық сақтау саласындағы ғылыми-зерттеу және білім беру процестеріне қолданылмайды.

2 Нормативтік сілтемелер

Осы стандартты қолдану үшін мынадай сілтемелік құжаттар қажет. Күні көрсетілмеген сілтемелер үшін сілтемелік құжаттың соңғы басылымы ғана (оның барлық өзгерістерін қоса алғанда) қолданады.

ISO 9000 (барлық бөлімдері) Quality management systems – Fundamentals and vocabulary (Сапа менеджментінің жүйесі - Негізгі ережелер мен сөздік)

3 Терминдер мен анықтамалар

Осы стандартта ISO 9000 бойынша терминдер, сондай-ақ тиісті анықтамаларымен бірге мынандай терминдер қолданылады:

3.1 Медициналық көмек

3.1.1 Медициналық көмек (healthcare): Күтім жасау, медициналық қызметтерді көрсету жөніндегі қызмет, басқарушылық қызмет немесе адам денсаулығын қамтамасыз ету жөніндегі қызмет.

Ескертпе - Бұл ұғым пациенттер үшін рәсімдерді орындаудан басқа, пациенттер, денсаулық жағдайы және медициналық көмек көрсету шеңберіндегі қатынастар туралы ақпаратты басқаруды, сондай-ақ клиникалық ақпаратты басқаруды қамтуы мүмкін.

[ISO/TR 18307:2001, 3.7-тармақ, өзгертілді]

3.1.2 Үздіксіз медициналық көмек көрсету (continuity of care): Денсаулық сақтау жүйесінің әртүрлі қатысушыларының арасындағы өзара іс-қимыл, интеграция, үйлестіру және ақпарат алмасу арқылы (3.9.5-қара) көрсетілетін тиімді, пәрменді, мінез-құлық медициналық көмек.

Ескертпе – «Денсаулық сақтау жүйесінің қатысушылары» 5.2.1-тармақта анықталған.

3.2 Ұғымдар мен терминдер

3.2.1 Ұғым (concept): Сипаттамалардың бірегей үйлесімімен құрылған ақпарат бірлігі.

[АҚПАРАТ КӨЗІ: ISO 1087-1:2000, 3.2.1]

3.2.2 Ұғымдар жүйесі (system of concepts): Өзара байланысты ұғымдар жиынтығы.

Ескірген термин: Ұғымдар жүйесі (concept system)

[АҚПАРАТ КӨЗІ: ISO 1087-1:2000, 3.2.11]

3.2.3 Ескірген термин (deprecated term): Уәкілетті органның пайдалануына ұсынылмайтын термин.

[АҚПАРАТ КӨЗІ: ISO 1087-1:2000, 3.4.17]

3.3 Субъектілер (actors)

3.3.1 Ұйым (organization): Өкілеттіліктің белгілі бір шеңбері, оның аясында *адам* (3.3.4) немесе адамдар қандай да бір мақсатқа жету үшін әрекет етеді немесе әрекет етуге уәкілетті.

[АҚПАРАТ КӨЗІ: ISO/IEC 6523-1:1998, 3.1]

Ескертпелер

1 Ұйымдардың топтары немесе бөлімшелері, сондай-ақ оларды ақпарат алмасу шеңберінде бөлу қажеттілігі кезіндегі ұйым ретінде қаралуы мүмкін.

2 Осы стандартта бұл анықтама ұйымдардың құқықтық мәртебесіне қарамастан олардың барлық түрлеріне қолданылады.

3.3.2 Ұйымдастыру құрылымы (organizational pattern): Ұйымның (3.3.1) әртүрлі бөлімшелерінің арасындағы өзара қатынастарды сипаттау.

3.3.3 Қатысушы (party): Белгілі бір қоғамдастықтың немесе доменнің қызметіне қатысты рөл атқаратын (3.3.5) адам немесе топ.

[АҚПАРАТ КӨЗІ: ISO 8459:2009, 2.33]

3.3.4 Тұлға (person): жеке тұлға ретінде қаралатын адам.

3.3.5 Рөл (role): Жеке тұлғаға немесе ұйымға жүктелетін функция немесе позиция

[АҚПАРАТ КӨЗІ: ISO/HL7 21731:2006]

3.3.6 Тұлғаның рөлі (person role): Жеке тұлғаның (3.3.4) рөлі (3.3.5).

3.3.7 Ұйымның рөлі (organization role): Ұйымның (3.3.1) рөлі (3.3.5)

3.4 Ресурстар

3.4.1 Ресурс (resource): Процессті (3.6.1) орындау барысында қолданылатын немесе тұтынылатын актив

Ескертпелер

1 Қаржыландыру, персонал, объектілер, күрделі жабдықтар, құралдар және энергетикалық, су, отын және коммуникациялық инфрақұрылым сияқты коммуналдық қызметтер сияқты түрлі объектілерді қамтиды.

2 Ресурстар қайтадан қолданылатын, жаңартылатын немесе шығын материалдарын қамтиды.

Мысал - Уақыт, персонал, адам дағдылары мен білімі, жабдық, қызметтер, материалдар, технологиялар, деректер, ақша.

[АҚПАРАТ КӨЗІ: ISO/IEC/IEEE 15288:2015, 4.1.38, өзгертілген]

3.4.2 Медициналық құрылғы (medical device): Адамның бір немесе бірнеше нақты мақсаттарына арналған жеке немесе комбинацияда пайдалануы үшін:

- диагностика, алдын алу, мониторинг, емдеу немесе аурудың ағымын жеңілдету,

- жарاقاتтан кейінгі диагностика, мониторинг, емдеу, жеңілдету немесе қалпына келтіру,

- дененің құрылымын немесе физиологиялық процесті зерттеу, ауыстыру, түрлендіру немесе қолдау,

- өмірді қолдау немесе қамтамасыз ету,

- ұрықтандыруды басқару,

- медициналық бұйымдарды дезинфекциялау,

- адам денесінен алынған жасанды үлгілерді зерттеу арқылы медициналық мақсатта ақпарат (3.9.5) беру,

және адам ағзасындағы немесе оған фармакологиялық, иммунологиялық немесе метаболикалық құралдарымен алғашқы болжамды әсерге қол жеткізбейтін, бірақ оның осындай құралдармен жұмыс істеуіне көмектесетін дайындаушы жасаған кез келген құрал, құрылғы, аппарат, аспап, имплантат, реагент немесе калибратор, программалық қамтамасыз ету, материал немесе басқа барабар, немесе ұқсас бұйым.

Ескертпелер

1 Бұл анықтаманы Жаһандық Үйлестіру жөніндегі Нысаналы Топ әзірледі (GHTF).

2 Заңға сәйкес медициналық қондырғылар ретінде қарастырылуы мүмкін бұйымдар, бірақ олар үшін әлі де болса келісілген амал жоқ:

- мүгедектерге/мүмкіндігі шектеулі адамдарға арналған қосалқы құралдар,

- жануарлардың аурулары мен жарақаттарын емдеуге/диагностикалауға арналған қондырғы,

- медициналық қондырғыларға арналған құрылғылар (3- ескертпені қараңыз),

- дезинфекциялаушы заттар,

- жоғарыда келтірілген анықтаманың талаптарына жауап беретін, бірақ әр түрлі бақылауға жататын жануарлар мен адамның тіндері бар қондырғылар.

3 Қондырғыны нысаналы пайдалануды қамтамасыз ету үшін өндірушілер «ата-ана» медициналық қондырғысымен бірге пайдалану үшін арнайы арналған құрылғылар осы стандарттың қолданылу аясына жатқызылуы тиіс.

[АҚПАРАТ КӨЗІ: ISO 14971:2007, 2.9]

3.4.3 Дәрілік зат (medicinal product): Медициналық диагнозды қою немесе физиологиялық функцияларды қалпына келтіру, түзету немесе өзгерту мақсатында адамға ауруды емдеу немесе алдын-алу үшін енгізілуі мүмкін кез-келген зат немесе заттар комбинациясы.

Ескертпелер

1 Дәрілік заттардың құрамында бір немесе бірнеше дайындалған бұйымдар және бір немесе бірнеше фармацевтикалық өнімдер болуы мүмкін.

2 Заңға сәйкес, дәрілік заттар сондай-ақ кез-келген зат немесе заттар комбинациясы ретінде анықталуы мүмкін, олар медициналық диагноз қою үшін пайдаланылуы мүмкін.

3 Осы стандарттың ережелері нарықта өткізуге арналған адамның пайдалануы үшін патенттелген дәрілік заттарға және оларды өткізуге арналған адамның пайдалануы үшін рецепт бойынша дайындалған, мысалы, нақты пациентке арналған рецепт бойынша дәріханада дайындалған дәрілік заттарға қолданылады. Алайда, бұл ережелер фармакопея нұсқаулықтарына сәйкес дәріханада дайындалған және пациентке дәріхананың тікелей беруіне арналған дәрілік заттарға; зерттеулер мен тәжірибелік-конструкторлық сынақтарға арналған дәрілік заттарға; уәкілетті өндірушінің кейіннен қайта өндеуге арналған аралық өнімдерге қолданылмайды.

[АҚПАРАТ КӨЗІ: ISO 11615:2012, 3.1.49]

3.5 Менеджмент

3.5.1 Медициналық көмек көрсету сапасы (quality in healthcare): *Денсаулық сақтау* (3.1.1) белгілі бір сапалық сипаттамаларға байланысты талаптарға сәйкес келетін дәреже.

Ескертпе - Сапа «объектіге тән сипаттамалар жиынтығының талаптарға сәйкес келетін дәрежесі» ретінде ISO 9000:2015, 3.6.2 анықталады.

3.5.2 Сапа менеджменті (quality management): Сапаға қатысты басқару.

Ескертпе - Сапаны басқару сапа саясатын және сапа мақсаттарын әзірлеуді, сондай-ақ сапаны жоспарлау, сондай-ақ сапаны жоспарлау, сапаны қамтамасыз ету, сапаны бақылау және сапаны арттыру арқылы осы сапа мақсаттарына жетуге арналған процестер.

[АҚПАРАТ КӨЗІ: ISO 9000:2015, 3.3.4]

3.5.3 Сапаны қамтамасыз ету (quality assurance): Сапаға қойылатын талаптардың орындалатынына сенімділікті қамтамасыз етуге бағытталған сапа менеджментінің бір бөлігі (3.5.2).

[АҚПАРАТ КӨЗІ: ISO 9000:2015, 3.3.6]

3.5.4 Сапаны бақылау (quality control): Сапаға қойылатын талаптарды орындауға бағытталған сапа менеджментінің бір бөлігі (3.5.2).

[АҚПАРАТ КӨЗІ: ISO 9000:2015, 3.3.7]

3.5.5 Тәуекел (risk): Оқиғаның ықтималдығы мен оның салдарларының үйлесімі

[АҚПАРАТ КӨЗІ: ISO 73:2009 жөніндегі басшылық, 1.1]

3.5.6 Күтпеген оқиға (unintended event): процесстің қалыпты жүру бөлігі болып табылмайтын, бірақ оған әсер етуі мүмкін құбылыс (3.6.1).

Ескертпелер

1 Болуы мүмкін оқиға күтілуі немесе күтпеген болуы мүмкін.

2 Процестегі қызмет әдейі болып табылады және белгілі бір мақсаты бар. Мінсіз жағдайда мақсаттар әрқашан орындалады. Егер қандай да бір процестегі қызмет қазіргі уақытта талданатын процеске әсер етсе, онда осы қызметтің әсері ағымдағы процесспен күтпеген оқиға ретінде қабылданады. Онда процесстің барысы күтілгеннен ауытқуы мүмкін. Берілген курстан мұндай алып тастау процесстің берілген нәтижесімен салыстырғанда теріс немесе оң болуы мүмкін.

Мысал - Хирургиялық асқыну (анатомия мен тіндер күтпеген жолмен жауап береді), электрлік іркіліс, дәрілік заттардың ластануы, аппараттық іркіліс, пациенттің емді күтіп отырғанда кенеттен жазылуы.

3.6 Процесті басқару

3.6.1 Процесс (process): Белгіленген нәтижеге жету үшін кіріс деректерді пайдаланатын өзара байланысты немесе өзара іс-қимыл әрекеттердің жиынтығы.

Ескертпелер

1 Контекстке байланысты процестің «белгіленген нәтижесі» нәтиже, жоба немесе қызмет деп аталады.

2 Процеске кіріс параметрлері, әдетте, басқа процестердің шығыс параметрлері болып табылады, ал процестің шығыс параметрлері, әдетте, басқа процестер үшін кіріс параметрлері болып табылады.

3 Екі немесе одан да көп өзара байланысты және өзара әрекеттесетін тізбекті процессті процесс деп атауға болады.

4 Ұйымдағы процестер, әдетте, маңыздылығын арттыру үшін бақыланатын жағдайда жоспарланады және орындалады.

5 Алынған нәтиженің сәйкестігін растау қиын немесе экономикалық тұрғыдан орынды емес процесті көбінесе «арнайы процесс» деп атайды.

6 Термин жалпы терминдердің және 1-бөлім, ИСО/МЭК Директиваларына ИСО жиынтық толықтыруына SL қосымшасында келтірілген ИСО менеджмент жүйесі стандарттарының негізгі анықтамаларының бірі болып табылады. Бастапқы анықтама процесс пен нәтиже арасындағы циклділікті болдырмау үшін өзгертілді, әрі жазбаларға 1-ден 5-ке дейінгі Ескертпелер қосылды.

[АҚПАРАТ КӨЗІ: ISO 9000:2015, 3.4.1]

3.6.2 Процесс үлгісі (process model): *Процесті* (3.6.1) ұсыну

3.6.3 Өнім (product): Ұйым мен клиент арасындағы ешқандай да өзара әрекеттесусіз шығарылуы мүмкін ұйымның өнімдері.

Ескертпелер

1 Өнім өндірісі өнім беруші мен клиент арасындағы ешқандай да өзара әрекеттесусіз жүзеге асырылады, бірақ көбінесе тұтынушыға өнімді жеткізу кезінде қызмет көрсетудің осы элементін қамтуы мүмкін.

2 Өнімнің басым элементі, оның көбінесе материалдық болып табылатындығы.

3 Жабдық (мысалы, шиналар) материалдық болып табылады және оның саны есептелетін сипаттамамен көрсетіледі. Өңделетін материалдар (мысалы, отын мен алкогольсіз сусындар) материалдық болып табылады және олардың саны тұрақты сипаттама болып табылады. Жабдық пен өңделетін материалдарды көбіне тауарлар деп атайды. Программалық қамтамасыз ету (мысалы, компьютерлік бағдарлама, ұялы телефонға арналған қосымша, пайдалану жөніндегі нұсқаулық, сөздіктің мазмұны, музыкалық композицияға арналған авторлық құқық, жүргізуші құқығы) ақпарат тасымалдаушысына байланысты емес ақпараттан тұрады.

[АҚПАРАТ КӨЗІ: ISO 9000:2015, 3.7.6]

3.6.4 Қызмет (service): Ұйым мен клиент арасындағы қызметтің ең болмағанда бір түрін міндетті түрде орындаумен, *ұйымның* нәтижесі (3.3.1)

Ескертпелер

1 Қызметтің басым элементтері, әдетте, материалдық емес.

2 Көбінесе клиенттің талаптарын белгілеу үшін қызмет клиентпен өзара әрекеттесуді, сондай-ақ, қызмет көрсетілгеннен кейін де, банктермен, бухгалтериямен немесе қоғамдық ұйымдармен, мысалы, мектептермен немесе ауруханалармен өзара әрекеттесуді қамтуы мүмкін;

3 Қызметті ұсыну, мысалы, мыналарды қамтуы мүмкін:

- клиент жеткізетін материалдық өнімге қатысты жүзеге асырылатын қызмет (3.6.3) (мысалы, жөндеуге жататын автомобиль);

- клиент жеткізетін материалдық емес өнімге қатысты жүзеге асырылатын қызмет (мысалы, салық декларациясын дайындау үшін қажетті кірістер мен шығындар туралы есеп);

- материалдық емес өнімді ұсыну (мысалы, білім беру контекстінде ақпаратты ұсыну (3.9.5));

- тұтынушы үшін қолайлы жағдайларды құру (мысалы, қонақ үйлер мен мейрамханаларда);

4 Қызметті, әдетте, клиент тексереді.

[АҚПАРАТ КӨЗІ: ISO 9000:2015, 3.7.7]

3.6.5 Нәтиже (output): Процестің нәтижесі

Ескертпе - тиісті сипаттамалардың басым болуына байланысты *ұйым* (3.3.1) қызметінің нәтижесі өнім (3.6.3) немесе *қызмет* (3.6.4) болып табылады ма, мысалы, галереяда сатылатын сурет-бұл өнім болып табылады, ал тапсырыс берілген суретті жеткізу - бұл қызмет болып табылады, бөлшек сауда дүкенінен сатып алынған гамбургер - бұл өнім, ал мейрамханада тапсырыс берілген гамбургерге тапсырыс беру және қызмет көрсету - бұл қызметтің бір бөлігі болып табылады.

[АҚПАРАТ КӨЗІ: ISO 9000:2015, 3.7.5]

3.7 Уақыт

3.7.1 Қабылдау (appointment): Белгілі бір уақытта және белгілі бір жерде біреумен кездесу туралы келісімділік.

3.8 Жауапкершілік

3.8.1 Міндеттеме (commitment): Актінің бір немесе бірнеше қатысушыларының ережені сақтауға немесе шарттың талаптарын орындауға міндеттеуге әкелетін іс-қимыл.

Ескертпе - Міндеттеменің іс-әрекетіне қатысатын кәсіпорынның объектісі (объектілері), тараптар немесе тараптардың атынан әрекет ететін тараптар немесе

делдалдар болуы мүмкін. Делдал міндеттемені қабылдаған жағдайда, сенім білдіруші міндетті болады.

[АҚПАРАТ КӨЗІ: ISO 12967-1:2009, 3.6.2]

3.9 Ақпаратты басқару

3.9.1 Деректер (data): Қайта түсіндірілетін ақпаратты беруге, түсіндіруге немесе өңдеуге жарамды, құжаттық ресімделген түрде ұсыну.

Ескертпе - Деректерді адамдар немесе автоматты құралдар өңдей алады.

[АҚПАРАТ КӨЗІ: ISO/IEC 2382:2015, 2121272, өзгертілген]

3.9.2. Деректер қоймасы (data repository): Сәйкестендірілетін деректер қоймасы (3.9.1).

Ескертпе - ISO 10303-22:1998 стандартында мұрағаттың анықтамасы.

3.9.3 Медициналық деректер (healthcare data): Медициналық қызмет барысында алынған *деректер* (3.9.1)

Ескертпе - Медициналық қызмет 7.2.– тармақта айқындалған.

3.9.4 Медициналық ақпарат (healthcare information): Оның медициналық қызмет көрсетуіне қатысы бар адам туралы ақпарат.

3.9.5 Ақпарат (information): Белгілі бір контексте белгілі бір мәні бар объектілер туралы ақпарат.

Ескертпелер

1 Ұғымдарды қоса алғанда, фактілер, оқиғалар, заттар, процестер мен идеялар объектілердің мысалдары болып табылады.

2 Ақпарат - бұл мағынасы бар нәрсе. Деректердің мәні ашылғанда ғана олар ақпарат ретінде қарастырылуы мүмкін.

[АҚПАРАТ КӨЗІ: ISO/IEC 2382:2015, 2123204, өзгертілген]

3.9.6 Ақпараттық модель (information model): көрсетілген талапты қанағаттандыру үшін фактілердің, ұғымдардың немесе нұсқаулықтардың шектеулі жиынтығының ресми үлгісі.

[АҚПАРАТ КӨЗІ: ISO 10303-1:1994, 3.2.21]

3.9.7 Электрондық денсаулық паспорты (electronic health record): Компьютермен өңдеуге жарамды нысандағы пациенттің денсаулық жағдайы туралы ақпаратты сақтау.

Ескертпе – Пациент 5.2.1-тармақта айқындалған.

[АҚПАРАТ КӨЗІ: ISO 13606-2:2008, 4.7, өзгертілген]

3.9.8 Ақпаратты тасымалдаушы (medium): деректер сақталатын тасымалдаушы (мысалы, магнитті диск)

[АҚПАРАТ КӨЗІ: ISO/IEC 14776-151:2010, 3.1.117, өзгертілген]

4 Белгіленулер мен қысқарған сөздер

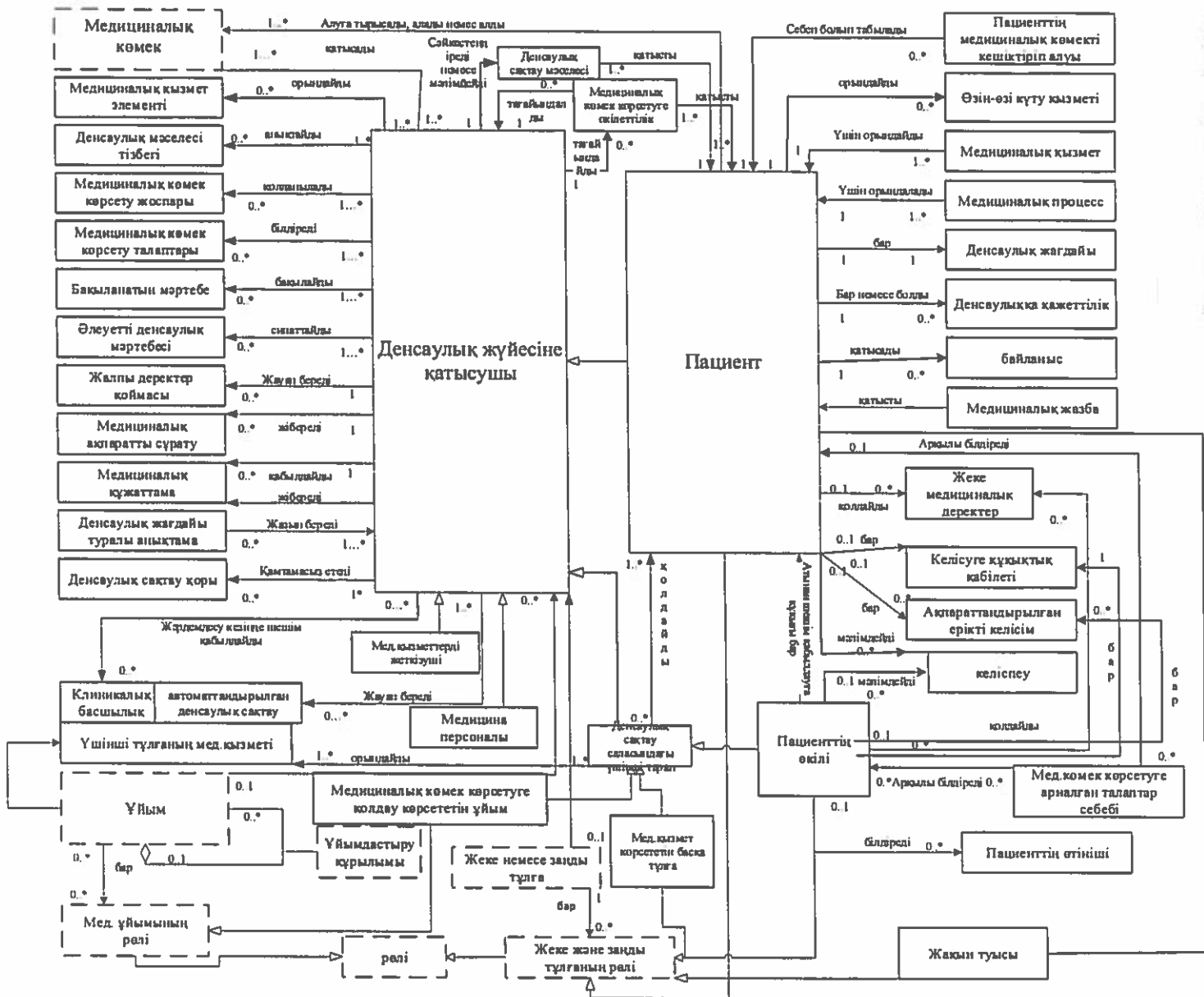
Осы стандартта мынадай белгіленулер мен қысқарған сөздер қолданылған:

DRG	Диагностикалық топ
EHR	Электрондық медициналық жазба
ҚХО	Тыныс-тіршілігі мен денсаулығының жұмыс істеуінің, шектелуінің халықаралық сыныптамасы
GP	Жалпы практика дәрігері
ДДҰ	Дүниежүзілік Денсаулық Сақтау Ұйымы
UML	Бірегей модельдеу тілі

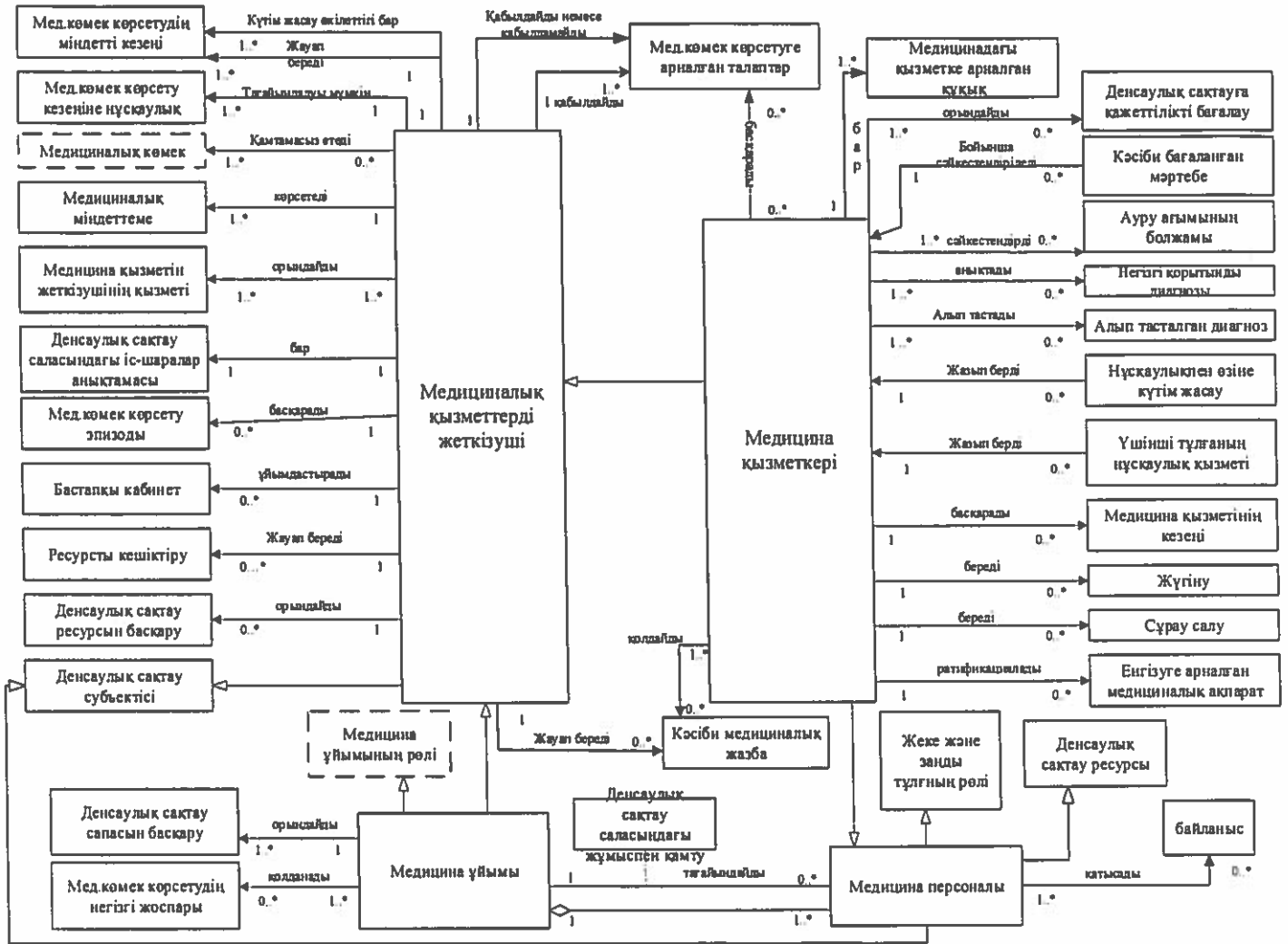
5 Пациенттермен байланысты ұғымдар

5.1 Жалпы ұғымдар

Үздіксіз медициналық көмек көрсетудің қатысушыларына жататын ұғымдар арасындағы байланысты көрсететін модель 2 және 3-суретте келтірілген. Диаграмманы көрсету бойынша нақты ақпарат «Кіріспе» тарауында (0.7-тармақты қараңыз) келтірілген.



2-сурет - Денсаулық сақтау жүйесінің қатысушыларымен байланысты ұғымдардың кешенді UML-диаграммасы (i)



3-сурет - Денсаулық сақтау жүйесінің қатысушыларымен байланысты ұғымдардың кешенді UML-диаграммасы (ii)

5.2 Денсаулық сақтау жүйесіне қатысушы

Термин: Денсаулық сақтау жүйесіне қатысушы (*healthcare actor*)

Ескірген термин: Денсаулық сақтау тараптары (*healthcare party*)

Анықтама: Медициналық көмек көрсетуге қатысушы ұйым немесе тұлға

Ескертпелер

1 Денсаулық сақтау жүйесіне қатысушылардың жәрдемдесуінің (қатысуының) екі түрі бар (денсаулық сақтау жүйесіне қатысушының қызметі не болмаса тікелей (мысалы, нақты медициналық көмек көрсету), не жанама (мысалы, ұйымдастырушылық деңгейде болады).

2 Осы анықтамаға сәйкес, медициналық көмекті көрсеткені үшін қаржыландыруға, төлемді немесе шығындарды өтеуге жауапты тұлға немесе ұйым денсаулық сақтау жүйесінің, сондай-ақ медициналық көмек көрсетуге жауапты ұйымдар болып табылады.

3 EN 13940-1: 2007 осы ұғым үшін қолайлы термин денсаулық сақтау тарабы деген термин болды.

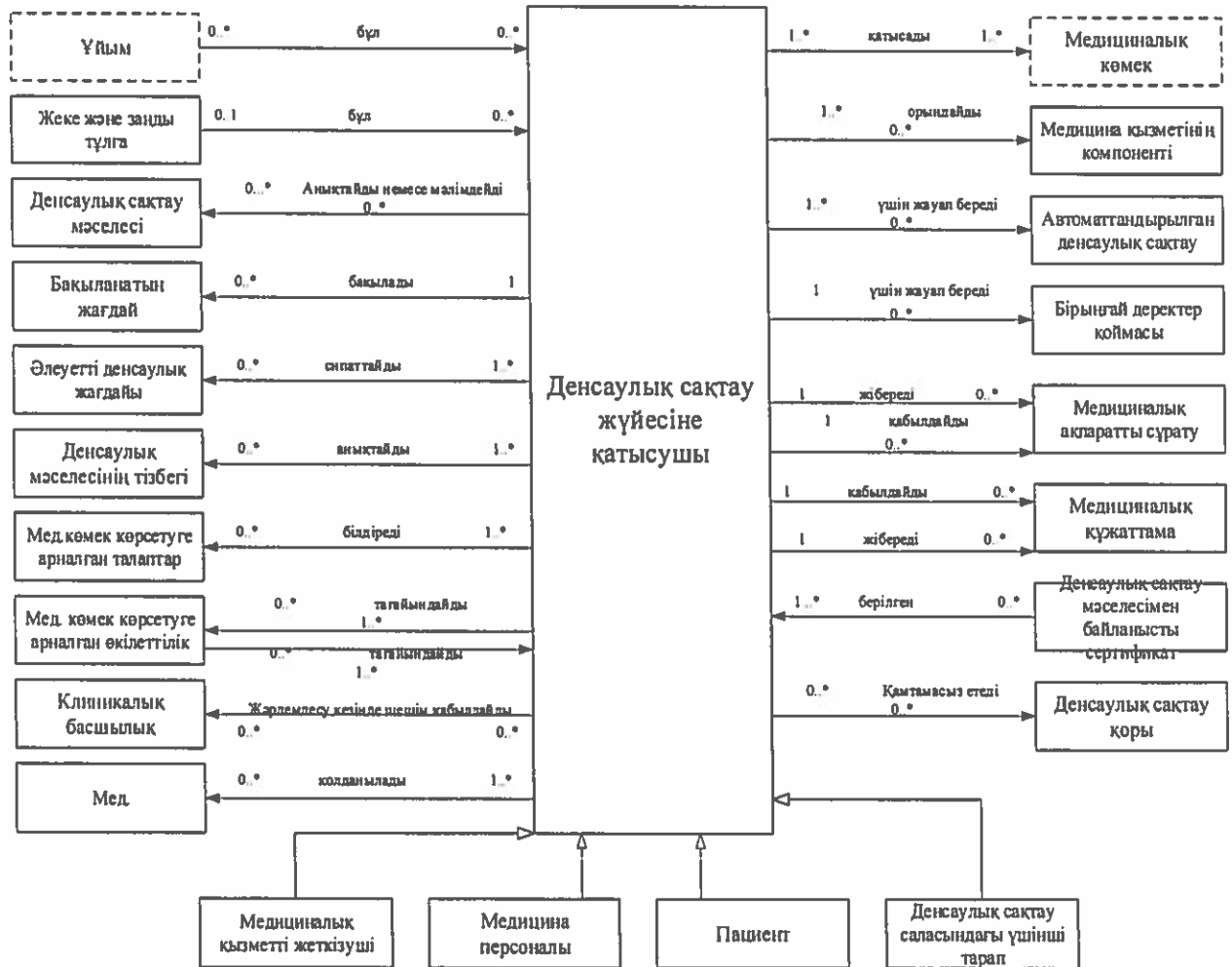
Осы ұғымның ассоциациясы 1-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 4-суретте көрсетілген.

1-кесте - Денсаулық сақтау жүйесіне қатысушы ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
		медициналық қызметтерді жеткізуші	
		пациент	
		медицина қызметкері	
		медициналық көмек көрсетуге қолдауды қамтамасыз ететін тарап	
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
1..*	денсаулық сақтау жүйесіне қатысушы	... қатысады	1..* медициналық көмек
1	денсаулық сақтау жүйесіне қатысушы	анықтайды немесе мәлімдейді	0..* денсаулық сақтау сұрағы
1..*	денсаулық сақтау жүйесіне қатысушы	анықтайды	0..* денсаулық сұрақтарының тізбегі
0..*	денсаулық сақтау жүйесіне қатысушы	жәрдемдесу кезінде шешімдер қабылдайды	0..* клиникалық басшылық
1..*	денсаулық сақтау жүйесіне қатысушы	қолданады	0..* медициналық көмек көрсету жоспары
1	денсаулық сақтау жүйесіне қатысушы	... үшін жауапты	0..* жалпы деректер қоймасы
1..*	денсаулық сақтау жүйесіне қатысушы	білдіреді	0..* медициналық көмек көрсетуге қойылатын талаптар
1	денсаулық сақтау жүйесіне қатысушы	жібереді	0..* медициналық ақпаратты сұрату
1	денсаулық сақтау жүйесіне қатысушы	алады	0..* медициналық ақпаратты сұрату
1	денсаулық сақтау жүйесіне қатысушы	жібереді	0..* клиникалық есеп
1	денсаулық сақтау жүйесіне қатысушы	алады	0..* клиникалық есеп
1..*	денсаулық сақтау жүйесіне қатысушы	орындайды	0..* медициналық қызмет элементі
1..*	денсаулық сақтау жүйесіне қатысушы	... үшін жауапты несет	0..* автоматтандырылған денсаулық сақтау
0..*	денсаулық сақтау жүйесіне қатысушы	қамтамасыз етеді	0..* медициналық құралдар

1 кестенің жалғасы

...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация
1..* денсаулық сақтау жүйесіне қатысушы	сипаттайды	0..* әлеуетті денсаулық мәртебесі
1 денсаулық сақтау жүйесіне қатысушы	белгілейді	0..* медициналық өкілеттілік
0..* медициналық өкілеттілік	белгіленеді	1 денсаулық сақтау жүйесіне қатысушы
0..1 тұлға	болып табылады	0..* денсаулық сақтау жүйесіне қатысушы
0..1 ұйым	болып табылады	0..* денсаулық сақтау жүйесіне қатысушы
0..* денсаулық сақтау мәселесімен байланысты сертификат	беріледі	1..* денсаулық сақтау жүйесіне қатысушы



4-сурет - Денсаулық сақтау жүйесіне қатысушы (UML-ұсыну)

5.2.1 Пациент

Термин: *пациент (subject of care)*

Синоним: медициналық субъект, пациент, клиент, қызметті пайдаланушы

Анықтама: *тұлға рөліндегі денсаулық сақтау жүйесіне қатысушы; ол медициналық көмек алуға ұмтылады, алады немесе алды.*

Ескертпе - Жаңа туған нәресте медициналық көмекті алған кезде немесе алғаннан кейін пациент ретінде қаралуы мүмкін.

Мысал – Емдеуден өтіп жатқан пациент, физиотерапевтің клиенті, скрининг үшін нысаналы топтың әрбір нақты адамы, медициналық білім беру сеанстарына қатысатын диабетиктер тобының әрбір нақты адамы, медициналық кеңес алуға жүгінетін адам.

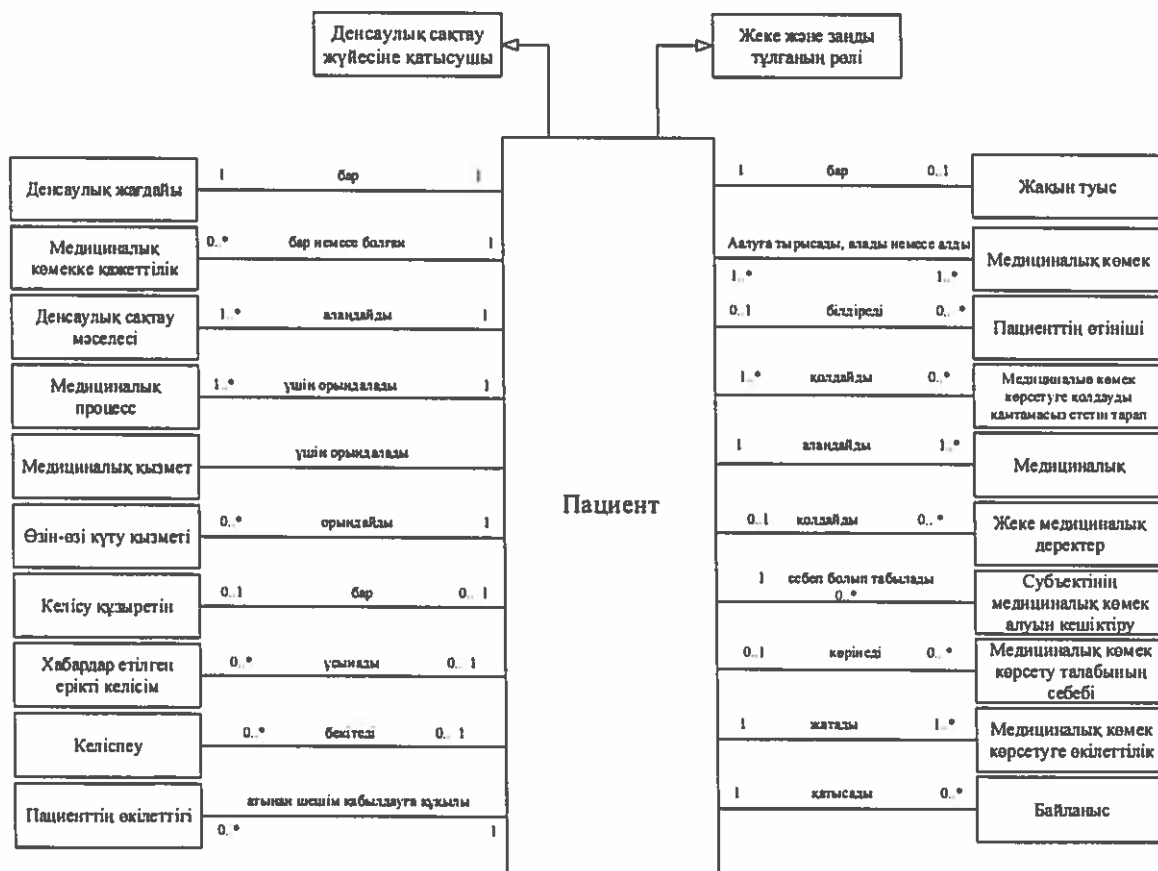
Осы ұғымның ассоциациясы 2-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 5-суретте көрсетілген.

2-кесте – Пациент ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
денсаулық сақтау тарабы			
Жеке және заңды тұлғаның рөлі			
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
1	пациент	1..*	денсаулық көмек
	алуға ұмтылады, алады немесе алды		
1	пациент	1	денсаулық жағдайы
	бар		
1	пациент	0..*	медициналық қажеттілік
	бар немесе болды		
0..1	пациент	0..*	жеке медициналық жазбаға
	қолдайды		
1	пациент	0..*	өзіне күтім жасау әрекеті
	орындайды		
1	пациент	0..*	жақын туысына
	бар		
0..1	пациент	0..1	келісуге құқылық қабілеттілік
	бар		
0..1	пациент	0..*	келіспеу
	білдіреді		
0..1	пациент	0..*	байланыста
	қатысады		
0..1	пациенттің өкілі	0..*	пациенттің
	атынан шешім қабылдау құқығына ие		

1 кестенің жалғасы

...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация
1 пациенттің медициналық көмекті алудан бас тартуы	шақырылды	0..* пациентпен
1..* медициналық процесс	үшін орындалады	1 пациентпен
1..* медициналық қызмет	үшін орындалады	1 пациентпен
1..* денсаулық сақтау мәселесі	қарастырады	1 пациенттің
1..* медициналық көмек көрсетудің міндетті кезеңі	қарастырады	1 пациенттің
1..* медициналық жазба	қарастырады	1 пациенттің
0..* медициналық көмек көрсетуге қолдауды қамтамасыз ететін тарап	қолдайды	1..* пациенттің
0..* медициналық көмек көрсету туралы талаптың себебі	білдіріледі	0..1 пациентпен



5-сурет - Пациент (UML-ұсыну)

5.2.2 Жақын туысы

Термин: Жақын туысы (*next of kin*)

Анықтама: науқастың ең жақын тірі туысы болып табылатын немесе онымен тығыз қарым-қатынаста болатын адам ретінде белгіленетін жеке немесе заңды тұлғаның рөлі.

Ескертпелер

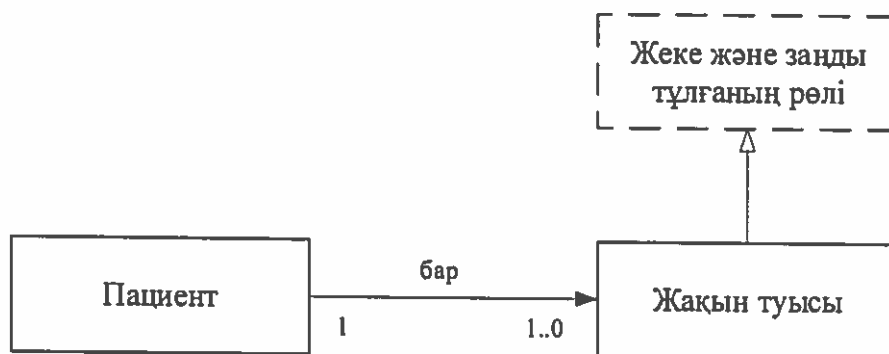
1 Жақын туысы болып табылатын адам медициналық қызмет көрсетуге жанама немесе анық қатыса алады, кейде *пациенттің* келісімге құқығы болмағанда, *пациенттің* өкілі бола алады. Осылайша, *жақын туысы* болып табылатын адам мұндай жағдайда медициналық көмек көрсетуге қолдауды қамтамасыз ететін тараптар рөлін орындауы мүмкін.

2 Адам бірнеше пациенттің жақын туыстарының рөлін ұсына алады (ойнай алады).

Осы ұғымның ассоциациясы 3-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 6-суретте көрсетілген.

3-кесте – Жақын туыстардың ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
жеке және заңды тұлғаның рөлі			
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
1	пациент	бар	0..1 жақын туыс



6-сурет - Жақын туысы (UML-ұсыну)

5.2.3 Медициналық қызметтерді жеткізуші

Термин: медициналық қызметтерді жеткізуші (*healthcare provider*)

Синонимдер: медициналық көмек көрсетуді жеткізуші, медицина қызметкері, медициналық қызметтерді жеткізуші, медициналық қызмет көрсетуді жеткізуші

Анықтама: тікелей медициналық көмекті ұсынатын медициналық ұйым немесе медицина қызметкері.

Ескертпелер

1 Медициналық қызметтерді жеткізуші болып табылатын медициналық ұйымның персоналы медицина қызметкерілер ретінде медициналық қызметтерді көрсетуге қатысатын басқа да адамдарды да қамтуы мүмкін.

2-Осы стандарт медициналық қызметтерді жеткізушінің тек екі мамандануын қамтиды. Бұл басқа мамандандыру мүмкіндіктерін жоққа шығармайды. Денсаулық сақтау жүйесіне қатысушылардың басқа түрлері медициналық қызметті жеткізуші ұғымына енгізілген заңға сәйкес қажетті мамандандырулар қосылуы мүмкін.

3 Осы анықтамаға сәйкес денсаулық сақтау саласында инвестициялау, қаражат беру немесе өтемақы төлемдерімен айналысатын ұйымдар «медициналық қызметті жеткізуші» ұғымына жатпайды, және Қазақстан Республикасы Ұлттық стандартының осы жобасының шеңберінде, ұқсас бұйымдар «медициналық көмек көрсетуді қолдауды талап ететін тараптар» ретінде қарастырылады.

Осы ұғымның ассоциациясы 4-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 7-суретте көрсетілген.

4-кесте – Медициналық қызметтерді жеткізуші ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
денсаулық сақтау тарабы		медициналық ұйым	
		медицина қызметкері	
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..*	медициналық қызметті жеткізуші	1..*	медициналық көмек
1	медициналық қызметті жеткізуші	1..*	медициналық көмек көрсетудің міндетті кезеңі
1	медициналық қызметті жеткізуші	1..*	медициналық көмек көрсетудің міндетті кезеңі
1..*	медициналық қызметті жеткізуші	1..*	медициналық қызметті жеткізушінің қызметі

4 кестенің жалғасы

...-ден ассоциация		Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
1	медициналық қызметті жеткізуші	алады	1..*	медициналық көмек көрсетуге қойылатын талаптар
1	медициналық қызметті жеткізуші	қабылдайды немесе жоққа шығарады	1..*	медициналық көмек көрсетуге қойылатын талаптар
1	медициналық қызметті жеткізуші	үшін жауапты	0..*	медицина қызметкерінің жазбасы
1	медициналық қызметті жеткізуші	басқарады	0..*	медициналық көмек көрсету эпизодымен
1	медициналық қызметті жеткізуші	белгілеуі мүмкін	1..*	медициналық көмек көрсетудің міндетті кезеңі
1	медициналық қызметті жеткізуші	орналастырады	0..*	бастапқы контакт
1	медициналық қызметті жеткізуші	бекітеді	1..*	денсаулық сақтау саласындағы міндеттеме
1	медициналық қызметті жеткізуші	бар	1	медициналық іс-шаралар анықтамасы
1	медициналық қызметті жеткізуші	үшін жауапты	0..*	ресурстарды кешіктіру
1	медициналық қызметті жеткізуші	орындайды	0..*	медициналық ресурстарды басқару



7-сурет - Медициналық қызметті жеткізуші (UML-ұсыну)

5.2.3.1 Медициналық ұйым

Термин: медициналық ұйым (*healthcare organization*)

Синонимдер: тікелей медициналық көмекті ұсынатын ұйым

Анықтама: Ұымдастырушылық рөлі бар медициналық қызметтерді жеткізуші

Ескертпелер

1 Бөлімдер мен секциялар сияқты ұйымның топтарын немесе бөлімшелерін анықтау қажеттілігі туындаған кезде оларды ұйым ретінде қарастыруға болады. Ұымдастыру құрылымы ұйымның ішкі құрылымын сипаттайды. Осылайша, ұйымды автономды ұйым ретінде немесе бөлімдер мен секцияларды қамтитын ұйым, басқа сөзбен айтқанда анағұрлым төмен деңгейдегі ұйым ретінде қарауға болады. Медициналық көмек көрсетуге бағытталған тікелей қызметті орындау кезінде медицина ұйымы ұқсас ұйымдардың кез келген рөлін орындай алады.

2 Медициналық ұйым медицина қызметкерлері жүзеге асыратын қызметке, олардың арасындағы қатынастарға қарамастан, жалдамалы, келісімшарттық, уақытша бейресми немесе ресми қатынастарға қарамастан, айтарлықтай негізделеді: медициналық ұйымның қызметі медицина қызметкерлеріне байланысты.

3 Жеке кәсіпкерлік қызметпен айналысатын денсаулық сақтау қызметкері өзінің медициналық ұйымының жалғыз адамы (қатысушы) ретінде қаралады.

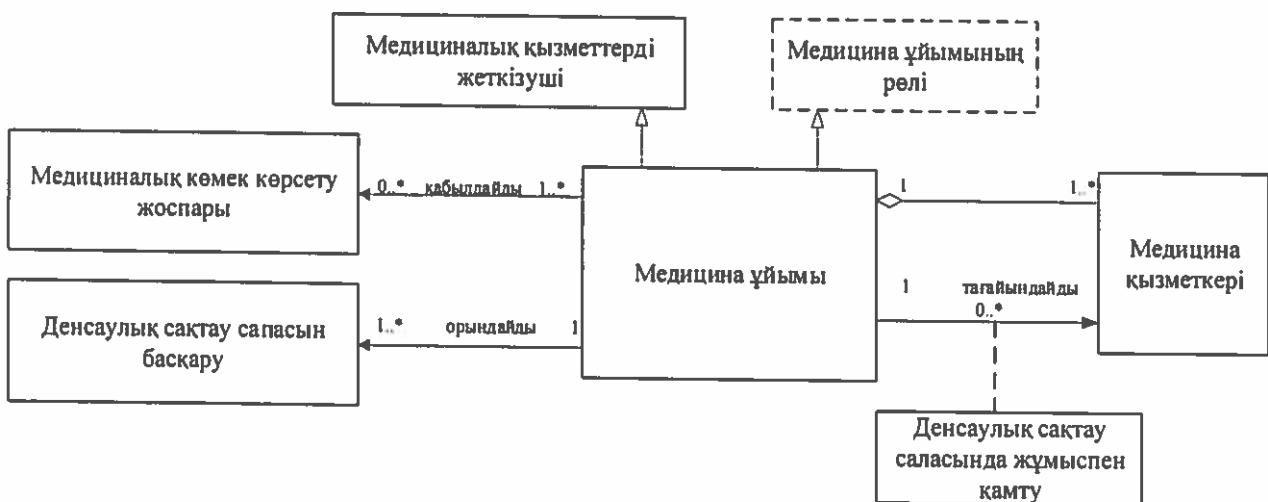
4 Медициналық ұйым: Медициналық қызметтерді ұсынатын ұйымдардың әртүрлі түрлерін сипаттау үшін қолданылатын жалпы термин.

Мысал - Медициналық көмек көрсету тобы, медициналық орталық, емхана, стационарлық бөлім, медициналық бөлім.

Осы ұғымның ассоциациясы 5-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 8-суретте көрсетілген.

5-кесте - Медициналық ұйым ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
медициналық қызметті жеткізуші			
ұйымдастырушылық рөлі			
Компонент		Жиынтығы	
		1..*	медицина қызметкері
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
1..*	медициналық ұйым	0..*	медицина қызметкері
1..*	медициналық ұйым	0..*	медициналық көмек көрсетудің негізгі жоспары
1	медициналық ұйым	1..*	денсаулық сақтау сапасын басқару



8-сурет - Медицина ұйымы (UML-ұғымы)

5.2.3.2 Денсаулық сақтау саласындағы жұмыспен қамту

Термин: Денсаулық сақтау саласындағы жұмыспен қамту (*healthcare employment*)

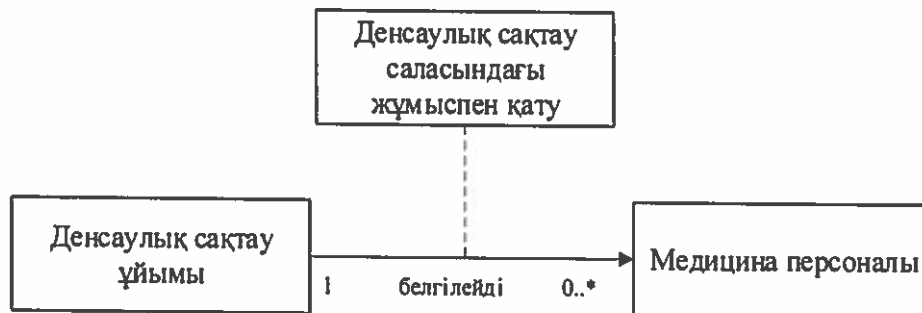
Синоним: медициналық көмек көрсету жұмысы

Анықтама: осы медицина персоналына жүктелген рөлдер мен міндеттерді сипаттайтын медицина қызметкері мен медициналық ұйым арасындағы шарттық база

Осы ұғымның ассоциациясы 6-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 9-суретте көрсетілген.

6-кесте - Денсаулық сақтау саласындағы жұмыспен қамту ассоциациясы

Ассоциация ұғымы		Байланыстар			
1	денсаулық сақтау саласындағы жұмыспен қамту	1	медицина қызметкері	1	медициналық ұйым



9-сурет - Денсаулық сақтау саласындағы жұмыспен қамту (UML-ұсыну)

5.2.3.3 Медицина қызметкері

Термин: медицина қызметкері (*healthcare personnel*)

Синонимдер: медициналық көмек көрсету жөніндегі персонал, жеке қызмет көрсетуші

Анықтама: медицина ұйымында жеке немесе заңды тұлға рөлі бар жеке денсаулық сақтау тарабы

Мысал - Жалпы практика дәрігері, медициналық кеңесші, терапевт, стоматолог, медбике, әлеуметтік қызметкер, рентгенолог, медбикенің көмекшісі, балалар медбикесі, медбике, бөлім бастығы, әлеуметтік қызметкер, медициналық кеңесші және т. б.

Осы ұғымның ассоциациясы 7-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 10-суретте көрсетілген.

7-кесте — Медицина қызметкері ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
денсаулық сақтау жүйесіне қатысушы		медицина қызметкері	
жеке немесе заңды тұлғаның рөлі			
денсаулық сақтау ресурстары			
Компонент		Жиынтығы	
1	медициналық ұйым		
...-ден ассоциация		Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация
1	медициналық ұйым	тағайындайды	0..* медицина қызметкері
1..*	медицина қызметкері	қатысады	0..* байланыста



10-сурет – Медицина қызметкері (UML-ұсыну)

5.2.3.3.1 Медицина қызметкері

Термин: медицина қызметкері (*healthcare professional*)

Синоним: медициналық көмек көрсететін қызметкер

Анықтама: Осы құқықтық жүйеде танылған денсаулық сақтау саласында кәсіби қызметке арналған құқығы бар медицина қызметкері

Ескертпе - Медицина саласындағы кәсіби қызметке арналған құқық медицина қызметкеріне оның медициналық ұйымдағы рөліне қарамастан медициналық көмек көрсету құқығын береді.

Мысал - Жалпы тәжірибе дәрігері, медициналық кеңесші, терапевт, стоматолог, медбике, рентгенолог және т. б.

Осы ұғымның ассоциациясы 8-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 11-суретте көрсетілген.

8-кесте — Медицина қызметкерінің ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
медициналық қызметті жеткізуші			
медицина қызметкері			
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
1	медицина қызметкері	бар	1..* медицина саласындағы кәсіби қызметке арналған құқық
1	медицина қызметкері	шығарады	0..* бағыттары
1	медицина қызметкері	шығарады	0..* сұрау
1	медицина қызметкері	басқарады	0..* денсаулық сақтау қызметінің кезеңі
1..*	медицина қызметкері	қолдайды	0..* Медицина қызметкерінің жазбасы
1	медицина қызметкері	ратификациялайды	0..* енгізу үшін медициналық ақпарат
0..*	медицина қызметкері	басқарады	0..* медициналық көмек көрсетуге арналған талаптармен
1..*	медицина қызметкері	анықтайды	0..* сырқат ағымының болжамы
1	медицина қызметкері	анықтайды	0..* негізгі қорытынды диагнозы

8 кестенің жалғасы

1..*	медицина қызметкері	жоққа шығарады	0..*	беймәлім денсаулық жағдайы
0..*	Денсаулық жағдайын кәсіби бағалау	анықталады	1	медицина қызметкерімен
0..*	Ұйғарыммен өз бетімен кету	ұйғарылған	1	медицина қызметкерімен
0..*	медициналық көмек көрсетуге қолдауды қамтамасыз ететін тараптың ұйғарылған қызметі	ұйғарылған	1	медицина қызметкерімен
1..*	медицина қызметкері	орындайды	0..*	денсаулық сақтау қажеттілігін бағалау



11-сурет - Медицина қызметкері (UML-ұсыну)

5.2.3.3.2 Медицина саласындағы кәсіптік қызметке арналған құқық

Термин: медицина саласындағы кәсіптік қызметке арналған құқық (healthcare professional entitlement)

Синоним: кәсіби медициналық көмек көрсетуге арналған құқық

Анықтама: денсаулық сақтауда белгілі бір рөлдерге ие болуға немесе орындауға мүмкіндік беру үшін адамға берілген тіркелген рұқсат

Ескертпелер

1 Кәсіби қызметке арналған құқық, әдетте, тиісті білімнің және кәсіби дайындықтың қажетті біліктілігін алу немесе үнемі алу дәлелдерімен расталады.

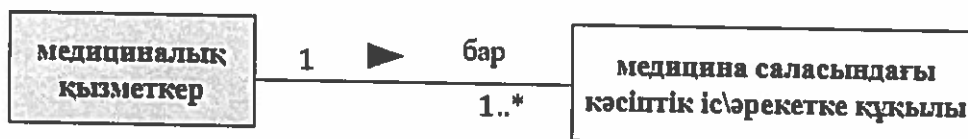
2 *Медицина қызметкерінің* кәсіби қызметіне арналған ресми құқық оның ресми міндеттері мен құқықтарының негізін құрайды.

Мысал - Диплом, ресми түрде ресімделген (ресми түрде ресімделген) мысалы, дипломы бар медициналық бике (медбике).

Осы ұғымның ассоциациясы 9-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 12-суретте көрсетілген.

9-кесте — *Медицина саласындағы кәсіптік қызмет құқығына арналған ассоциациясы*

...-ден ассоциация		Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
1	медицина қызметкері	бар	1..*	медицина саласындағы кәсіптік қызметке арналған құқық



12-сурет — *Медицина саласындағы кәсіптік қызметке арналған құқық (UML-ұсыну)*

5.2.4 Медициналық көмек көрсетуге қолдауды қамтамасыз ететін тарап

Термин: *Медициналық көмек көрсетуге қолдауды қамтамасыз ететін тарап (healthcare third party)*

Синоним: медициналық көмек көрсетудегі үшінші тұлға

Анықтама: *медициналық қызметтер көрсетушіден немесе пациентнен ерекшеленетін денсаулық сақтау субъектісі*

Ескертпелер

1 Осы анықтамаға сәйкес медициналық көмек көрсетуге қолдауды қамтамасыз ететін тарап ретінде пациенттің туыстары, сондай-ақ әлеуметтік қолдауға, медициналық

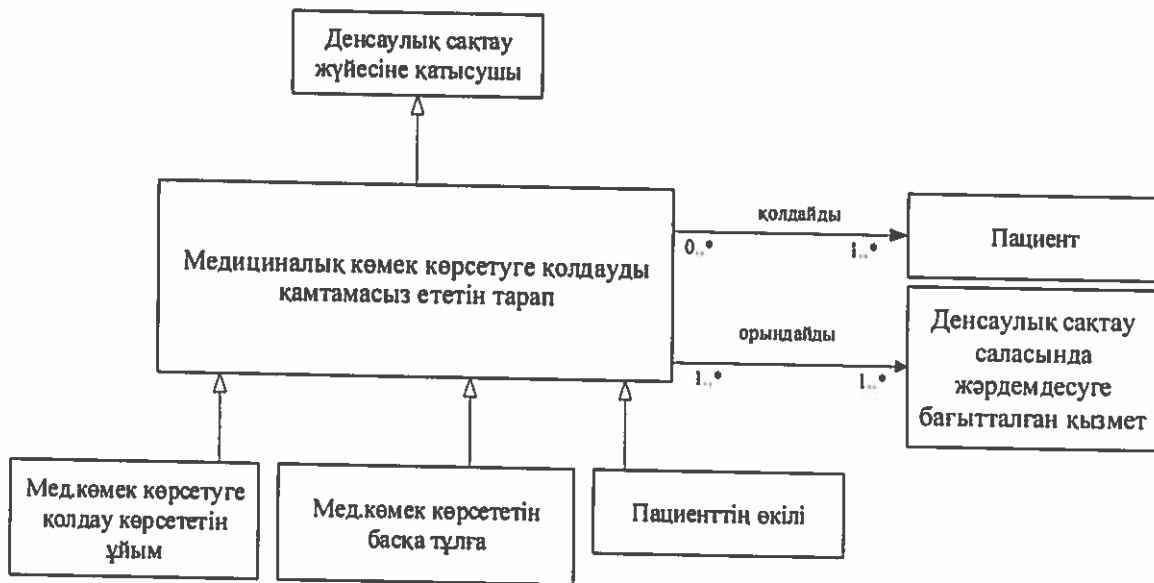
қызметтер үшін шығыстарды қаржыландыруға және жабуға жауапты өзге де тараптар әрекет ете алады.

2 Медициналық көмек көрсетуге қолдауды қамтамасыз ететін тарап - жоғары деңгейдің абстарктілі ұғымы болып табылады, әрі анағұрлым төмен деңгейдегі ұғымдар арқылы нақтыланады.

Осы ұғымның ассоциациясы 10-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 13-суретте көрсетілген.

10-кесте - Медициналық көмек көрсетуге қолдауды қамтамасыз ететін тараптар ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
денсаулық сақтау жүйесіне қатысушы		медициналық көмек көрсететін басқа адам	
		пациенттің өкілі	
		медициналық көмек көрсетуге қолдау көрсететін ұйым	
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..*	денсаулық сақтаудағы үшінші тұлға	қолдайды	1..* пациент
1..*	денсаулық сақтаудағы үшінші тұлға	жүзеге асырады	1..* денсаулық сақтаудағы үшінші тұлғаның қызметі



13-сурет - Медициналық көмек көрсетуге қолдауды қамтамасыз ететін тарап

5.2.4.1 Медициналық көмек көрсететін өзге тұлға (басқа адам)

Термин: медициналық көмек көрсететін басқа адам (*other carer*)

Синоним: медициналық көмек көрсететін бейресми тұлға

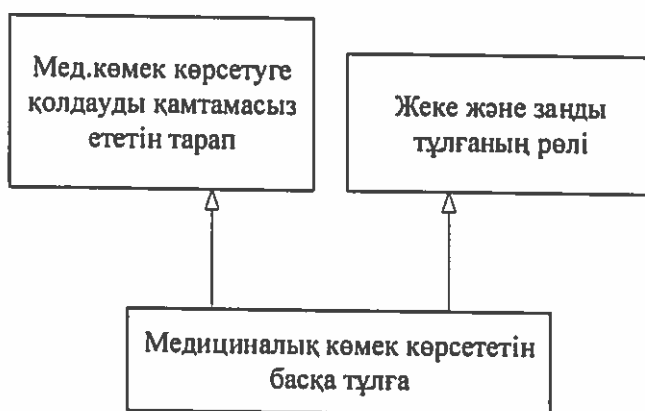
Анықтама: пациенттің күнделікті өмірін жүзеге асыру кезінде әлеуметтік қолдау немесе жәрдем көрсететін жеке тұлға

Мысал - Туысы (отбасы мүшесі), көршісі.

Осы ұғымның ассоциациясы 11-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 14-суретте көрсетілген.

11-кесте - Медициналық көмек көрсететін басқа адамның ассоциациясы

Мамандандыру	Жалпылау
медициналық көмек көрсетуді қамтамасыз ететін тарап	
жеке немесе заңды тұлғаның рөлі	



14-сурет - Медициналық көмек көрсететін басқа адам (UML-ұсыну)

5.2.4.2 Медициналық көмек көрсетуге қолдау көрсететін ұйым

Термин: медициналық көмек көрсетуге қолдау көрсететін ұйым (*healthcare supporting organization*)

Синоним: медициналық көмек көрсетуді қолдау ұйымы

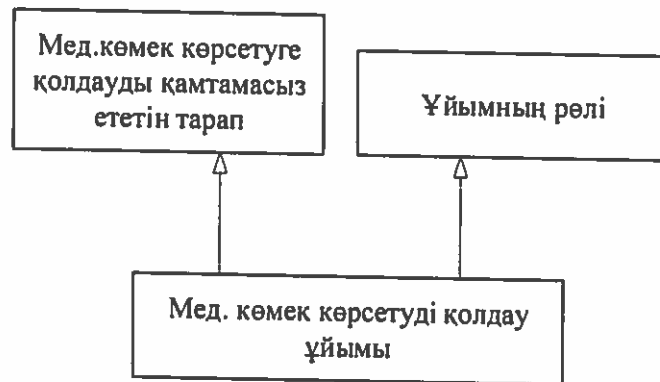
Анықтама: ұйымның рөлі бар медициналық көмек көрсетуге қолдауды қамтамасыз ететін тарап

Мысал - Ерікті көмекті ұйымдастыру, үйде медициналық көмек көрсету жөніндегі ұйым, медициналық сақтандыру қоры, телемедициналық жүйе операторы, отбасы.

Осы ұғымның ассоциациясы 12-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 15-суретте көрсетілген.

12-кесте – Медициналық көмек көрсетуге қолдау көрсететін ұйымның ассоциациясы

Мамандандыру	Жалпылау
медициналық көмек көрсетуге қолдауды қамтамасыз ететін тарап	
ұйым рөлі	



15-сурет - Медициналық көмек көрсетуге қолдау көрсететін ұйым (UML-ұсыну)

5.2.4.3 Пациенттің өкілі

Термин: пациенттің өкілі (*subject of care proxy*)

Синоним: пациенттің агенті

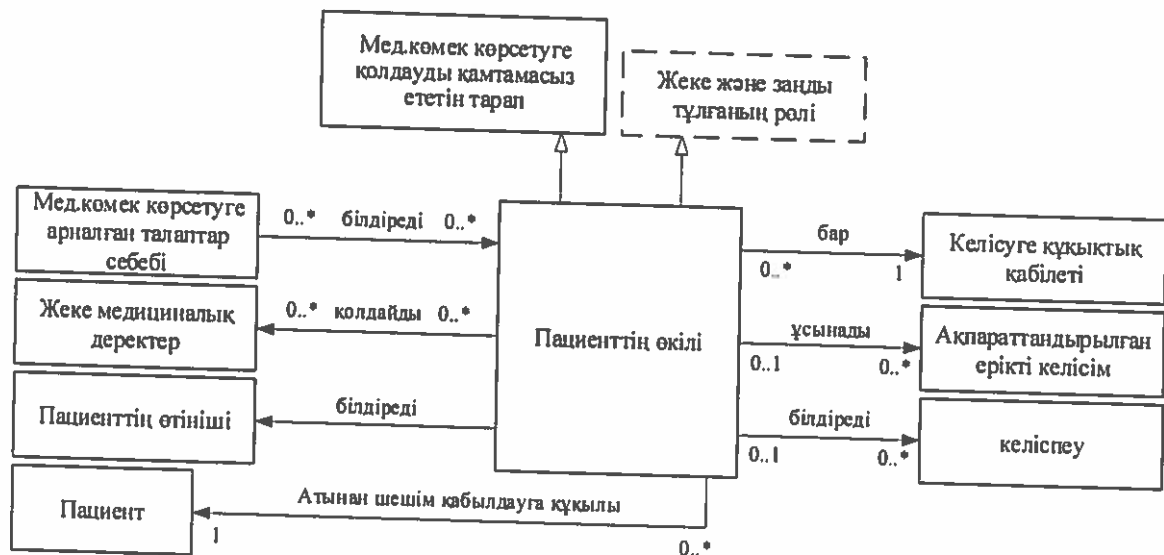
Анықтама: Пациент атынан шешім қабылдау құқығымен жеке немесе заңды тұлға рөлі бар медициналық көмек көрсетуге қолдауды қамтамасыз ететін тарап

Ескертпе - ISO/TS 21298 пациенттің агенті осы ұғым үшін қолайлы термин болып табылады.

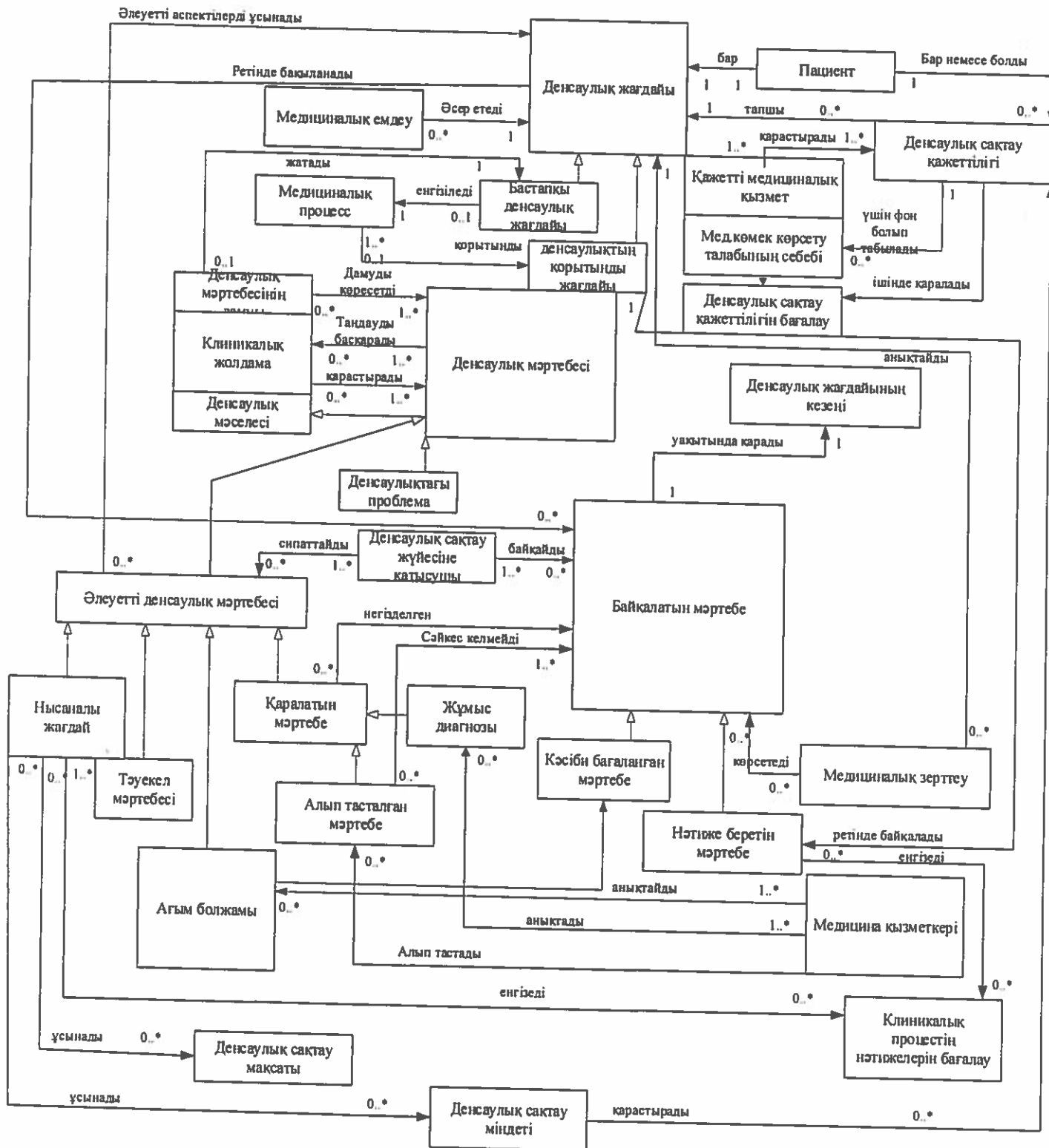
Осы ұғымның ассоциациясы келтірілген 13-кестеде; UML-ұсыну ұғымы 16-суретте көрсетілген.

13-кесте – Пациенттің өкілі ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
жеке немесе заңды тұлғаның рөлі			
медициналық көмек көрсетуге қолдауды қамтамасыз ететін тарап			
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..1 пациенттің өкілі	береді	0..*	Хабардар етілген ерікті келісім
0..* пациенттің өкілі	атынан шешім қабылдау құқығына ие	1	пациентке
0..1 пациенттің өкілі	білдіреді	0..*	келіспеу
0..* пациенттің өкілі	бар	1	келісімге құқық қабілеттілігі
0..* медициналық көмек көрсетуге арналған ташлаптар себебі	білдіріледі	0..*	пациент өкілдеріне
0..* пациенттің өкілі	қолдайды	0..*	жеке медициналық деректер
0..1 пациенттің өкілі	білдіреді	0..*	пациенттің ниеті



16-сурет – Пациенттің өкілі (UML-ұсыну)



18-сурет - Денсаулық сақтау мәселелерімен байланысты ұғымдардың кешенді UML-диаграммасы (ii)

6.2 Денсаулық сақтау мәселесі

Термин: денсаулық сақтау мәселесі (healthcare matter)

Синоним: медициналық көмек көрсету мәселесі

Анықтама: денсаулық сақтау жүйесінің бір немесе бірнеше қатысушысы айқындағандай, пациенттің денсаулығына және/немесе осы пациентке медициналық көмек көрсетуге байланысты мәселені ұсыну

Ескертпелер

1 Денсаулық сақтау мәселесі - бұл өте кең және икемді ұғым, ол пациент денсаулығының жағдайымен байланыстының бәрін қамтиды. Бұл медициналық жағдай, медициналық қызмет, денсаулықтағы проблемелер, денсаулық сақтау қызметінің қорытындысы және т.б. білдіреді. Осылайша, денсаулық сақтау мәселесі бірнеше мамандану және одан әрі қауымдастықтар болуы мүмкін.

2 Осы анықтамаға сәйкес, денсаулық сақтау мәселесі сырқаттану, ауру немесе денсаулық жағдайының басқа түрі болуы мүмкін. Бұдан басқа, денсаулық мәселесі, мысалы, пациенттің немесе денсаулық сақтау жүйесінің басқа қатысушысының процедураға (терапевтік немесе профилактикалық) сұранысын білдіруі мүмкін.

3 Клиникалық терминологияда сипатталған және/немесе анықталған ұғымдар денсаулық сақтау сұрағының түрлері болуы мүмкін

4 Қажет болған жағдайда осы стандартқа енгізілгендерден басқа, осы ұғымның басқа да мамандануы құрылуы мүмкін.

Мысал - Салмақ жоғалту, иммунизация, инфаркт, нашақорлық, мектептегі менингит жағдайы, суды фторлау, денсаулық жағдайы туралы анықтама, жарақат, дерматит, рентгенологиялық зерттеу, артроскопия, пероральді антибиотик енгізу, операциядан кейінгі инфекция.

Осы ұғымның ассоциациясы 14-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 19-суретте көрсетілген.

14-кесте - Денсаулық сақтау мәселесі ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
		денсаулық сақтау мәселесі	
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
1..*	денсаулық сақтау мәселесі	1	пациенттің
0..1	денсаулық сақтау мәселесі	0..*	денсаулық жағдайы туралы жазба компоненті
0..1	денсаулық сақтау мәселесі	0..*	денсаулық паспортынан үзінді көшірме
1	денсаулық сақтау тарапы	0..*	денсаулық мәселесі
0..*	талаптарға қойылатын өкілеттілік	1..*	денсаулық сақтау мәселесі
0..*	медициналық көмек көрсетудің міндетті кезеңі	1..*	денсаулық сақтау мәселесі

14 кестенің жалғасы

...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация
0..* медициналық көмек көрсетуге қойылатын талаптар	қарастырады	1..* денсаулық сақтау мәселесі
0..* жеке деректерді беруге арналған нұсқаулық	үшін проблема болып табылады	1..* денсаулық сақтау мәселесі
0..* денсаулық тақырыбы	байланысады	0..* денсаулық сақтау мәселесі
0..* денсаулық сақтау мәселесіне байланысты сертификат	туралы куәландырады	1..* денсаулық сақтау мәселесі



19-сурет - Денсаулық сақтау мәселесі (UML-ұсыну)

6.3 Денсаулық мәселесі

Термин: денсаулық мәселесі (*health issue*)

Анықтама: тиісті денсаулық сақтау тарапымен анықталатын және белгіленетін пациенттің денсаулығының проблемасымен байланысты ұғым

Ескертпе - Осы анықтамаға сәйкес, «денсаулық проблемасы» ұғымы мағынасы бойынша «денсаулық проблемасы», «сырқаттану» және «ауру» ұғымдарына ұқсас.

Мысал - Салмақ жоғалту, инфаркт, нашакорлық, жарақат, дерматит.

Осы ұғымның ассоциациясы 15-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 20-суретте көрсетілген.

15-кесте - Денсаулық мәселесі ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
денсаулық мәселесі		денсаулық жағдайы	
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
1	денсаулық мәселесі	анықтайды	0..*
0..*	клиникалық процесс	қарастырады	1..*
0..*	медициналық көмек көрсету жоспары	қарастырады	1..*
0..*	медициналық көмек көрсету эпизоды	бағытталған	1
0..*	медициналық қызметтерді көрсетушілер қызметі	қарастырады	1..*
0..*	клиникалық басшылық	бағытталған	1..*



20-сурет – Денсаулық мәселесі (UML-ұсыну)

6.4 Денсаулық мәртебесі

Термин: денсаулық мәртебесі (*health condition*)

Анықтама: қазіргі уақытта денсаулық жағдайының байқалатын немесе ықтимал байқалатын аспектілері

Ескертпелер

1 (Келешекте) денсаулық сақтау аспектісінде денсаулық мәртебесі термині зиянды немесе қолайсыз жағдайды (аурулар, бұзылулар, жарақаттар және т.б.) белгілеу үшін қолданылады, өйткені бұл медициналық қызметтің белгілі бір түрлерін ынталандыруы мүмкін.

2 Денсаулық жағдайы – оны қабылдау денсаулық мәртебесі болып табылатын объект. Негізгі денсаулық жағдайы, симптомдар байқалмас бұрын, мысалы обыр ауруына шалдыққан пациент.

3 Пациенттің денсаулық жағдайы клиникалық процесте кіріс деректер, сондай-ақ процесс нәтижесі болып табылады. Денсаулықтың дамып келе жатқан жағдайы өмірлік циклден кейін және оның дәйекті кезеңдерінде денсаулықтың әртүрлі күйлері ретінде байқалады: пациенттің бастапқы, нақты жағдайы, қаралатын мәртебесі, кәсіби бағаланған мәртебесі, анықталған тиімді мәртебесі (процестің нәтижесі).

4 Диагноз - бұл денсаулық жағдайларының белгілі бір түрлерін сипаттау және белгілеу тәсілі.

5 Денсаулық мәртебесі өткен шақ, қазіргі кез немесе әлеуетті болашақтағы денсаулық жағдайына қатысты болуы мүмкін.

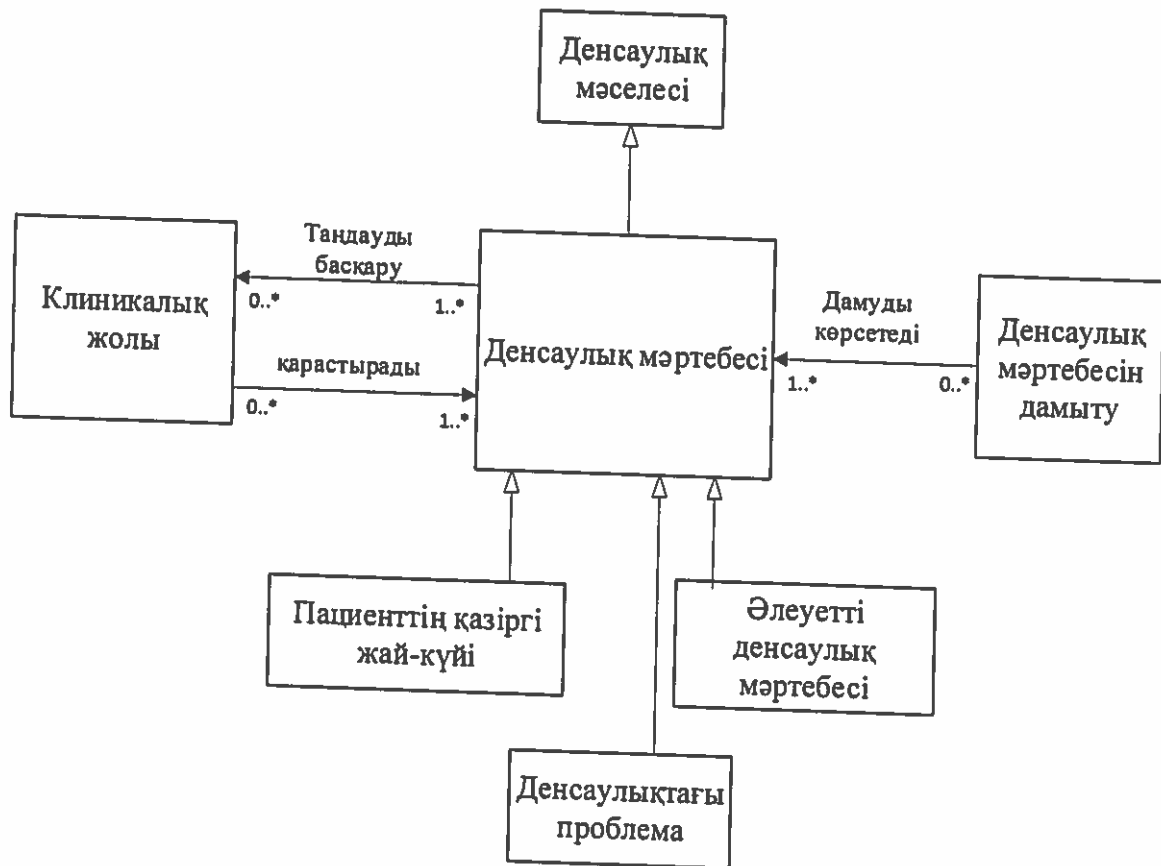
6 Денсаулық мәртебесі денсаулық мәселесі болып табылады және сол сияқты денсаулық жағдайы аспектісінің (тарының) көрінісі болып табылады.

Мысал – Денсаулығымен проблема, диагноз: асқынған миокард инфаркты (кәсіби бағаланған жағдай); симптом: бас ауруы (пациенттің қазіргі жай-күйі).

Осы ұғымның ассоциациясы 16-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 21-суретте көрсетілген.

16-кесте - Денсаулық мәртебесі ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
денсаулық мәселесі		пациенттің қазіргі жай-күйі	
		әлеуетті денсаулық мәртебесі	
		денсаулықтағы проблема	
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
1..*	денсаулық жағдайы	0..*	клиникалық хаттама
0..*	денсаулық мәртебесін дамыту	1..*	денсаулық мәртебесі
0..*	клиникалық хаттама	1..*	денсаулық мәртебесі



21-сурет - Денсаулық мәртебесі (UML-ұсыну)

6.4.1 Пациенттің қазіргі жай-күйі

Термин: пациенттің денсаулық жағдайы (*observed condition*)

Синоним: бақыланатын денсаулық жағдайы

Анықтама: денсаулық сақтау қатысушысы бақылайтын денсаулық мәртебесі

Ескертпелер

1 Медицина қызметкерілер мен пациенттер - бұл бұл денсаулық сақтау жүйесіне қатысушылардың мысалдары, олар денсаулық жағдайының байқалатын аспектісін қабылдай алады.

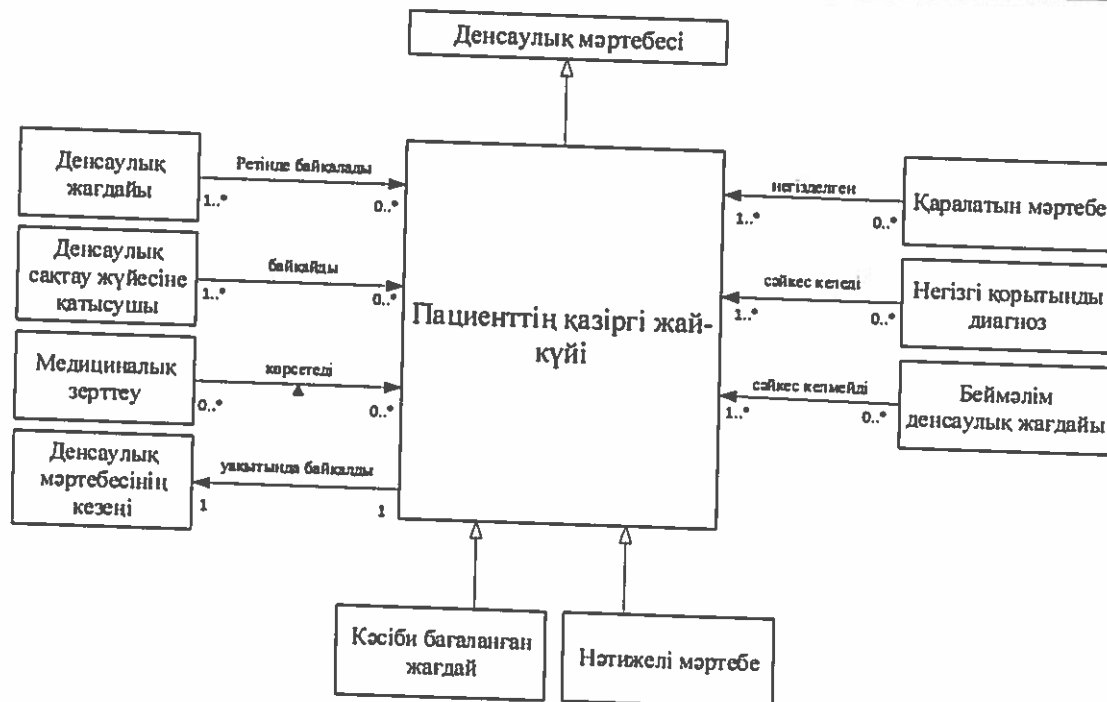
2 Пациенттің қазіргі жай-күйі денсаулық мәселесі болып табылады және ол денсаулық жағдайының аспектісін көрсету болып табылады.

Мысал - Артериялық қысым, іштің кебуі, тахикардия, дене салмағы, рентгенограммада өкпенің инфильтрациясы, гемоглобин деңгейі, терінің бозаруы.

Осы ұғымның ассоциациясы 17-кестеде келтірілген; UML-ұсыну 22-суретте ұғымы көрсетілген.

17-кесте - Бақыланатын мәртебе ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
денсаулық мәртебесі		кәсіби бағаланған мәртебе	
Мамандандыру		Жалпылау	
		нәтижелі мәртебе	
...-ден ассоциация		Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация
1	денсаулық жағдайы	ретінде байқалады	0..* пациенттің қазіргі жай-күйі
1	пациенттің қазіргі жай-күйі	уақытында байқалды	1 денсаулық мәртебесінің кезеңі
0..*	Қаралып отырған мәртебе	негізделген	1..* бақыланатын мәртебеде
0..*	медициналық зерттеу	көрсетеді	0..* пациенттің қазіргі жай-күйі
1..*	денсаулық сақтау тарапы	бақылайды	0..* пациенттің қазіргі жай-күйі
0..*	негізгі қорытынды диагнозы	келісіледі	1..* бақыланатын мәртебемен
0..*	алып тасталған мәртебе	келісілмейді	1..* бақыланатын мәртебемен



22-сурет – Пациенттің қазіргі жай-күйі (UML-ұсыну)

6.4.1.1 Кәсіби бағаланған мәртебе

Термин: кәсіби бағаланған мәртебе (*professionally assessed condition*)

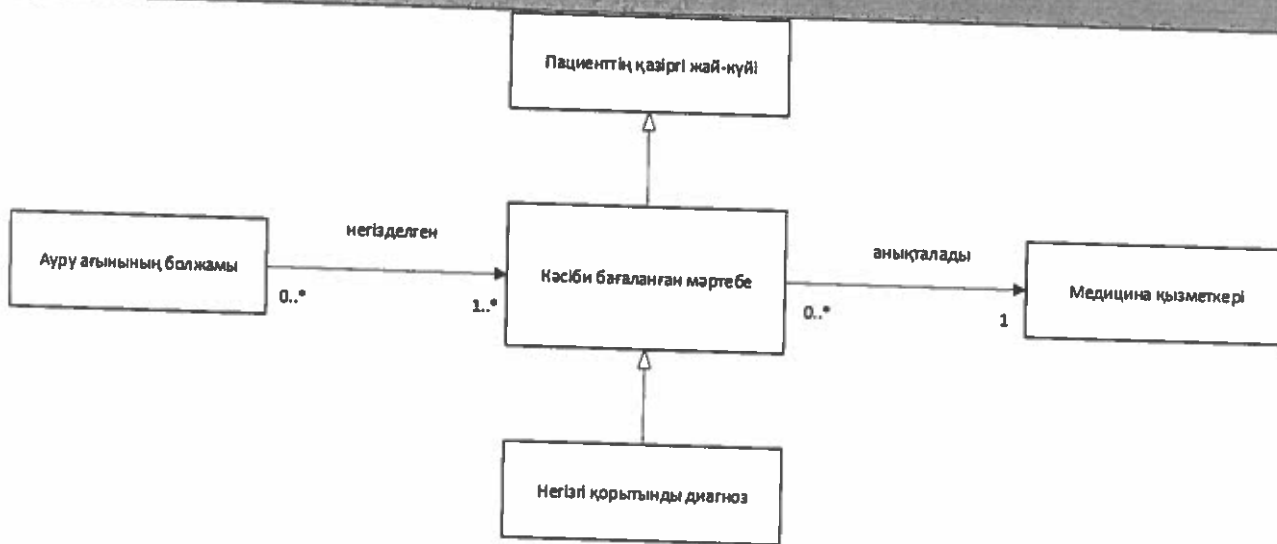
Синоним: денсаулық жағдайын кәсіби бағалау

Анықтама: пациенттің қазіргі жай-күйін медицина қызметкері денсаулық жағдайының генезіне, ағымына, ауырлығына немесе әсеріне қатысты бағалайды

Осы ұғымның ассоциациясы 18-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 23-суретте көрсетілген.

18-кесте - Кәсіби бағаланған мәртебе ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
пациенттің қазіргі жай-күйі		негізгі қорытынды диагноз	
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..*	ауру ағымының болжамы	негізделген	1..* кәсіби бағаланған мәртебеде
0..*	кәсіби бағаланған мәртебе	анықталады	1 медицина қызметкерімен



23-сурет - Кәсіби бағаланған мәртебе (UML-ұсыну)

6.4.1.2 Нәтижелі мәртебе

Термин: нәтижелі мәртебе (*resultant condition*)

Анықтама: денсаулық жағдайының нәтижесін көрсететін пациенттің қазіргі жай-күйі.

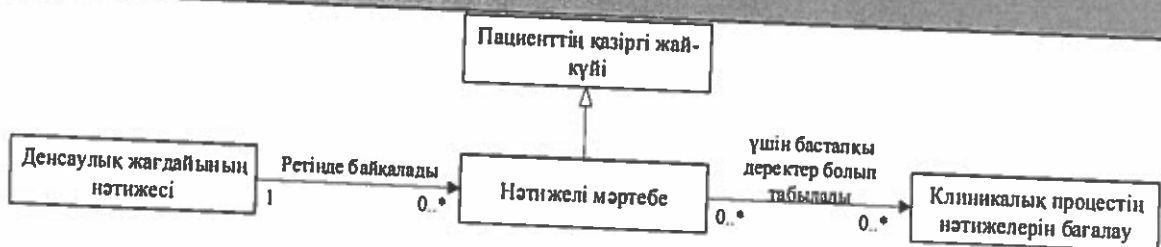
Ескертпе - Нәтижелі мәртебе медициналық қызметтің бір элементінен кейінгі денсаулық жағдайы, денсаулық сақтау процесіндегі медициналық зерттеулер және/немесе медициналық рәсімдер пакеті, сондай-ақ толық клиникалық процестен кейінгі денсаулық жағдайының нәтижесін білдіреді.

Мысал - Денсаулық сақтау процесінің нәтижесі, денсаулық сақтау қызметінің нәтижесі.

Осы ұғымның ассоциациясы 19-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 24-суретте көрсетілген.

19-кесте - Нәтижелі мәртебе ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
пациенттің қазіргі жай-күйі			
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
1 денсаулық жағдайының нәтижесі	ретінде бақыланады	0..*	нәтижелі мәртебесі
0..* нәтижелі мәртебесі	үшін бастапқы деректер болып табылады	0..*	клиникалық процестің нәтижесін бағалау



24-сурет - Нәтижелі мәртебе (UML-ұсыну)

6.4.2 Әлеуетті денсаулық мәртебесі

Термин: әлеуетті денсаулық мәртебесі (*potential health condition*)

Анықтама: денсаулық сақтау жүйесіне қатысушы сипаттаған ықтимал болашақ немесе қазіргі денсаулық жағдайы

Ескертпелер

1 Әлеуетті денсаулық мәртебесі әлі байқалмайды, бірақ ағымдағы немесе келешектегі денсаулық жағдайының аспектілерін ықтимал бақылаумен елестететін, ықтимал бақылау болып табылады.

2 Әлеуетті денсаулық мәртебесі оның мамандануының біреуімен толық қолдауға ие болуы мүмкін.

Осы ұғымның ассоциациясы 20-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 25-суретте көрсетілген.

20-кесте – Әлеуетті денсаулық мәртебесінің ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
денсаулық мәртебесі		ауру ағымының болжамы	
Мамандандыру		Жалпылау	
		нысаналы мәртебе	
		тәуекел мәртебесі	
		Қаралатын мәртебе	
...-ден ассоциация		Ассоциацияның атауы	
1..*	денсаулық сақтау тарапы	сипаттайды	
0..*	әлеуетті денсаулық мәртебесі	әлеуетті аспектілерді ұсынады	
		...-ге ассоциация	
		0..*	әлеуетті денсаулық мәртебесі
		1	денсаулық жағдайы



25 – сурет - Әлеуетті денсаулық мәртебесі (UML-ұсыну)

6.4.2.1 Қаралатын мәртебе

Термин: *Қаралатын мәртебе (considered condition)*

Синоним: қаралатын денсаулық жағдайы

Анықтама: бір немесе бірнеше бақыланатын мәртебелер негізінде денсаулық сақтау жүйесіне қатысушы қарастыратын әлеуетті денсаулық мәртебесі

Ескертпелер

1 Медициналық көмек көрсету туралы сұрау, әдетте, пациент бақылайтын денсаулық мәртебесін немесе симптомын, сондай-ақ осы симптомның себебі не болуы мүмкін деген сұрақты қамтиды. Осы сұрақтағы (симптомнан кейінгі денсаулық мәртебесі) нақты айтқанда әлеуетті денсаулық мәртебесі қаралып отырған мәртебе деп аталады.

2 Клиникалық процесс аясындағы бағыт, әдетте, бір немесе бірнеше бақыланатын мәртебемен және/немесе кәсіби бағаланған мәртебемен дәлелденеді. Алайда, бағыт, сондай-ақ, медициналық зерттеу жауап алуға тиіс сұрақты қамтиды. Әлеуетті мәртебе ретінде құрылған сұрақ қаралатын мәртебе болып табылады.

3 Қаралып отырған мәртебе тиісті бақыланатын мәртебелер өзгертілгенге немесе аяқталғанға дейін қарастырылған күйінде қалады. Медициналық зерттеу және/немесе емдеу жаңа бақылауларға әкеледі, олар (күдікті) Қаралып отырған мәртебені растауы немесе растамауы мүмкін. Жағдайды Қаралып отырған мәртебені тексеру кезінде ол пациенттің қазіргі жай-күйіне және/немесе негізгі қорытынды диагноз ретінде белгіленуі мүмкін кәсіби бағаланған мәртебеге түрленеді. Егер Қаралып отырған мәртебені тиісті медициналық шаралармен тексеру мүмкін болмаса, ол алып тасталған мәртебеге айналады.

4 Негізгі қорытынды диагноз жоспарланған медициналық зерттеу аяқталғаннан кейінгі қорытынды ретінде клиникалық процесте жиі анықталады. Бұл кезеңдегі негізгі қорытынды диагноз көбінесе диагноз деп аталады. Алып тасталған мәртебені сәйкесінше негізгі қорытынды диагноздан бас тарту деп атауға болады.

Мысал - Диагностикалық гипотеза, дифференциалды диагноздағы кез-келген үміткер белгіленген.

Осы ұғымның ассоциациясы 21-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 26-суретте көрсетілген.

21-кесте - Қаралатын мәртебе ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
Әлеуетті денсаулық мәртебесі		негізгі қорытынды диагноз	
		алып тасталған мәртебе	
...-ден ассоциация		...-ге ассоциация	
0..*	қаралатын мәртебе	Ассоциацияның атауы	негізделген
1..*			бақыланатын мәртебеде



26-сурет - Қаралатын мәртебе (UML-ұсыну)

6.4.2.1.1 Жұмыс диагнозы

Термин: *негізгі қорытынды диагноз (working diagnosis)*

Синоним: жұмыс гипотезасы

Анықтама: бір немесе бірнеше медицина қызметкері қазіргі уақытта белгілі байқалатын мәртебелерге ең сәйкес келетінін анықтаған қаралатын мәртебе.

Ескертпелер

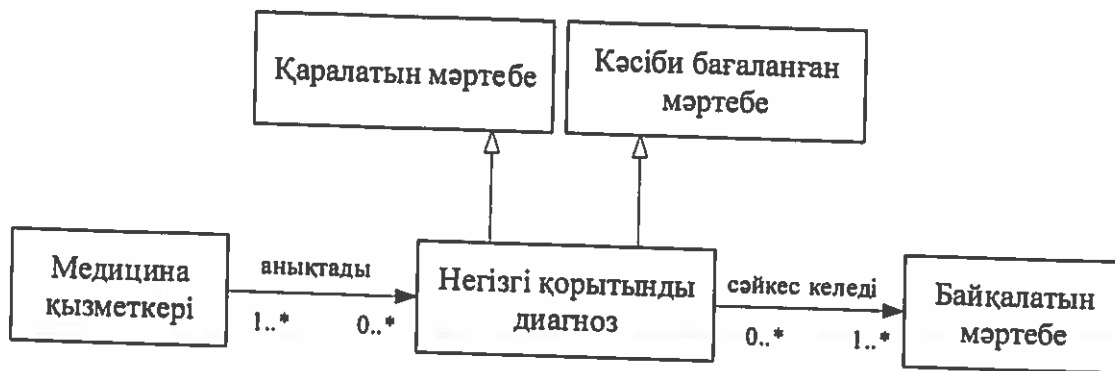
1 Негізгі қорытынды диагноз қаралып отырған мәртебе үшін белгі ретінде қолданылады, оны бір немесе бірнеше медицина қызметкерлері неғұрлым ықтимал болатын денсаулық мәртебесі деп бағалайды және одан әрі бақылауға қорытынды жасауы мүмкін. Мұндай бағалаудың негізі пациенттің нақты жағдайы болып табылады.

2 Әртүрлі медицина қызметкерлері пациенттің қазіргі жай-күйін әртүрлі анықтауы және бағалауы мүмкін және осылайша, әртүрлі тұжырымдар мен әртүрлі негізгі қорытынды диагноздарға келеді.

Осы ұғымның ассоциациясы 22-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 27-суретте көрсетілген.

22-кесте - Жұмыс диагнозының ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
Кәсіби бағаланған мәртебе қаралатын мәртебесі			
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
1..*	медицина қызметкері	анықтайды	0..* жұмыс диагнозы
0..*	жұмыс диагнозы	келісіледі	1..* бақыланатын мәртебесі



27-сурет – Негізгі қорытынды диагноз (UML-ұсыну)

6.4.2.1.2 Алып тасталған мәртебе

Термин: алып тасталған мәртебе (*excluded condition*)

Синонимдер: қайта бағаланған жағдайы, тексерілмеген жағдайы, белгісіз денсаулық жағдайы, алып тасталған қаралатын жағдай

Анықтама: қаралатын мәртебе, оны бір немесе бірнеше медицина қызметкерлері белгілі бақыланатын мәртебелерге сәйкес емес деп таныған

Осы ұғымның ассоциациясы 23-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 28-суретте көрсетілген.

23-кесте – Алып тасталған мәртебе ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
қаралатын мәртебе			
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
1..*	медицина қызметкері	шығарады	0..*
0..*	алып тасталған мәртебе	келісілмейді	1..*
			алып тасталған мәртебе
			бақыланатын мәртебемен



28-сурет – Алып тасталған мәртебе (UML-ұсыну)

6.4.2.2 Нысаналы мәртебе

Термин: *нысаналы мәртебе*

Синонимдер: *нысаналы денсаулық жағдайы, болжанатын нәтиже*

Анықтама: Денсаулық мақсаттарын және/немесе денсаулық сақтау мақсаттарын білдіретін денсаулықтың ықтимал мәртебесі

Ескертпе - *Медициналық қызметтегі қажеттілікті бағалау медициналық мақсаттардың және/немесе денсаулық сақтау мақсаттарының анықтамаларын қамтиды. Олар медициналық көмек көрсету жоспарын құру немесе жаңарту жөніндегі тиісті іс-шаралар туралы шешімдерді хабарлайды.*

Мысалдар

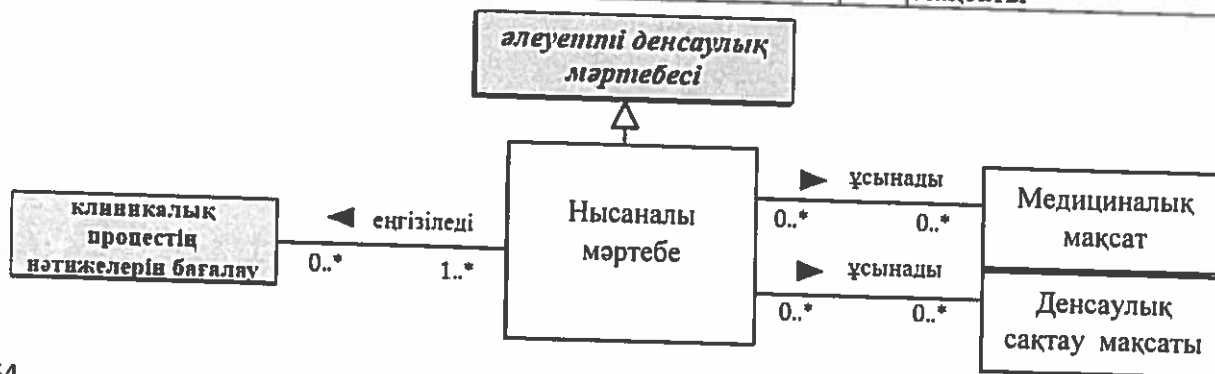
1 Қолы сынған кезек күттірмейтін көмек бөліміне келген қызметкердің нысаналы мәртебесі қысқа мерзімде жұмыс істеу үшін толық функционалды болуы тиіс.

2 Жаңадан диагноз қойылған диабеттік жасөспірімнің нысаналы мәртебесі оның HbA1c-ті 48 ммоль/моль-ден аз деңгейде ұстау болып табылады. (HbA1c- бұл зертханалық тест, ол алдыңғы 3 айда қандағы орташа қант деңгейін (глюкоза) көрсетеді; ол диабеттің қаншалықты жақсы бақыланатынын көрсетеді).

Осы ұғымның ассоциациясы 24-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 29-суретте көрсетілген.

24-кесте – Нысаналы мәртебе ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
әлеуетті денсаулық мәртебесі			
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..*	нысаналы мәртебе	0..*	Медицина мақсатын
1..*	нысаналы мәртебе	0..*	клиникалық процесс нәтижесін бағалауды
0..*	нысаналы мәртебесі	0..*	денсаулық сақтау мақсаты



29-сурет - Нысаналы мәртебе (UML-ұсыну)

6.4.2.3 Ауру ағымының болжамы

Термин: Ауру ағымының болжамы (*prognostic condition*)

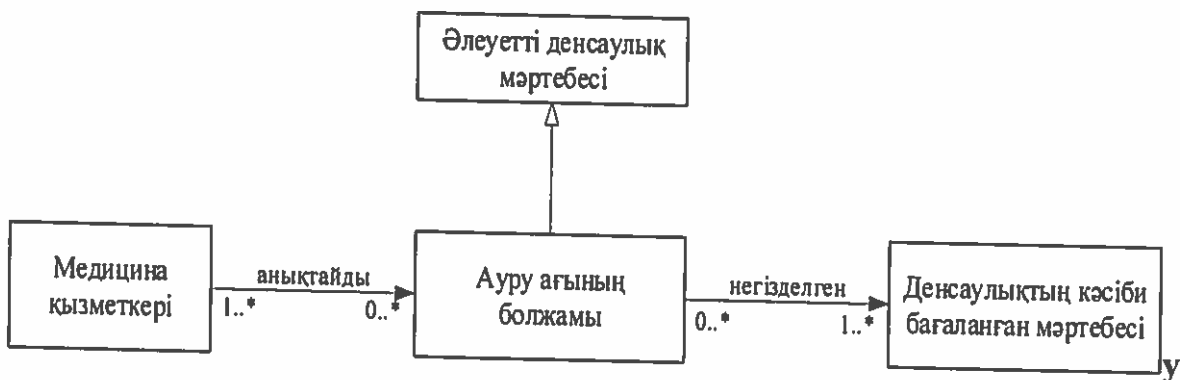
Синоним: болжамды денсаулық жағдайы

Анықтама: медицина қызметкерлері бағалайтын денсаулық жағдайының күтілетін ағымын білдіретін әлеуетті денсаулық мәртебесі

Осы ұғымның ассоциациясы 25-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 30-суретте көрсетілген.

25-кесте - Болжамды мәртебе ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
әлеуетті денсаулық мәртебесі			
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..*	ауру ағымының болжамы	1..*	кәсіби бағаланған мәртебеде
1..*	медицина қызметкері	0..*	ауру ағымының болжамы



30-сурет – Ауру ағымының болжамы (UML-ұсыну)

6.4.2.4 Тәуекел мәртебесі

Термин: *тәуекел мәртебесі (risk condition)*

Синоним: денсаулыққа тәуекел мәртебесі

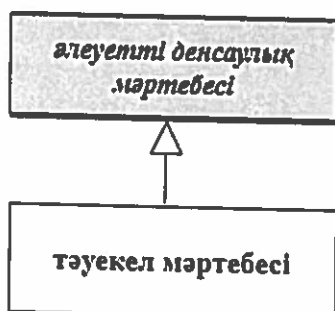
Анықтама: денсаулықтың болашақ жағдайын әдейі көрсетпейтін әлеуетті денсаулық жағдайы

Ескертпе - Тәуекел оқиғаның ықтималдығы мен оның салдарының үйлесімі ретінде анықталғанымен, *тәуекел мәртебесі* тек салдармен ғана байланысты болады.

Осы ұғымның ассоциациясы 26-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 31-суретте көрсетілген.

26-кесте - *Тәуекел мәртебесі* ассоциациясы

Мамандандыру	Жалпылау
әлеуетті денсаулық мәртебесі	



31-сурет - *Тәуекел мәртебесі (UML ұсыну)*

6.4.2.5 Денсаулықтағы проблема

Термин: денсаулықтағы *проблема (health problem)*

Анықтама: денсаулық сақтау жүйесіне қатысушы проблема ретінде қарайтын *денсаулық мәртебесі*

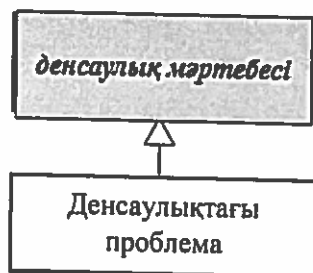
Ескертпе – *Денсаулықтағы проблема* жеке бақылау болуы мүмкін, бірақ әдетте олар бірнеше бақылаудың қорытындысы түрінде анағұрлым күрделі. Жеке бақылаулар денсаулықтағы проблема деп саналатын денсаулықтың аса күрделі мәртебесі үшін жиі критерийлер болып табылады.

Мысал – Сүт безі обыры кезіндегі тұқым қуалаушылық, диабет, инсульт.

Осы ұғымның ассоциациясы 27-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 23-суретте көрсетілген.

27-кесте - Денсаулықтағы проблема ассоциациясы

Мамандандыру	Жалпылау
денсаулық мәртебесі	



32-сурет – Денсаулықтағы проблема (UML-ұсыну)

6.5 Денсаулық жағдайы

Термин: денсаулық жағдайы (*health state*)

Анықтама: физикалық және психикалық функциялары, дене құрылысы, даралық факторлар, белсенділігі, қатысуы және пациенттің құрамдас денсаулығы ретіндегі экологиялық аспектілері

Ескертпелер

1 Денсаулық жағдайын бақылау денсаулық мәртебесін анықтайды. Денсаулық жағдайы бірден көп бақылауға әкелуі мүмкін, бұл бірнеше денсаулық мәртебесіне әкеледі. Егер бақылаушы қабылдамағанның өзінде, негізгі денсаулық жағдайы бар, мысалы, белгілері пайда болғанға дейін катерлі ісік ауруы бар пациент.

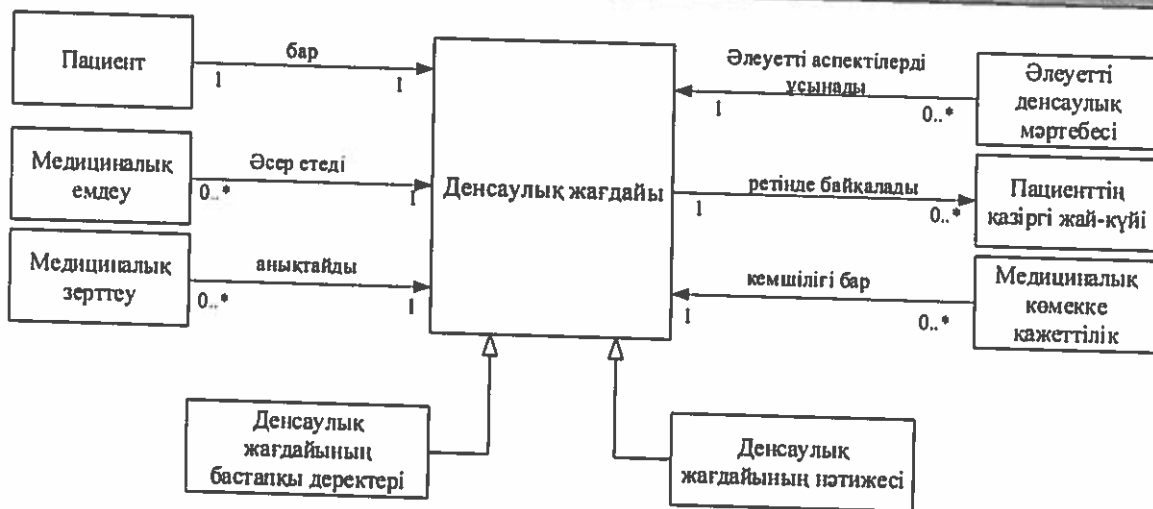
2 ДДҰ ҚХЖ (қызмет ету, мүгедектік және денсаулық халықаралық жіктемесі) денсаулық ұғымы сипатталған. ҚХЖ денсаулықтың бес компонентін анықтайды; ағзаның функциялары, дене құрылымы, белсенділігі, қатысуы мен қоршаған ортаның факторлары.

Осы ұғымның ассоциациясы 28-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 33-суретте көрсетілген.

28-кесте - Денсаулық жағдайының ассоциациясы

Мамандандыру	Жалпылау
	денсаулық жағдайының бастапқы деректері
Мамандандыру	Жалпылау

денсаулық жағдайының нәтижесі				
...-ден ассоциация		Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
1	пациент	бар	1	денсаулық жағдайы
1	денсаулық жағдайы	ретінде бақыланады	0..*	пациенттің қазіргі жай-күйі
0..*	әлеуетті денсаулық мәртебесі	әлеуетті аспектілерді ұсынады	1	денсаулық жағдайы
0..*	медициналық емдеу	әсер етеді	1	денсаулық жағдайы
0..*	Медициналық көмекке қажеттілік	жетіспеушілігі (тапшылығы) бар	1	денсаулық жағдайы
0..*	медициналық зерттеу	түсіндіреді	1	денсаулық жағдайы



33-сурет – Денсаулық жағдайы (UML-ұсыну)

6.5.1 Денсаулық жағдайының бастапқы деректері

Термин: денсаулық жағдайының бастапқы деректері (*input health state*)

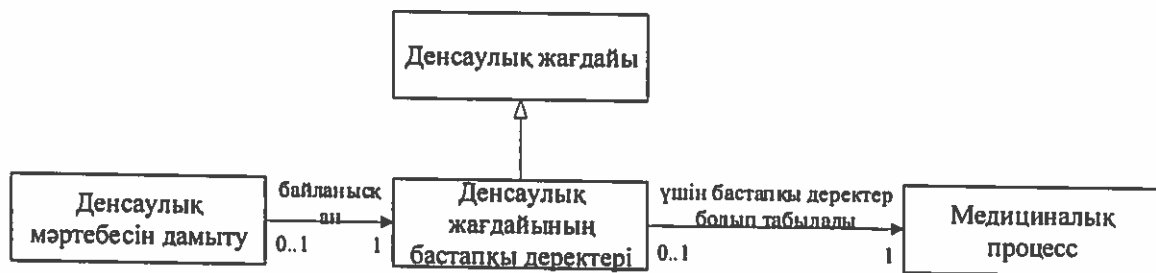
Анықтама: медициналық процесс басталған кездегі денсаулық жағдайы

Ескертпе - Бір медициналық процестен денсаулық жағдайының нәтижесі кейінгі медициналық процесс үшін денсаулық жағдайының бастапқы деректері болуы мүмкін.

Осы ұғымның ассоциациясы 29-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 34-суретте көрсетілген.

29-кесте - Денсаулық жағдайының бастапқы деректерінің ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
денсаулық жағдайы			
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..1	денсаулық жағдайын дамыту	1	денсаулық жағдайының бастапқы деректерімен
0..1	денсаулық жағдайының бастапқы деректері	1	медициналық процесстің



34-сурет - Денсаулық жағдайының бастапқы мәліметтері (UML-ұсыну)

6.5.2 Денсаулық жағдайының нәтижесі

Термин: денсаулық жағдайының нәтижесі (output health state)

Синоним: қорытынды

Анықтама: медициналық процесс аяқталғандағы денсаулық жағдайы

Осы ұғымның ассоциациясы 30-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 35-суретте көрсетілген.

30-кесте - Денсаулық жағдайы нәтижелерінің ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
денсаулық жағдайы			
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
1	медициналық процесс	0..1	денсаулық жағдайының нәтижесі
1	денсаулық жағдайының нәтижесі	0..*	нәтижелі жағдай



35-сурет - Денсаулық жағдайының нәтижесі (UML-ұсыну)

6.5.3 Медициналық көмекке қажеттілік

Термин: Медициналық көмекке қажеттілік (*health need*)

Анықтама: ниет етілген келешектегі денсаулық жағдайының аспектілерімен салыстырғанда денсаулықтың ағымдағы жағдайындағы тапшылық

Ескертпелер

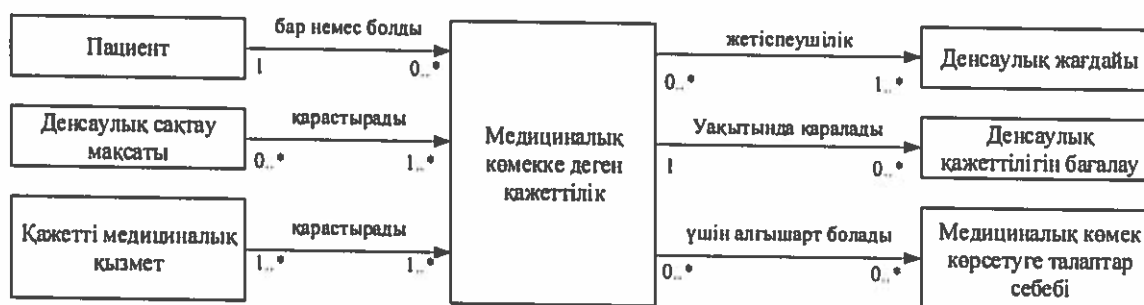
- 1 Медициналық көмекке қажеттілік – бұл пациенттің денсаулық жағдайындағы жетіспеушілік (тапшылық).
- 2 Ағымдағы денсаулық жағдайы пациенттің қазіргі жай-күйі ретінде байқалады.
- 3 Ниет етілген келешектегі денсаулық жағдайы нысаналы мәртебе ретінде көрсетілген медициналық мақсат болып табылады.
- 4 Медициналық көмекке қажеттілікті пациент немесе денсаулық сақтау жүйесінің кез-келген қатысушысы қалыптастырады.
- 5 Медициналық көмекке қажеттілік денсаулық сақтау саласындағы іс-әрекеттер үшін себептері/көрсеткіштері болып табылады және денсаулық сақтау қажеттіліктерін бағалауға негізгі үлес болып табылады.

Осы ұғымның ассоциациясы 31-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 36-суретте көрсетілген.

31-кесте – Медициналық көмекке қажеттілік ассоциациясы

...-ден ассоциация		Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
1	пациент	бар немесе болған	0..*	денсаулықтағы қажеттілік

0..*	денсаулықтағы қажеттілік	үшін алғышарт болып табылады	0..*	медициналық көмек алу сұранысының себебі
1	денсаулықтағы қажеттілік	уақытында қаралады	0..*	денсаулықтағы қажеттілікті бағалау
0..*	денсаулықтағы қажеттілік	бұл ... жетіспеушілік	1	денаулық жағдайы
1..*	қажетті медициналық қызмет	қарастырады	1..*	медициналық көмекке қажеттілік
0..*	денсаулық сақтау мақсаты	қарастырады	1..*	медициналық көмекке қажеттілік



36-сурет - Медициналық көмекке қажеттілік (UML-ұсыну)

6.6 Денсаулық мәселелерінің тізбегі

Термин: денсаулық мәселелерінің тізбегі (*health thread*)

Анықтама: денсаулық сақтау жүйесінің бір немесе бірнеше қатысушылары анықтаған денсаулық сақтау мәселелерінің арасындағы белгілі бір қауымдастық

Ескертпелер

1 Денсаулық мәселелерінің тізбегі денсаулық сақтау жүйесіне қатысушылардың, атап айтқанда медициналық қызметтерді жеткізушілердің әртүрлі қызмет салаларын көрсететін бірқатар денсаулық сақтау мәселелерін біріктіреді.

2 Денсаулық мәселелерінің тізбегі өз мәні бойынша денсаулық сақтау процестерін, сондай-ақ денсаулық сақтаудың осы мәселелеріне қатысты денсаулық сақтау қызметі кезеңінің элементтерін байланыстырады.

3 Денсаулық мәселелерінің тізбегін топ (мысалы, үйлестіру комитеті) құруы мүмкін.

4 Денсаулық мәселелерінің тізбегі әрбір медицина қызметкеріне өзінің перспективасын денсаулық мәселелерінің жалпы тізбегіне қосуға мүмкіндік бере отырып, қадам сайын құрылуы мүмкін.

5 Денсаулық сақтаудың бірнеше мәселелерін байланыстыратын денсаулық сақтау мәселелері тізбегі денсаулық сақтаудың тағайындалған қатысушының жауапкершілігінде медициналық көмек көрсету жинағының эпизодтарын, мысалы, денсаулық сақтау жүйесіне қатысушымен байланысты медициналық көмек эпизодтарының ішінара немесе жан-жақты синтезін сипаттай алады.

6 Медициналық араласудан бұрын, уақытында немесе кейін ұжымдық шешім денсаулық мәселелерінің тізбегін анықтайды, сондықтан «эпизод» идеясын барлық тартылған медицина қызметкерлері қабылдайды.

7 Денсаулықтың екі мәртебесін кейде медициналық көмек көрсету процесінің соңында бір ғана денсаулық мәселелерінің тізбегіне жатады деп тануға болады. Керісінше, бір денсаулық мәселелерінің тізбегіне жатады деп бастапқыда саналған екі денсаулық мәртебесін кейінірек бөлу қажет болуы мүмкін.

8 Денсаулық мәселелерінің тізбесі денсаулық сақтау мәселелерінің кез келген санын байланыстыратындықтан: ол сондай-ақ денсаулықтағы басқа проблеманы байланыстыратын денсаулық мәселелерінің тізбегін байланыстыруы мүмкін. Демек, денсаулық мәселелерінің тізбегін денсаулықтағы проблемалардың және/немесе денсаулық мәселелері тізбегінің жиынтығы ретінде қарастыруы мүмкін.

Мысалдар

1 Көптеген жылдар бойы жалпы практика дәрігеріне белгілі пациенттің бел ауруы физиотерапевтпен бірнеше рет емделді, ол оны сколиоз деп белгіледі және қазіргі уақытта белгілі бір ортопедиялық араласуға үміткер болып табылады.

2 Психиатр болмашы депрессиядан және остеоартритті ревматолог емдегеннен кейін жалпы практика дәрігері әлеуметтік проблема деп белгілеген жағдай.

3 2-ші типтегі қант диабетін жалпы практика дәрігері, медбике, эндокринолог және қантамыр хирургі емдейді.

4 Денсаулық сақтау процесіне қосылған денсаулық мәртебесі.

Осы ұғымның ассоциациясы 32-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 37-суретте көрсетілген.

32-кесте – Денсаулық мәселелерінің тізбегі ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
		клиникалық процеске қатысу	
		денсаулық мәртебесін дамыту	
		аурулар тізбесі	
...-ден ассоциация		...-ге ассоциация	
1	денсаулық мәселелерінің тізбесі	сызады	0..1 медициналық көмек көрсету жиынының эпизоды

1	денсаулық мәселелерінің тізбесі	сызады	0..1	денсаулық сақтау проблемасы
0..*	денсаулық мәселелерінің тізбесі	байланыстырады	0..*	денсаулық сақтау мәселесі
0..*	денсаулық мәселелерінің тізбесі	байланыстырады	0..*	медициналық бөлім
1..*	денсаулық сақтау субъектісі	анықтайды	0..*	медициналық бөлім
0..*	үздіксіздікті қамтамасыз ету өкілеттігі	бар	0..*	медициналық бөлім
0..*	медициналық көмек көрсету жоспары	қарастырады	0..*	медициналық бөлім



37-сурет – Денсаулық мәселелерінің тізбегі (UML-ұсыну)

6.6.1 Клиникалық процеске қызығушылық

Термин: *клиникалық процеске қызығушылық (clinical process interest)*

Анықтама: белгілі бір клиникалық процеспен байланысқан барлық денсаулық сақтау мәселелерін қамтитын денсаулық мәселелерінің тізбегі

Ескертпе - клиникалық процеске қызығушылық мүмкіндік береді.

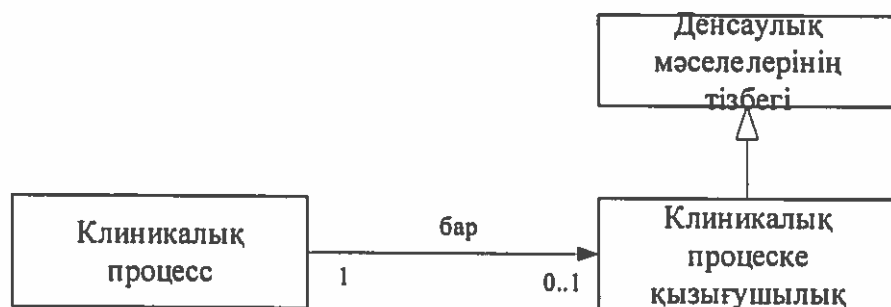
- *Клиникалық процеске денсаулық сақтау мәселелеріне қатысты барлық ақпаратты денсаулық сақтау жүйесінің барлық қатысушылары үшін қол жетімді ету және сол арқылы медициналық көмектің үздіксіздігін сақтау*

- *клиникалық процесті құжаттау үшін медициналық қызметтерді жеткізушілер мен ұйымдастыру бөлімшелерінің шекаралары арқылы пациентті қадағалау және құжаттамаларды қайталауды болдырмау*
- *клиникалық процесс үшін және кейіннен қайталама қолдануға арналған медициналық мақсатты құру үшін клиникалық процестегі барлық ақпаратты қадағалау*
- *клиникалық процестің барлық кезеңдерінде денсаулық жағдайындағы құжатталған өзгерістер арқылы медициналық қызметтің қосымша құнын қадағалау*
- *пациент үшін тұтастық қажеттілігіне байланысты белгілі бір клиникалық процеске байланысты ақпараттың қол жетімділігін шектеу үшін медициналық мақсатты құру*

Осы ұғымның ассоциациясы 33-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 38-суретте көрсетілген.

33-кесте - Клиникалық процеске қызығушылық ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
денсаулық мәселелерінің тізбегі			
...-ден ассоциация		Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация
1	клиникалық процесс	бар	0..1 Клиникалық процеске қызығушылық



38-сурет - Клиникалық процеске қызығушылық (UML-ұсыну)

6.6.2 Аурулар тізбесі

Термин: *аурулар тізбесі (health problem list)*

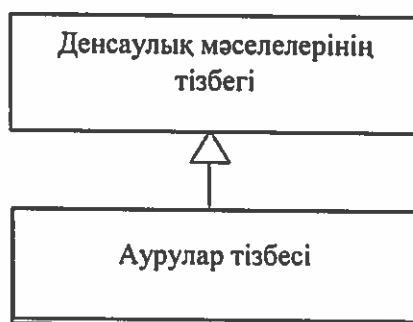
Синоним: денсаулықтағы проблемалар тізбегі

Анықтама: денсаулықтағы проблемалар жиынымен байланыстыратын денсаулық мәселелерінің тізбегі

Осы ұғымның ассоциациясы 34-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 39-суретте көрсетілген.

34-кесте - Аурулар тізбесі ассоциациясы

Мамандандыру	Жалпылау
денсаулық мәселелерінің тізбегі	



39-сурет - Аурулар тізбесі (UML-ұсыну)

6.6.3 Денсаулық мәртебесін дамыту

Термин: денсаулық мәртебесін дамыту (*health condition evolution*)

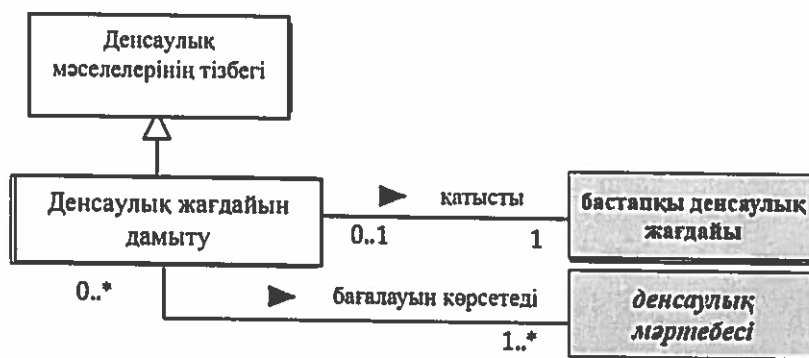
Анықтама: бастапқы денсаулық жағдайын білдіретін денсаулық мәртебесінен бастап, медициналық процесс кезінде денсаулық мәртебесінің дамуын көрсететін денсаулық мәселелерінің тізбегі.

Осы ұғымның ассоциациясы 35-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 40-суретте көрсетілген

35-кесте - Денсаулық мәртебесін дамыту ассоциациясы

Мамандандыру	Жалпылау
Денсаулық мәселелерінің тізбегі	

...-ден ассоциация		Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..1	денсаулық мәртебесін дамыту	байланысты	1	бастапқы денсаулық жағдайы
0..*	денсаулық мәртебесін дамыту	дамуды көрсетеді	1..*	денсаулық жағдайы

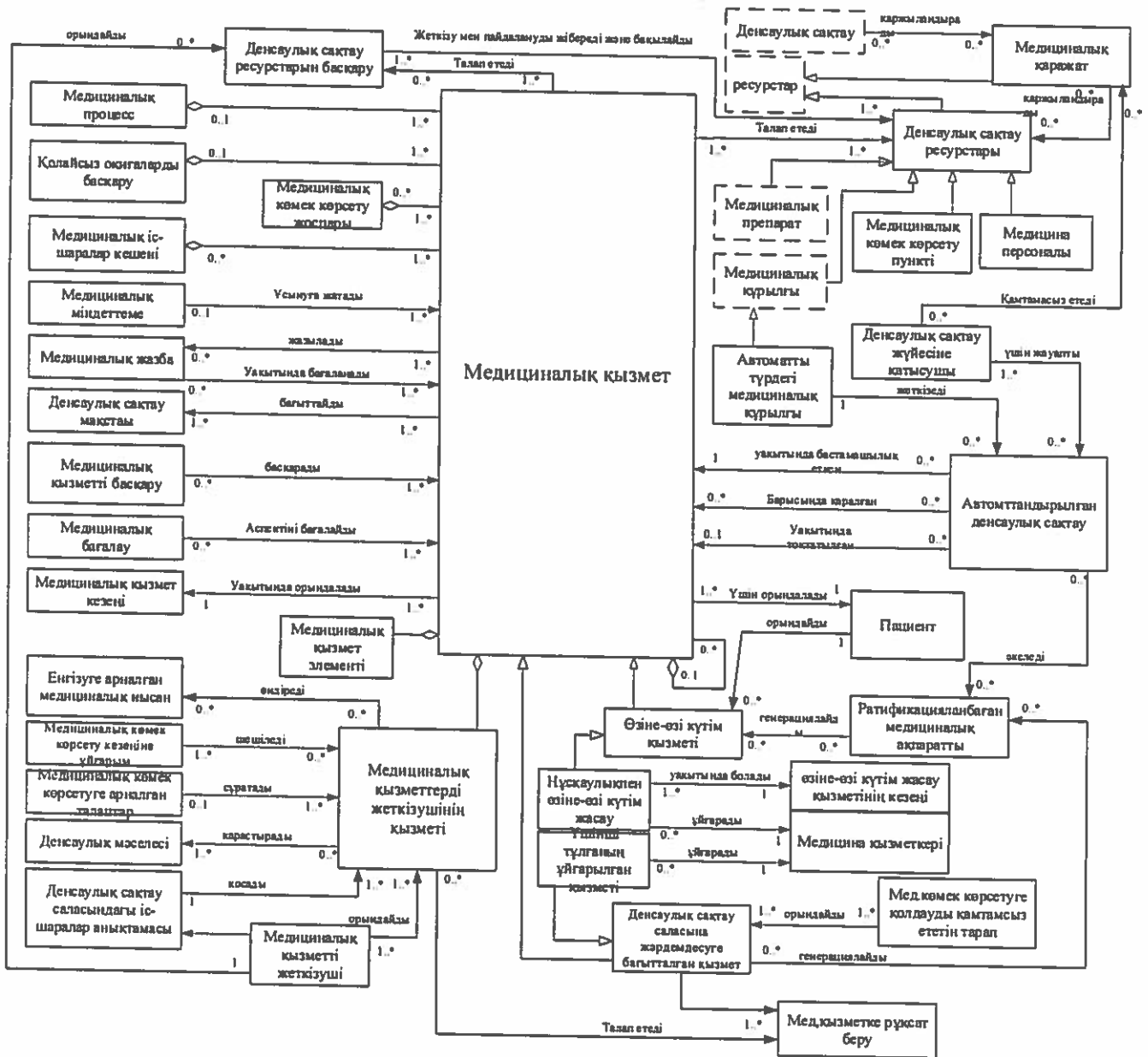


40-сурет - Денсаулық мәртебесін дамыту (UML-ұсыну)

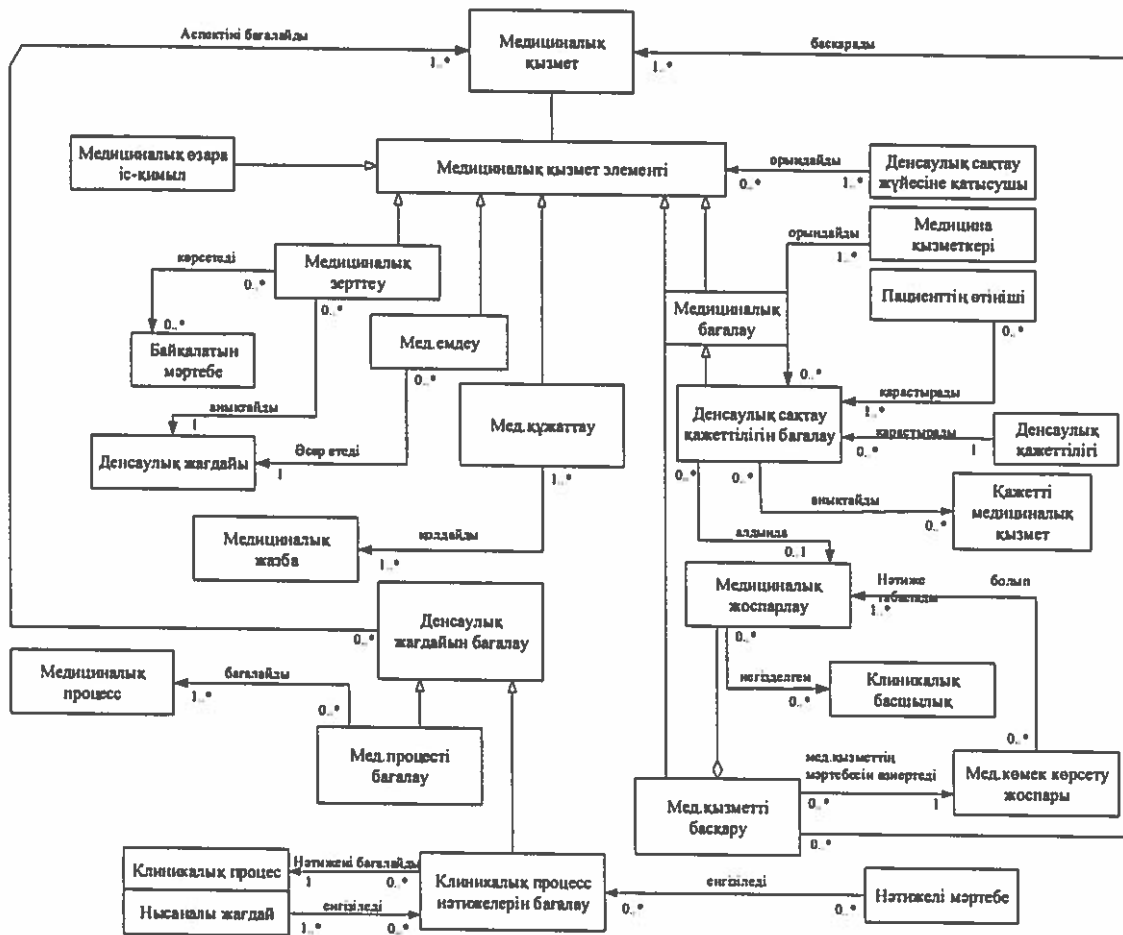
7. Іс-әрекетпен байланысты ұғымдар

7.1 Жалпы ұғымдар

Үздіксіз медициналық көмек көрсету қатысушыларына жататын ұғымдар арасындағы байланысты көрсететін модель 41 және 42-суреттерде көрсетілген. Диаграмманы бейнелеу бойынша анағұрлым нақты ақпарат «Кіріспе» бөлімінде (0.7-тармақты қараңыз) келтірілген.



41-сурет – Денсаулық сақтау қызметімен байланысты ұғымдар кешенді UML-диаграммасы (i)



42-сурет – Денсаулық сақтау қызметімен байланысты ұғымдар кешенді UML-диаграммасы (ii)

7.2 Медициналық қызмет

Термин: медициналық қызмет (*healthcare activity*)

Анықтама: Пациент денсаулығының жағдайын жақсартуға немесе қолдауға тікелей немесе жанама бағытталған іс-әрекет

Ескертпе

1 Осы ұғымның әрбір мамандануы денсаулық сақтау жүйесіне қатысушының мамандануымен медициналық қызметті білдіреді.

2 Медициналық қызмет элементтерінің түрлі типтері (мысалы, медициналық зерттеу немесе медициналық емдеу) медициналық қызмет кезінде орындалуы мүмкін.

3 медициналық қызмет жеткізушісінің қызметі, өзіне-өзі қызмет көрсету қызметі, денсаулық сақтау саласында жәрдемдесуге бағытталған қызмет және денсаулық сақтау саласындағы қызметтің нәтижесі болып табылатын ақпаратты тіркеуге қатысты автоматтандырылған денсаулық сақтау ұғымдары (мысалы, ратификацияланған бақылаулар) қараңыз.

Мысал - Қабылдау, құжаттандыру және бағалау бойынша медициналық қызмет элементтерін қоса алғанда, білікті медбике орындаған қан қысымын өлшеу.

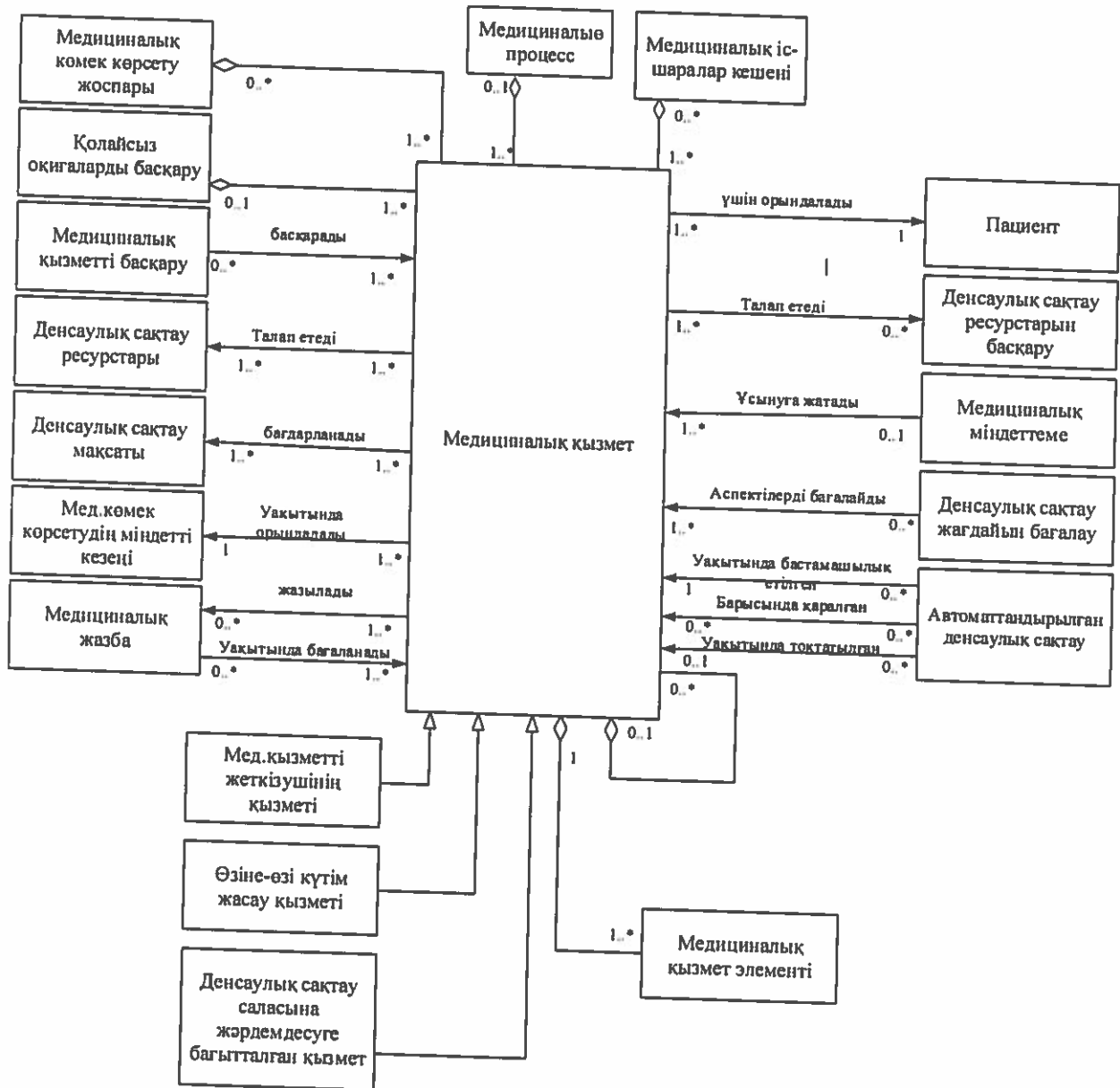
Осы ұғымның ассоциациясы 36-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 43-суретте көрсетілген.

36-кесте - Медициналық қызмет ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
		медициналық қызмет жеткізушілерінің қызметі	
		денсаулық сақтау саласына жәрдемдесуге бағытталған қызмет	
		өзіне күтім жасау қызметі	
Компонент		Жиынтығы	
0..*	медициналық көмек көрсету жоспары	0..*	медициналық қызмет
0..1	медициналық процесс	1..*	медициналық қызмет элементі
0..*	медициналық қызметтер кешені		
0..1	медициналық қызмет		
0..1	қолайсыз оқиғаларды басқару		
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
1..*	медициналық қызмет	1	пациенттің
1..*	медициналық қызмет	1..*	денсаулық сақтау мақсаты
1..*	медициналық қызмет	0..*	медициналық жазба
0..*	медициналық жазба	1..*	медициналық қызмет
1..*	медициналық қызмет	1	денсаулық сақтау қызметінің кезеңі
1..*	медициналық қызмет	1..*	денсаулық сақтау ресурстары
1..*	медициналық қызмет	0..*	денсаулық сақтау ресурстарын
0..1	денсаулық сақтау саласындағы міндеттемелер	1..*	медициналық ресурстарды басқару
0..*	медициналық қызметті басқару	1..*	медициналық қызметті
0..*	автоматтандырылған денсаулық сақтау	1	медициналық қызметті
0..*	автоматтандырылған денсаулық сақтау	0..*	медициналық қызметті
0..*	автоматтандырылған денсаулық сақтау	0..1	медициналық қызметті

36 кестенің жалғасы

...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация
0..* денсаулық сақтауды бағалау	аспектілерді бағалайды	1..* медициналық қызметті



43-сурет - Медициналық қызмет (UML-ұсыну)

7.2.1 Медициналық қызметтерді жеткізушінің қызметі

Термин: медициналық қызметтерді жеткізушінің қызметі (healthcare provider activity)

Анықтама: медициналық қызметтерді жеткізуші іске асыратын медициналық қызмет

Ескертпе

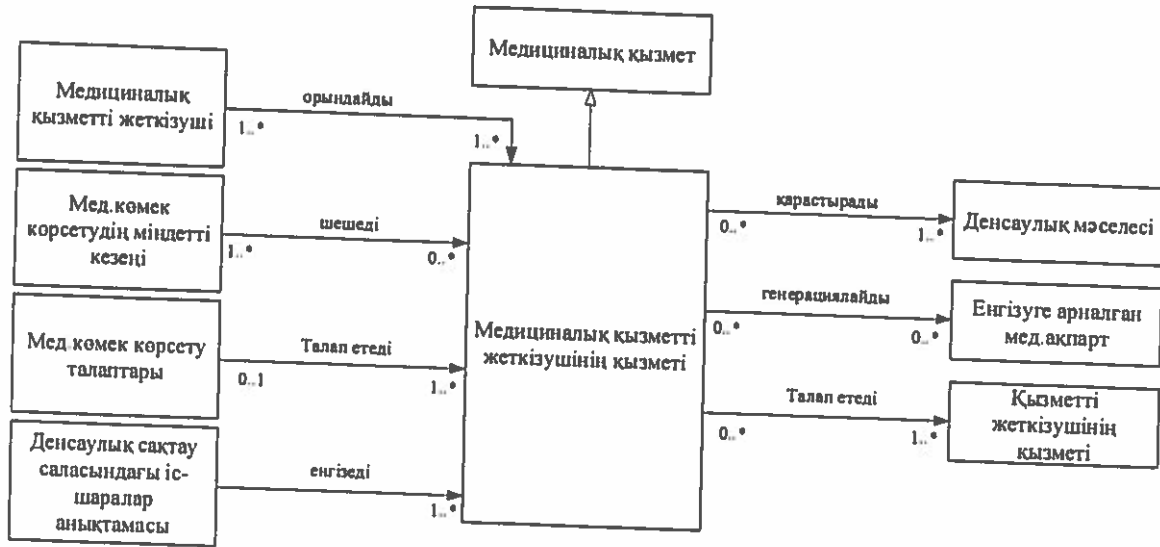
1 Медициналық қызметтерді жеткізушінің қызметі медициналық қызметтің бір кезеңіндегі медициналық қызмет кезеңінің бірнеше элементтеріне қатысты жүзеге асырылуы мүмкін.

2 Медициналық қызметтерді жеткізуші денсаулық сақтау ұйымы болып табылса, денсаулық сақтау саласындағы қызметті осы денсаулық сақтау ұйымының медициналық персоналы жүзеге асырады.

Осы ұғымның ассоциациясы 37-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 44-суретте көрсетілген.

37-кесте - Медициналық қызметтерді жеткізуші қызметінің ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
медициналық қызмет			
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..*	медициналық қызметтерді жеткізушінің қызметі	қатысты	1..* денсаулық мәселесі
0..*	медициналық қызметтерді жеткізушінің қызметі	өндіреді	0..* енгізуге арналған медициналық ақпаратты
1..*	медициналық қызметтерді жеткізуші	орындайды	1..* медициналық қызметтерді жеткізушінің қызметі
1..*	медициналық көмек көрсетудің міндетті кезеңі	санкциялайды	0..* медициналық қызметтерді жеткізушінің қызметі
0..1	медициналық көмек көрсетуге қойылатын талаптар	талап етеді	1..* медициналық қызметтерді жеткізушінің қызметі
0..*	медициналық қызметтерді жеткізушінің қызметі	талап етеді	1..* медициналық қызметтерді жеткізушінің қызметі
1	денсаулық сақтау саласындағы іс-шаралар анықтамалығы	кіреді	1..* медициналық қызметтерді жеткізушінің қызметі



44-сурет - Медициналық қызметтерді жеткізушінің қызметі (UML-ұсыну)

7.2.2 Денсаулық сақтау саласындағы іс-шаралар анықтамасы

Термин: денсаулық сақтау саласындағы іс шаралар анықтамасы (*healthcare activity directory*)

Анықтама: медициналық қызметтерді жеткізуші ұсынатын медициналық іс-шаралар анықтамасы

Ескертпе

1 Денсаулық сақтау саласындағы іс-шаралар анықтамалығы медициналық көмек көрсету кезінде нақты қолжетімді емес, медициналық қызметтерді жеткізушінің медицина қызметкері орындайтын денсаулық сақтау саласындағы іс-шараларды қамтиды. Медициналық қызметті орындау қабілеті медициналық қызмет көрсетушінің қажетті ресурстары бар екенін білдіреді.

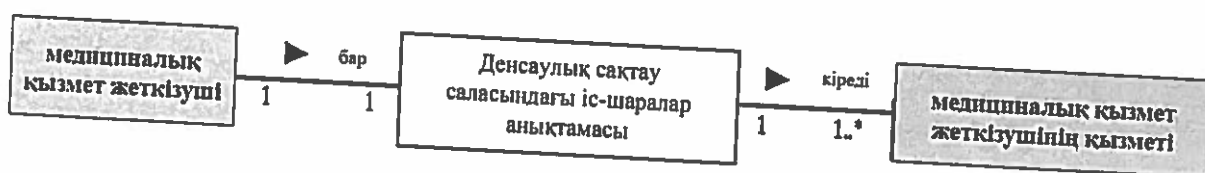
2 Денсаулық сақтау саласындағы іс-шаралар анықтамалығы денсаулық сақтау процестерін басқарумен байланысты.

3 Медициналық қызметтерді жеткізушілердің медициналық қызметтер анықтамалығы болуы мүмкін, ол медициналық іс-шаралар анықтамалығына енгізілген медициналық іс-шараларды пайдалана отырып, денсаулық сақтау процестерімен ұсынылуы мүмкін қызметтерді қамтиды.

Осы ұғымның ассоциациясы 38-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 45-суретте көрсетілген.

38-кесте - Денсаулық сақтау саласындағы іс-шаралар анықтамалығы ассоциациясы

...-ден ассоциация		Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
1	денсаулық сақтау саласындағы іс-шаралар анықтамалығы	қамтиды	1..*	медициналық қызметтерді жеткізушінің қызметі
1	медициналық қызметтерді жеткізуші	бар	1	денсаулық сақтау саласындағы іс-шаралар анықтамалығы



45-сурет - Денсаулық сақтау саласындағы іс-шаралар анықтамалығы (UML-ұсыну)

7.2.3 Өзін-өзі күту қызметі

Термин: өзін-өзі күту қызметі (*self-care activity*)

Ескірген термин: дербес медициналық қызмет (*health self-care activity*)

Анықтама: пациент жүзеге асыратын және өзінің денсаулығын жақсартуға бағытталған медициналық қызметі

Ескертпе – Өзін-өзі күту қызметінің екі түрі болады: а) медициналық көмек көрсету жоспарына енгізілген, өзіне күтім жасау нұсқаулық және медицина қызметкерінің жазбасы енгізілген құжаттама; б) Нұсқаулық жазылмаған денсаулығымен байланысты дербес қызмет.

Ескертпе - EN 13940-1:2007 дербес медициналық қызмет осы ұғым үшін қолайлы термин болып табылады.

Мысал – Өзіне инсулинмен инъекция салу, қан қысымын немесе гликемияны өзі өлшеу.

Осы ұғымның ассоциациясы 39-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 46-суретте көрсетілген.

39-кесте – Өзін-өзі күту қызметі ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
медициналық қызмет		өзіне күтім жасау нұсқаулығы	
...-ден ассоциация		Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация
0..*	өзін-өзі күту қызметі	жасайды	0..* ратификацияланбаған медициналық ақпарат
1	пациент	орындайды	0..* өзіне күтім жасау қызметі



46-сурет – Өзін-өзі күту қызметі (UML-ұсыну)

7.2.4 Нұсқаулықпен өзін-өзі күту

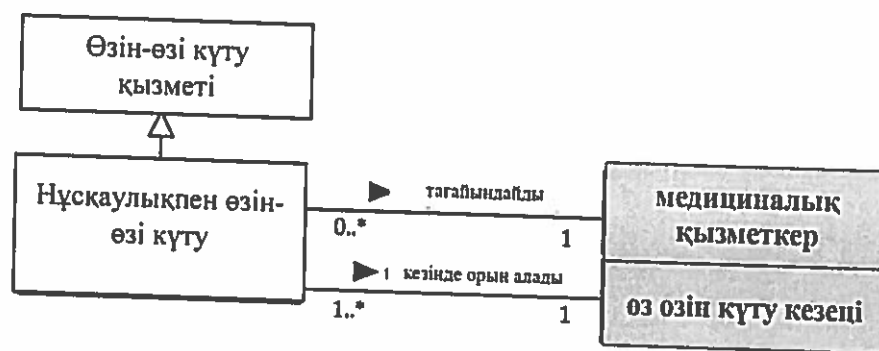
Термин: нұсқаулықпен өзін-өзі күту (*prescribed self-care*)

Анықтама: медицина қызметкерінің нұсқаулығымен өзін-өзі күту қызметі

Осы ұғымның ассоциациясы 40-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 47-суретте көрсетілген.

40-кесте - Нұсқаулық бойынша өзін-өзі күтудің ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
Өзін-өзі күту қызметі			
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..*	нұсқаулықпен өзін-өзі күту	1	медицина қызметкерімен
1..*	нұсқаулықпен өзін-өзі күту	1	өзін-өзі күту кезеңі



47-сурет – Нұсқаулықпен өзін-өзі күтуі (UML-ұсыну)

7.2.5 Денсаулық сақтау саласында жәрдемдесуге бағытталған қызмет

Термин: денсаулық сақтау саласында жәрдемдесуге бағытталған қызмет (*healthcare third party activity*)

Синоним: денсаулық сақтауға жәрдемдесу бойынша қызмет

Анықтама: медициналық көмек көрсетуге қолдауды қамтамасыз ететін тарап жүзеге асыратын медициналық қызмет

Ескертпе

1 Медициналық көмек көрсетуге қолдауды қамтамасыз ететін тарап қызметінің екі түрі бар, оларды ажырата білу керек.

Медициналық көмек көрсету жоспарына енгізілген нұсқаулықпен септігін тигізетін көмек, құжаттама медициналық картаға енгізілген.

Ұйғарылмаған медициналық көмек көрсетуге қолдауды қамтамасыз ететін тараптың қызметі.

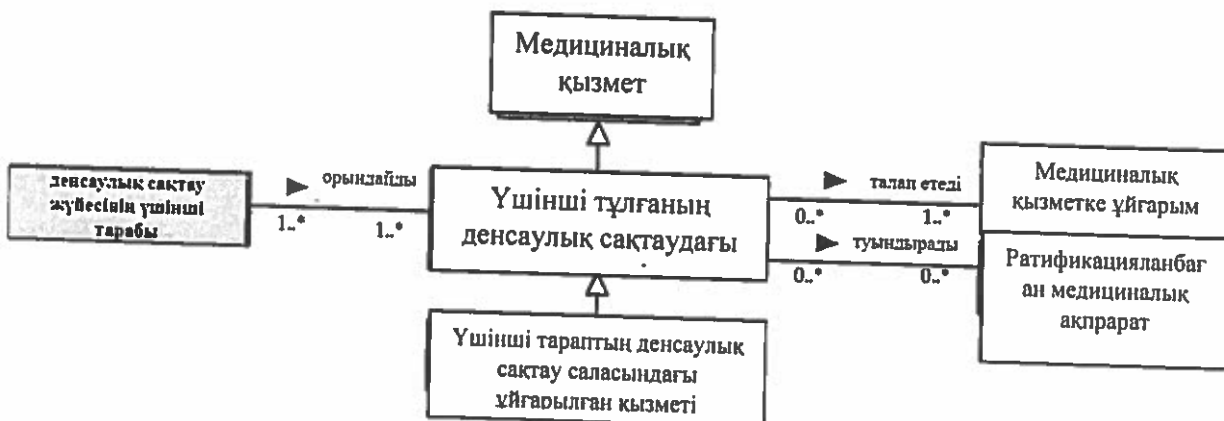
2 EN 13940–1:2007 денсаулық сақтауға жәрдемдесу жөніндегі қызмет осы ұғым үшін қолайлы термин болып табылады.

Мысал - Ұзақ жатқаннан ойылған жерді пациенттің медициналық емдеуі, химиктің ұсынысы бойынша медициналық емдеу.

Осы ұғымның ассоциациясы 41-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 48-суретте көрсетілген.

41-кесте - Денсаулық сақтау саласына жәрдемдесуге бағытталған қызмет ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
медициналық қызмет		медициналық көмек көрсетуге қолдауды қамтамасыз ететін тараптың ұйғарылған қызметі	
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..*	денсаулық сақтау саласында жәрдемдесуге бағытталған қызмет	жасайды	0..* ратификацияланған медициналық ақпарат
0..*	денсаулық сақтау саласында жәрдемдесуге бағытталған қызмет	талап етеді	1..* медициналық қызметке рұқсат
1..*	медициналық көмек көрсетуге қолдауды қамтамасыз ететін тарап	орындайды	1..* денсаулық сақтау саласында жәрдемдесуге бағытталған қызмет



48-сурет - Денсаулық сақтау саласында жәрдемдесуге бағытталған қызмет (UML-ұсыну)

7.2.6 Медициналық көмек көрсетуге қолдауды қамтамасыз ететін тараптың ұйғарылған қызметі

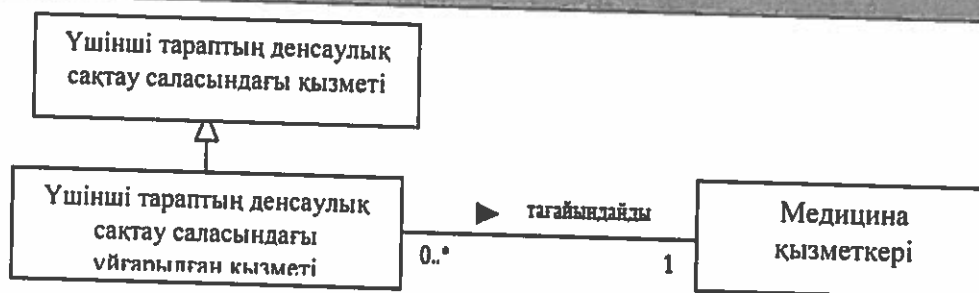
Термин: *Денсаулық сақтау саласында үшінші тұлғаның ұйғарылған қызметі (prescribed third party activity)*

Анықтама: медицина қызметкерінің нұсқауымен денсаулық сақтауда медициналық көмек көрсетуге қолдауды қамтамасыз ететін тараптың қызметі.

Осы ұғымның ассоциациясы 42-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 49-суретте көрсетілген.

42-кесте - Медициналық көмек көрсетуге қолдауды қамтамасыз ететін тараптың ұйғарылған қызметі ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
денсаулық сақтау саласында жәрдемдесуге бағытталған қызмет			
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..*	медициналық көмек көрсетуге қолдауды қамтамасыз ететін тараптың ұйғарылған қызметі	нұсқау берілген	1 медицина қызметкері



49-сурет - Денсаулық сақтауда медициналық көмек көрсетуге қолдауды қамтамасыз ететін тараптың ұйғарылған қызметі (UML-ұсыну)

7.2.7 Медициналық қызмет элементі

Термин: *медициналық қызмет элементі (healthcare activity element)*

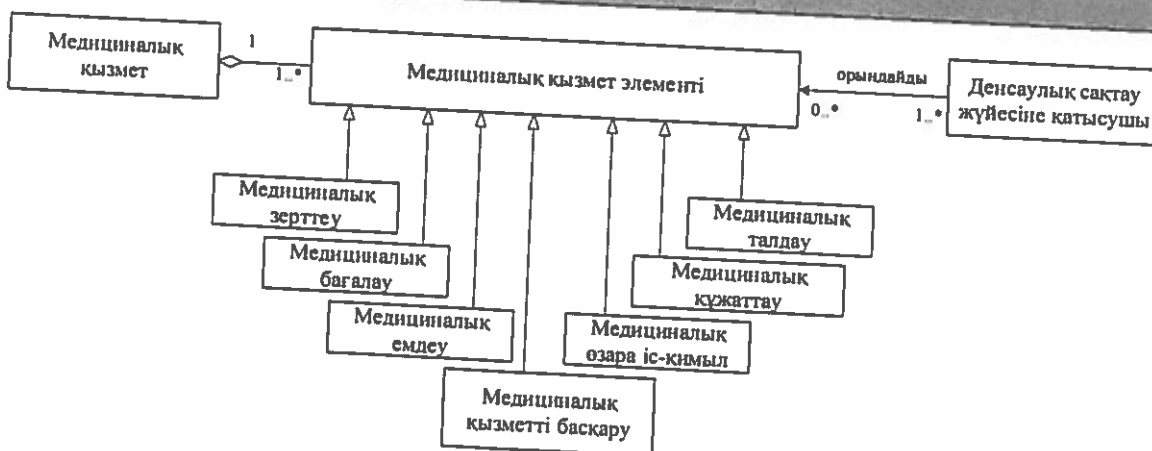
Анықтама: бір мақсатқа қол жеткізуге бағытталған медициналық қызмет элементі

Ескертпе - *Медициналық қызмет* – бұл әр түрлі нысаналы іс-әрекеттерді білдіретін элементтерге бөлінуі мүмкін кешенді ұғым. мақсаттар тікелей (медициналық зерттеу және пациентпен тікелей байланысты медициналық емдеу) немесе жанама (медициналық бағалау, медициналық талдау, медициналық құжаттама немесе пациентпен тікелей байланысты емес медициналық қызметті басқару) болуы мүмкін.

Осы ұғымның ассоциациясы 43-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 50-суретте көрсетілген.

43-кесте - *Медициналық қызмет элементінің* ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
			медициналық зерттеу
			медициналық бағалау
			медициналық емдеу
			медициналық талдау
			медициналық құжаттау
			медициналық өзара байланыс
			медициналық қызметті басқару
Компонент		Жиынтығы	
1	медициналық қызмет		
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
1..*	денсаулық сақтау тарапы	орындайды	0..* медициналық қызмет элементі



50-сурет - *Медициналық қызмет элементі (UML-ұсыну)*

7.2.7.1 Медициналық емдеу

Термин: медициналық емдеу (*healthcare treatment*)

Анықтама: денсаулық жағдайын жақсартуға немесе қолдауға арналған медициналық қызмет элементі.

Ескертпелер

1 Осы пациенттің денсаулығы мәртебесіне негізделген пациент денсаулығының жағдайын емдеу терапевтік көзқарас тұрғысынан қаралатын клиникалық процестің бір бөлігі болып табылады.

2 *Медициналық емдеу* бағаланған медициналық қажеттіліктерді қанағаттандыруға ықпал етуге арналған.

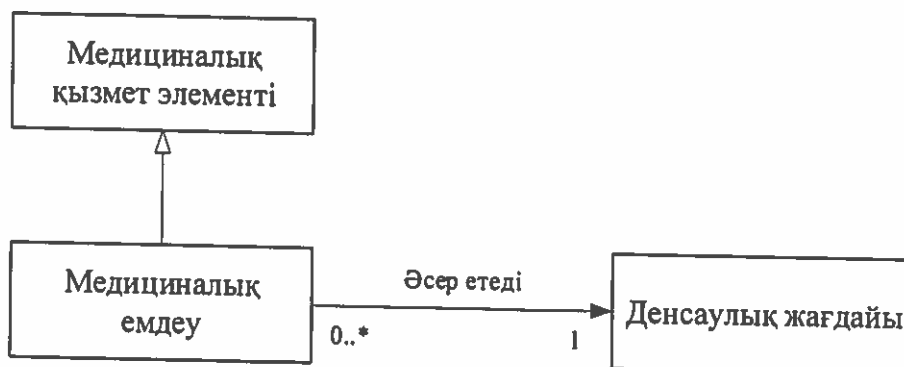
3 Алдын алу денсаулық мәртебесінің қаупі емделетін медициналық емдеу түрлерінің бірі болып табылады.

4 *Медициналық емдеу*, мысалы оңалту, паллиативтік көмек, пациенттерді оқыту, медициналық көмек көрсету және т. б. қоса алғанда денсаулық жағдайына әсер етуі мүмкін қызметтің барлық түрлерін қамтиды.

Осы ұғымның ассоциациясы 44-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 51-суретте көрсетілген.

44-кесте — *Медициналық емдеу* ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
медициналық қызмет элементі			
...-ден ассоциация		Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация
0..*	медициналық емдеу	әсер етеді	1 денсаулық жағдайы



51-сурет — *Медициналық емдеу* (UML-ұсыну)

7.2.7.2 Медициналық зерттеу

Термин: медициналық зерттеу (*healthcare investigation*)

Анықтама: пациент денсаулығының бір немесе бірнеше мәртебесін анықтау мақсатындағы медициналық қызмет элементі

Ескертпелер

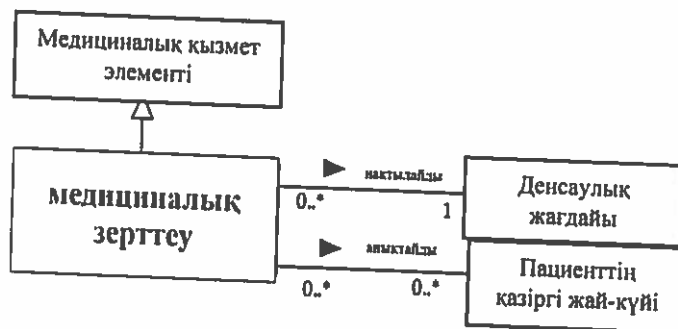
1 Медициналық зерттеулер денсаулық жағдайының аспектілері туралы ақпаратты толықтырады және жақсартады.

2 Кейбір бастапқы медициналық зерттеулер кейде жоспарланған немесе қайталама терапевтік әсерге ие болуы мүмкін, ал қызметтің кейбір түрлері ретінде зерттеу сияқты шын мәнінде терапевтік болуы мүмкін (мысалы, фиброскопия, интервенциялық кардиология және т. б.).

Осы ұғымның ассоциациясы 45-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 52-суретте көрсетілген.

45-кесте - Медициналық зерттеу ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
медициналық қызмет элементі			
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..*	медициналық зерттеу	1	денсаулық жағдайы
0..*	медициналық зерттеу	0..*	пациенттің қазіргі жай-күйі



52-сурет — Медициналық зерттеу (UML-ұсыну)

7.2.7.3 Медициналық қызметті басқару

Термин: медициналық қызметті басқару (*healthcare activity management*)

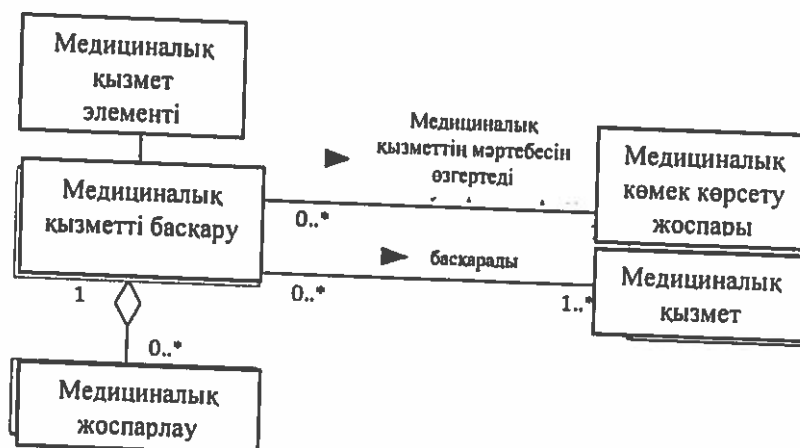
Анықтама: медициналық қызмет элементі, оның барысында медициналық көмек көрсету жоспарында медициналық қызмет мәртебесі өзгереді

Ескертпе - Медициналық қызмет ережелерінің мысалдары; жоспарланған, белгіленген, бөлінген ресурстары бар, ағымдағы, орындалған/аяқталған, бағаланған.

Осы ұғымның ассоциациясы 46-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 53-суретте көрсетілген.

46-кесте - Медициналық қызметті басқару ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
медициналық қызмет элементі			
Компонент		Жиынтығы	
		0..* медициналық жоспарлау	
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..* медициналық қызметті басқару	басқарады	1..*	медициналық қызмет
0..* медициналық қызметті басқару	медициналық қызмет мәртебесін өзгертеді	1	медициналық көмек көрсету жоспары



53-сурет - Медициналық қызметті басқару (UML-ұсыну)

7.2.7.4 Медициналық бағалау

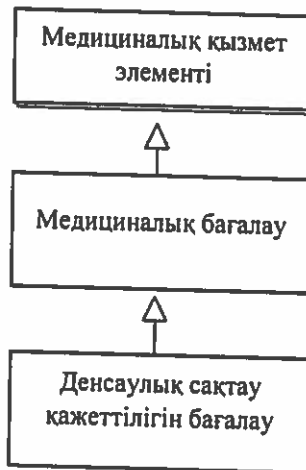
Термин: медициналық бағалау (*healthcare assessment*)

Анықтама: денсаулық мәртебесімен және/немесе медициналық қызметпен байланысты пікір қалыптасатын *медициналық қызмет элементі*

Осы ұғымның ассоциациясы 47-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 54-суретте көрсетілген.

47-кесте - Медициналық бағалау ассоциациясы

Мамандандыру	Жалпылау
медициналық қызмет элементі	денсаулық сақтау қажеттілігін бағалау



54-сурет - Медициналық бағалау (UML-ұсыну)

7.2.7.5 Денсаулық сақтау қажеттілігін бағалау

Термин: денсаулық сақтау қажеттілігін бағалау (*healthcare needs assessment*)

Анықтама: медициналық бағалау барысында медицина қызметкері медициналық көмек көрсету қажеттілігі туралы мәселені қарайды және қажетті медициналық қызметті анықтайды.

Ескертпелер

1 Денсаулық сақтау қажеттілігін бағалау медициналық жоспарлаудан бұрын болады.

2 Денсаулық сақтау қажеттілігін бағалау пациентпен диалогта жүргізілуі тиіс. Денсаулық сақтау қажеттілігін бағалағаны үшін медицина қызметкері жауапты болады.

3 Пациенттер денсаулық сақтау қажеттіліктерін бағалау кезінде медицина қызметкерлерімен өзара іс-қимыл жасайды, сондай-ақ медициналық көмек көрсетуге қойылатын талаптар жағдайында қандай медициналық қызмет түрлерін сұрау керектігі туралы өз пікірлерін сипаттайды.

Осы ұғымның ассоциациясы 48-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 55-суретте көрсетілген.

48-кесте - Денсаулық сақтау қажеттіліктерін бағалау ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
медициналық бағалау			
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..*	денсаулық сақтау қажеттіліктерін бағалау	0..1	медициналық жоспарлауға
0..*	пациенттің ниеті	1..*	денсаулық сақтау қажеттіліктерін бағалау
1..*	медицина қызметкері	0..*	денсаулық сақтау қажеттілігін бағалауға
0..*	денсаулық сақтау қажеттіліктерін бағалау	0..*	қажетті медициналық қызметті
1	медициналық қажеттілік	0..*	денсаулық сақтау қажеттіліктерін бағалау



55-сурет - Денсаулық сақтау қажеттіліктерін бағалау (UML-ұсыну)

7.2.7.6 Медициналық жоспарлау

Термин: медициналық жоспарлау (*healthcare planning*)

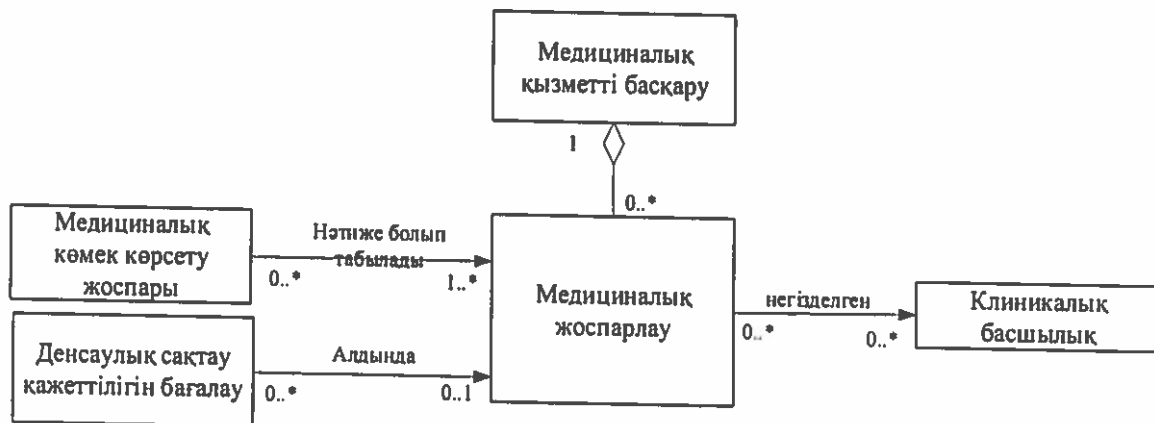
Синоним: медициналық көмек көрсетуді жоспарлау

Анықтама: медициналық көмек көрсету жоспарын құру немесе өзгерту кезінде медициналық қызметті басқару элементі.

Осы ұғымның ассоциациясы 49-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 56-суретте көрсетілген.

49-кесте - Медициналық жоспарлау ассоциациясы

Компонент		Жиынтығы	
1	медициналық қызметті басқару		
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..*	медициналық жоспарлау	негізделген	0..* клиникалық басшылық
0..*	медициналық көмек көрсету жоспары	нәтижесі болып табылады	1..* медициналық жоспарлау
0..*	денсаулық сақтау қажеттіліктерін бағалау	алдында болады	0..1 медициналық жоспарлау



56-сурет - Медициналық жоспарлау (UML-ұсыну)

7.2.7.7 Медициналық бағалау

Термин: медициналық бағалау (*healthcare evaluation*)

Анықтама: медициналық қызмет элементі, онда кем дегенде тағы бір медициналық қызмет элементі бойынша аспектілер бағаланады.

Ескертпелер

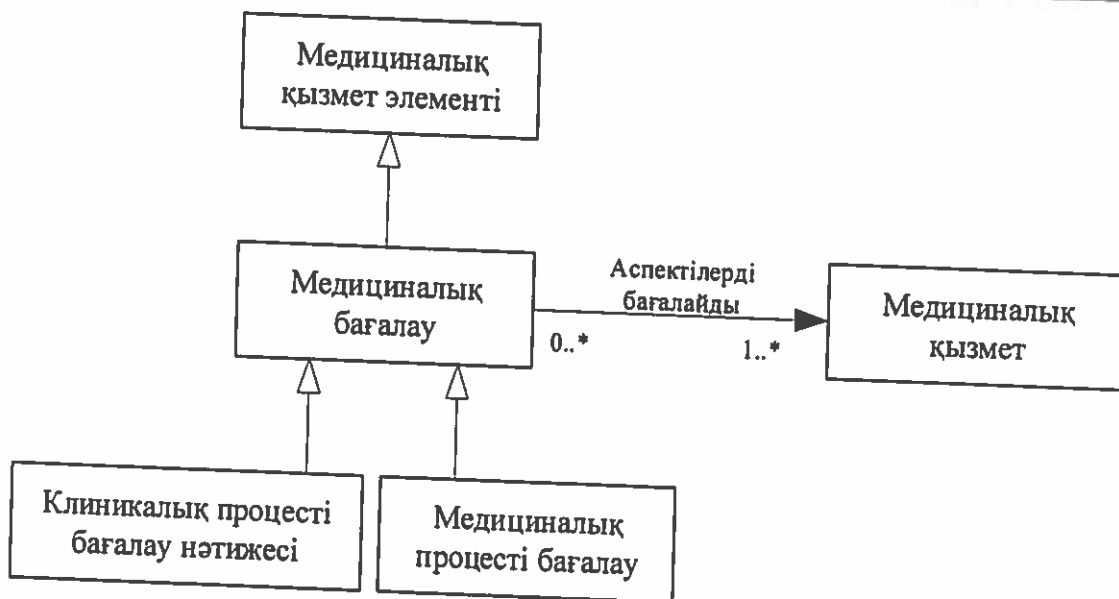
1 Пациентті қоса алғанда денсаулық сақтау жүйесінің барлық қатысушылары медициналық бағалауды жүзеге асыра алады.

2 Сондай-ақ клиникалық процесті бағалау нәтижесін қараңыз.

Осы ұғымның ассоциациясы 50-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 57-суретте көрсетілген.

50-кесте - Медициналық бағалау ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
медициналық қызмет элементі		медициналық процесті бағалау	
		клиникалық процесті бағалау нәтижесі	
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..*	медициналық бағалау	аспектілерді бағалайды	1..* медициналық қызметтің



57-сурет - Медициналық бағалау (UML-ұсыну)

7.2.7.7.1 Медициналық процесті бағалау

Термин: медициналық процесті бағалау (*healthcare process evaluation*)

Анықтама: медициналық процестер талаптарға сәйкес жүйелі түрде бағаланатын медициналық бағалау.

Ескертпелер

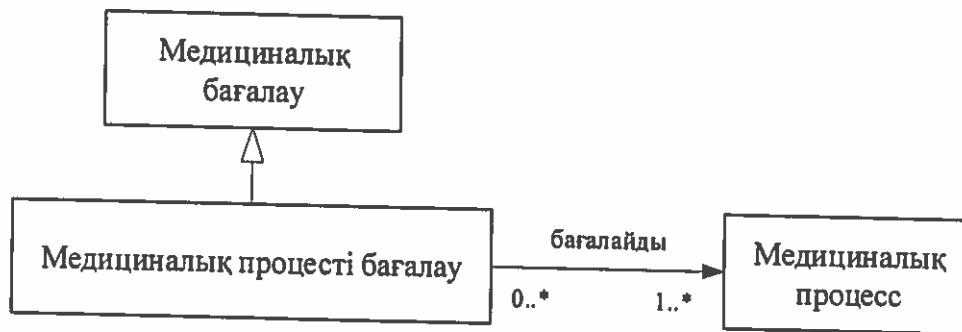
1 Клиникалық процестердің нәтижелері клиникалық процестің нәтижесін бағалау кезінде бағаланады.

2 Талаптар әдетте, ұйғарынды немесе міндетті түрде талап етілетін қажеттіліктер мен күтулердің жиынтығы ретінде анықталады. Қажеттіліктер, мысалы, нысаналы жағдайлар, ресурстарды пайдалану мақсаттары, басшылықтарды сақтау және т. б. ұсынылуы мүмкін. Күтулер әрбір тартылған денсаулық сақтау жүйесі қатысушысының (яғни пациенттің және медицина қызметкерлерінің) көзқарасы тұрғысынан нәтижелерді қабылдау арқылы ұсынылуы мүмкін.

Осы ұғымның ассоциациясы 51-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 58-суретте көрсетілген.

51-кесте - Медициналық процесті бағалау ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
медициналық бағалау			
...-ден ассоциация		...-ге ассоциация	
0..*	медициналық процесті бағалау	Ассоциацияның атауы бағалайды	1..* медициналық процесс



58-сурет - Медициналық процесті бағалау (UML-ұсыну)

7.2.7.7.2 Клиникалық процестің нәтижесін бағалау

Термин: *клиникалық процестің нәтижесін бағалау (healthcare process evaluation)*

Анықтама: *клиникалық процестің денсаулық жағдайына әсері бастапқы денсаулық жағдайын ұсынатын денсаулықтың нысаналы жағдайына және/немесе мәртебесіне сәйкес бағаланады.*

Ескертпелер

- 1 Пациент, және медицина қызметкерлері клиникалық процестер нәтижесін бағалаудың негізгі қатысушылары болып табылады.
- 2 Нысаналы мәртебе клиникалық процесс үшін талаптар болып табылады.

Осы ұғымның ассоциациясы 52-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 59-суретте көрсетілген.

52-кесте - Клиникалық процестің нәтижесін бағалау ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
Медициналық бағалау			
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..* клиникалық процестің нәтижесін бағалау	нәтижені бағалайды	1	клиникалық процестің
1..* нысаналы мәртебе	үшін бастапқы деректер болып табылады	0..*	клиникалық процестің нәтижесін бағалау
0..* нәтижелі жағдай	үшін бастапқы деректер болып табылады	0..*	клиникалық процестің нәтижесін бағалау



59-сурет - Клиникалық процестің нәтижесін бағалау (UML-ұсыну)

7.2.7.8 Медициналық құжаттама

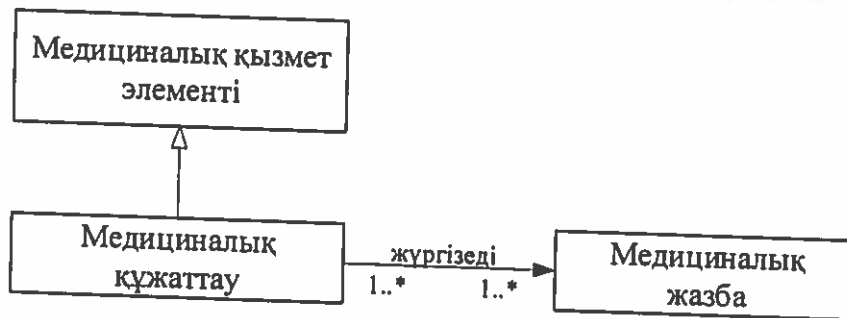
Термин: медициналық құжаттама (*healthcare documenting*)

Анықтама: медициналық жазбалар жасалатын немесе жүргізілетін медициналық қызмет элементі

Осы ұғымның ассоциациясы 53-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 60-суретте көрсетілген.

53-кесте - Медициналық құжаттау ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
медициналық қызмет элементі			
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
1..*	медициналық құжаттама жүргізеді	1..*	медициналық жазба



60-сурет - Медициналық құжаттау (UML-ұсыну)

7.2.7.9 Медициналық өзара іс-қимыл

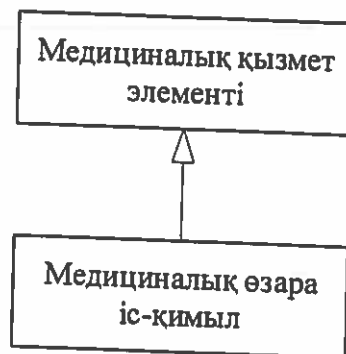
Термин: медициналық өзара іс-қимыл (*healthcare communication*)

Анықтама: денсаулық сақтау жүйесінің кем дегенде екі қатысушысы өзара іс-қимыл жасайтын медициналық қызмет элементі.

Осы ұғымның ассоциациясы 54-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 61-суретте көрсетілген.

54-кесте - Медициналық өзара іс-қимыл ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
медициналық қызмет элементі			



61-сурет - Медициналық өзара іс-қимыл (UML-ұсыну)

7.2.8 Автоматтандырылған денсаулық сақтау

Термин: *автоматтандырылған денсаулық сақтау (automated healthcare)*

Анықтама: жауапты денсаулық сақтау тарапы қабылдаған *медициналық қызмет*, одан әрі оны *медициналық техника автоматты түрде* жүзеге асырады.

Ескертпе - Автоматтандырылған денсаулық сақтау дербес медициналық қызмет болып табылмайды, өйткені автоматты медициналық құрылғы денсаулық сақтау тарапының тікелей қатысуын талап етеді және дербес жауапты тұлға (жауапты болуға мүмкіндігі жоқ) болып табылмайды. Денсаулық сақтау тарапы автоматтандырылған денсаулық сақтауды бастамашылық етеді және қарастырады, яғни автоматты медициналық құрылғыны қауіпсіз пайдалануға жауап береді.

Мысал - Холтер мониторингі программасымен ұзақ уақыт бойы машинамен жүзеге асырылған қызмет («Холтер жазбалары»), имплантацияланған жүрек дефибрилляторы.

Осы ұғымның ассоциациясы 55-суретте келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 62-суретте көрсетілген.

55-кесте - *Автоматтандырылған денсаулық сақтау ассоциациясы*

...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация
0..* автоматтандырылған денсаулық сақтау	барысында басталады	1 медициналық қызмет
0..* автоматтандырылған денсаулық сақтау	барысында қаралады	0..* медициналық қызмет
0..* автоматтандырылған денсаулық сақтау	барысында белгіленді	0..1 медициналық қызмет
0..* автоматтандырылған денсаулық сақтау	әкеледі	0..* ратификацияланған медициналық ақпарат
1..* денсаулық сақтау тарапы	жауапты болады	0..* автоматтандырылған денсаулық сақтау
1 автоматтандырылған медициналық құрылғы	жеткізеді	0..* автоматтандырылған денсаулық сақтау



62-сурет - Автоматтандырылған денсаулық сақтау (UML-ұсыну)

7.2.9 Медициналық ресурстар

Термин: медициналық ресурстар (*healthcare resource*)

Анықтама: медициналық қызметті орындау үшін қажетті ресурстар

Ескертпе - Медициналық процесті дамыту шамасына қарай Денсаулық сақтау ресурстары өмірлік циклді ұстанады. Мұндай өмірлік цикл кезеңдерінің мысалы: «қолжетімді», «брондалған», «ұсынылған», «пайдалануға», «қолданылған» және т. б.

Мысал - Кезекші дәрігер, операциялық зал, дайын аспаптар, кеңес беру бөлмелері, палатадағы төсек-орын, дайындалған дәрілік заттар, электрокардиографиялық құрылғы, қан үлгісі, донорлық бүйрек және т. б.

Осы ұғымның ассоциациясы 56-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 63-суретте көрсетілген.

56-кесте – Медициналық ресурстар ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
ресурс		медицина қызметкері	
		медициналық көмек көрсету сәті	
		дәрілік зат	
Мамандандыру		Жалпылау	
		медициналық құрал	
...-ден ассоциация		Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация
1..*	медициналық қызмет	талап етеді	1..* медициналық ресурстар
1..*	медициналық ресурстарды басқару	жеткізуді жібереді және пайдалануды бақылайды	1..* медициналық ресурстар
0..*	денсаулық сақтау қорлары	қаржыландырады	0..* медициналық ресурстар



63-сурет - Медициналық ресурстар (UML-ұсыну)

7.2.9.1 Медициналық көмек көрсету пункті

Термин: медициналық көмек көрсету пункті (*point of care*)

Анықтама: тікелей медициналық іс-шараларды өткізу орны

Ескертпе - Орналасқан жері, пациенттің емдеу қолданылатын дене учаскесіне емес, ол пациенттің географиялық орналасуына жатады.

Мысал - Хирургиялық кабинет, бөлімше, жедел жәрдем, жолдар, пациенттің үйі, мектеп және т. б.

Осы ұғымның ассоциациясы 57-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 64-суретте көрсетілген.

57-кесте - Медициналық көмек көрсету пункті ассоциациясы

Мамандандыру	Жалпылау
денсаулық сақтау ресурстары	



64-сурет - Медициналық көмек көрсету пункті (UML-ұсыну)

7.2.9.2 Автоматты медициналық құрылғы

Термин: автоматты медициналық құрылғы (*automatic medical device*)

Анықтама: *автоматтандырылған медициналық қызметті орындауға қабілетті медициналық құрылғы*

Ескертпе - EN 13940-1:2007 медициналық құрылғы ұғымы денсаулық сақтау жүйесі қатысушысының мамандануы болды және «медициналық көмек көрсету қызметіне қатысатын программалық қамтамасыз етудің бір бөлігін қоса алғанда, құрылғы немесе жабдық» ретінде анықталды.

Мысал - Арнайы сәйкестендірілетін электрокардиографиялық машина, қандағы қант деңгейінің электрондық мониторы.

Осы ұғымның ассоциациясы 58-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 65-суретте көрсетілген.

58-кесте - Автоматты түрдегі медициналық құрылғы ассоциациясы

Мамандандыру	Жалпылау
медициналық аспап	

...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация
1	орындайды	0..*
автоматты медициналық құрылғы		автоматтандырылған денсаулық сақтау



65-сурет - Автоматты медициналық құрылғы (UML-ұсыну)

7.2.9.3 Денсаулық сақтау ресурстарын басқару

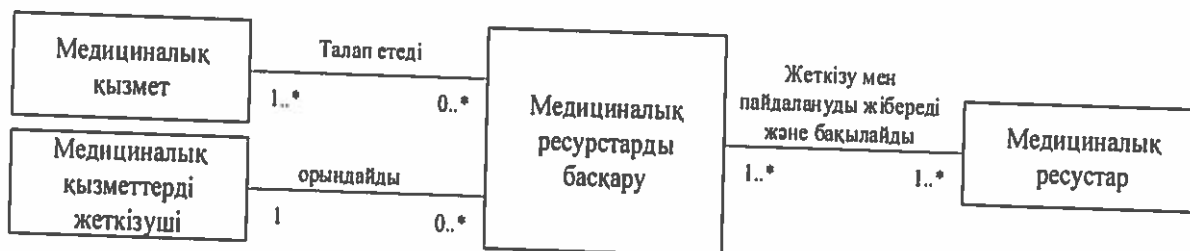
Термин: денсаулық сақтау ресурстарын басқару (*healthcare resource management*)

Анықтама: медициналық қызметті жүзеге асыру үшін қажетті денсаулық сақтау ресурстарын жеткізу мен пайдалануды басқару және бақылау жөніндегі қызмет.

Осы ұғымның ассоциациясы 59-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 66-суретте көрсетілген.

59-кесте - Медициналық ресурстарды басқару ассоциациясы

...-ден ассоциация		Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
1..*	медициналық ресурстарды басқару	жеткізуді жібереді және пайдалануды бақылайды	1..*	медициналық ресурстарды
1..*	медициналық қызмет	талап етеді	0..*	медициналық ресурстарды басқаруды
1	медициналық қызметтерді жеткізуші	орындайды	0..*	медициналық ресурстарды басқару



66-сурет – Медициналық ресурстарды басқару (UML-ұсыну)
7.2.10 Медициналық қаражаттар

Термин: медициналық қаражаттар (*healthcare funds*)

Синоним: медициналық көмек көрсету қаражаттары

Анықтама: медициналық көмек көрсетуді қаржыландыруға бөлінген ресурс

Ескертпе - Қаражатты, мысалы, Медициналық сақтандыру қоры, үкіметтік мекеме, ұлттық немесе жергілікті билік органы, әлеуметтік қамсыздандыру бағдарламасы, пациент немесе денсаулық сақтауды қаржыландыруда белгілі бір рөл атқаратын ұйым беруі мүмкін.

Осы ұғымның ассоциациясы 60-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 67-суретте көрсетілген.

60-кесте - Медициналық қаражаттар ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
ресурс			
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..*	денсаулық сақтау	қаржыландырылады	0..* медициналық құралдармен
0..*	денсаулық сақтау жүйесіне қатысушы	қамтамасыз етеді	0..* медициналық құралдар
0..*	медициналық құралдар	қаржыландырылады	0..* медициналық құралдармен

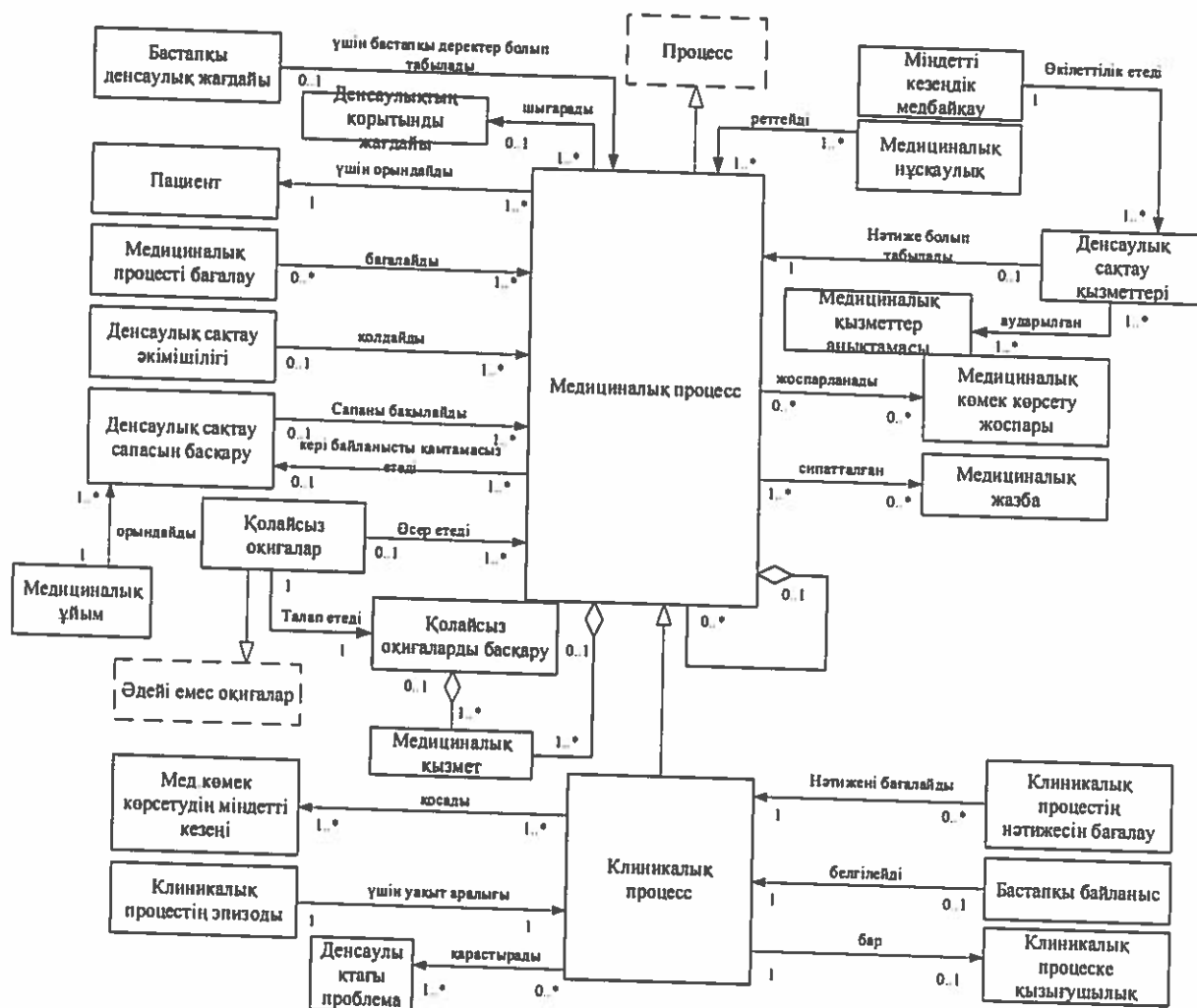


67-сурет - Медициналық қаражаттар (UML-ұсыну)

8 Процеспен байланысты ұғымдар

8.1 Жалпы ұғымдар

Үздіксіз медициналық көмек көрсету қатысушыларына жататын ұғымдар арасындағы байланысты көрсететін модель 68-суретте көрсетілген. Диаграмманы бейнелеу бойынша анағұрлым нақты ақпарат «Кіріспе» бөлімінде (0.7-тармақты қараңыз) келтірілген.



68-сурет - Процесспен байланысты ұғымдар кешенді UML-диаграммасы

8.2 Медициналық процесс

Термин: медициналық процесс (*healthcare process*)

Синоним: медициналық көмек көрсету процесі

Анықтама: бастапқы деректерді нәтижелерге түрлендіретін өзара байланысты немесе өзара іс-қимыл жасайтын медициналық іс-шаралар жиынтығы

Ескертпе

1 Медициналық процестің негізгі түрі денсаулық жағдайының бастапқы клиникалық процесі болып табылатын және ол денсаулық бір немесе бірнеше нақты проблемаға қатысты қызметтің барлық түрлерін қамтиды.

2 Медициналық процесс бір медициналық қызметтерді жеткізушіні немесе кез келген басқа ұйымдастыру бөлімшесін анықтау шеңберімен шектелмейді.

Осы ұғымның ассоциациясы 61-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 69-суретте көрсетілген.

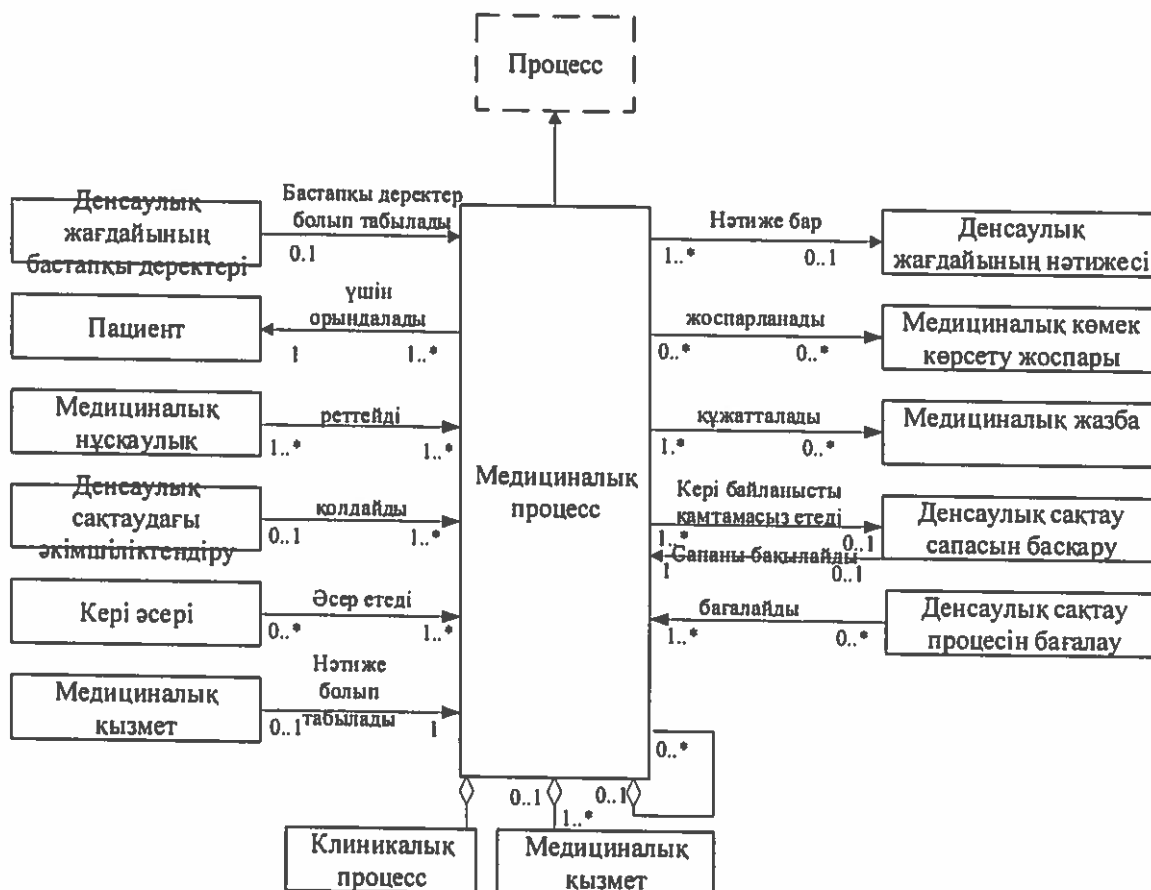
61-кесте - Медициналық процесс ассоциациясы

Мамандандыру процесс		Жалпылау клиникалық процесс	
Компонент		Жиынтығы	
0..1	медициналық процесс	1..*	медициналық қызмет
		0..*	медициналық процесс
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
1..*	медициналық процесс	1	пациенттің
0..*	медициналық процесс	0..*	медициналық көмек көрсету жоспарында
0..*	медициналық процесті бағалау	1..*	медициналық процесс
1..*	медициналық процесс	0..*	медициналық жазба
1..*	медициналық процесс	0..1	денсаулық жағдайының нәтижесі
1..*	медициналық процесс	0..1	денсаулық сақтау сапасын басқару
1..*	медициналық өкілеттік	1..*	медициналық процесс
0..1	денсаулық жағдайының бастапқы деректері	1	медициналық процесс
0..1	денсаулық сақтаудағы әкімшілендіру	1..*	медициналық процесс

61 кестенің жалғасы

...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация
--------------------	---------------------	-------------------

0..1	денсаулық сақтау басқару сапасын	сапаны бақылайды	1..*	медициналық процесс
0..*	жанама әсері	әсер етеді	1..*	медициналық процесс
0..1	медициналық қызмет	нәтижесі болып табылады	1	медициналық процестің



69-сурет - Медициналық процесс (UML-ұсыну)

8.2.1 Клиникалық процесс

Термин: *клиникалық процесс (clinical process)*

Анықтама: денсаулықта анықталған немесе белгілі бір проблемаға қатысты денсаулық сақтау саласында медициналық қызметтерді жеткізушінің барлық қызметін және басқа да ұйғарылған іс-шараларды қамтитын денсаулық сақтау процесі.

Ескертпелер

1 Клиникалық процесс денсаулығында бір немесе бірнеше проблемасы бар пациент үшін орындалатын өзара байланысқан немесе өзара әрекеттесетін медициналық іс-шараларды білдіреді.

2 Денсаулық жағдайы бірінші бастапқы деректер мен клиникалық процестің нәтижесі болып табылады.

3 Клиникалық процесте пациент пен медицина қызметкері медициналық қызметтің барлық түрлерінде өзара әрекет жасайды.

4 Клиникалық процесс медициналық қызметтің барлық түрлерін, негізінен медициналық қызметтерді жеткізушінің қызметін, сондай-ақ медицина қызметкерілерінің нұсқауларына немесе ұсынымдарына сәйкес өзін-өзі күту қызметін қамтиды.

5 Клиникалық процесті пациенттің көзқарасы тұрғысынан үздіксіз медициналық көмек көрсету қамтамасыз етуге арналған процестің негізгі түрі.

6 Клиникалық процестер медициналық процестердің негізгі, орталық және аса маңызды түрі болып табылады.

7 Бірінші бастапқы деректер (пациенттің бастапқы денсаулық жағдайы) мен қайталама немесе қосалқы бастапқы деректер (клиникалық процесті орындау үшін тартылған ресурстар) арасында тиісті айырмашылықтар бар.

Осы ұғымның ассоциациясы 62-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 70-суретте көрсетілген.

62-кесте - Клиникалық процесс ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
медициналық процесс			
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..*	клиникалық процесс	катысты	1..* денсаулықтағы проблема
1..*	клиникалық процесс	қамтиды	1..* медициналық көмек көрсету кезеңіне өкілеттілік
1	клиникалық процесс эпизоды	бұл уақытша аралық	1 клиникалық процесс
1	клиникалық процесс	қабылдайды	0..1 клиникалық процеске қызығушылық
0..*	клиникалық процестің нәтижесін бағалау	нәтижені бағалайды	1 клиникалық процесс
0..1	бастапқы контакт	белгілейді	1 клиникалық процесс



70-сурет - Клиникалық процесс (UML-ұсыну)

8.2.2 Медициналық көмек сапасын басқару

Термин: медициналық көмек сапасын басқару (*healthcare quality management*)

Синоним: клиникалық басқару

Анықтама: сапаға қатысты денсаулық сақтау ұйымын басқару және бақылау бойынша үйлестірілген қызмет.

Ескертпелер

1 Клиникалық процестер медициналық көмектің сапасын басқаруға байланысты медициналық процестің аса маңызды түрі болып табылады.

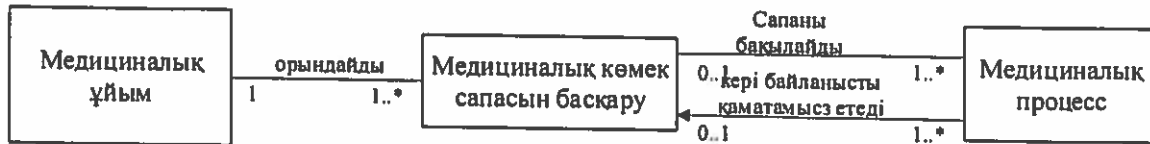
2 Медициналық көмек сапасын басқару қызметі сапа саласындағы саясатты әзірлеуді, сапа саласындағы мақсаттарды қоюды, аудит жүргізуді, сапаны жақсарту үшін бағалау мен кері байланысты қамтиды, бұл сапаны қамтамасыз етуге әкеледі

Мысал - Медицина қызметкерілердің мінез-құлқының өзгеруі, сапа өлшемдері бойынша талаптардың орындалуын бағыттау және бақылау.

Осы ұғымның ассоциациясы 63-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 71-суретте көрсетілген.

63-кесте – Медициналық көмек сапасын басқару ассоциациясы

...-ден ассоциация		Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..1	медициналық көмек сапасын басқару	сапаны бақылайды	1..*	медициналық процестің
1	медициналық ұйым	орындайды	1..*	медициналық көмек сапасын басқару
1..*	медициналық процесс	кері байланысты қамтамасыз етеді	0..1	медициналық көмек сапасын басқару



71-сурет – Медициналық көмек сапасын басқару (UML-ұсыну)

8.2.3 Денсаулық сақтаудағы әкімшілік

Термин: денсаулық сақтаудағы әкімшілік (*healthcare administration*)

Анықтама: медициналық процеске байланысты әкімшілік қызмет

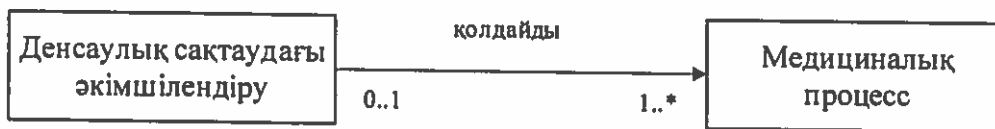
Ескертпе - Әкімшілік қызмет денсаулық сақтау процесінде жанама қызмет болып табылады және ол қолдау мен басқаруды қамтиды.

Мысал - Ресурстарды бюджеттеу және бөлу, ұйымдастыру құрылымы, клиникалық емес құжаттар, әкімшілік қызметті басқару, ресурстарды басқару және т. б.

Осы ұғымның ассоциациясы 64-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 72-суретте көрсетілген.

64-кесте - Денсаулық сақтаудағы әкімшілік ассоциациясы

...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация
0..1 денсаулық сақтаудағы әкімшілік	қолдайды	1..* медициналық процесс



72-сурет - Денсаулық сақтаудағы әкімшілік (UML-ұсыну)

8.2.4 Қолайсыз оқиға

Термин: қолайсыз оқиға (*adverse event*)

Анықтама: Денсаулық сақтау процестеріне теріс әсер ететін әдейі жасалмаған оқиға

Ескертпелер

1 «Ятрогенез» немесе «ятрогения» қолайсыз оқиғалардың жиі себебі.

2 Қолайсыз оқиғалар тиісті медициналық іс-шаралар кезінде туындауы мүмкін.

3 Қолайсыз оқиғалар денсаулыққа зиян келтіруі мүмкін.

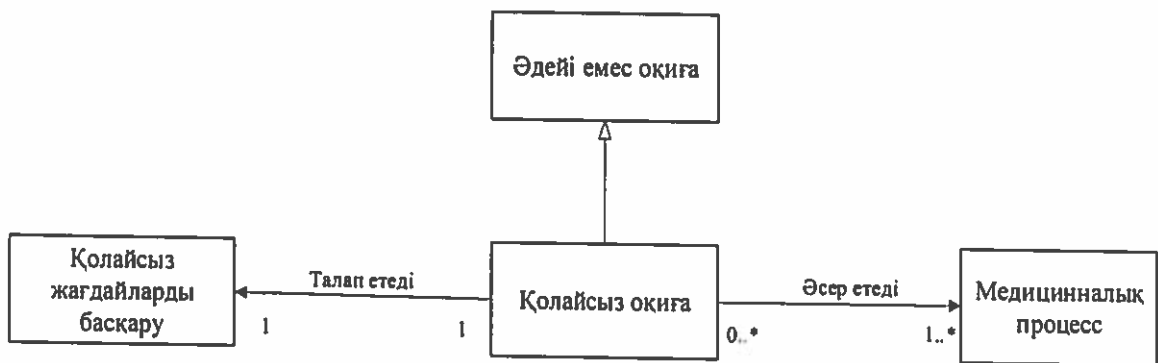
Мысалдар

- 1 Ауруханада болған кезде жұқтырылған инфекция.
- 2 Препарат ұсыныстарға сәйкес пайдаланылуы мүмкін, бірақ дәрілік аллергия емдеуге дейін анықталмағандықтан аллергиялық реакцияны тудыруы мүмкін.
- 3 Медициналық қызметке байланысты жазатайым оқиға қолайсыз оқиға болуы мүмкін.
- 4 Дұрыс орындалған медициналық қызмет кезінде жазатайым оқиға қолайсыз жағдай ретінде қарастырылуы мүмкін.

Осы ұғымның ассоциациясы 65-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 73-суретте көрсетілген.

65-кесте - Қолайсыз оқиға ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
әдейі ойластырылмаған жағдай			
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..*	қолайсыз оқиға	1..*	медициналық процесс
1	қолайсыз оқиға	1	қолайсыз оқиғаларды басқару



73-сурет - Қолайсыз жағдай (UML-ұсыну)

8.2.5 Қолайсыз оқиғаларды басқару

Термин: қолайсыз оқиғаларды басқару (*adverse event management*)

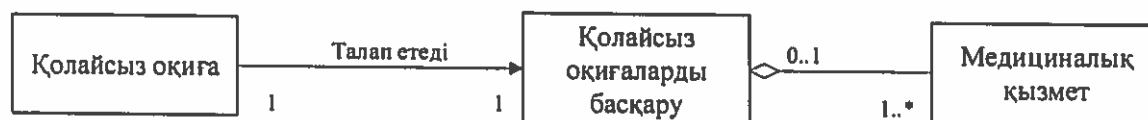
Анықтама: қолайсыз оқиғаларға жауап ретінде орындалатын медициналық іс-шаралар кешені

Ескертпе - Қолайсыз оқиғаны басқару мақсаттары, әдетте, екеу: біреуі - кері әсер ету немесе қолайсыз оқиғаның салдарын азайту, екіншісі - болашақта қолайсыз оқиғаның алдын алу.

Осы ұғымның ассоциациясы 66-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 74-суретте көрсетілген

66-кесте - Қолайсыз жағдайды басқару ассоциациясы

Компонент		Жиынтығы	
		1..*	медициналық қызмет
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
1	қолайсыз оқиға талап ету	1	қолайсыз оқиғаны басқару



74-сурет - Қолайсыз оқиғаны басқару (UML-ұсыну)

8.2.6 Медициналық қызмет

Термин: медициналық қызмет (*healthcare service*)

Анықтама: медициналық процестің нәтижесі болып табылатын қызмет

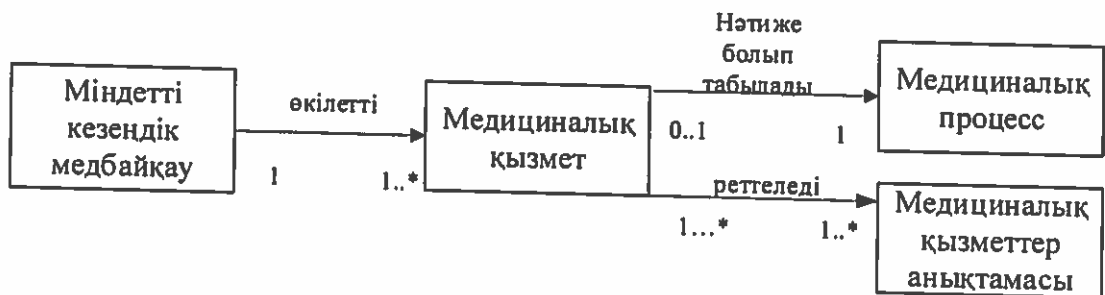
Ескертпе - Денсаулықтағы нақты проблеманы шешуге арналған кешенді медициналық қызметтер клиникалық процестердің нәтижесі болып табылады.

Мысал - Диагностикалық зерттеу және нәтижелер туралы есеп.

Осы ұғымның ассоциациясы 67-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 75-суретте көрсетілген.

67-кесте - Медициналық қызмет ассоциациясы

...-ден ассоциация		Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..1	медициналық қызмет	нәтижесі болып табылады	1	медициналық процестің
1..*	медициналық қызмет	жазылады	1..*	медициналық қызметтер анықтамалығында
1	міндетті кезендік бойынша медициналық тексеруден өту	уәкілетті	1..*	медициналық қызметпен



75-сурет - Медициналық қызмет (UML-ұсыну)

8.2.7 Медициналық қызметтердің анықтамасы

Термин: медициналық қызметтердің анықтамасы (*healthcare service directory*)

Анықтама: бір немесе бірнеше медицина қызметкерілері ұсынатын медициналық қызметтер түрлерінің анықтамасы.

Осы ұғымның ассоциациясы 68-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 76-суретте көрсетілген.

68-кесте - Медициналық қызметтер анықтамасы ассоциациясы

...-ден ассоциация		Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
1..*	медициналық қызмет	тіркеледі	1..*	медициналық қызмет анықтамалығында

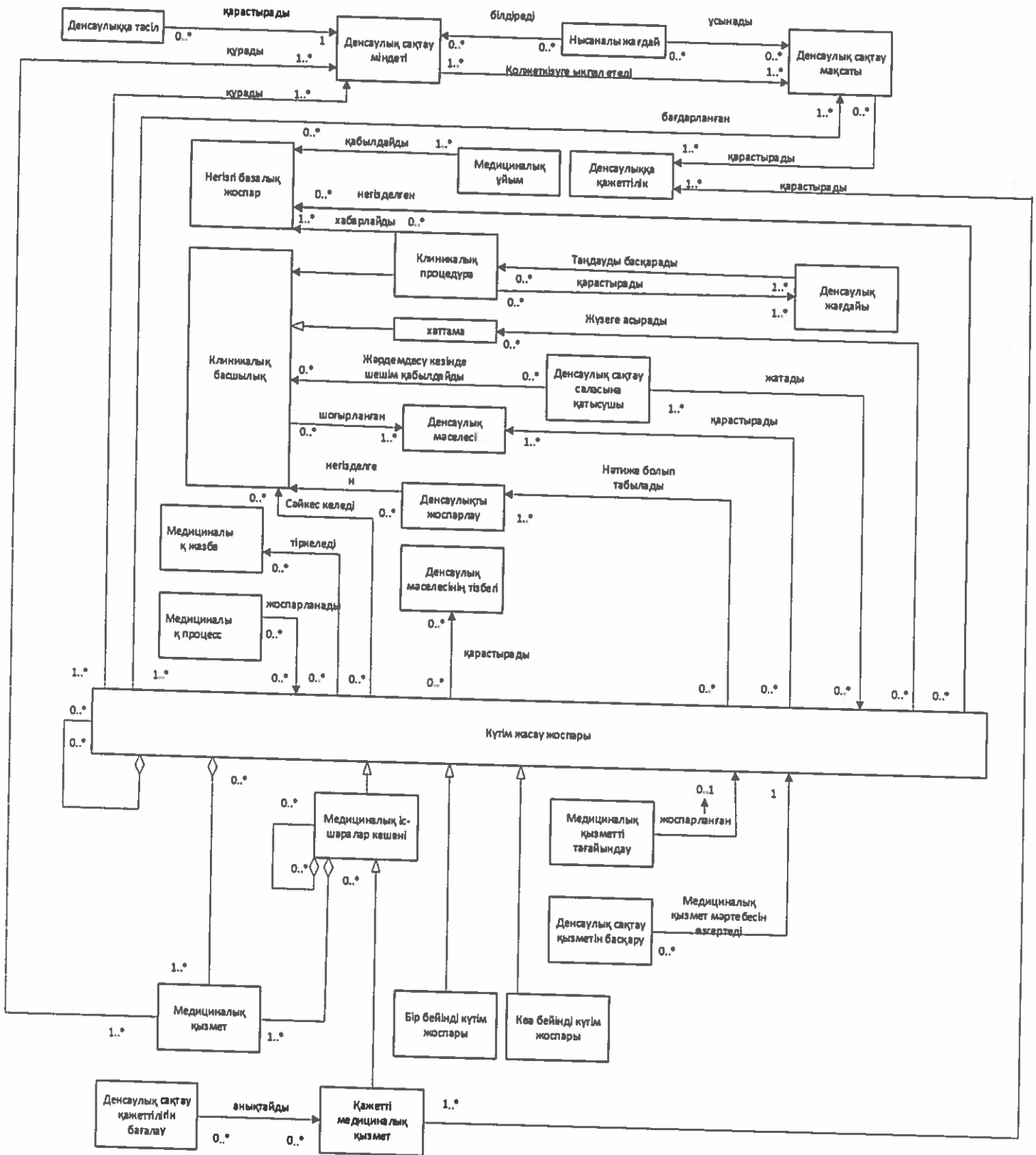


76-сурет - Медициналық қызметтер анықтамасы (UML-ұсыну)

9 Медициналық жоспарлаумен байланысты ұғымдар

9.1 Жалпы ұғымдар

Үздіксіз медициналық көмек көрсету қатысушыларына жататын ұғымдар арасындағы байланысты көрсететін модель 77-суретте көрсетілген. Диаграмманы бейнелеу бойынша анағұрлым нақты ақпарат «Кіріспе» бөлімінде (0.7-тармақты қараңыз) келтірілген.



77-сурет — Медициналық жоспарлаумен байланысты ұғымдардың кешенді UML-диаграммасы

9.2 Медициналық көмек көрсету жоспары

Термин: медициналық көмек көрсету жоспары (care plan)

Синоним: медициналық жоспар

Ескірген термин: медициналық көмек көрсету программасы (programme of care)

Анықтама: Денсаулық сақтау саласында сәйкестендірілген қажетті қызметті, денсаулық сақтау процесінде бір немесе бірнеше нақты денсаулық проблемаларына қатысты денсаулық сақтау саласындағы мақсаттарды және денсаулық сақтау саласындағы міндеттерді қамтитын динамикалық, дербестендірілген жоспар.

Ескертпелер

1 Медициналық қызметтің кез келген түрі сияқты, оның ішінде медициналық қызметтерді көрсетуші жүзеге асыратын қызмет сияқты медициналық көмек көрсету жоспары бір және одан да көп медициналық мақсаттарды қарауға жіберілуі мүмкін.

2 Медициналық көмек көрсету жоспары әр түрлі тұрғыдан алуан шектеулермен бөлінуі мүмкін. Оның бір мысалы кәсіби емес медициналық көмек көрсету жоспары болып табылады, мысалы, тек бір нақты медицина қызметкерін шектейтін мейірбикелік медициналық көмек жоспары. Медициналық көмек көрсету жоспары үшін ерекшелік шектеулері бар басқа мысалдар: денсаулықтағы бір проблеманы шешу, денсаулықтың бір мәртебесі, бір контактіні, бір клиникалық процесс үшін медициналық көмек көрсету жоспары, бір медициналық қызметті жеткізуші орындауы тиіс іс-шаралар және т. б. болып табылады.

3 Медициналық көмек көрсету жоспарлары денсаулық сақтау процесінде бірнеше рет қайта қаралады, әрбір шолу денсаулық сақтау қажеттілігін жаңа бағалауға негізделген.

4 Медициналық көмек көрсету жоспарындағы медициналық іс-шаралар өмірлік циклді ұстанады. Осындай өмірлік цикл мәртебелерінің мысалдары: «жоспарланған», «орындалды», «жойылды», және т. б. болып табылады; бұл барлық мәртебелер медициналық көмек көрсету жоспарына енгізілген.

5 EN 13940-1:2007 медициналық көмек көрсету бағдарламасы осы ұғым үшін қолайлы термин болды.

Мысал - Терапевт дәрігер мен офтальмолог қатысатын және камерасы бар арнайы мобильді жабдықты (бейне ретиноскоп) білдіретін бейне ретиноскопия арқылы диабетпен ауыратын адамдарда ретинопатияны емдеу жоспары.

Осы ұғымның ассоциациясы 69-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 77-суретте көрсетілген.

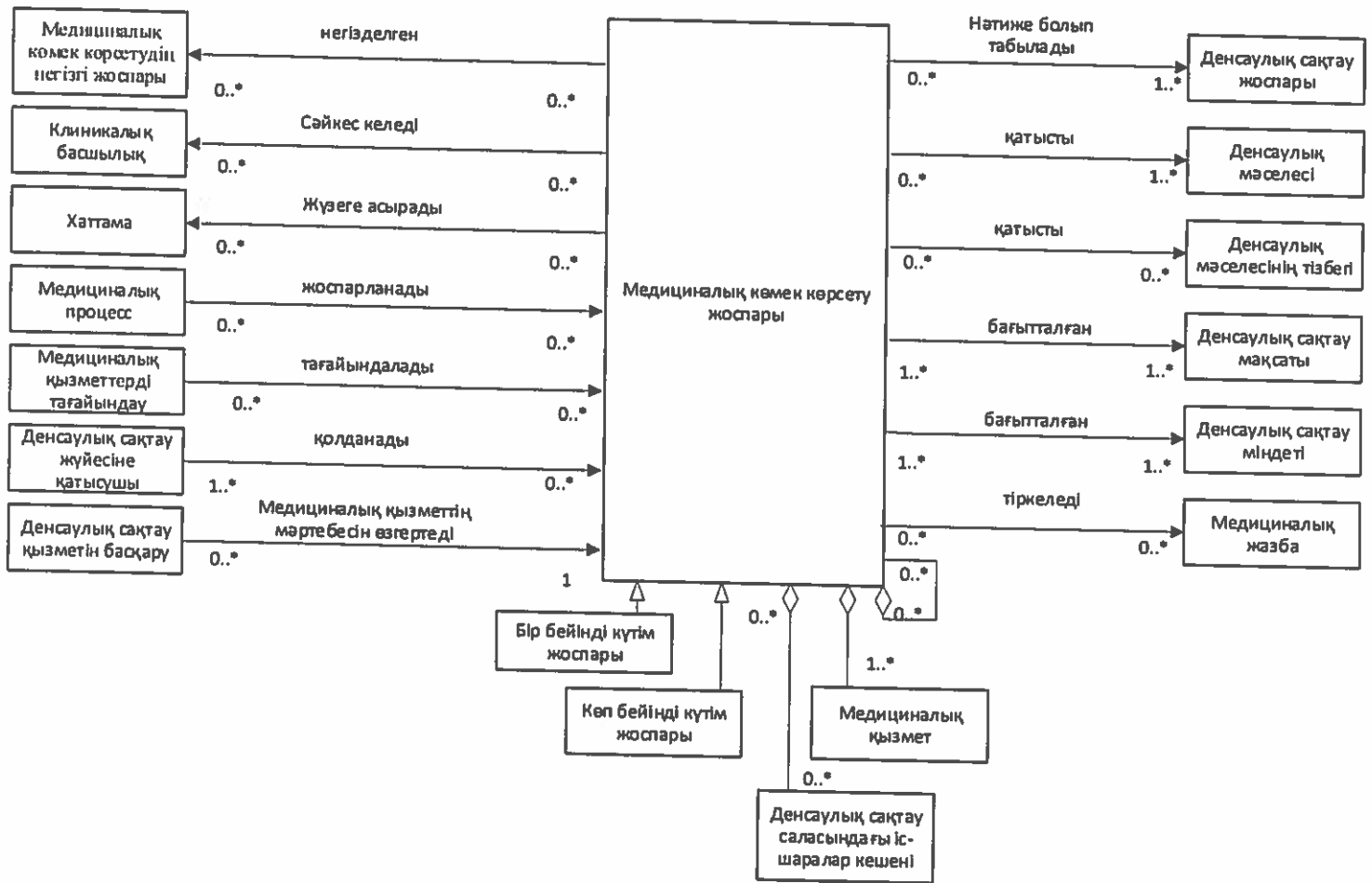
69-кесте - Медициналық көмек көрсету жоспары ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
		медициналық көмек көрсетудің бір бейінді жоспары	
		медициналық көмек көрсетудің мульти-кәсіби жоспары	
Компонент		Жиынтығы	
0..*	медициналық көмек көрсету жоспары	0..*	медициналық көмек көрсету жоспары
		1..*	медициналық қызмет
		0..*	медициналық іс-шаралар кешені
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..*	медициналық көмек көрсету жоспары	0..*	клиникалық басшылыққа
0..*	медициналық көмек көрсету жоспары	0..*	нұсқаулық
0..*	медициналық көмек көрсету жоспары	0..*	медициналық көмек көрсетудің негізгі жоспарында
0..*	медициналық көмек көрсету жоспары	1..*	денсаулық проблемасы
0..*	медициналық көмек көрсету жоспары	0..*	денсаулық мәселесінің тізбегі
1..*	медициналық көмек көрсету жоспары	1..*	денсаулық сақтау мақсаты
1..*	медициналық көмек көрсету жоспары	1..*	денсаулық сақтау міндетін
0..*	медициналық көмек көрсету жоспары	1..*	денсаулық сақтауды жоспарлау
1..*	денсаулық сақтау жүйесіне қатысушы	0..*	медициналық көмек көрсету жоспары

69 кестенің жалғасы

...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация
--------------------	---------------------	-------------------

0..*	медициналық процесс	жоспарланған	0..*	медициналық көмек көрсету жоспарында
0..*	қабылдау	тағайындалады	0..1	медициналық көмек көрсету жоспарында
0..*	денсаулық сақтау қызметін басқару	медициналық қызметтің мәртебесін өзгертеді	1	медициналық көмек көрсету жоспарында
0..*	медициналық көмек көрсету жоспары	тіркеледі	0..*	медициналық жазба



78-сурет - Медициналық көмек көрсету жоспары кешенді UML-диаграммасы

9.2.1 Бір бейінді медициналық көмек көрсету жоспары

Термин: *бір бейінді медициналық көмек көрсету жоспары (uniprofessional care plan)*

Синоним: бір бейінді медициналық көмек көрсету жоспары

Ескірген термин: медициналық көмек көрсету жоспары (*care plan*)

Анықтама: медициналық көмек көрсету жоспары медицинадағы қызметке бірдей құқығы бар медицина қызметкерлері орындайтын медициналық қызметтерді жеткізуші іс-әрекетінің түрлерімен шектеледі

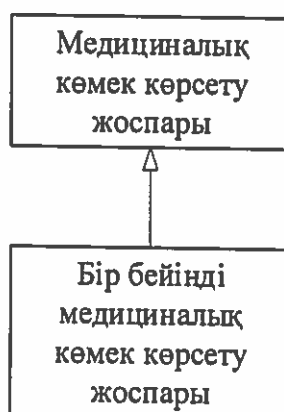
Ескертпе - EN 13940–1:2007 емдеу жоспары осы ұғым үшін қолайлы термин болды.

Мысал - Мейірбикенің медициналық көмек көрсету жоспары.

Осы ұғымның ассоциациясы 70-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 79-суретте көрсетілген.

70-кесте – Бір бейінді медициналық көмек көрсету жоспары ассоциациясы

Мамандандыру	Жалпылау
медициналық көмек көрсету жоспары	



79-сурет – Бір бейінді медициналық көмек көрсету жоспары (UML-ұсыну)

9.2.2 Көп бейінді медициналық көмек көрсету жоспары

Термин: *көп бейінді медициналық көмек көрсету жоспары (multi-professional care plan)*

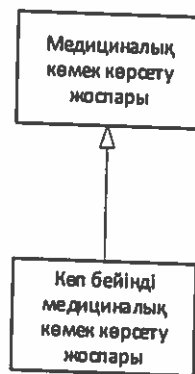
Синонимдер: көп бейінді медициналық жоспар, мультитәртіптік медициналық көмек көрсету жоспары

Анықтама: медицинада әртүрлі қызмет құқығы бар медицина қызметкерлері жүзеге асыратын медицина қызметкерлерінің қызметін қамтитын медициналық көмек көрсету жоспары

Осы ұғымның ассоциациясы 71-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 80-суретте көрсетілген.

71-кесте – Көп бейінді медициналық көмек көрсету жоспары ассоциациясы

Мамандандыру	Жалпылау
медициналық көмек көрсету жоспары	



80-сурет – Көп бейінді медициналық көмек көрсету жоспары (UML-ұсыну)

9.2.3 Медициналық көмек көрсетудің негізгі жоспары

Термин: медициналық көмек көрсетудің негізгі жоспары (*core care plan*)

Синоним: медициналық көмек көрсетудің стандартталған жоспары

Анықтама: белгілі бір мән-жайлар жиынтығы үшін медициналық көмек көрсетудің әлеуетті жоспарын бірнеше рет қолданудың құрамы мен құрылымы

Ескертпелер

1 Медициналық көмек көрсетудің негізгі жоспары, әдетте, клиникалық басшылықтардың біліміне негізделген (хаттамаларды қоса алғанда).

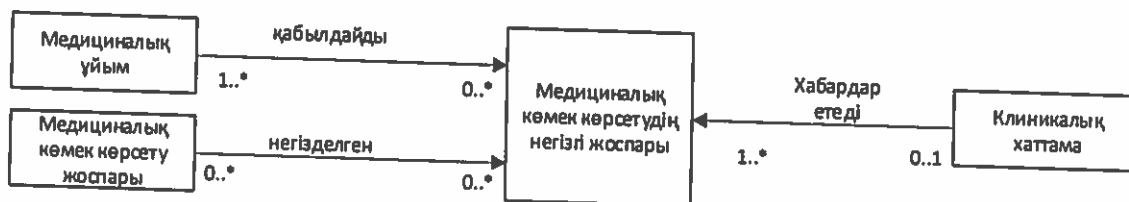
2 Медициналық көмек көрсетудің негізгі жоспарлары клиникалық процесті басқару әдісі ретінде медициналық көмек көрсетуді жоспарлауда қолданылуы мүмкін.

3 Медициналық көмек көрсетудің негізгі жоспары денсаулық сақтау саласында ұсынылатын іс-шаралардың жетілдірілген әзірленген схемаларын қамтуы мүмкін.

Осы ұғымның ассоциациясы 72-кесте келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 81-суретте көрсетілген.

72-кесте - Медициналық көмек көрсетудің негізгі жоспарының ассоциациясы

...-ден ассоциация		Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..1	клиникалық хаттама	хабарлайды	1..*	медициналық көмек көрсетудің негізгі жоспары
1..*	медициналық ұйым	қабылдайды	0..*	медициналық көмек көрсетудің негізгі жоспары
0..*	медициналық көмек көрсету жоспары	негізделген	0..*	медициналық көмек көрсетудің негізгі жоспарында



81-сурет - Медициналық көмек көрсетудің негізгі жоспары (UML-ұсыну)

9.2.4 Клиникалық нұсқаулық

Термин: *Клиникалық нұсқаулық (clinical guideline)*

Синоним: медициналық көмек көрсету жөніндегі басшылық

Анықтама: белгілі бір клиникалық жағдайларда денсаулық мәселесіне сәйкес пациентке қатысты медициналық іс-шараларды қолдану туралы шешімдер қабылдауда денсаулық сақтау тараптарына жәрдемдесу бойынша жүйелі әзірленген ережелер кешені.

Ескертпелер

1 Әдетте, клиникалық нұсқаулық өте жалпы және ішінара нақты пациентпен байланысты емес. Сенімді медициналық тәжірибеге қатысты ережелердің жалпы көрінісіне қарамастан, ол бірнеше егжей-тегжейлі ақпаратты қамтуы мүмкін.

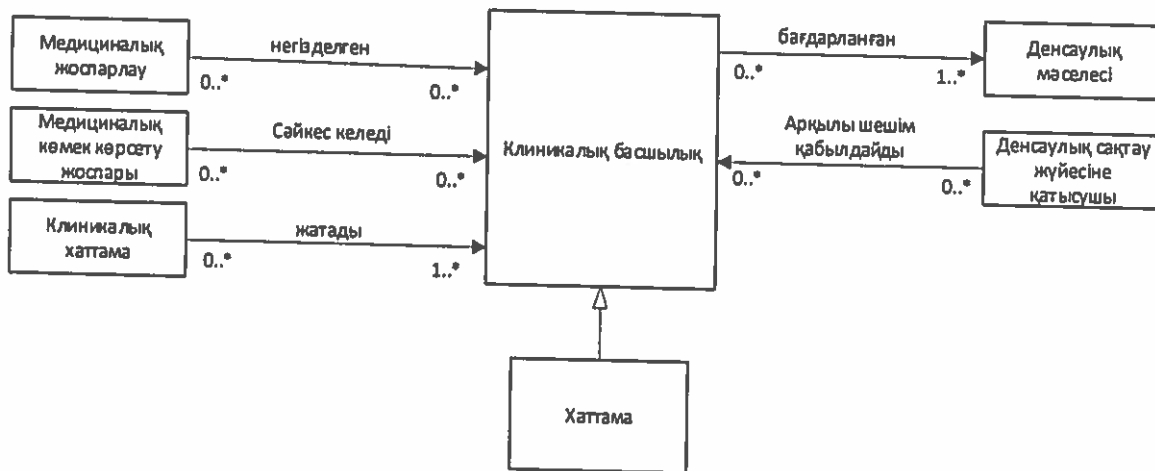
2 Клиникалық нұсқаулық құрылымдалуы және өлшеу үшін стандартты өлшемдер мен көрсеткіштерді қамтуы тиіс.

Мысал – Гипертоникалық аурулар, қант диабеті, жүктілікті дамыту, кесар тілігі, қысым деңгейін бақылау, дене жаттығулары бағдарламалары, оқытуда мүмкіндіктері шектеулі адамдарға арналған әлеуметтік араласу бағдарламалары жөніндегі клиникалық нұсқаулар.

Осы ұғымның ассоциациясы 73-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 81-суретте көрсетілген.

73-кесте - Клиникалық нұсқаулық ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау нұсқаулық	
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..*	клиникалық нұсқаулық	1..*	денсаулық проблемасына
0..*	клиникалық хаттама	1..*	клиникалық нұсқаулыққа
0..*	денсаулық сақтау жүйесіне қатысушы	0..*	клиникалық нұсқаулыққа
0..*	медициналық жоспарлау	0..*	клиникалық нұсқаулыққа
0..*	медициналық көмек көрсету жоспары	0..*	клиникалық нұсқаулыққа



82 – сурет - Клиникалық басшылық (UML-ұсыну)

9.2.4.1 Хаттама

Термин: *хаттама (protocol)*

Анықтама: *жеке клиникалық хаттама*

Ескертпелер

1 Клиникалық нұсқаулыққа қарағанда хаттама нақтырақ болады.

2 Хаттама денсаулық сақтау жүйесіне қатысушыларының күтілетін мінез-құлқы мен рөлін есепке ала отырып, жеткілікті ресми түрде ұсынылған.

Мысал - Жедел жәрдем бөлімшесінде жүрек жеткіліксіздігіне арналған клиникалық хаттама, медициналық орталықта балаларда несеп инфекцияларын емдеу және кейіннен алдын алу үшін клиникалық хаттама.

Осы ұғымның ассоциациясы 74-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 83-суретте көрсетілген.

74-кесте - Хаттама ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
клиникалық нұсқаулық			
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..*	медициналық көмек көрсету жоспары	жүзеге асырады	0..* хаттама



83-сурет - Хаттама (UML-ұсыну)

9.2.4.2 Клиникалық хаттама

Термин: *клиникалық хаттама*

Синонимдер: медициналық көмек көрсету жоспары, медициналық көмек көрсету схемасы

Анықтама: медициналық көмек көрсетудің негізгі жоспарларының мазмұнын ақпараттандыратын денсаулық сақтау саласындағы іс-шаралар үшін хаттама

Ескертпелер

1 Клиникалық хаттама ұғымы шағын типтерді қамтиды, мысалы, «біріктірілген медициналық көмек көрсету хаттамасы», «мультидисциплинарлы медициналық көмек көрсету хаттамасы», «бірлесе отырып медициналық көмек көрсету хаттамасы».

2 Клиникалық хаттамалар денсаулық сақтауды басқаруды және медициналық ресурстарды басқаруды қолдауға арналған. Олар пациентті (процедуралар, іс-шаралар және т.б.) жүргізудің әрбір кезеңі үшін толық басшылық нұсқауларды қамтамасыз етеді.

Осы ұғымның ассоциациясы 75-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 84-суретте көрсетілген

75-кесте - Клиникалық хаттама ассоциациясы

...-ден ассоциация		Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..*	клиникалық хаттама	жатады	1..*	клиникалық нұсқаулыққа
0..1	клиникалық хаттама	хабарлайды	1..*	медициналық көмек көрсетудің негізгі жоспары
0..*	клиникалық хаттама	қатысты	1..*	денсаулық жағдайы
1..*	денсаулық жағдайы	Таңдауды анықтау кезінде қолданылады	0..*	клиникалық хаттама



84-сурет - Клиникалық хаттама (UML-ұсыну)

9.2.5 Денсаулық сақтау мақсаты

Термин: денсаулық сақтау мақсаты (*health objective*)

Синоним: күтілетін нәтиже

Анықтама: денсаулық сақтау қажеттіліктерін қанағаттандыруға бағытталған денсаулық сақтау процесіне қажетті түпкілікті қол жеткізу

Ескертпе - Денсаулық сақтау мақсаты белгілі бір күн мен уақыт ішінде қол жеткізілуі тиіс бір немесе бірнеше мақсатты жағдай ретінде көрсетілуі мүмкін.

Мысалдар

1 Сүт безі қатерлі ісігінің скринингтік бағдарламасы бойынша сүт безі қатерлі ісігі бар пациенттің өмір сүру деңгейін арттыру.

2 Темекі шегуден бас тарту бағдарламасының шеңберінде темекі шегумен байланысты аурулармен сырқаттану және өлім-жітім тәуекелін төмендету.

3 Пациентте қант диабетінің қайталама салдары қаупін азайту

Осы ұғымның ассоциациясы 76-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 85-суретте көрсетілген.

76-кесте - Денсаулық сақтау мақсаты ассоциациясы

...-ден ассоциация		Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..*	денсаулық сақтау мақсаты	қатысты	1..*	медициналық қажеттіліктерге
1..*	денсаулық сақтау міндеттері	қол жеткізуге ықпал етеді	1..*	денсаулық сақтау мақсатына
0..*	нысаналы жағдайы	ұсынады	0..*	денсаулық сақтау мақсаты
1..*	медициналық көмек көрсету жоспары	бағытталған	1..*	денсаулық сақтау мақсаты



85-сурет - Денсаулық сақтау мақсаты (UML-ұсыну)

9.2.6 Денсаулық сақтау міндеттері

Термин: *денсаулық сақтау міндеттері (healthcare goal)*

Анықтама: *медициналық көмек көрсету бағдарламасында анықталған қажетті нәтижеге қолжеткізу*

Ескертпе - *Денсаулық сақтау мақсаты* белгілі бір күн мен уақыт ішінде қол жеткізілуі тиіс бір немесе бірнеше мақсатты жағдай ретінде көрсетілуі мүмкін.

Мысалдар

1 Артериялық гипертензияны емдеу бағдарламасының аясында *пациенттердің емделуге* бейімділігін арттыру. Пациенттің систолалық және диастолалық қысымын гипертониялық ауру бағдарламасында тұрақтандыру.

5 Диабетиктерге арналған білім беру бағдарламасының көмегімен пациенттердің өз ауруы туралы білім деңгейін арттыру.

Осы ұғымның ассоциациясы 77-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 86-суретте көрсетілген.

77-кесте - *Денсаулық сақтау міндеттері* ассоциациясы

...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация
1..* денсаулық сақтау міндеті	қол жеткізуге көмектеседі	1..* денсаулық сақтау мақсатын
1..* медициналық қызметі	бағытталған	1..* денсаулық сақтау міндетін
1..* медициналық көмек көрсету жоспары	бағытталған	1..* денсаулық сақтау міндетін
0..* нысаналы жағдайы	ұсынады	0..* денсаулық сақтау міндетін
0..* медициналық тәсіл	қатысты	1 денсаулық сақтау міндетін



86-сурет - Денсаулық сақтау міндеті (UML-ұсыну)

9.2.7 Медициналық қызметтер кешені

Термин: медициналық қызметтер кешені (*healthcare activities bundle*)

Анықтама: медициналық іс-шаралар жиынтығы

Ескертпе - Медициналық іс-шараларды қамтитын денсаулық мәселесі тізбегін пайдалана отырып, айқындалуы мүмкін медициналық қызметтер кешені.

Мысал - жоспарлы хирургиялық операция уақытында және одан кейін, осы операцияға байланысты көрсетілетін барлық медициналық қызмет.

Осы ұғымның ассоциациясы 78-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 87-суретте көрсетілген.

78-кесте – Медициналық қызметтер кешенінің ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
			қажетті медициналық қызмет
Компонент		Жиынтығы	
0..*	медициналық қызметтер кешені	0..*	медициналық іс-шаралар кешені
0..*	медициналық көмек көрсету жоспары	1..*	медициналық қызмет



87-сурет - Медициналық іс-шаралар кешені (UML-ұсыну)

9.2.8 Қажетті медициналық қызмет

Термин: қажетті медициналық қызмет (*needed healthcare activity*)

Синоним: медициналық көмек көрсету бойынша қажетті қызмет, медициналық қажеттілік, медициналық көмек көрсету қажеттілігі

Анықтама: денсаулықта көрсетілген проблеманы шешу үшін қажеттілігіне қарай бағаланатын медициналық іс-шараларды қамтитын медициналық іс-шаралар кешені

Ескертпелер

1 Қажетті медициналық қызмет - бұл медицина қызметкерлерінің денсаулыққа деген уәжді/көрсетілген қажеттілігі ретінде бағалайтын медициналық қызмет.

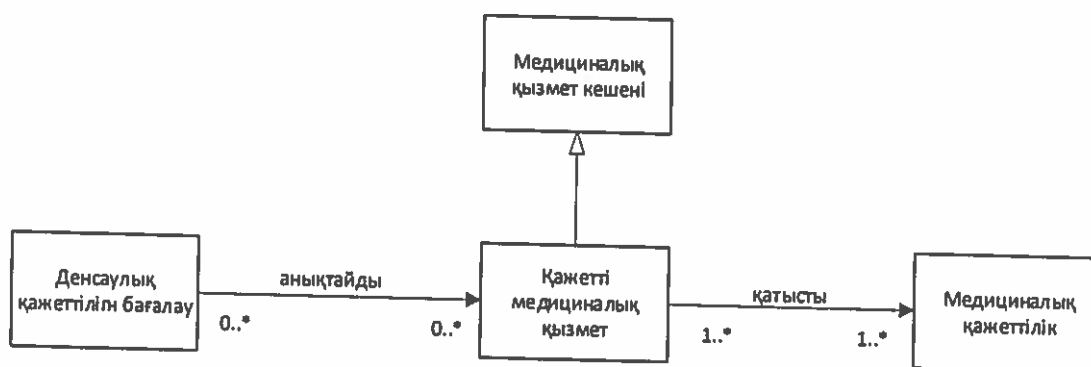
2 Қажетті медициналық қызмет медицина қызметкерілері орындайтын денсаулық сақтау саласындағы қажеттілікті бағалау нәтижесі болып табылады. Қажетті медициналық қызметті пациент үшін медициналық қажеттіліктерді бағалауды орындайтын кез келген уәкілетті медицина қызметкері анықтай алады.

3 Медициналық көмек көрсету жоспары қажетті медициналық қызметті реттейді.

Осы ұғымның ассоциациясы 79-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 88- суретте көрсетілген.

79-кесте - Қажетті медициналық қызмет ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
медициналық қызметтер кешені			
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..*	денсаулық сақтау қажеттіліктерін бағалау	анықтайды	0..* қажетті медициналық қызметті
1..*	қажетті медициналық қызмет	қатысты	1..* денсаулық қажеттіліктер

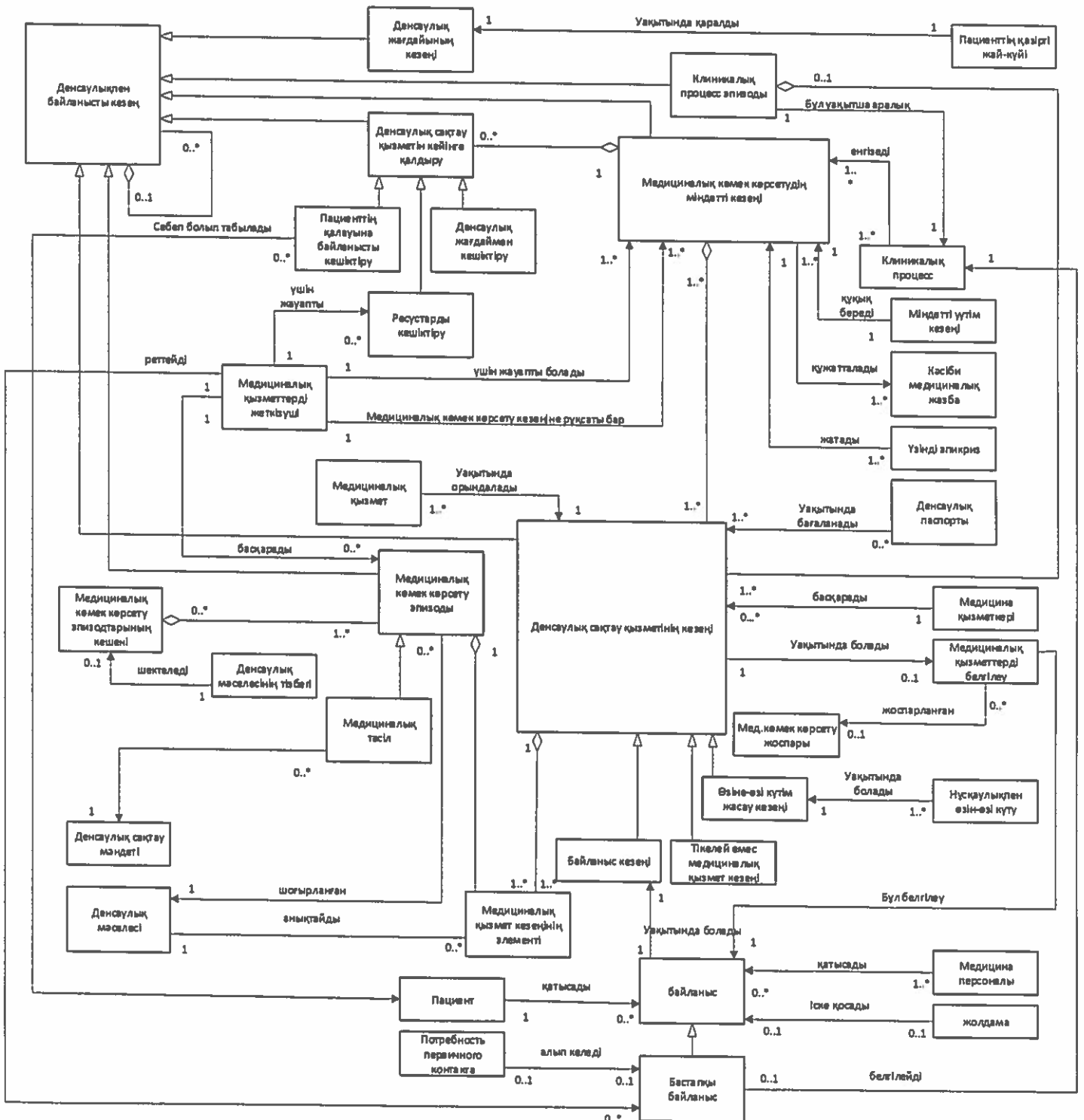


88-сурет - Қажетті медициналық қызмет (UML-ұсыну)

10 Уақытпен байланысты ұғымдар

10.1 Жалпы ұғымдар

Үздіксіз медициналық көмек көрсету қатысушыларына жататын ұғымдар арасындағы байланысты көрсететін модель 89-суретте көрсетілген. Диаграмманы бейнелеу бойынша анағұрлым нақты ақпарат «Кіріспе» бөлімінде (0.7-тармақты қараңыз) келтірілген.



89-сурет - Уақытпен байланысты ұғымдар кешенді UML-диаграммасы

10.2 Медициналық көмек көрсету кезеңі

Термин: медициналық көмек көрсету кезеңі (*health related period*)

Анықтама: *пациенттің денсаулығымен және/немесе осы пациентке медициналық көмек ұсынумен байланысты уақыт аралығы.*

Ескертпелер

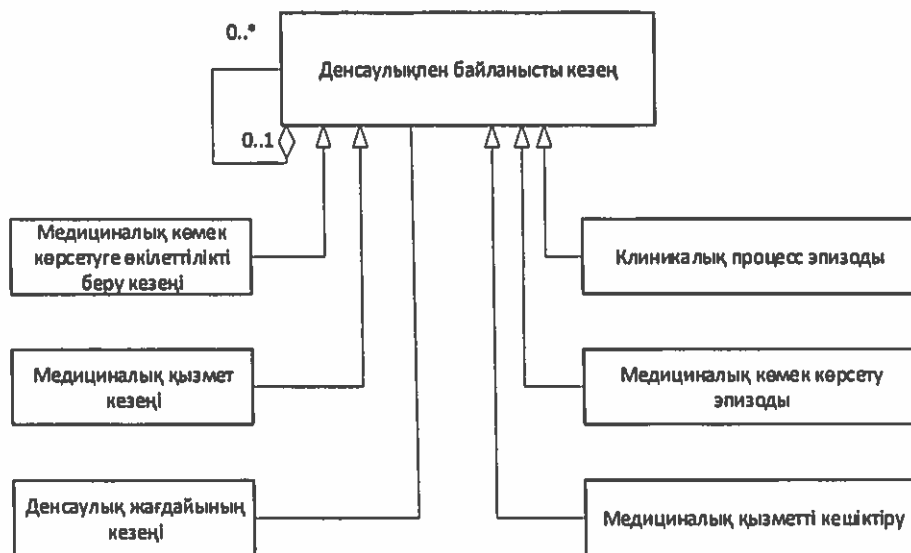
1 Медициналық көмек көрсету кезеңі бірқатар жағдайларға – нақты *клиникалық процеске, медицина қызметкеріне, нақты бөлімге, денсаулықтағы нақты проблемаға* қатысты мамандандырылған болуы мүмкін.

2 *Медициналық көмек көрсету кезеңі «басталу күні мен уақыты» және «аяқталу күні мен уақыты» деп анықталады. Басталу күнін белгілеу өте қарапайым, ал аяқталу күні жергілікті деңгейде және белгілі бір ережелерді сақтау кезінде анықталады.*

Осы ұғымның ассоциациясы 80-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 90-суретте көрсетілген

80-сурет – Денсаулықпен байланысты кезең ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
		медициналық көмек көрсетуге өкілеттікті ұсыну кезеңі	
		медициналық қызмет кезеңі	
		медициналық қызметті кешіктіру	
		медициналық көмек көрсету эпизоды	
		клиникалық процестің эпизоды	
		денсаулық жағдайы кезеңі	
Компонент		Жиынтығы	
0..1	денсаулықпен байланысты кезең	0..*	денсаулықпен байланысты кезең



90-сурет - Денсаулықпен байланысты кезең (UML-ұсыну)

10.2.1 Медициналық көмек көрсетуге өкілеттілікті ұсыну кезеңі

Термин: медициналық көмек көрсетуге өкілеттілікті ұсыну кезеңі (*mandated period of care*)

Синоним: медициналық көмек көрсетудің уәкілетті кезеңі

Ескірген терминдер: емдеу кезеңі, медициналық көмек көрсету кезеңі (*period of care, period of healthcare*)

Анықтама: медициналық қызметті жеткізуші денсаулық сақтау саласында нақты қажеттіліктерді қанағаттандыру үшін қажетті медициналық іс-шараларды орындауға міндетті медициналық қызмет кезеңдерінің кешені.

Ескертпелер

1 Медициналық көмек көрсетуге өкілеттілікті ұсыну кезеңі жеткізуші тарапынан медициналық көмек көрсету жөніндегі міндеттеме шеңберінде, сондай-ақ пациенттің міндеттемесі шеңберінде шоғырланған, бұл өзара іс-қимыл жасайтын екі тараптың рөлі мен міндеттері сақталатынын білдіреді.

2 Медициналық көмек көрсетуге өкілеттілікті ұсыну кезеңін қарайтын медициналық қызметті жеткізуші денсаулық сақтау ұйымы болып табылған кезде, медициналық көмек көрсетуге өкілеттілікті ұсынудың осы кезеңі денсаулық сақтау ұйымында белгілі бір рөл атқаратын медицина қызметкерлері бар денсаулық сақтау саласындағы қызметтің барлық кезеңдерін қамтиды.

3 Медициналық көмек көрсетуге өкілеттілікті ұсыну кезеңі медициналық көмек көрсетудің басқа міндетті кезеңінің бөлігі болуы мүмкін.

4 EN 13940–1:2007 емдеу кезеңі осы ұғым үшін қолайлы термин болды.

5 Медициналық көмек көрсетудің белгіленген кезеңі шеңберінде жүзеге асырылатын медициналық қызмет барысында сипаттайтын және алынған тиісті ақпарат бір немесе бірнеше кәсіби медициналық карталарға жазылады.

Мысал - Стационарға келуі, емханадағы сәулелік терапия сеанстарының сериясы.

Осы ұғымның ассоциациясы 81-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 91-суретте көрсетілген.

81-кесте - Медициналық көмек көрсетуге өкілеттілікті ұсыну кезеңі ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
денсаулықпен байланысты кезең			
Компонент		Жиынтығы	
		1..*	медициналық қызмет кезеңі
		0..*	медициналық қызметті кешіктіру

81 кестенің жалғасы

...-ден ассоциация		Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
1	медициналық көмек көрсету кезеңіндегі өкілеттілік	құқығын береді	1	медициналық көмек көрсетуге өкілеттілікті ұсыну кезеңі
1..*	медициналық көмек көрсетуге өкілеттілікті ұсыну кезеңі	құжатталады	1..*	медицина қызметкерінің жазба
1..*	клиникалық процесс	қамтиды	1..*	медициналық көмек көрсетуге өкілеттілікті ұсыну кезеңі
1	медициналық қызметтерді жеткізуші	бар	1..*	медициналық көмек көрсетуге өкілеттілікті ұсыну кезеңі
1	медициналық қызметтерді жеткізуші	үшін жауапты	1..*	медициналық көмек көрсетуге өкілеттілікті ұсыну кезеңі
1..*	шығару туралы есеп	қатысты	1	медициналық көмек көрсетуге өкілеттілікті ұсыну кезеңі



91-сурет - Медициналық көмек көрсетуге өкілеттілікті ұсыну кезеңі (UML-ұсыну)

10.2.2 Медициналық қызмет кезеңі

Термин: медициналық қызмет кезеңі (*healthcare activity period*)

Ескірген термин: байланыс (*contact*)

Анықтама: пациент үшін медициналық қызмет жүзеге асырылатын уақыт аралығы.

Ескертпе - EN 13940-1:2007 контакт осы ұғым үшін қолайлы термин болады

Осы ұғымның ассоциациясы 82-кестеде келтірілген. UML-ұсыну ұғымы 92-суретте көрсетілген.

82-кесте - Медициналық қызмет кезеңі ассоциациясы

Мамандандыру	
денсаулықпен байланысты кезең	Жалпылау
	байланыс кезеңі
	тікелей емес медициналық қызмет кезеңі
	өзін-өзі күту кезеңі
Компонент	
	Жиынтығы

1..*	медициналық көмек көрсетуге өкілеттілікті ұсыну кезеңі	1..*	медициналық қызмет кезеңінің элементі
0..1	клиникалық процестің эпизоды		
...-ден ассоциация			
	Ассоциацияның атауы		...-ге ассоциация
1	медициналық қызмет кезеңі	барысында жүреді	0..1 медициналық тағайындауды
1	медицина қызметкері	басқарады	0..* медициналық қызмет кезеңімен
1..*	медициналық қызмет	барысында орындалады	1 медициналық қызмет кезеңінде
0..*	медициналық жазба	барысында жүзеге асырылады	1..* медициналық қызмет кезеңінде



92-сурет - Медициналық қызмет кезеңі (UML-ұсыну)

10.2.2.1 Байланыс кезеңі

Термин: *Байланыс кезеңі (contact period)*

Синоним: жүгіну

Анықтама: *байланыс жасалатын медициналық қызмет кезеңі*

Ескертпелер

1 Байланыс кезінде денсаулыққа қатысты бір проблемадан артық қаралуы мүмкін болғандықтан, ол біреуден артық *денсаулық сақтау процесіне* және біреуден артық *медициналық көмек көрсету* эпизодына қатысты болуы мүмкін

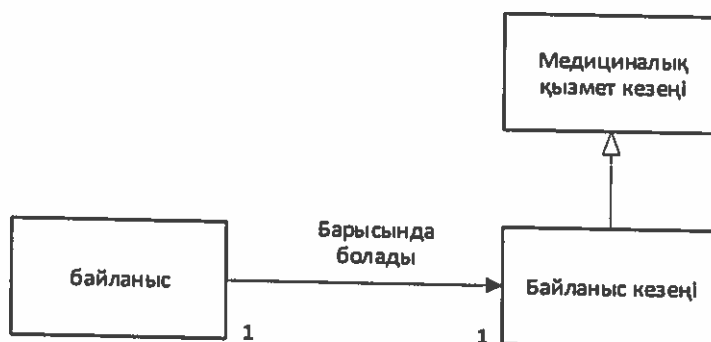
2 EN 13940–1:2007 жүгіну ұғымы «байланыс, медициналық қызмет барысында пациентке, оның қатысуымен жеткізілетіні» ретінде анықталған.

Мысал - Жалпы практика дәрігерімен көзбе-көз байланыс, телефон байланысы, телемедициналық байланыс.

Осы ұғымның ассоциациясы 83-кестеде келтірілген. UML-ұсыну ұғымы 93-суретте көрсетілген.

83-кесте - Байланыс кезеңі ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
медициналық қызмет кезеңі			
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
1 байланыс	барысында болады	1	байланыс кезеңінде



93-сурет - Байланыс кезеңі (UML-ұсыну)

10.2.2.1.1 Байланыс

Термин: *байланыс (contact)*

Синоним: медициналық байланыс

Анықтама: *пациент* пен бір немесе одан да көп медицина қызметкерінің арасында

Осы ұғымның ассоциациясы 84-кестеде келтірілген. UML-ұсыну ұғымы 94-суретте көрсетілген.

84-кесте - *Байланыс* ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
		бастапқы байланыс	
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
1	байланыс	1	байланыс кезеңінде
1	пациент	0..*	байланысқа

84 кестенің жалғасы

...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
1..*	медицина қызметкері	0..*	байланысқа
0..1	жолдау	0..1	байланыс
0..1	қабылдау	1	байланыс



94-сурет - *Байланыс* UML-ұсыну ұғымы

10.2.2.1.2 Бастапқы байланыс

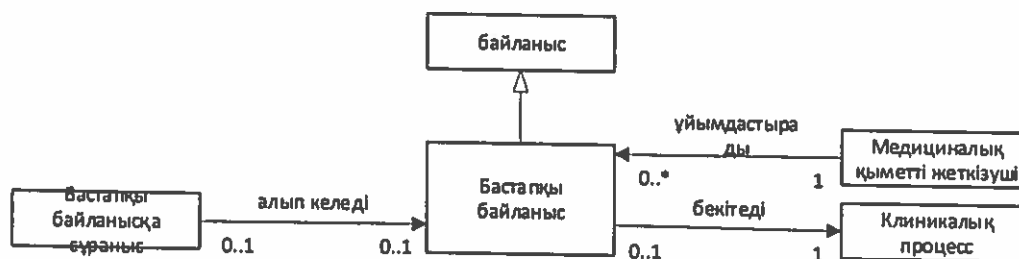
Термин: *бастапқы байланыс (initial contact)*

Анықтама: *клиникалық процесс бастамашылық ететін кездегі байланыс*

Осы ұғымның ассоциациясы 85-кестеде келтірілген. UML-ұсыну ұғымы 95-суретте көрсетілген.

85-кесте - Бастапқы байланыстың ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
байланыс			
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..1	бастапқы байланыс	1	клиникалық процесс
0..1	бастапқы байланысқа сұраныс	0..1	бастапқы байланыс
1	медициналық қызметті жеткізуші	0..*	бастапқы байланыс



95-сурет - Бастапқы байланыс (UML-ұсыну)

10.2.2.2 Тікелей емес медициналық қызмет кезеңі

Термин: *Тікелей емес медициналық қызмет кезеңі (indirect healthcare activity period)*

Ескірген термин: жазбамен байланыс (record contact)

Анықтама: пациенттің қатысуынсыз медициналық қызмет кезеңі

Ескертпе - EN 13940–1:2007 байланыс жазбасының ұғымы «байланыс пациенттің кәсіби медициналық картасына медицина қызметкерінің, осы пациент болмаған жағдайда оны басқару үшін шектелген қолжетімділік» ретінде анықталды.

Мысалдар

1 Бастапқы байланыс туралы жолдауды немесе талапты қабылдау керек пе, жоқ па, соны шешу үшін пациенттің қатысуынсыз өткізілетін медициналық іс-шаралар кезеңі.

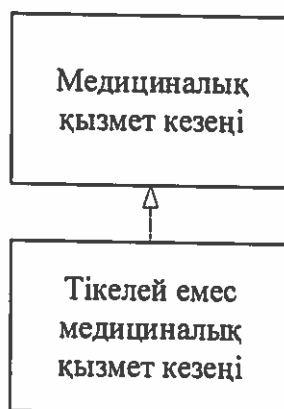
2 Пациенттен алынған зертханалық немесе тіндік үлгілермен жұмыс істеуге жұмсалған уақыт.

3 Медициналық көмек көрсетуді жоспарлауға жұмсалған кезең.

Осы ұғымның ассоциациясы 86-кестеде келтірілген. UML-ұсыну ұғымы 96-суретте көрсетілген.

86-кесте – Тікелей емес медициналық қызмет кезеңі ассоциациясы

Мамандандыру	Жалпылау
жанама медициналық қызмет кезеңі	



96-сурет – Тікелей емес медициналық қызмет кезеңі (UML-ұсыну)

10.2.2.3 Өзін-өзі күту кезеңі

Термин: өзін-өзі күту кезеңі (*self-care period*)

Анықтама: нұсқаулықпен өзін-өзі күтуді жүзеге асыратын медициналық қызмет кезеңі

Осы ұғымның ассоциациясы 87-кестеде келтірілген. UML-ұсыну ұғымы 97-суретте көрсетілген.

87-кесте - Өзін-өзі күту кезеңі ассоциациясы

Мамандандыру	Жалпылау		
медициналық қызмет кезеңі			
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
1..*	нұсқаулықпен өзін-өзі күту	барысында жүреді	1 өзін-өзі күту кезеңі



97-сурет - Өзін-өзі күту кезеңі (UML-ұсыну)

10.2.2.4 Медициналық қызмет кезеңінің элементі

Термин: медициналық қызмет кезеңінің элементі (*healthcare activity period element*)

Ескірген термин: байланыс элементі (*contact element*)

Анықтама: денсаулық сақтау саласындағы қызмет кезеңінің бір бөлігі, онда денсаулықтағы бір проблема нақты қаралады.

Ескертпелер

1 Денсаулық сақтау қызметі кезеңінің бірнеше элементтері денсаулық сақтау қызметі кезеңі ішінде орын алуы мүмкін

2 Медициналық қызмет кезеңінің элементі денсаулық сақтау қызметінің бір ғана кезеңінің және медициналық көмек көрсетудің бір ғана эпизодының бір бөлігі болып табылады

3 EN 13940–1:2007 байланыс элементі осы ұғым үшін қолайлы термин болады.

Мысал – Қант диабетін емдеуге бағытталған кеңес берудің басқа бөлігіне жатпайтын артериялық гипертензия бойынша кейіннен бақылау шеңберіндегі кеңес берудің бір бөлігі.

Осы ұғымның ассоциациясы 88-кестеде келтірілген. UML-ұсыну ұғымы 98-суретте көрсетілген.

88-кесте - Медициналық қызмет кезеңінің элементі ассоциациясы

Компонент		Жиынтығы	
1	медициналық қызмет кезеңі		
1	медициналық көмек көрсету эпизоды		
...-ден ассоциация		Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация
1	денсаулық мәселесі	анықтайды	0..* медициналық қызмет кезеңінің элементі



98-сурет - Медициналық қызмет кезеңінің элементі (UML-ұсыну)
 10.2.2.5 Медициналық тағайындау

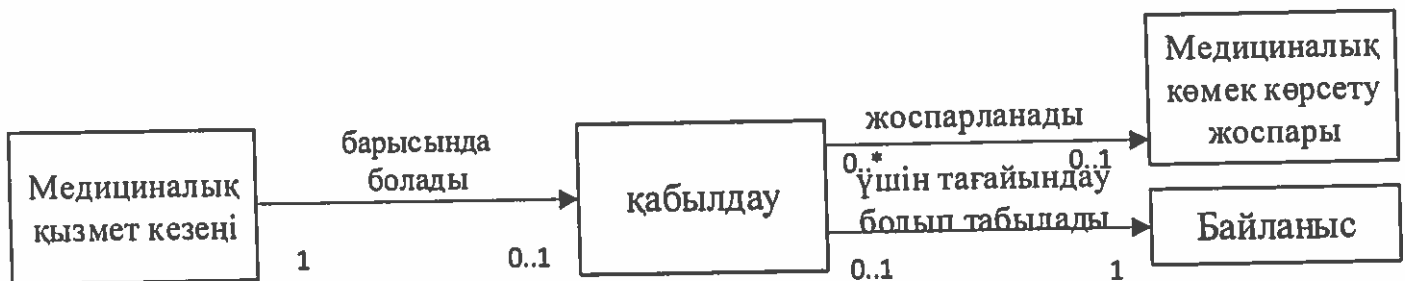
Термин: қабылдау (*healthcare appointment*)

Анықтама: байланысты тағайындау

Осы ұғымның ассоциациясы 89-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 99-суретте көрсетілген.

89-кесте - Қабылдау ассоциациясы

...-ден ассоциация		Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..*	қабылдау	жоспарланады	0..1	медициналық көмек көрсету жоспарында
1	медициналық қызмет кезеңі	барысында болады	0..1	қабылдау
0..1	қабылдау	үшін тағайындау болып табылады	1	байланыс



99-сурет - Қабылдау (UML-ұсыну)

10.2.3 Медициналық қызметті кешіктіру

Термин: медициналық қызметті кешіктіру (healthcare activity delay)

Анықтама: жоспарланған, бірақ медициналық қызметі басталмаған медициналық көмек көрсету кезеңі

Осы ұғымның ассоциациясы 90-кестеде келтірілген. UML-ұсыну ұғымы 100-суретте көрсетілген.

90-кесте - Медициналық қызметті кешіктіру ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
денсаулықпен байланысты кезең		денсаулық мәртебесін кешіктіруі	
		ресурстарды кешіктіруі	
		пациенттің қалауы бойынша кешіктіру	
Компонент		Жиынтығы	
1	медициналық қызмет көрсетуге өкілеттілікті ұсыну кезеңі		



100-сурет - Медициналық қызметті кешіктіру (UML-ұсыну)

10.2.3.1 Денсаулық мәртебесін кешіктіру

Термин: *денсаулық мәртебесін кешіктіру (health condition delay)*

Анықтама: *денсаулық мәртебесінен туындаған медициналық қызметті кешіктіру*

Мысалдар

- 1 Пациент жүкті болғандықтан операция кешіктіріледі.
- 2 Жатыр мойнын тексеру етеккір кезінде кейінге қалдырылады.

Осы ұғымның ассоциациясы 91-кестеде келтірілген. UML-ұсыну ұғымы 101-суретте көрсетілген.

91-кесте - Денсаулық мәртебесін кешіктіру ассоциациясы

Мамандандыру	Жалпылау
медициналық қызметті кешіктіру	



101-сурет - Денсаулық мәртебесін кешіктіру (UML-ұсыну)

10.2.3.2 Ресурстарды кешіктіру

Термин: *ресурстарды кешіктіру (resource delay)*

Анықтама: *денсаулық мәртебесін кешіктірумен емес, ресурстарды шектеулерден туындаған медициналық қызметтің кешіктірілуі*

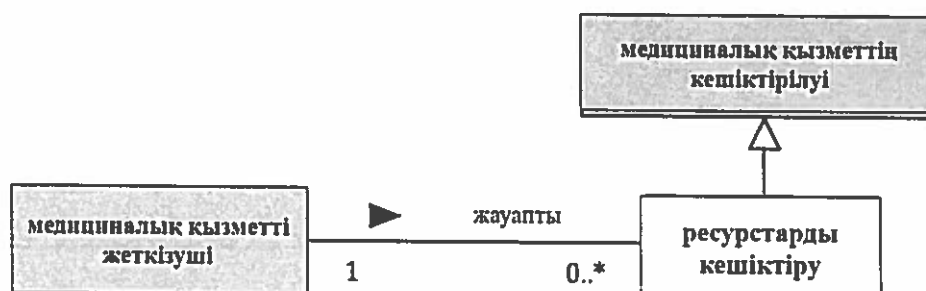
Мысалдар

- 1 Басқа пациенттерге арналған ресурстарды (күту парағы) пайдалану үшін медициналық қызмет клиникалық көрсетілгенге қарағанда кейін жоспарланған.
- 2 Қажетті қаржы ресурстары әзірге анықталмайынша медициналық қызмет кейінге қалдырылады.

Осы ұғымның ассоциациясы 92-кестеде келтірілген. UML-ұсыну ұғымы 102-суретте көрсетілген.

Кесте 92— Ресурстарды кешіктіру ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
медициналық қызметтің кешіктірілуі			
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
1	медициналық қызметті жеткізуші	үшін жауапты	0..* ресурстарды кешіктіру



102-сурет - Ресурстарды кешіктіру (UML-ұсыну)

10.2.3.3 Пациенттің қалауы бойынша кешіктіру

Термин: пациенттің қалауы бойынша кешіктіру (*subject of care preference delay*)

Анықтама: денсаулық мәртебесін кешіктіру, ресурстарды кешіктіру, болмаған жерде пациенттің қалауы бойынша медициналық қызметті кешіктіру

Мысалдар

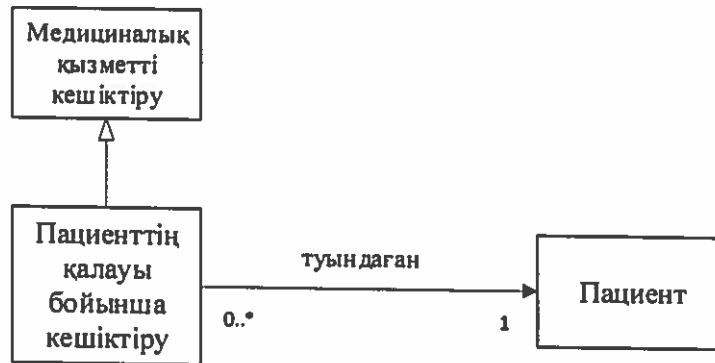
- 1 Пациенттің маусымдық жұмыстарды жасай алуы үшін операция кешіктіріледі.
- 2 Пациенттің кестені таңдауына қолдау көрсету үшін зерттеу кешіктірілді.

Осы ұғымның ассоциациясы 93-кестеде келтірілген. UML-ұсыну ұғымы 103-суретте көрсетілген.

93-кесте - Пациенттің қалауы бойынша кешіктіру ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
медициналық қызметті кешіктіру			
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	

0..*	пациенттің қалауы бойынша кешіктіру	туындаған	1	пациентпен
------	-------------------------------------	-----------	---	------------



103-сурет - Пациенттің қалауы бойынша кешіктіру (UML-ұсыну)

10.2.4 Клиникалық процестің эпизоды

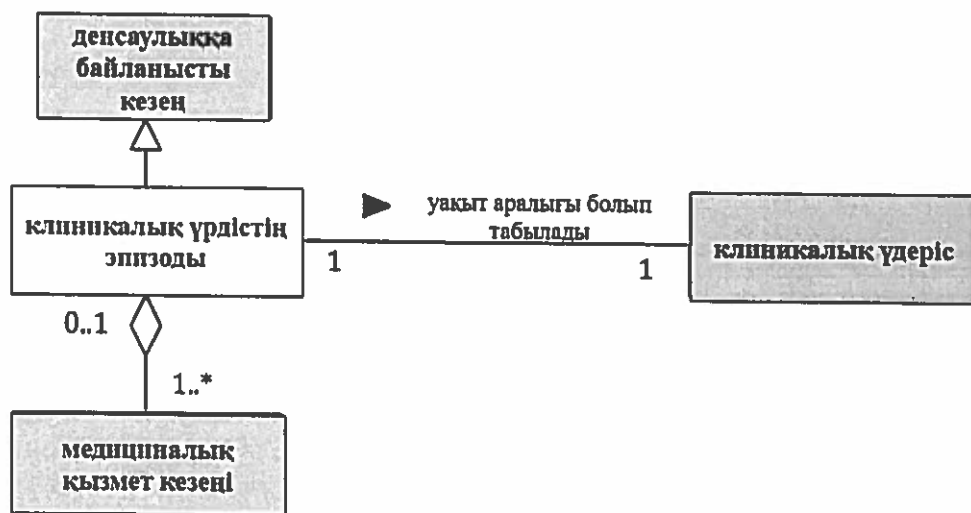
Термин: *клиникалық процестің эпизоды*

Анықтама: бір клиникалық процессте медициналық қызметтің барлық кезеңдерін қамтитын медициналық көмек көрсету кезеңі

Осы ұғымның ассоциациясы 94-кестеде келтірілген. UML-ұсыну ұғымы 104-суретте көрсетілген.

94-кесте - Клиникалық процесс эпизодының ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
денсаулықпен байланысты кезең			
Компонент		Жиынтығы	
		1..*	медициналық қызмет кезеңі
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
1	клиникалық процестің эпизоды	1	клиникалық процестің эпизоды



104-сурет - Клиникалық процестің эпизоды (UML-ұсыну)

10.2.5 Денсаулық мәртебесінің кезеңі

Термин: *Денсаулық мәртебесінің кезеңі (health condition period)*

Анықтама: *денсаулық мәртебесін бақылаған уақытта медициналық көмек көрсету кезеңі*

Есекртулер

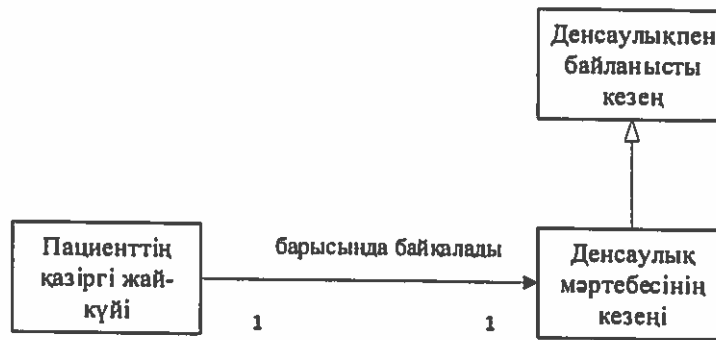
1 *Денсаулық мәртебесін бақылау медициналық көмек көрсету эпизодына әкелуі мүмкін.*

2 *Денсаулық мәртебесінің кезеңі тек денсаулық мәртебесін бақылауға ғана жатады, мысалы, пациент қан кетуді байқаған уақыт аралығы. «Медициналық көмек» ұғымы медициналық қызметке жатады.*

Осы ұғымның ассоциациясы 95-кестеде келтірілген. UML-ұсыну ұғымы 105-суретте көрсетілген.

95-кесте - *Денсаулық мәртебесі кезеңінің ассоциациясы*

Мамандандыру		Жалпылау	
денсаулықпен байланысты кезең			
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
1	Бақыланатын мәртебе	барысында бақыланады	1 денсаулық мәртебесінің кезеңі



105-сурет - Денсаулық мәртебесінің кезеңі (UML-ұсыну)

10.2.6 Медициналық көмек көрсету эпизоды

Термин: медициналық көмек көрсету эпизоды (*episode of care*)

Синонимдер: денсаулықпен байланысты эпизод, медициналық эпизод

Анықтама: бір медицина қызметкері айқындаған денсаулықтағы бір проблеманы шешу үшін медициналық іс-шаралар өткізілетін уақыт медициналық көмек көрсету кезеңі

Ескертпелер

1 Медициналық көмек көрсету эпизоды денсаулықтағы прблемамен байланысты медициналық қызмет кезеңінің барлық элементтерін қамтиды.

2 Медициналық көмек көрсету эпизоды денсаулықтағы проблема бойынша медициналық қызметтерді жеткізушімен болған бастапқы байланыста басталады және сол денсаулықтағы проблема бойынша медициналық қызметтерді жеткізушімен болған соңғы байланысқа қатысты барлық медициналық іс-шаралар біткеннен кейін аяқталады.

3 Практикалық себептер бойынша (мысалы, басталу және аяқталу күндерін көрсету қажеттігі), сондай-ақ бұл осы медицина қызметкері айқындаған денсаулық проблемасына нақты қатысты болғандықтан, медициналық көмек көрсету эпизоды міндетті түрде «ауру эпизодымен» (немесе сырқатпен немесе денсаулықтағы проблеманың кез келген басқа түрімен) сәйкес келмейді.

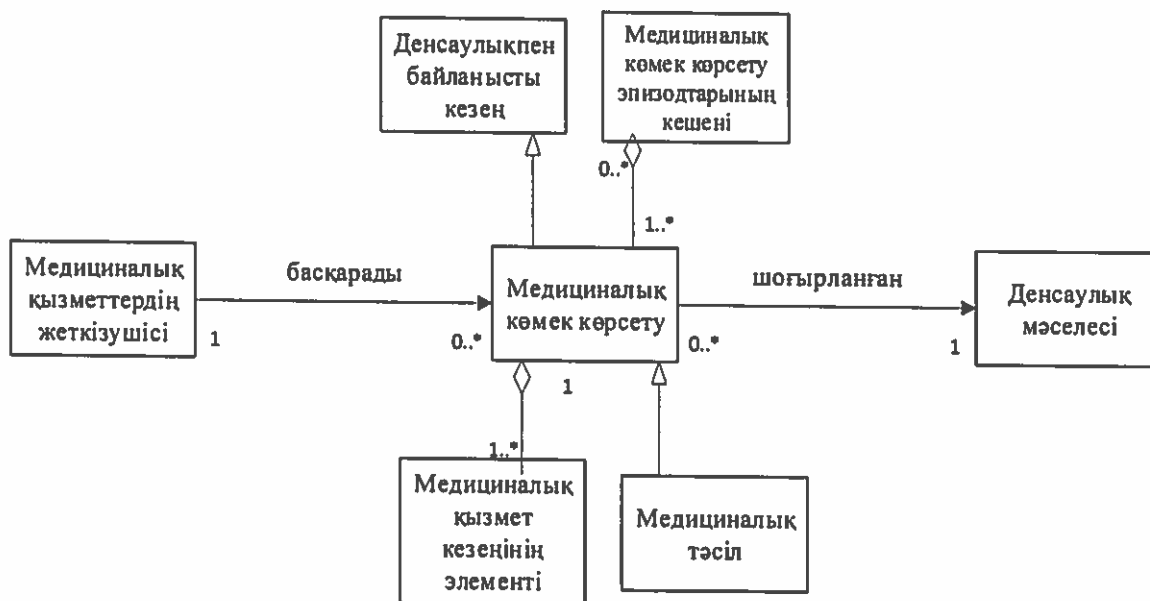
4 Денсаулыққа қатысты бірнеше мәселелерді қарау кезінде, медициналық көмек көрсету кезеңі медициналық көмек көрсетудің бірнеше эпизодтарымен байланысады. Сонымен бірге, медициналық көмек көрсетудің осындай эпизодтары «параллель» деген атау алған.

Мысал - Зәр шығару жолдары инфекцияларының эпизоды, холецистэктомия эпизоды.

Осы ұғымның ассоциациясы 96-кестеде келтірілген. UML-ұсыну ұғымы 106-суретте көрсетілген.

96-кесте - Медициналық көмек көрсету эпизодының ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
денсаулықпен байланысты кезең		медициналық тәсіл	
Компонент		Жиынтығы	
0..*	медициналық көмек көрсету эпизодтарының кешені	1..*	медициналық қызмет кезеңінің элементі
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..*	медициналық көмек көрсету эпизоды	1	денсаулық мәселесіне
1	медициналық қызметтерді жеткізуші	басқарады	0..* медициналық көмек көрсету эпизодын



106-сурет - Медициналық көмек көрсету эпизоды (UML-ұсыну)

10.2.6.1 Медициналық тәсіл

Термин: медициналық тәсіл (*health approach*)

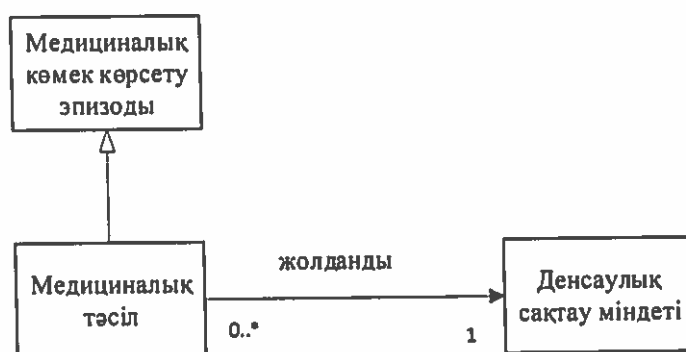
Синоним: денсаулық сақтауға арналған тәсіл, медициналық көмек көрсетудің нысаналы эпизоды

Анықтама: жүзеге асырылатын медициналық қызмет бір нақты медициналық мақсатқа жетуге бағытталған уақыт медициналық көмек көрсету эпизоды

Осы ұғымның ассоциациясы 97-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 107-суретте көрсетілген.

97-кесте - Медициналық тәсілдің ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
медициналық көмек көрсету эпизоды			
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..*	медициналық тәсіл	бағытталған	1 денсаулық сақтау міндеттеріне



107-сурет - Медициналық тәсіл (UML-ұсыну)

10.2.6.2 Медициналық көмек көрсетудің кумулятивті кезеңі

Термин: медициналық көмек көрсетудің кумулятивті кезеңі (*episodes of care bundle*)

Синоним: медициналық кешеннің эпизодтары, медициналық көмек көрсетудің кумулятивті эпизоды

Анықтама: медициналық бөліммен белгіленген медициналық көмек көрсету эпизодтарының тобы

Ескертпелер

1 Медициналық көмек көрсетудің кумулятивті эпизоды медициналық бөлімде қаралатын денсаулық проблемасы бойынша медициналық қызметтерді жеткізушімен

ҚР СТ ISO 13940-2021

болған бастапқы байланыстан басталады және сол медициналық бөліммен қамтылатын денсаулық проблемасы бойынша кез келген медициналық қызметті жеткізушімен болған соңғы байланыспен қатысты денсаулық сақтау саласындағы барлық іс-шаралар біткеннен кейін аяқталады.

2 Денсаулық сақтау жүйесінің әртүрлі қатысушыларының (мысалы, медициналық топтың немесе денсаулық сақтау органының басшысы) немесе денсаулық сақтау жүйесі қатысушылары топтарының көзқарастары жинақталатын денсаулық мәселелерінің әртүрлі тізбектерін қарастыруға болады, осындай медициналық бөлімдерді құруды ақтайтын денсаулық сақтау жүйесі қатысушылары топтарының нақты перспективаларына сәйкес әртүрлі денсаулық мәселелерінің тізбегі болуы мүмкін. Салдары ретінде, осындай медициналық бөлімдер қанша болса, соншалықты медициналық көмек көрсету эпизодтарының кешені болуы мүмкін.

3 Электрондық медициналық жазбаға сәйкес медициналық көмек көрсетудің кумулятивті эпизоды бір медициналық бөліммен байланысқан денсаулық проблемасымен байланысты медициналық қызмет кезеңінің жалпы элементтерін көрсетеді.

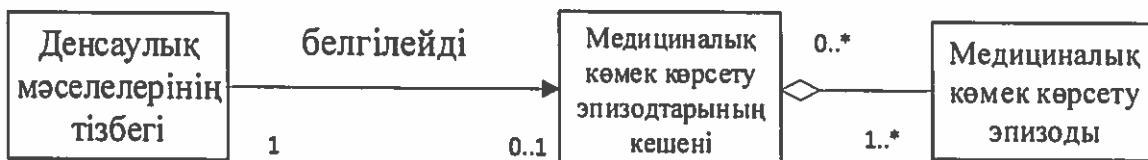
4 EN 13940–1:2007 медициналық көмек көрсетудің кумулятивті эпизоды осы ұғым үшін қолайлы термин болды.

Мысал - Қант диабетінің кумулятивті эпизоды, сүт безі обырының кумулятивті эпизоды.

Осы ұғымның ассоциациясы 98-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 108-суретте көрсетілген.

98-кесте - Медициналық көмек көрсетудің кумулятивті ассоциациясы

Компонент		Жиынтығы	
		1..*	медициналық көмек көрсету эпизоды
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
1	денсаулық мәселесінің тізбегі	белгілейді	0..1 медициналық көмек көрсету эпизодының кешені

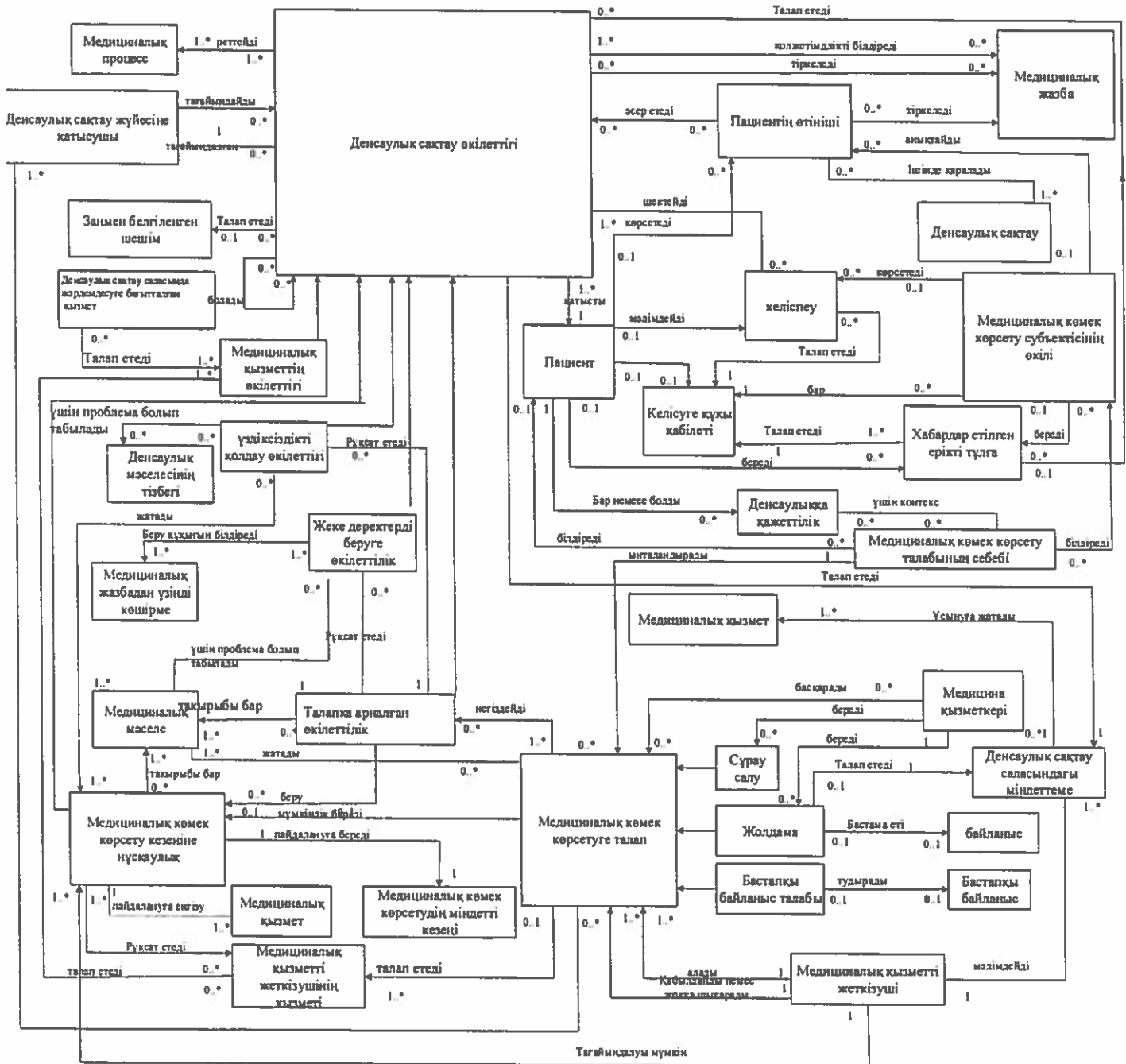


108-сурет - Медициналық көмек көрсетудің кумулятивті эпизоды (UML-ұсыну)

11 Міндеттемелермен байланысты ұғымдар

11.1 Жалпы ұғымдар

Үздіксіз медициналық көмек көрсету қатысушыларына жататын ұғымдар арасындағы байланысты көрсететін модель 109-суретте көрсетілген. Диаграмманы бейнелеу бойынша анағұрлым нақты ақпарат «Кіріспе» бөлімінде (0.7-тармақты қараңыз) келтірілген.



109-сурет - Мән-жайлармен байланысты ұғымдардың кешенді UML-схемасы

11.2 Медициналық өкілеттілік

Термин: медициналық өкілеттілік (*healthcare mandate*)

Синоним: медициналық рұқсат

Анықтама: оның нақты пациент үшін жүзеге асырылатын денсаулық сақтау процесіне оның қатысуына қатысты бір пациенттің міндеттері мен құқықтарын анықтайтын міндеттемеге және/не хабардар етілген келісімге, не заң бойынша шешімге негізделген ұйғарым (комиссия).

Ескертпелер

1 Медициналық ұйғарым айқын немесе айқын болмауы мүмкін.

2 Медициналық нұсқамаларға қатысты тиісті ақпарат (күтім туралы талаптарды, ақпараттық келісімдерді, келіспеушіліктерді, денсаулық сақтау саласындағы міндеттемелерді және т.б. қоса алғанда) медициналық карталарда рәсімделеді, онда ақпарат денсаулық сақтау жүйесінің мүдделі қатысушыларына денсаулықтағы проблемалары ретінде беріледі.

3 Әдетте, медициналық өкілеттілікті бір денсаулық сақтау жүйесіне қатысушымен екіншісіне тағайындайды.

4 EN 13940-1:2007 медициналық өкілеттілік осы ұғым үшін қолайлы термин болады.

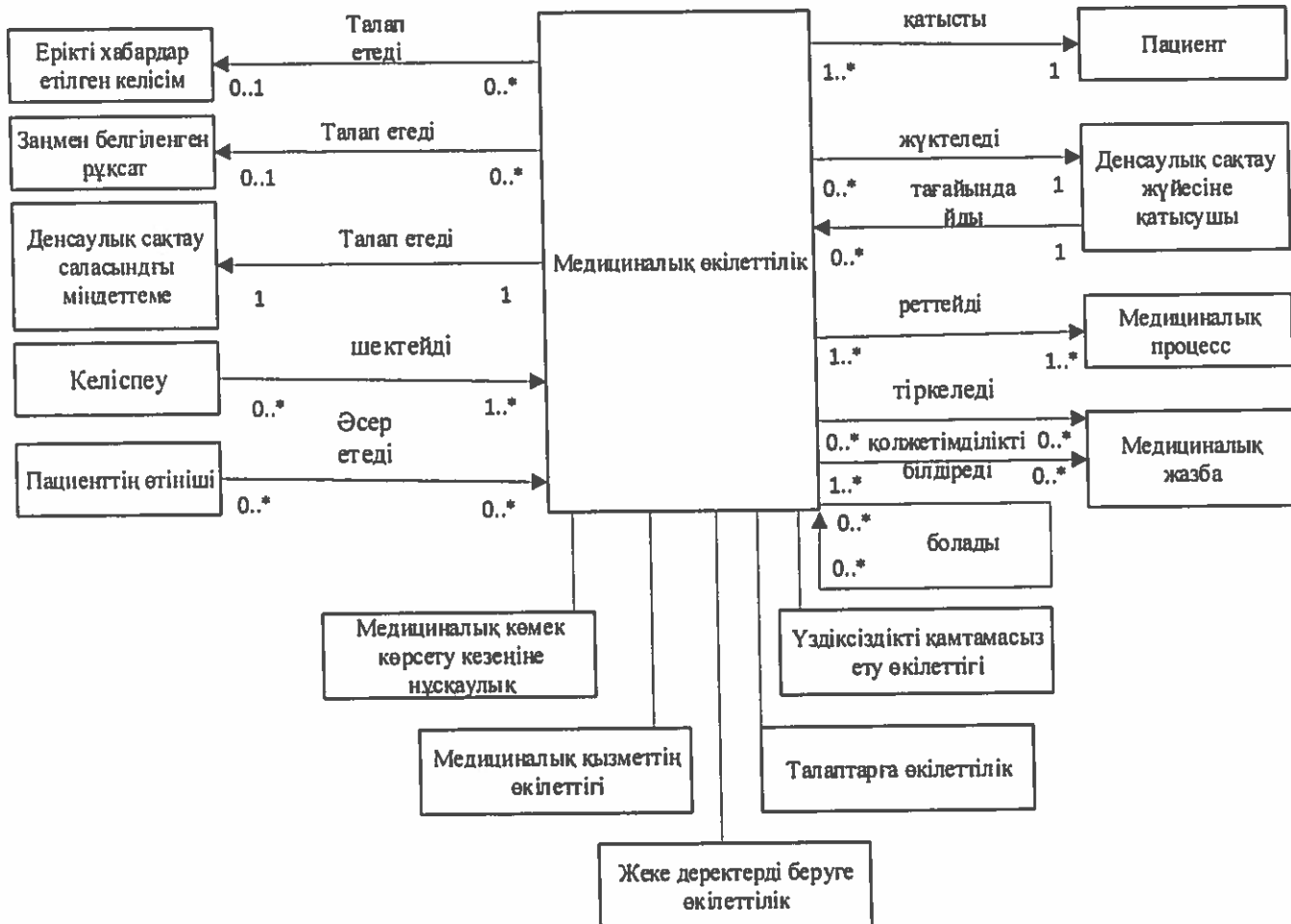
Осы ұғымның ассоциациясы 99-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 110-суретте көрсетілген.

99-кесте - Медициналық өкілеттілік ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
			талаптарға арналған өкілеттілік
			медициналық көмек көрсету кезеңіне нұсқама
			медициналық көмек көрсетудің кумулятивті кезеңі
			медициналық қызметке өкілеттілік
			жеке ақпаратты беруге арналған өкілеттілік
...-ден ассоциация		Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация
1..*	медициналық өкілеттік	қатысты	1 пациенттің
1..*	медициналық өкілеттік	реттейді	1..* медициналық процестер
0..*	медициналық өкілеттік	талап етеді	0..1 хабардар етілген ерікті келісім
0..*	медициналық өкілеттік	талап етеді	0..1 заңмен белгіленген рұқсат
0..*	медициналық өкілеттік	тіркеледі	0..* медициналық жазба
1..*	медициналық өкілеттік	қол жеткізуді білдіреді	0..* медициналық жазба

99 кестенің жалғасы

...-ден ассоциация		Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
1	медициналық өкілеттік	талап етеді	1	денсаулық сақтау саласындағы міндеттемелер
0..*	медициналық өкілеттік	туындайды	0..*	медициналық нұсқаулық
0..*	медициналық өкілеттік	жүктеледі	1	денсаулық сақтау субъектісі
1	денсаулық сақтау жүйесіне қатысушы	тағайындайды	0..*	медициналық өкілеттілік
0..*	келіспеу	шектейді	1..*	медициналық өкілеттілік
0..*	пациенттің өтініші	әсер етеді	0..*	медициналық өкілеттілік



110-сурет – Медициналық өкілеттілік (UML-ұсыну)

11.2.1 Талаптарға арналған өкілеттілік

Термин: талаптарға арналған өкілеттілік (*demand mandate*)

Синоним: талап ету бойынша рұқсат

Анықтама: медициналық қызметті жүзеге асыруды талап ету құқығы мен міндеттемесін білдіретін медициналық өкілеттілік

Ескертпелер

1 Медициналық көмек көрсету туралы талапты әдетте *пациент* өзі қояды, бірақ *пациент* медициналық көмек көрсету туралы талап қоя алмайтын жағдайлар болады. Мұндай жағдайда, оны олардың атынан басқа адам жасауы тиіс.

2 Заңға сәйкес, талаптарды қанағаттандыруға арналған жалпы ұйғарымды азаматтардың белгілі бір санаттарына олардың нақты функцияларының негізінде тікелей немесе жанама түрде берілуі мүмкін. Заң сондай-ақ, осындай жалпы ұйғарымдарды нақты белгілеу қажеттілігін тікелей немесе жанама түрде қарастыра алады.

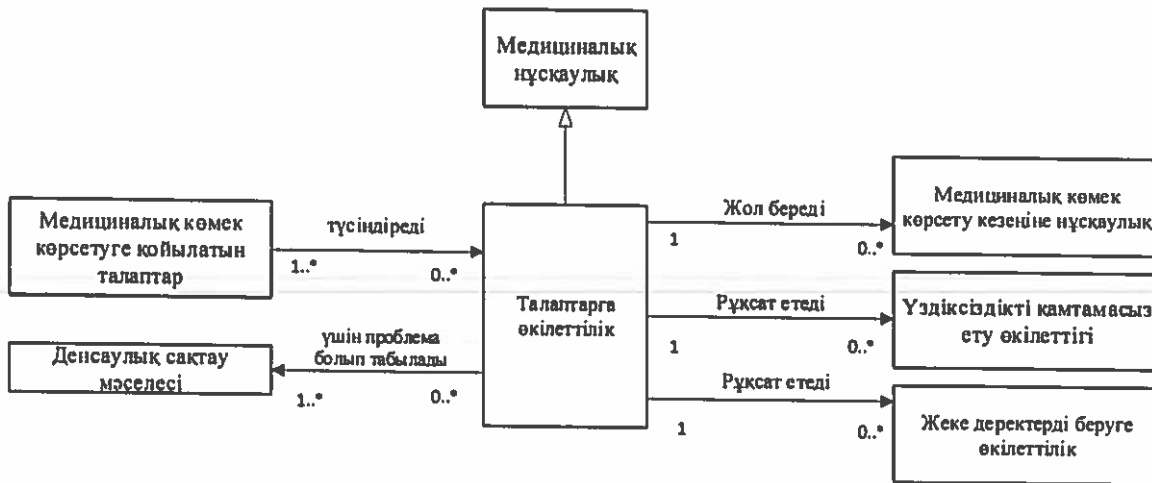
Мысалдар

- 1 Терапевт-дәрігерге медициналық көмекке жүгінетін *пациент*.
- 2 Ата-анасының өтініші бойынша балаға күтім жасау.
- 3 Заңға сәйкес, өтіп бара жатқан адам қауіп төнген кез келген адамға, мысалы жол-көлік оқиғасынан кейін есінен айырылған адамға көмектесуге міндетті.

Осы ұғымның ассоциациясы 100-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 111-суретте көрсетілген.

100-кесте – Талаптарға арналған өкілеттілік ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
медициналық өкілеттілік			
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
1..*	медициналық көмек көрсетуге арналған талаптар	0..*	талаптарға арналған өкілеттілік
0..*	талаптарға арналған өкілеттілік	1..*	сұрақ денсаулық мәселесі
1	талаптарға арналған өкілеттілік	0..*	медициналық көмек көрсету кезеңінің нұсқаулығы
1	талаптарға арналған өкілеттілік	0..*	үздіксіздікті қамтамасыз ету өкілеттілігі
1	талаптарға арналған өкілеттілік	0..*	жеке ақпаратты беруге арналған өкілеттілік



111-сурет – Талаптарға арналған өкілеттілік (UML-ұсыну)

11.2.2 Медициналық көмек көрсету кезеңінің нұсқаулығы

Термин: медициналық көмек көрсету кезеңінің нұсқаулығы (*care period mandate*)

Синоним: медициналық көмек көрсету кезеңінің рұқсаты

Ескірген термин: медициналық көмек көрсету кезеңіне арналған өкілеттілік (*care mandate*)

Анықтама: медициналық көмек көрсетуге арналған өкілеттілікті ұсыну кезеңіне рұқсат беретін медициналық өкілеттілік

Ескертпелер

1 Медициналық көмек көрсету кезеңінің ұйғарымы пациент пен медицина қызметкерінің арасындағы медициналық көмек көрсетудің белгіленген кезеңі ішінде белгілі бір медициналық қызметтерді көрсету туралы келісім болуы мүмкін.

2 EN 13940–1:2007 медициналық көмек көрсетуге рұқсат осы ұғым үшін қолайлы термин болды.

Осы ұғымның ассоциациясы 101-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 112-суретте көрсетілген.

101-кесте - Медициналық көмек көрсету кезеңінің нұсқаулығы ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
медициналық нұсқама			
...-ден ассоциация		Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация
0..*	медициналық көмек көрсету кезеңінің нұсқаулығы	үшін проблема болып табылады	1..* денсаулық сақтау мәселесін
1..*	медициналық көмек көрсету кезеңінің нұсқаулығы	рұқсат етеді	0..* медициналық қызметтерді жеткізушінің қызметі
1	талап бойынша нұсқама	рұқсат етеді	0..* медициналық көмек көрсету кезеңінің нұсқаулығы
0..1	медициналық көмек көрсету талаптары	талап етеді	0..1 медициналық көмек көрсету кезеңінің нұсқаулығы
1	медициналық көмек көрсету кезеңіндегі нұсқама	пайдалануға енгізеді	1..* медициналық қызметтер
1	медициналық көмек көрсету кезеңінің нұсқаулығы	пайдалануға енгізеді	1 медициналық көмек көрсету кезеңіне арналған өкілеттілік
0..*	медициналық көмек көрсету кезеңінің нұсқаулығы	жатады	1..* медициналық көмек көрсету кезеңінің нұсқаулығы
1	медициналық қызметтерді жеткізуші	тағайындай алады	1..* медициналық көмек көрсету кезеңінің нұсқаулығы



112-сурет - Медициналық көмек көрсету кезеңінің нұсқаулығы (UML-ұсыну)

11.2.3 Медициналық қызметке өкілеттілік

Термин: медициналық қызметке өкілеттілік (*healthcare activity mandate*)

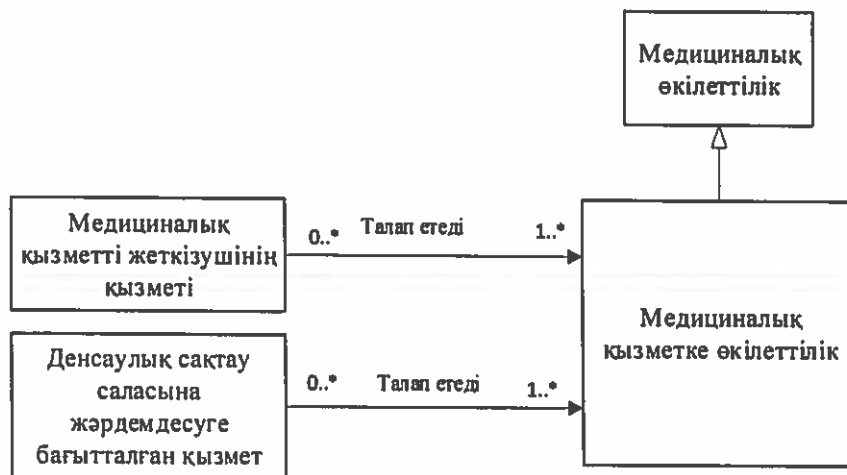
Синоним: медициналық қызметке арналған рұқсат

Анықтама: нақты медициналық қызметті жүзеге асыру құқығы мен міндетін бекітетін медициналық нұсқама

Осы ұғымның ассоциациясы 102-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 113-суретте көрсетілген.

102-кесте - Медициналық қызметке өкілеттілік ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
Медициналық өкілеттілік			
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..*	медициналық қызметті жеткізушінің қызметі	1..*	медициналық қызметке өкілеттілік
0..*	үшінші тұлғаның денсаулық сақтаудағы қызметі	1..*	медициналық қызметке өкілеттілік



113-сурет - Медициналық қызметке өкілеттілік (UML-ұсыну)

11.2.4 Үздіксіздікті қамтамасыз ету өкілеттілігі

Термин: үздіксіздікті қамтамасыз ету өкілеттілігі (*continuity facilitator mandate*)

Синоним: үздіксіздікті үйлестірушісінің рұқсаты

Анықтама: нақты медициналық бөлімдермен байланысқан денсаулық сақтау мәселелеріне байланысты медициналық көмек көрсету кезеңінің осы нұсқамаларында сипатталған медициналық көмек көрсетуді бақылау және үйлестіру құқығы мен міндетін тағайындайтын медициналық өкілеттілік

Ескертпелер

1 Жоғарыда сипатталған функцияларды ғана қабылдаудан басқа, үздіксіздік делдалы пациентке берілетін медициналық қызметтің жетекші және/немесе үйлестірушісі функциясын өзіне ала алады.

2 Үздіксіздікке жәрдемдесу, егер денсаулық сақтау жүйесінің тартылған қатысушылары денсаулық сақтау саласындағы өз міндеттерін орындау үшін қажетті ақпаратқа ие болған жағдайда ғана орындалуы мүмкін.

3 Медициналық көмек көрсетудің үздіксіздігін қамтамасыз ету үшін толық клиникалық процестер үшін үздіксіздікті үйлестірушінің нұсқамасы пациенттің көзқарасы тұрғысынан ерекше мәнге ие.

Мысал - Медициналық көмек көрсетуді үйлестіру үшін үйлестіруші медбикеге, жетекші дәрігерге, негізгі қызметкерге және т. б. жүктелген нұсқама.

Осы ұғымның ассоциациясы 103-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 114-суретте көрсетілген.

103-кесте – Үздіксіздікті қамтамасыз ету өкілеттілігі ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
медициналық өкілеттілік			
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..*	үздіксіздікті қамтамасыз ету өкілеттілігі	үшін проблема болып табылады	0..* денсаулық мәселесінің тізбегі
1	талаптарға арналған өкілеттілік	рұқсат етеді	0..* үздіксіздікті қамтамасыз ету өкілеттігі
0..*	үздіксіздікті қамтамасыз ету өкілеттігі	жатады	1..* медициналық көмек көрсету кезеңіне арналған нұсқаулық



114-сурет – Үздіксіздікті қамтамасыз ету өкілеттігі (UML ұсыну)

11.2.5 Жеке деректерді беруге өкілеттілік

Термин: жеке деректерді беруге өкілеттілік (*mandate to export personal information*)

Синоним: жеке ақпаратты беруге арналған рұқсат

Анықтама: медициналық жазбадан үзінді беру құқығын білдіретін медициналық өкілеттілік

Мысалдар

1 Дәрігерге жолдау себептерін көрсете отырып, медициналық маманға хат жазуын өтіну.

2 Пациент елдің басқа бөлігіне көшкен кезде пациенттің жалпы практика дәрігеріне оның медициналық жазбасын жалпы практиканың басқа дәрігеріне беру туралы өтінішпен жүгіну.

Осы ұғымның ассоциациясы 104-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 115-суретте көрсетілген.

104-кесте - Жеке деректерді беруге өкілеттілік ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
медициналық өкілеттілік			
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..* жеке деректерді беруге арналған нұсқаулық	тақырыбы бар	1..*	денсаулық сақтау мәселесі
1..* жеке деректерді беруге арналған нұсқаулық	беру құқығын білдіреді	1..*	денсаулық паспортынан көшірме
1 Талаптарға арналған өкілеттілік	шешеді	0..*	жеке деректерді беруге арналған нұсқаулық



115-сурет - Жеке деректерді беруге өкілеттілік (UML-ұсыну)

11.2.6 Хабардар етілген ерікті түрдегі келісім

Термин: Хабардар етілген ерікті түрдегі келісім (*informed consent*)

Анықтама: медициналық қызметтің мақсаты мен ықтимал нәтижелері туралы ақпаратты алғаннан кейін келісім құзыретіне ие пациентке немесе пациенттің сенім білдірілген тұлғасына ерікті түрде берілген медициналық қызметті жүзеге асыруға арналған рұқсат.

Ескертпе - Медициналық өкілеттілік не хабардар етілген келісімді не заң бойынша рұқсатты талап етеді.

Осы ұғымның ассоциациясы 105-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 116-суретте көрсетілген.

105-кесте - *Хабардар етілген ерікті түрдегі келісім* ассоциациясы

...-ден ассоциация		Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
1..*	хабардар етілген ерікті түрдегі келісім	талап етеді	1	келісуге құқықтық қабілеттілігі
0..1	пациент	береді	0..*	хабардар етілген ерікті түрдегі келісім
0..1	пациенттің өкілі	береді	0..*	хабардар етілген ерікті түрдегі келісім
0..*	медициналық өкілеттілік	талап етеді	0..1	хабардар етілген ерікті түрдегі келісім



116-сурет - *Хабардар етілген ерікті түрдегі келісім* (UML-ұсыну)

11.2.7 Келіспеу

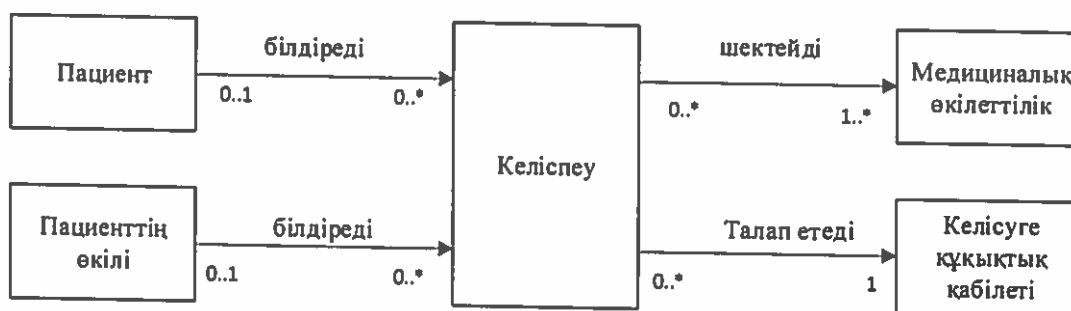
Термин: Келіспеу (*dissent*)

Анықтама: медициналық қызметтің нақты түрлерін жүзеге асыруға арналған рұқсатты беруден бас тарту

Осы ұғымның ассоциациясы 106-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 117-суретте көрсетілген.

106-кесте - *Келіспеу* ассоциациясы

...-ден ассоциация		Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..*	келіспеу	талап етеді	1	келісуге құқықтық қабілеттілігі
0..*	келіспеу	шектейді	1..*	медициналық өкілеттілік
0..1	пациент	білдіреді	0..*	келіспеу
0..1	пациенттің өкілі	білдіреді	0..*	келіспеу



117-сурет - *Келіспеу* (UML-ұсыну)

11.2.8 Келісуге құқықтық қабілеттілігі

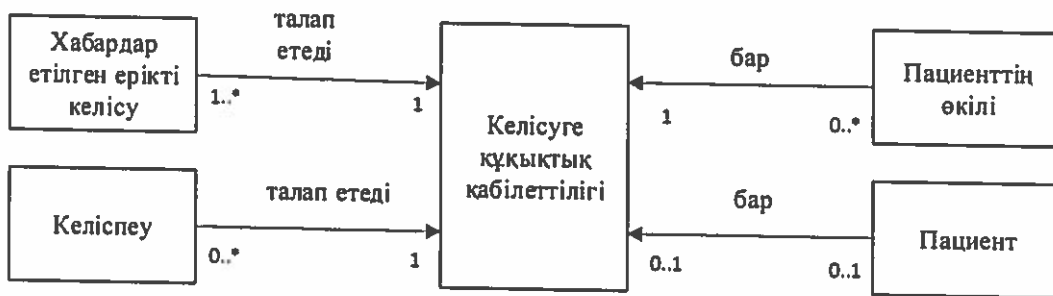
Термин: *келісуге құқықтық қабілеттілігі (consent competence)*

Анықтама: пациенттің және/немесе пациенттің өкілінің хабардар етілген келісім беруі немесе келіспеу қабілеті

Осы ұғымның ассоциациясы 107-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 118-суретте көрсетілген.

107-кесте - *Келісуге құқықтық қабілеттілігі ассоциациясы*

...-ден ассоциация		Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
1..*	хабардар етілген ерікті түрдегі келісім	талап етеді	1	келісуге құқықтық қабілеттілігі
0..*	келіспеу	талап етеді	1	келісуге құқықтық қабілеттілігі
0..*	пациенттің өкілі	бар	1	келісуге құқықтық қабілеттілігі
0..1	пациент	бар	0..1	келісуге құқықтық қабілеттілігі



118-сурет - *Келісуге құқықтық қабілеттілігі (UML-ұсыну)*

11.2.9 Заңмен белгіленген рұқсат

Термин: *заңмен белгіленген рұқсат (authorization by law)*

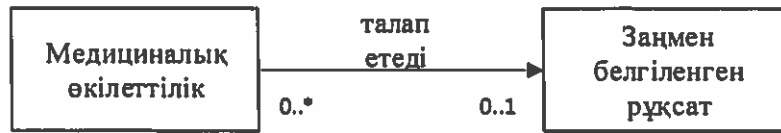
Анықтама: белгілі бір жағдайларда *хабардар етілген келісім* қажеттілігін алып тастауы мүмкін заңнамадағы қамтамасыз ету

Ескертпе - *Медициналық өкілеттілік не хабардар етілген келісімді не заң бойынша рұқсатты талап етеді.*

Осы ұғымның ассоциациясы 108-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 119-суретте көрсетілген.

108-кесте – *Заңмен белгіленген рұқсаттар ассоциациясы*

...-ден ассоциация		Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..*	медициналық өкілеттілік	талап етеді	0..1	заңмен белгіленген рұқсат



119-сурет – Заңмен белгіленген рұқсат (UML-ұсыну)

11.2.10 Медициналық міндеттеме

Термин: медициналық міндеттеме (*healthcare commitment*)

Синоним: медициналық көмек көрсету міндеттемесі

Анықтама: денсаулық сақтау жүйесі қатысушысының өзіне жүктелген медициналық нұсқаманы қабылдауы.

Ескертпелер

1 *Медициналық міндеттеме* - бұл денсаулық сақтау жүйесі қатысушысының медициналық іс-шараларды орындауға уәде беруі. Бұл сондай-ақ медициналық қызметті жеткізушінің медициналық көмек көрсетудің болжамды жоспарының шеңберінде берілген кейінге қалдырылған медициналық нұсқаманы қабылдайтынын және растайтынын білдіреді. Тиімді медициналық өкілеттіктер бар екендігін және денсаулық сақтаудың кейінгі процесінің барлық медициналық шаралары үшін заңды негіз болады деп мәлімделгеннен кейін ғана.

2 *Медициналық міндеттеме* пациентпен немесе денсаулық сақтау қажеттілігін бағалау шеңберінде *пациенттің атынан* біреумен диалог нәтижесі болып табылады.

Осы ұғымның ассоциациясы 109-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 120-суретте көрсетілген.

109 –кесте - *Медициналық міндеттеме* ассоциациясы

...-ден ассоциация		Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..1	медициналық міндеттеме	қамтамасыз етумен байланысты	1..*	медициналық қызмет
1	медициналық өкілеттілік	талап етеді	1	медициналық міндеттеме
1	медициналық қызметті жеткізуші	білдіреді	1..*	медициналық міндеттеме
0..1	бағыттау	талап етеді	1	медициналық міндеттеме



120-сурет - Медициналық міндеттеме (UML-ұсыну)

11.2.11 Пациенттің өтініші

Термин: *пациенттің өтініші (subject of care desire)*

Анықтама: медициналық қызметтің белгілі бір түрлерін орындауға қатысты пациент немесе пациенттің өкілі білдірген өтініш

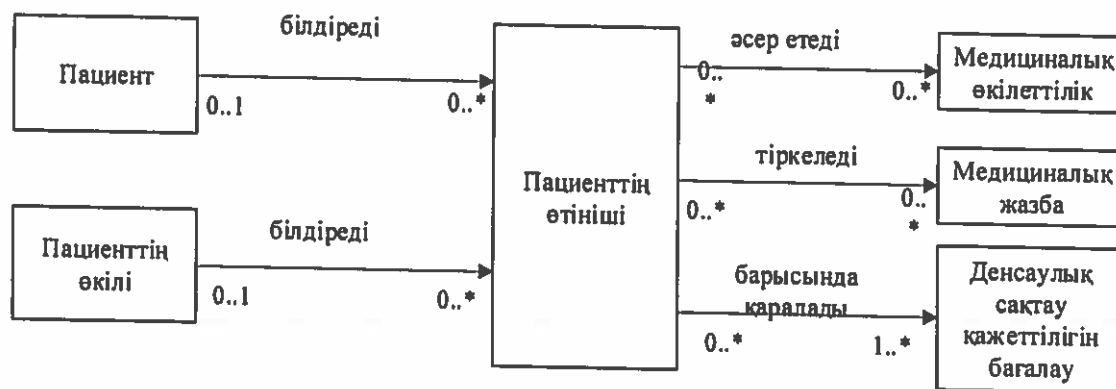
Ескертпе - Сапаны басқаруда [ISO 9000:2015] талап «әдетте білдіретін немесе қажет болатын қажеттіліктер мен күтулер» ретінде анықталады. Күту пациенттің ниетін көрсетеді.

Мысал - Қан құюдан бас тарту, мәдени немесе діни сенімдер, реанимациядан бас тарту, табиғи өлім процесіне араласпау.

Осы ұғымның ассоциациясы 110-кестеде келтірілген. UML-ұсыну ұғымы 121-суретте көрсетілген.

110-кесте - Пациент өтінішінің ассоциациясы

...-ден ассоциация		Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..1	пациент	білдіреді	0..*	пациенттің өтінішін
0..1	пациенттің өкілі	білдіреді	0..*	пациенттің өтінішін
0..*	пациенттің өтініші	әсер етеді	0..*	медициналық өкілеттілік
0..*	пациенттің өтініші	барысында қаралады	1..*	денсаулық сақтау қажеттіліктерін бағалау
0..*	пациенттің өтініші	тіркеледі	0..*	медициналық жазба



121-сурет – Пациенттің өтініші (UML-ұсыну)

11.3 Медициналық көмек көрсетуге арналған талаптар

Термин: *Медициналық көмек көрсетуге арналған талаптар (demand for care)*

Синоним: медициналық көмектің талаптары

Анықтама: денсаулық сақтау жүйесіне қатысушы білдірген медициналық қызметті жеткізушінің қызметіне қойылатын талаптар

Ескертпелер

1 *Медициналық көмек көрсету* туралы талапты *пациенттің* өзі не оның атынан білдіруі мүмкін.

2 *Медициналық қызметтерді жеткізуші медициналық көмек көрсету* туралы талапты қабылдауы немесе қабылдамауы мүмкін.

3 *Медициналық көмек көрсету* туралы талап *денсаулық сақтау саласындағы* қызметтің ешқандай басқа элементтері (медициналық зерттеулер және/немесе емдеу сияқты) орындалмауы тиіс екендігін білдіретін *денсаулық жағдайын* бағалауға әкелуі мүмкін.

Мысалдар

- 1 Жалпы практика дәрігерін түнгі уақытта үйге шұғыл шақыру.
- 2 Кардиологияның емханалық бөлімшесінде қабылдауға жазылу.
- 3 Жалпы медбикенің араласуы туралы өтініш.

Осы ұғымның ассоциациясы 111-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 122-суретте көрсетілген.

111-кесте - Медициналық көмек көрсетуге арналған талаптар ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
		бағыттау	
		сұрау салу	
		бастапқы байланысқа қойылатын талаптар	
...-ден ассоциация		Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация
1..*	медициналық көмек көрсету талаптары	растайды	0..* талаптарға арналған өкілеттілік
0..1	медициналық көмек көрсету талаптары	талап етеді	1..* медициналық қызметті көрсетушінің қызметі
0..*	медициналық көмек көрсету талаптары	қатысты	1..* денсаулық сақтау мәселесі
1	медициналық көмек көрсетуді талап ету себебі	уәждейді	0..* медициналық көмек көрсету талаптары
1..*	денсаулық сақтау жүйесіне қатысушы	білдіреді	0..* медициналық көмек көрсету талаптары
1	медициналық қызметті жеткізуші	алады	1..* медициналық көмек көрсету талаптары
1	медициналық қызметті жеткізуші	қабылдайды немесе қабылдамайды	1..* медициналық көмек көрсету талаптары
0..*	медицина қызметкері	басқарады	0..* медициналық көмек көрсету талаптары
0..1	медициналық көмек көрсету талаптары	шақырады	0..1 медициналық көмек көрсету кезеңінің нұсқаулығы



122-сурет - Медициналық көмек көрсету арналған талаптар (UML-ұсыну)

11.3.1 Бастапқы байланысқа қойылатын талаптар

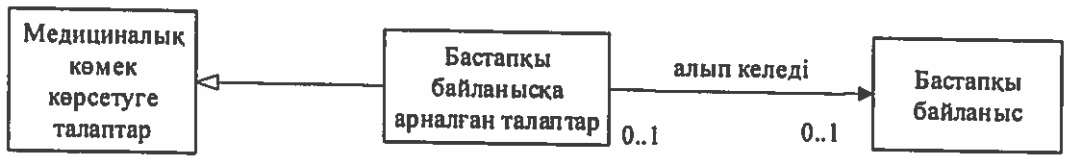
Термин: бастапқы байланысқа қойылатын талаптар (*demand for initial contact*)

Анықтама: медициналық қызметтерді жеткізуші бағалауы тиіс бір немесе бірнеше нақты денсаулық проблемаларына қатысты медициналық көмек көрсету туралы бірінші талап.

Осы ұғымның ассоциациясы 112-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 123-суретте көрсетілген.

112-кесте - Бастапқы байланысқа қойылатын талаптар ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
медициналық көмек көрсетуге қойылатын талаптар			
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..1	бастапқы байланысқа қойылатын талаптар	0..1	бастапқы байланысқа



123-сурет - Бастапқы байланысқа қойылатын талаптар (UML-ұсыну)

11.3.2 Жолдама

Термин: жолдама (referral)

Анықтама: медициналық қызметкер медициналық қызметті жеткізушіден медициналық көмек көрсету кезеңіне өкілеттікке медициналық міндеттеме беруді өтінген кездегі медициналық көмек көрсету туралы талап.

Ескертпе - Қабылданған жолдама, жолдамада көрсетілген денсаулық проблемалары үшін үздіксіз жауапкершілікті береді.

Мысал - Хирург-ортопедтің оналту қызметіне жолдамасы.

Осы ұғымның ассоциациясы 113-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 124-суретте көрсетілген.

113-кесте – Жолдама ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
медициналық көмек көрсету талаптары			
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..1 жолдама	бастамашылық етеді	0..1	байланыс
1 медицина қызметкері	береді	0..*	жолдама
0..1 жолдама	талап етеді	1	медициналық міндеттеме



124-сурет – Жолдама (UML-ұсыну)

11.3.3 Сұрау салу

Термин: *сұрау салу (request)*

Синонимдер: *медициналық қызметті жеткізушінің қызметіне тапсырыс, сұрау*

Анықтама: медицина қызметкері медициналық қызметті жеткізушіден медициналық қызметті жеткізудің бір немесе бірнеше әрекеттерін орындауды өтінген кездегі медициналық көмек көрсету туралы талабы.

Ескертпелер

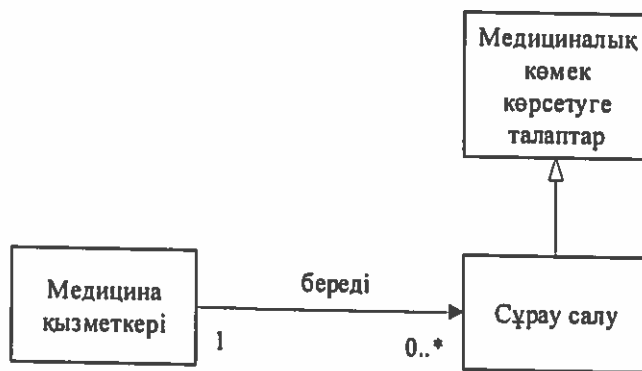
- 1 Медицина қызметкері сұрау салуды медициналық процестің шеңберінде береді.
- 2 Орындаушы медициналық қызметті жеткізушінің сұралған іс-әрекеттері үшін жауапты болады, бірақ олар сұрау салушының медициналық көмек көрсету кезеңінің нұсқаулығына сәйкес орындалатын болады.
- 3 *Медициналық қызметтерді жеткізуші медициналық қызметті жүзеге асыруға арналған сұранысты (тапсырысты) қабылдауы немесе қабылдамауы мүмкін.*

Мысал - Денсаулық сақтауды, операцияларды, мүгедектер креслосын және т. б. бағалауға сұрау салу.

Осы ұғымның ассоциациясы 114-кестеде келтірілген. UML-ұсыну ұғымы 125-суретте көрсетілген.

114-кесте – Сұрау салу ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
медициналық көмек көрсетуге арналған талаптар			
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
1	медицина қызметкері	береді	0..* сұрау салу



125-сурет – Сұрау салу (UML-ұсыну)

11.3.4 Медициналық көмек көрсетуге талап ету себебі

Термин: медициналық көмек көрсетуге талап ету себебі (*reason for demand for care*)

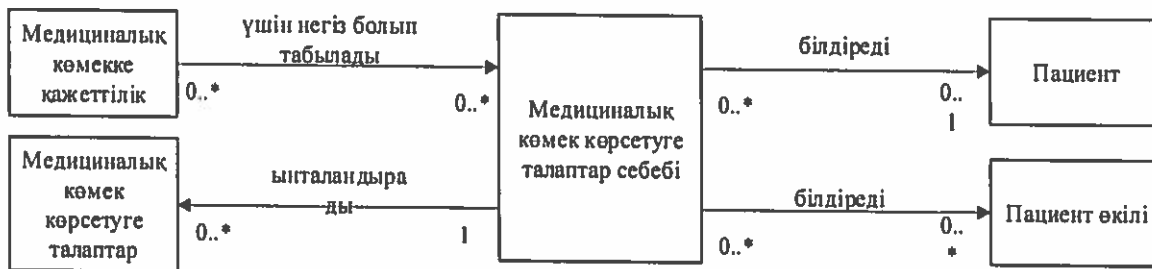
Анықтама: пациенттің немесе пациенттің өкілінің медициналық көмек көрсету туралы талабын ынталандыратын медициналық қажеттіліктерді қабылдауы

Ескертпе – Медициналық қызметке тікелей (медициналық зерттеу және емдеу) және жанама (денсаулық жағдайын бағалау, денсаулық сақтауды жоспарлау, денсаулық жағдайын бағалау және т.б.) қажеттілік бар.

Осы ұғымның ассоциациясы 115-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 126-суретте көрсетілген.

**115-кесте - Медициналық көмек көрсетуге талап ету себебі
ассоциациясы**

...-ден ассоциация		Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
1	медициналық көмек көрсетуге талап ету себебі	ынталандырады	0..*	медициналық көмек көрсетуге талаптар
0..*	медициналық қажеттілік	үшін негіз болып табылады	0..*	медициналық көмек көрсетуге талап ету себептері
0..*	медициналық көмек көрсетуге талап ету себебі	білдіреді	0..1	пациентпен
0..*	медициналық көмек көрсетуге талап ету себебі	білдіреді	0..*	пациенттің өкілімен

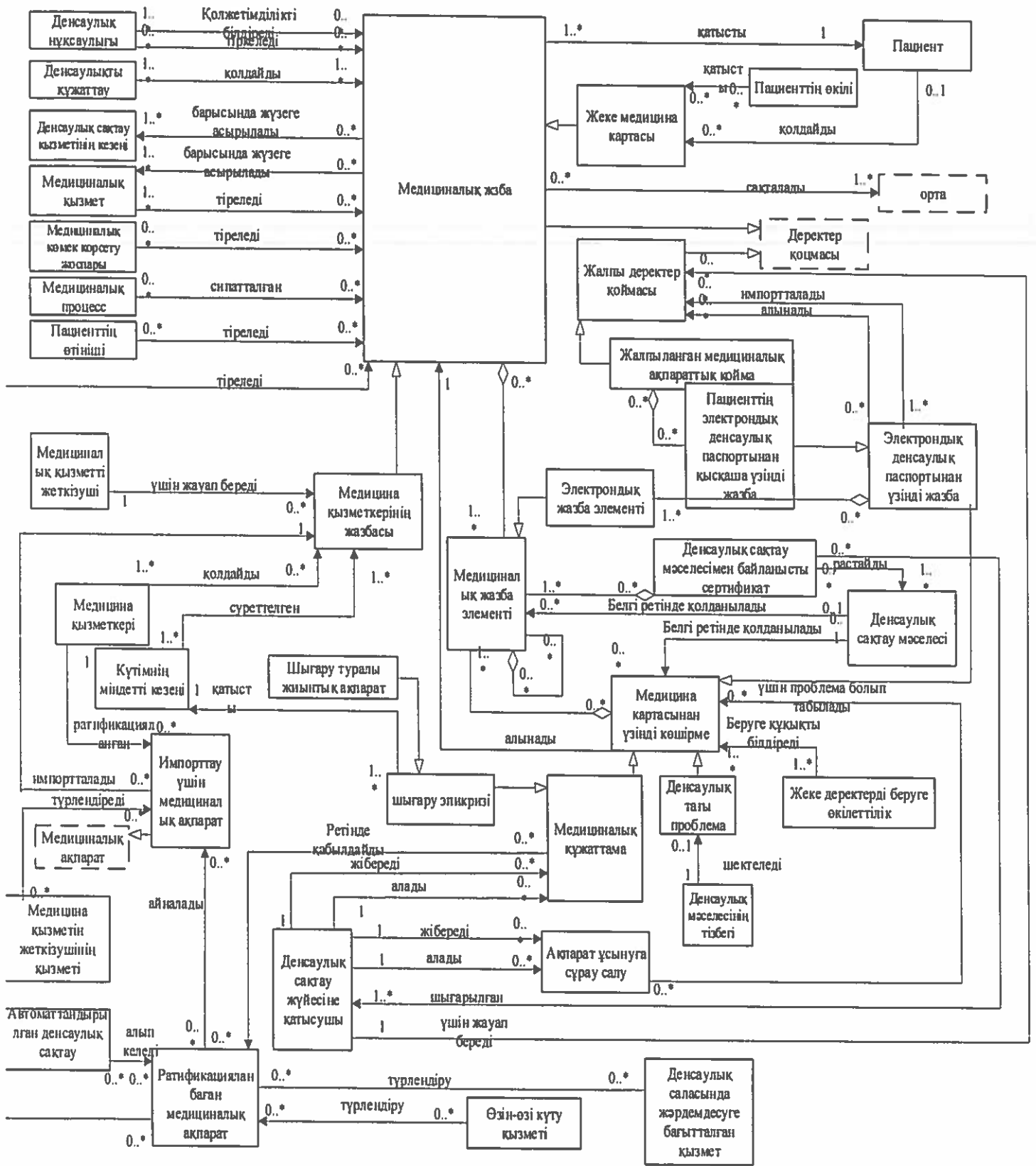


**126-сурет - Медициналық көмек көрсетуге талап ету себебі
(UML-ұсыну)**

12 Ақпаратты басқарумен байланысты ұғымдар

12.1 Жалпы ұғымдар

Үздіксіз медициналық көмек көрсету қатысушыларына жататын ұғымдар арасындағы байланысты көрсететін модель 127-суретте көрсетілген. Диаграмманы бейнелеу бойынша анағұрлым нақты ақпарат «Кіріспе» бөлімінде (0.7-тармақты қараңыз) келтірілген.



127-сурет - Ақпаратты басқарумен байланысты ұғымдар кешенді UML-диаграммасы

12.2 Денсаулық паспорты

Термин: *денсаулық паспорты (health record)*

Анықтама: *пациенттің денсаулығы мен денсаулығын сақтауға қатысты деректер қоймасы*

Ескертулер

1 Электрондық денсаулық паспорты, онда барлық ақпарат электронды тасығышта сақталады, сырқатнама үшін пайдаланылуы мүмкін. Алайда, бұл ұғым ресми түрде осы стандартта анықталмаған.

2 Сырқатнама, мысалы, медициналық жазбаларды, стоматологиялық жазбаларды, әлеуметтік көмек жазбаларын қамтуы мүмкін.

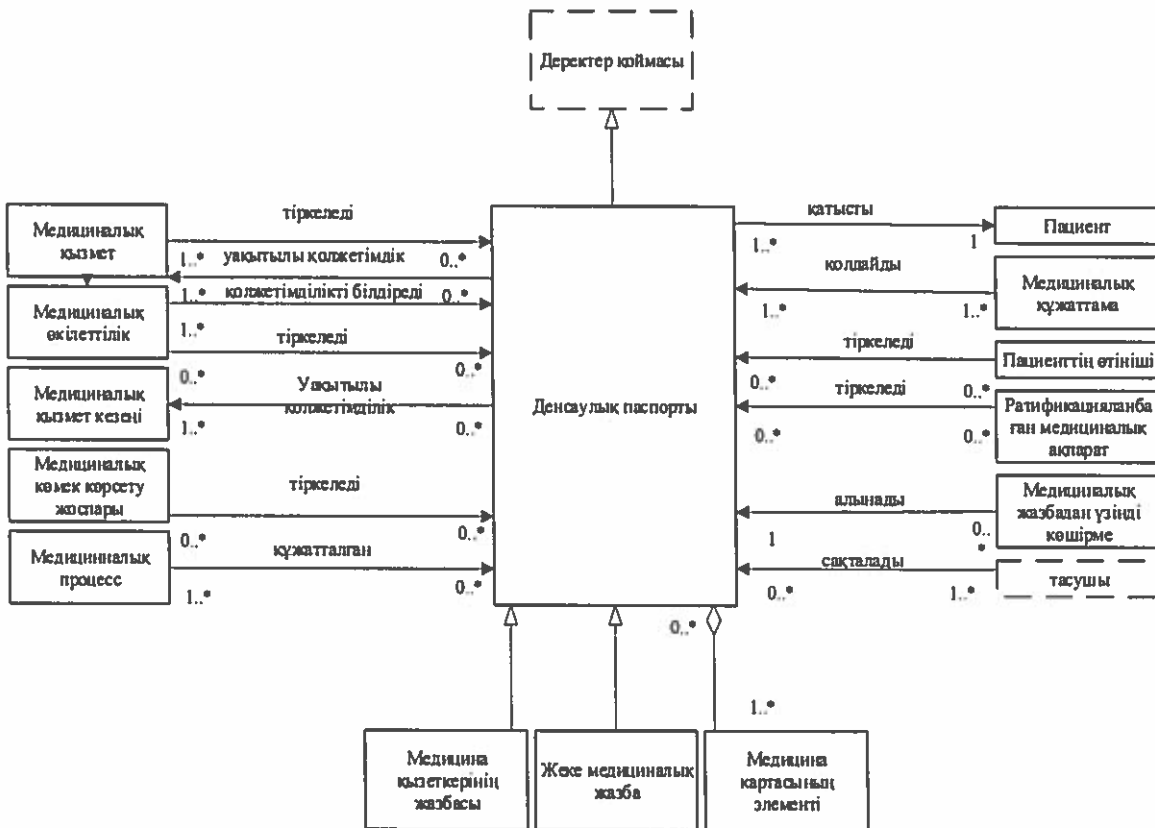
Осы ұғымның ассоциациясы 116-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 128-суретте көрсетілген.

116-кесте – Денсаулық паспорты ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
деректер қоймасы		медицина қызметкерінің жазбасы	
		жеке денсаулық паспорты	
Компонент		Агрегация	
		1..*	медициналық картаның элементі
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
1..*	денсаулық паспорты	1	пациенттің
0..*	денсаулық паспорты	1..*	медициналық қызмет кезеңінде
0..*	денсаулық паспорты	1..*	медициналық қызмет
0..*	денсаулық паспорты	1..*	тасығышта
1..*	медициналық қызмет	0..*	денсаулық паспортында
0..*	медициналық өкілеттілік	0..*	денсаулық паспортында
1..*	медициналық өкілеттілік	0..*	денсаулық паспортына
0..*	медициналық жазбадан үзінді көшірме	1	денсаулық паспортынан
0..*	ратификацияланбаған медициналық жазба	0..*	денсаулық паспортында
1..*	медициналық құжаттама	1..*	денсаулық паспортын
1..*	медициналық процесс	0..*	денсаулық паспортында

116 кестенің жалғасы

...-ден ассоциация		Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..*	медициналық көмек көрсету жоспары	тіркеледі	0..*	денсаулық паспортында
0..*	пациенттің өтініші	тіркеледі	0..*	денсаулық паспортында



128-сурет – Денсаулық паспорты

12.2.1 Медицина қызметкерінің жазбасы

Термин: медицина қызметкерінің жазбасы (*professional health record*)

Анықтама: бір медициналық қызметтер өкілінің қарамағындағы және бір немесе бірнеше медицина қызметкері қолдайтын медициналық жазба.

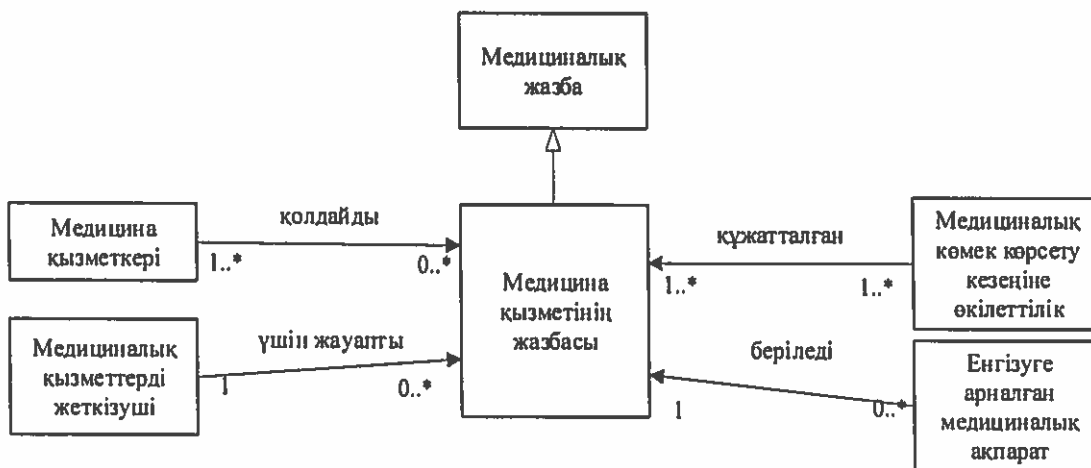
Ескертпе - Медициналық қызметтердің жауапты өкілі пациентке қолжетімділікті беруі және/немесе кәсіби медициналық жазбаға үлес қосуы мүмкін.

Мысал - Операциялық бөлмеде немесе медициналық орталықта жалпы практика дәрігері, медицина маманы, медбике, науқастың төсегіндегі аурухана бөлімінде, интеграцияланған клиникалық желідегі күтім тобы, стоматолог сақтайтын медициналық жазбалар.

Осы ұғымның ассоциациясы 117-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 129-суретте көрсетілген.

117-кесте - *Медицина қызметкерінің жазбасы* ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
медициналық жазба			
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
1	медициналық қызметтер өкілі	үшін жауапты	0..*
1..*	медицина қызметкері	қолдайды	0..*
1..*	медициналық көмек көрсету кезеңіне өкілеттілік	құжатталған	1..*
0..*	медициналық ақпарат импорттау үшін	беріледі	1



129-сурет - *Медицина қызметкерінің жазбасы* (UML ұғымы)

12.2.2 Дербес медициналық деректер

Термин: жеке медициналық деректер (*personal health record*)

Аббревиатура: ЖМД

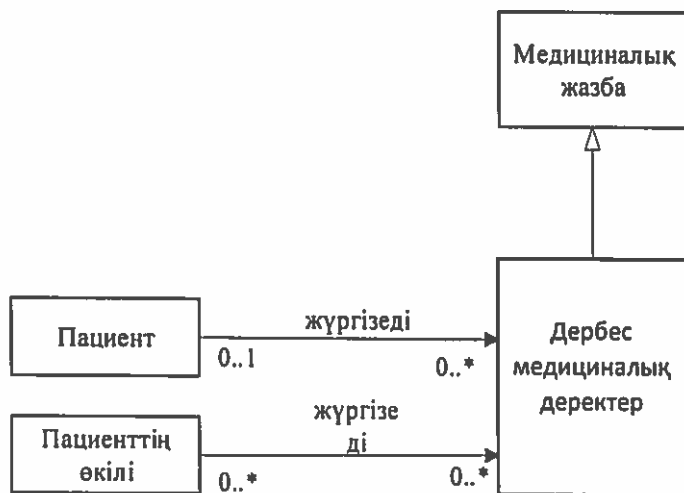
Анықтама: пациент немесе пациенттің өкілі сақтайтын және жүргізетін медициналық жазба.

Ескертпе - Пациент кез келген қатысушыға денсаулық сақтауға рұқсат алуға және / немесе аурудың жеке тарихына үлес қосуға рұқсат бере алады.

Осы ұғымның ассоциациясы 118-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 130-суретте көрсетілген.

118-кесте - Дербес медициналық деректер ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
медициналық жазба			
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..1	пациент	жүргізеді	0..* дербес медициналық деректер
0..*	пациенттің өкілі	жүргізеді	0..* дербес медициналық деректер



130-сурет –Дербес медициналық деректер (UML ұсыну)

12.2.3 Медициналық жазбаның элементі

Термин: медициналық жазбаның элементі (*health record component*)

Анықтама: сілтеме жасау және қайта қарау үшін сәйкестендірілуі мүмкін медициналық жазба бөлімі.

Ескертпелер

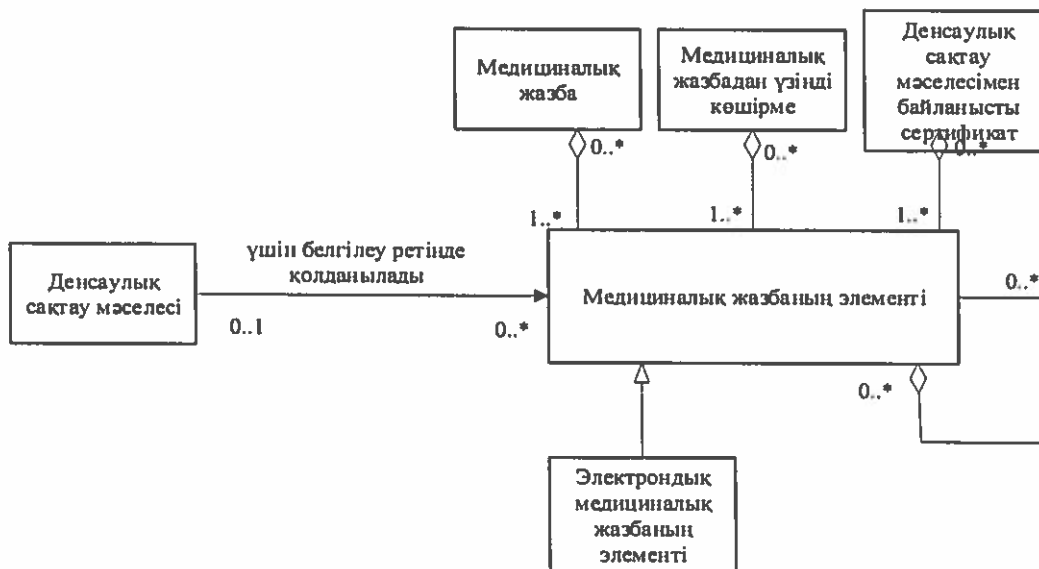
1 Осы стандарт медициналық жазба компонентінің бір мамандануын - электрондық жазба компонентін анықтайды. Алайда, медициналық жазбаның мазмұны электрондық форматтағы ақпаратпен шектелмегендіктен, медициналық жазба компоненттерінің мазмұны электрондық форматқа қарағанда басқа форматтарда болуы мүмкін.

2 Медициналық жазбаның элементі медициналық жазбаның бірнеше компонентін біріктіру нәтижесі болуы мүмкін.

Осы ұғымның ассоциациясы 119-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 131-суретте көрсетілген.

119-кесте - Медициналық жазбаның элементі ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
		медициналық жазбаның элементі	
Компонент		Жиынтығы	
0..*	медициналық жазба	0..*	медициналық жазба компоненті
0..*	медициналық жазбадан үзінді		
0..*	медициналық жазбаның элементі		
0..*	денсаулық сақтау мәселесімен байланысты сертификат		
...-ден ассоциация		Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация
0..1	денсаулық сақтау мәселесі	үшін белгілеу ретінде қолданылады	0..* медициналық жазбаның элементі



131-сурет - Медициналық жазбаның элементі (UML ұсыну)

12.2.4 Электрондық денсаулық паспортының элементі

Термин: электрондық денсаулық паспортының элементі (*electronic health record component*)

Синонимдер: жазба компоненті, электрондық жазба компоненті

Анықтама: салыстыру немесе қайта қарау үшін сәйкестендірілетін электрондық денсаулық паспортының бір бөлігі.

Ескертпелер

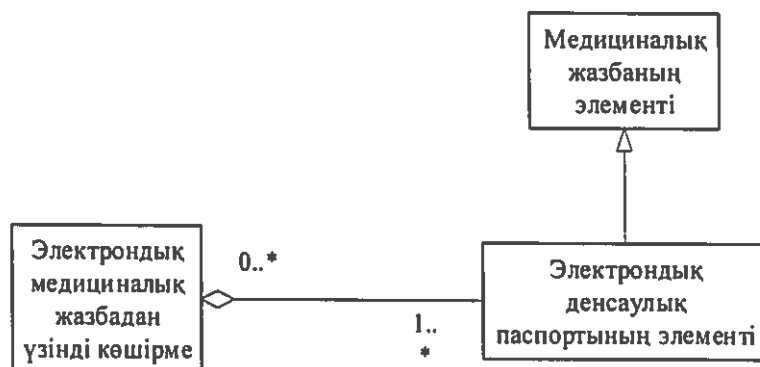
1 Электрондық медициналық жазбалардың компоненті ISO 13606 жазбалардың компонентіне сәйкес келеді.

2 EN 13940-1: 2007 жазбаның компоненті осы тұжырымдама үшін қолайлы термин болды.

Осы ұғымның ассоциациясы 120-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 132-суретте көрсетілген.

120-кесте – Электрондық денсаулық паспортының элементі ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
медициналық жазбаның элементі			
Компонент		Жиынтығы	
0..*	электрондық медициналық жазбадан үзінді көшірме		



132-сурет - Электрондық денсаулық паспортының элементі (UML ұсыну)

12.3 Жалпы деректер қоймасы

Термин: жалпы деректер қоймасы (*sharable data repository*)

Анықтама: үздіксіздікті қолдау өкілеттіктері анықтаған денсаулық сақтау тарапының жауапкершілігіндегі жалпы ақпаратты ғана қамтитын электрондық медициналық жазбалар.

Ескертпелер

1 Бірлескен қолжетімді деректер қоймасы оның келісімділігін қамтамасыз ету және қолдау үшін дәрігерге сақтауға берілуі тиіс.

2 EN 13940–1:2007 жалпы деректер қоймасы «үздіксіздікті қамтамасыз ету өкілеттігі берілген денсаулық сақтаудың бір бөлігін сақтауға берілген, тек қана жалпы деректерді қамтитын электрондық медициналық жазба» ретінде анықталды.

Осы ұғымның ассоциациясы 121-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 133-суретте көрсетілген.

121-кесте – Жалпы деректер қоймасы ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
деректер қоймасы		медициналық ақпараттың жиынтық қоймасы	
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
1	денсаулық сақтау жүйесіне қатысушы	үшін жауапты	0..* жалпы деректер қоймасы
1..*	электрондық жазбадан үзінді көшірме	импортталады	0..* жалпы деректер қоймасы
0..*	электрондық жазбадан үзінді көшірме	үзінді алынады	0..* жалпы деректер қоймасынан



133-сурет - Жалпы деректер қоймасы (UML - ұсыну)

12.4 Медициналық ақпараттың жиынтық қоймасы

Термин: медициналық ақпараттың жиынтық қоймасы (*summarized healthcare information repository*)

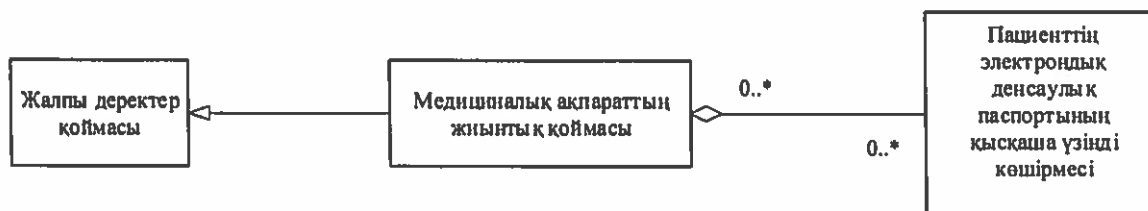
Синоним: пациенттің деректерінің жиынтық қоймасы

Анықтама: денсаулық сақтауды және медициналық көмек көрсетудің үздіксіздігін үйлестіру үшін жиынтық ақпаратты қамтитын деректер қоймасы.

Осы ұғымның ассоциациясы 122-кестеде келтірілген; UML ұсыну ұғымы 134-суретте көрсетілген.

122-кесте – Медициналық ақпараттың жиынтық қоймасының ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
Медициналық ақпараттың жиынтық қоймасы			
Компонент		Жиынтығы	
		0..*	пациенттің электрондық денсаулық паспортынан қысқаша үзінді көшірме



134-сурет – Медициналық ақпараттың жиынтық қоймасы (UML-ұсыну)

12.5 Денсаулық паспортынан үзінді көшірме

Термин: денсаулық паспортынан үзінді көшірме (*health record extract*)

Анықтама: коммуникация мақсатында алынған медициналық жазбаның бір бөлігі немесе барлығы

Ескертпе - Осы стандарт денсаулық паспортынан үзінді көшірмесінің – электронды жазбаның үзінді көшірмесінің бір мамандануын анықтайды. Алайда, медициналық жазбаның мазмұны электрондық форматтағы ақпаратпен шектелмейтіндіктен, сырқатнама үзінді көшірмесінің мазмұны басқа форматтарда болуы мүмкін.

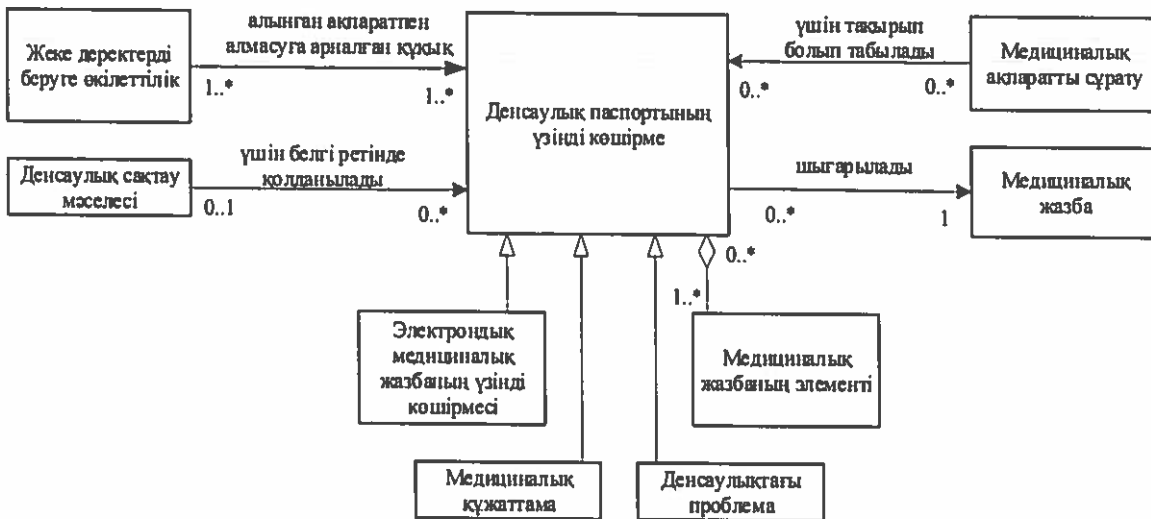
Осы ұғымның ассоциациясы 123-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 135-суретте көрсетілген.

123-кесте – Денсаулық паспортынан үзінді көшірме ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
		медициналық құжаттама	
		электрондық медициналық жазбаның үзінді көшірмесі	
		денсаулықтағы проблемалар	
Компонент		Жиынтығы	
		1..*	медициналық жазбаның элементі
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..*	денсаулық паспортынан үзінді көшірме	көшірме алынады	1 медициналық жазбадан үзінді көшірме
1..*	жеке деректерді беруге арналған өкілеттілік	ақпарат алмасу құқығын білдіреді.	1..* денсаулық паспортынан үзінді көшірме
0..1	денсаулық сақтау мәселесі	үшін белгілеу ретінде пайдаланылады	0..* денсаулық паспортынан үзінді көшірме

123 кестенің жалғасы

...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация
0..*	медициналық ақпаратты сұрату	0..*
	үшін тақырып болып табылады	денсаулық паспортынан үзінді көшірме



135-сурет – Денсаулық паспортынан үзінді көшірме (UML-ұсыну)

12.5.1 Денсаулық паспортынан үзінді көшірме

Термин: электрондық денсаулық паспортынан үзінді көшірме (*electronic health record extract*)

Синоним: ЭДҚ үзінді көшірме

Аббревиатура: ЭДҚ үзінді көшірме

Анықтама: беруге және талқылауға арналған пациенттің электрондық денсаулық паспортының бір бөлігі немесе барлығы

Ескертпелер

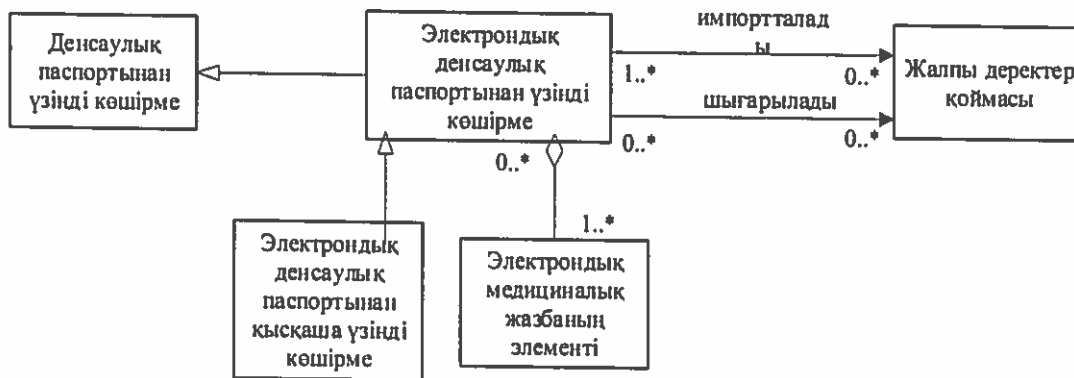
1 Электрондық денсаулық паспортынан үзінді көшірмесімен алмасуға қатысты ережелерді ISO 13606 табуға болады.

2 EN 13940-1:2007 ЭДҚ үзінді көшірмесі осы тұжырымдама үшін қолайлы термин болды.

Осы ұғымның ассоциациясы 124-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 136-суретте көрсетілген.

124-кесте – Электрондық денсаулық паспортынан үзінді көшірме ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
электрондық денсаулық паспортынан үзінді көшірме		пациенттің электрондық денсаулық паспортынан қысқаша үзінді көшірме	
Компонент		Жиынтығы	
		1..*	электрондық медицина жазбасының элементі
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
1..*	электрондық денсаулық паспортынан үзінді көшірме	импортталады	0..* жалпы деректер қоймасы
0..*	электрондық денсаулық паспортынан үзінді көшірме	көшірме алынады	0..* жалпы деректер қоймасы



136-сурет- Электрондық денсаулық паспортынан қысқаша үзінді көшірме (UML ұсыну)

12.5.2 Пациенттің электрондық денсаулық паспортынан қысқаша үзінді көшірме

Термин: пациенттің электрондық денсаулық паспортынан қысқаша үзінді көшірме (*electronic patient summary*)

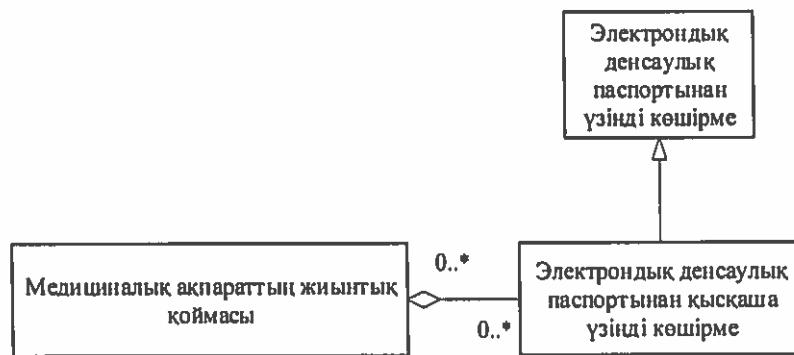
Анықтама: нақты мақсаттарға арналған маңызды медициналық ақпаратты қамтитын электрондық денсаулық паспортынан үзінді көшірме

Мысал - eрSOS (EO) пациенттері туралы жиынтық ақпарат, клиникалық мәлімет (АҚШ), үздіксіз медициналық көмек хаттамасы (АҚШ), медицина қызметкеріне үйлестірілген денсаулық сақтау үшін қажетті маңызды ақпаратты ұсынатын пациенттер туралы электрондық мәлімет.

Осы ұғымның ассоциациясы 125-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 137-суретте көрсетілген.

125-кесте - Пациенттің электрондық денсаулық паспортынан қысқаша үзінді көшірме ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
электрондық денсаулық паспортынан үзінді көшірме			
Компонент		Жиынтығы	
0..*	Медициналық ақпараттың жиынтық қоймасы жазба		



137-сурет – Пациенттің электрондық денсаулық паспортынан қысқаша үзінді көшірме (UML-ұсыну)

12.5.3 Медициналық құжаттама

Термин: медициналық құжаттама (*clinical report*)

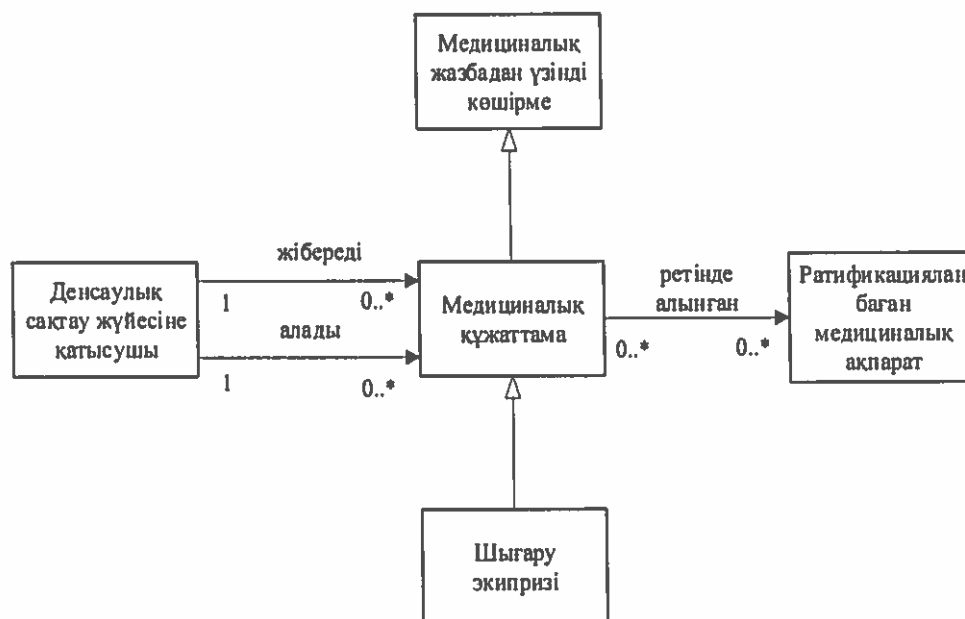
Анықтама: алушының ағымдағы ақпараттық қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін арнайы шоғырланған медициналық ақпарат берілетін сырқатнамадан үзінді көшірме.

Мысал - зертханалық есеп, рентгендік есеп.

Осы ұғымның ассоциациясы 126-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 138-суретте көрсетілген.

126-кесте – Медициналық құжаттама ассоциациясы

...-ден ассоциация		Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..*	медициналық құжаттама	ретінде алынған	0..*	ратификацияланбаған медициналық ақпарат
1	денсаулық сақтау жүйесіне қатысушы	жібереді	0..*	медициналық құжаттама
1	денсаулық сақтау жүйесіне қатысушы	қабылдайды	0..*	медициналық құжаттама



138-сурет – Медициналық құжаттама (UML-ұсыну)

12.5.3.1 Шығару эпикризі

Термин: шығару эпикризі (*discharge report*)

Анықтама: міндетті емдеу кезеңінің аяқталғаны туралы клиникалық есеп.

Мысал – шығару эпикризі

Осы ұғымның ассоциациясы 127-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 139-суретте көрсетілген.

127-кесте – Шығару эпикризі ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
медициналық құжаттама		Шығару бойынша жиынтық ақпарат	
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
1..*	шығару эпикризі	қатысты	1 медициналық көмек көрсету кезеңіне өкілеттілік



139-сурет – Шығару эпикризі (UML-ұсыну)

12.5.3.2 Шығару бойынша жиынтық ақпарат

Термин: шығару бойынша жиынтық ақпарат (*discharge summary*)

Анықтама: медициналық көмек көрсетудің міндетті кезеңін қысқаша баяндалған шығару эпикризі

Ескертпелер

- 1 Шығару бойынша жиынтық ақпаратты пациент беруі мүмкін.
- 2 Медициналық көмек көрсетудің бір міндетті кезеңінен кейін дереу басқасын бастауға болады; келесі уәкілетті медицина қызметкері шығару бойынша жиынтық ақпараттың негізгі алушысы болады.
- 3 Шығару туралы жиынтық деректер көбінесе, әдетте қаржыландыру немесе эпидемиологиялық мақсаттар үшін статистикалық әзірленген жіктеуге (мысалы, диагностикаға байланысты топтар (DRG) немесе басқа жүйелер) сәйкес стационарда болуды жіктеуге арналған.

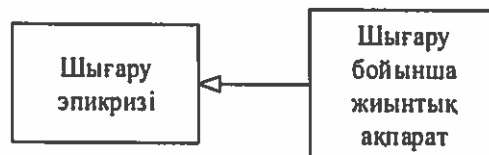
Мысалдар

- 1 Америка Құрама Штаттарында «Ауруханадан шығаруға арналған бірыңғай деректер жинағы» және «Амбулаториялық медициналық көмекке арналған деректердің ең аз жиынтығы».
- 2 Францияда «Стандартты түйіндеме» (RSS) немесе «Медициналық мекеме» (RUM), мейірбикелік іс бойынша ең аз деректер жиынтығы (NMDS) және т. б.

Осы ұғымның ассоциациясы 128-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 140-суретте көрсетілген.

128-кесте – Шығару бойынша жиынтық ақпарат ассоциациясы

Мамандандыру	Жалпылау
шығару эпикризі	



140-сурет – Шығару бойынша жиынтық ақпарат (UML ұсыну)

12.5.3.3 Ратификацияланбаған денсаулық сақтау ақпараты

Термин: ратификацияланбаған медициналық ақпарат (*non-ratified healthcare information*)

Анықтама: өзектілігі бағаланбаған және медицина қызметкері нақты ретінде анық көрсеткен медициналық ақпарат.

Ескертпелер

- 1 Кәсіби медициналық жазбаға енгізу үшін алынған және ұсынылған медициналық ақпаратты медицина қызметкері әлі дұрыстығына немесе контекстіне тексермеген болуы мүмкін, сондықтан оның дәлдігі даулы болып қалуы мүмкін. Бұл тұрғыда клиникалық

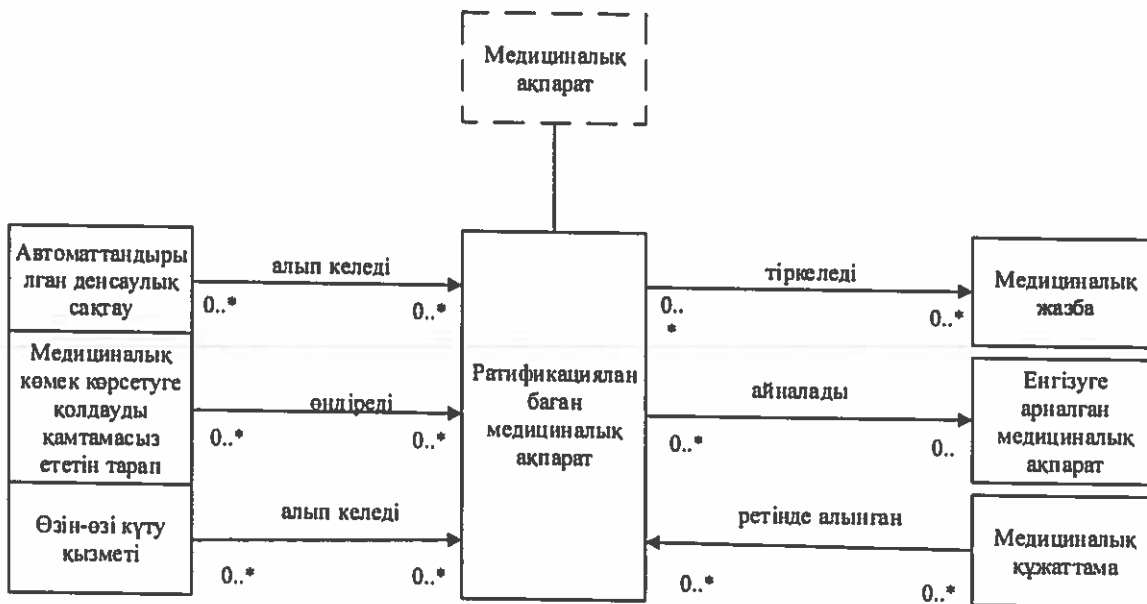
ратификация аудиторлық бақылау қажеттілігі үшін ақпаратты аттестаттаудан, сондай-ақ ISO 13606-1:2008 жазылған медициналық ақпаратты қамтитын хабарламаларды жіберу перспективасында ақпаратты бекітуден де ерекшеленеді.

2 Іс жүзінде қолданылатын техникалық процеске қарамастан, клиникалық деректерді медицина қызметкерінің бекітуінсіз ЭДП-ға «қою» мүмкін емес. Деректерді енгізу немесе қабылдамауға қатысты шешім қабылданғанға дейін олар «бұғатталған». Медициналық қызметкер жалпы деректер қоймасынан клиникалық деректерді өзінің жергілікті медициналық жазбасына тікелей импорттаған жағдай ерекше болып саналады. Импорттау жалпы деректер қоймасына жауапты медицина қызметкеріне сұрау жіберу арқылы жүзеге асырылған жағдайда, осы клиникалық деректерді тексеруді жүзеге асыру қажет.

Осы ұғымның ассоциациясы 129-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 141-суретте көрсетілген.

129-кесте – Ратификацияланбаған медициналық ақпарат ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
медициналық ақпарат			
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..* ратификацияланбаған медициналық ақпарат	тіркеледі	0..*	медициналық жазбаға
0..* ратификацияланбаған медициналық ақпарат	айналады	0..*	енгізу үшін медициналық ақпарат
0..* медициналық құжаттама	ретінде алынды	0..*	ратификацияланбаған медициналық ақпарат
0..* Өзіне-өзі күтім жасау қызметі	өндіреді	0..*	ратификацияланбаған медициналық ақпарат
0..* денсаулық сақтау саласындағы үшінші тарап	өндіреді	0..*	ратификацияланбаған медициналық ақпарат
0..* автоматтандырылған денсаулық сақтау	әкеледі	0..*	ратификацияланбаған медициналық ақпарат



141-сурет – Ратификацияланбаған медициналық ақпарат (UML-ұсыну)

12.5.3.4 Енгізуге арналған медициналық ақпарат

Термин: енгізуге арналған медициналық ақпарат (*healthcare information for import*)

Анықтама: медицина қызметкері оның клиникалық маңыздылығын ратификациялауды өткізгеннен кейін, медицина қызметкерінің жазбасына импорттау үшін қаралатын ақпарат

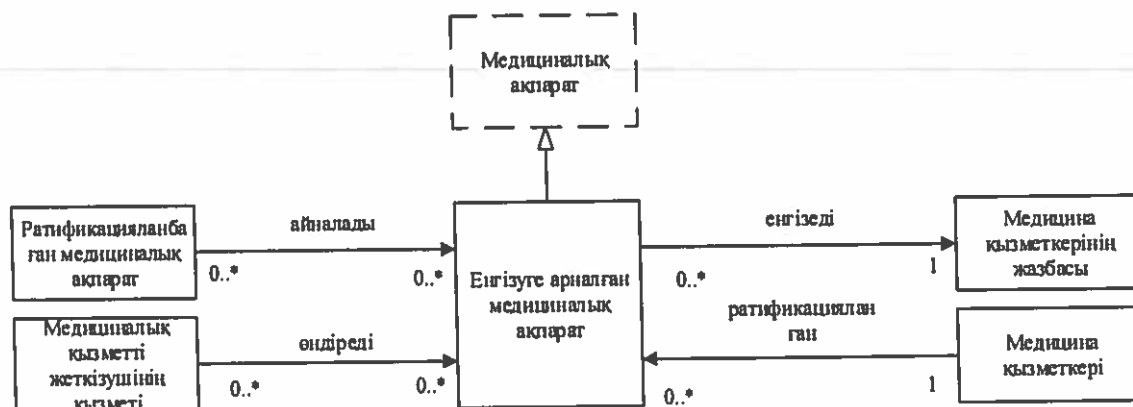
Осы ұғымның ассоциациясы 130-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 142-суретте көрсетілген.

130-кесте - Енгізуге арналған медициналық ақпарат ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
медициналық ақпарат			
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..*	енгізуге арналған медициналық ақпарат	1	кәсіби медициналық жазбаға
0..*	ратификацияланбаған медициналық ақпарат	0..*	енгізуге арналған медициналық ақпарат
1	медицина қызметкері	0..*	енгізуге арналған медициналық ақпарат

130 кестенің жалғасы

...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация
0..* медициналық қызмет өкілінің қызметі	өндіреді	0..* енгізуге арналған медициналық ақпарат



142-сурет - Енгізуге арналған медициналық ақпарат (UML түсінік)

12.5.4 Медициналық міндеттер

Термин: медициналық міндеттер (*health concern*)

Анықтама: нақты проблема үшін денсаулық мәселесінің тізбегімен байланысқан барлық сырқатнама компоненттерін қамтитын сырқатнамадан көшірме үзінді

Ескертпелер

1 Пациентке үздіксіз күтім жасауды қолдауға жинақталған ақпарат міндет болып табылады. Денсаулық мәселесінің тізбегі денсаулық сақтау саласындағы қызметті, денсаулық мәртебесін, денсаулық сақтау саласындағы қызметті жоспарлауды, қызметті басқаруды, бағалау мен бақылауды қамтуы мүмкін. Осылайша, жекелеген пациентке үздіксіз күтім жасау үшін қажетті барлық ақпаратты медициналық міндет қамтуы мүмкін.

2 Медициналық міндеттер денсаулық сақтау процестеріне, клиникалық процестерге және клиникалық процестердің жинақтарын/қауымдастықтарын үздіксіз күтім жасауды қолдау үшін құрылуы мүмкін. Бұл міндеттер медициналық көмек көрсету, байланыстар, созылмалы ауруларды емдеу, созылмалы ауруларды көптеп емдеу және т. б. эпизодтарға қатысты болуын білдіреді.

3 Медициналық міндеттер ЭМЖ үзінді көшірме немесе компоненттер ретінде ұсынылуы және белгіленуі мүмкін.

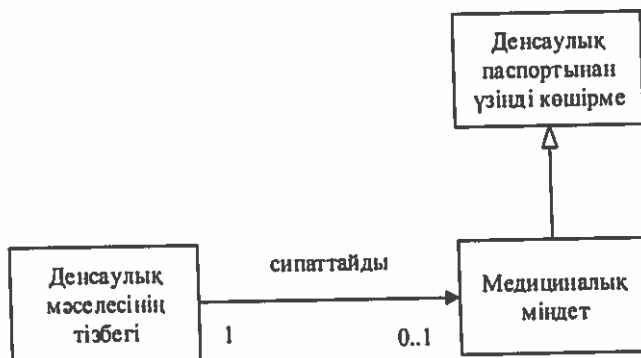
4 Медициналық міндет HL7 стандарттарының негізінде «міндеттерді іздеумен» тығыз байланысты.

Мысал - Міндеттерді іздеу (HL7).

Осы ұғымның ассоциациясы 131-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 143-суретте көрсетілген.

131-кесте – Медициналық міндет ассоциациясы

Мамандандыру		Жалпылау	
денсаулық паспортынан үзінді көшірме			
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
1 денсаулық мәселесінің тізбегі	сипаттайды	0..1	медициналық міндет



143-сурет – Медициналық міндет (UML ұсыну)

12.5.5 Медициналық ақпаратты сұрату

Термин: медициналық ақпаратты сұрату (*healthcare information request*)

Синоним: нақты медициналық ақпаратты сұрату

Анықтама: пациентке медициналық қызмет көрсету үшін қажетті нақты медициналық ақпаратты алу үшін денсаулық сақтау жүйесі қатысушысының басқа денсаулық сақтау субъектісіне жіберілген сұранысы.

Ескертпелер

1. Сұранысты орындау үшін жеке ақпаратты экспорттауға арналған өкілеттілік талап етіледі.

2 EN 13940–1:2007 нақты клиникалық ақпаратты сұрату осы тұжырымдама үшін қолайлы термин болады.

Осы ұғымның ассоциациясы 131-кестеде келтірілген; UML-ұсыну ұғымы 143-суретте көрсетілген.

132-кесте – Медициналық ақпаратты сұрату ассоциациясы

...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация
0..*	медициналық ақпаратты сұрату	денсаулық паспортынан үзінді көшірме
1	денсаулық сақтау жүйесіне қатысушы	жібереді
1	денсаулық сақтау жүйесіне қатысушы	алады
		0..* медициналық ақпаратты сұрату
		0..* медициналық ақпаратты сұрату



144-сурет - Медициналық ақпаратты сұрату (UML ұсыну)

12.6 Денсаулық жағдайы туралы анықтама

Термин: денсаулық жағдайы туралы анықтама (*certificate related to a healthcare matter*)

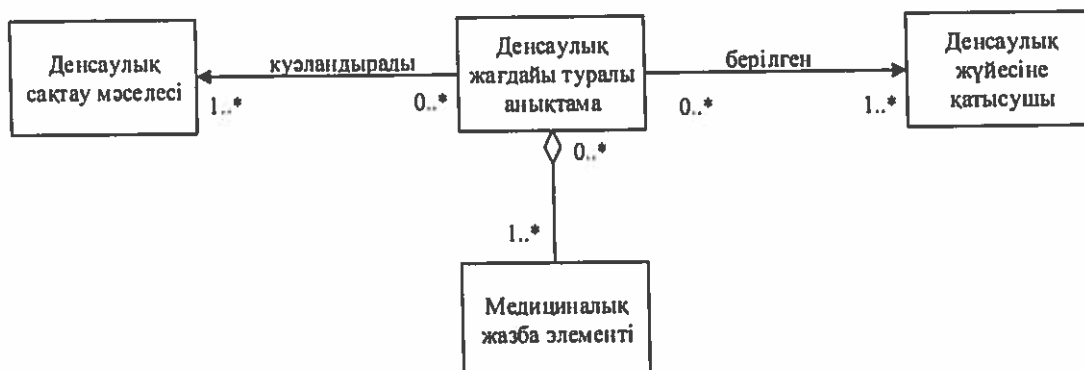
Анықтама: пациентпен байланысты денсаулық сақтау мәселелерін растайтын денсаулық сақтау жүйесіне қатысушы берген ресми құжат

Мысал - Туу туралы куәлік, қайтыс болу туралы куәлік, медициналық куәлік, медициналық сақтандыру куәлігі.

Осы ұғымның ассоциациясы 133-кестеде келтірілген; UML ұсыну ұғымы 145-суретте көрсетілген.

133-кесте - Денсаулық жағдайы туралы анықтама ассоциациясы

Компонент		Жиынтық	
		1..*	медициналық жазбаның элементі
...-ден ассоциация	Ассоциацияның атауы	...-ге ассоциация	
0..*	денсаулық жағдайы туралы анықтама	куәландырады	1..* денсаулық сақтау мәселесі
0..*	денсаулық жағдайы туралы анықтама	берілген	1..* денсаулық сақтау жүйесіне қатысушы



145-сурет - Денсаулық жағдайы туралы анықтама (UML ұсыну)

13 СӘЙКЕСТІК

13.1. Егер осы стандартта анықталған ұғым қолданылса, ол осы стандартта айқындалған қолайлы терминмен немесе синониммен, аббревиатурамен немесе қысқартумен белгіленуі тиіс.

13.2 Егер осы стандартта белгіленген тұжырымдаманы білдіретін термин қолданылса, ол осы тұжырымдаманы ұсынуы керек, демек, мағынасы мен анықтамасы бірдей болуы керек.

13.3 Осы стандартта айқындалған ұғымдардың мамандандырылуы қолданылатын жағдайларда, олардың өзара байланысын қоса алғанда, осы стандарттың нормативтік ережелерінде анықталғандай, осы мамандандырулар арасындағы барлық байланыстар қолданылуы тиіс. Қысқартулар осы стандартта көрсетілген шектерде болуы тиіс.

Қосымша А
(ақпараттық)

Осы стандарттағы нормативтік ұғымдардың негіздері

А.1 Жалпы ақпарат

Бұл қосымша үздіксіз медициналық көмекті қамтамасыз ету үшін қажетті ұғымдардың осы жиынтығын түсіну және қолдану үшін басшылық пен қолдауды қамтамасыз етеді.

Семантикалық үйлесімділік үздіксіз емдеуді қамтамасыз ету үшін қажет. Медициналық қызметтердің мазмұны мен контекстінің барлық аспектілерін білдіретін модельдер мен тұжырымдамалар осындай семантикалық үйлесімділіктің негізін қамтамасыз етеді.

Денсаулық сақтау денсаулық сақтау саласындағы қызмет және денсаулық сақтау жүйесіне қатысушы мен медицина қызметкерлерінің арасындағы өзара іс-қимылды көрсететін клиникалық процестер арқылы қамтамасыз етіледі.

Бұл қосымшада контекстке процестік амал, сондай-ақ халықаралық стандарттың нормативтік ұғымдары ұсынған контекст пен контент арасындағы бақылануы түсіндіріледі. Бақылану нормативтік ұғымдар мен иллюстрациялық үлгілердің екі түрлі типтері арасындағы қарым-қатынастардың иллюстрациясы көрсетілген (денсаулық сақтау/клиникалық процесс моделі және кәсіпорын/ақпараттық сала моделі). Бұл қосымша және екі модель көмекші басшылық болып табылады және стандартқа сәйкес келу үшін нормативтік талаптарды қамтымайды.

Осы қосымшадағы А.2-тармақ осы стандартты эзирлеу кезінде қолданылатын жалпы процестік тәсіл шолуын береді.

А.3-тармақ іс-әрекеттерді орындау тәртібі талқыланады.

А.4-тармақ осы стандартта айқындалған денсаулық сақтау ұйымдарындағы процестердің түрлеріне шолу келтірілген.

А.5-тармақ осы стандарттармен үйлесімді медициналық / клиникалық процестің моделі ұсынылған.

Осы стандарттың негізгі клиникалық ұғымдары мен денсаулық сақтау/клиникалық процесс моделінің арасындағы қатынастарды талдау А.6 келтірілген; бұл клиникалық контексте клиникалық бағдарлы ұғымдардың бақылануын түсіндіреді.

А.7-тармағында денсаулық сақтаудың және медициналық көмек көрсетудің неғұрлым кең контекстінде клиникалық емес ұғымдар үшін қосымша бақылануы беріледі. Бұл тармақ ақпараттық саланың моделіне ұғымдардың барлық ережелерінің бақылануын қамтамасыз етеді, ол оның айналасындағы қолдаушы және басқарушы салалармен клиникалық контексті қамтиды.

А.2 Жалпы процестер

ISO 9000:2015 жазылған процестің жалпы анықтамасы «белгіленген нәтижеге жету үшін кіріс деректерді пайдаланатын өзара байланысты немесе өзара әрекеттесетін іс-қимыл жиынтығын» білдіреді.

Процестер процесс объектілеріне әсер ететін әрекеттерден құрылады. Процестер өздігінен процесс ретінде қаралуы мүмкін әр түрлі бөліктерге біріктірілуі және/немесе бөлінуі мүмкін. Процесс моделінде көрсеткілермен белгіленген ағын, әдетте жұмыс процесінің моделі ретінде сипатталатын уақытша сабақтастыққа емес, процесс объектісіне сабақтасып қосылатын мәндерді білдіреді.

Процеске тән белгілердің бірі орындалатын әрекеттердің соңғы деректерді түрлендіру процесінің объектісі ретінде болатын кіріс деректерді ұсынатын объектіге әсер ету болып

табылады. Процесс әрекеттерін орындау үшін пайдаланылатын ресурстар бастапқы деректер деп аталуы мүмкін. «Енгізу» терминін басында процесстің объектісінен ерекшеленетін ұғымдарды ұсыну үшін қолдануға болатындықтан, бастапқы деректердің бұл түрлері нақты ерекшеленетіні маңызды:

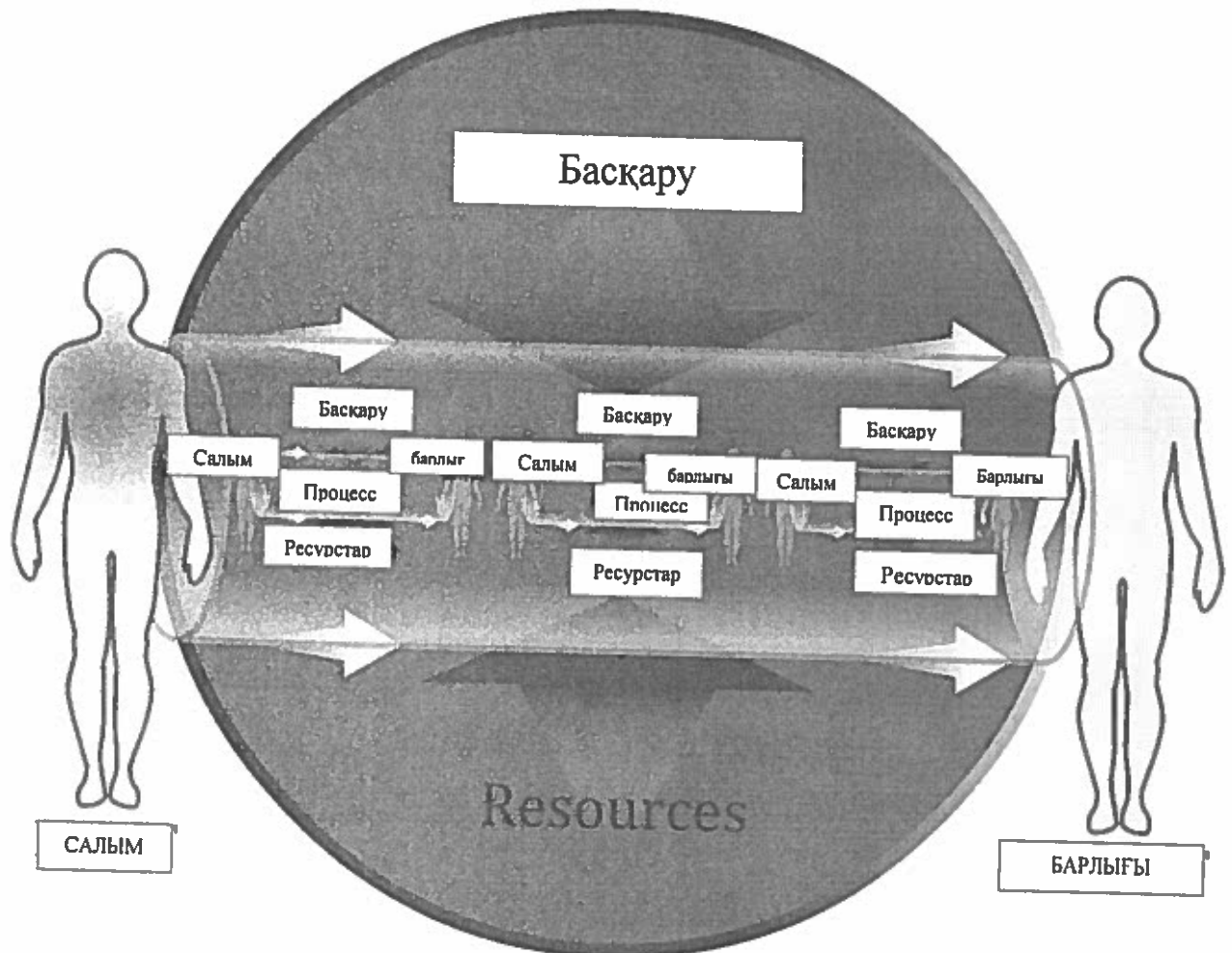
- бастапқы процесті енгізу - өңделген объект, оны қайта түрлендіру клиникалық процесстің нәтижесінде «Негізгі» нәтижеге (яғни денсаулық сақтау қызметтері) алып келеді
- процестерде қолданылатын қайталама ресурстар.

Процестің анықтамасы мен көлемі процесс объектілерінің белгілі бір кіріс және шығыс нәтижелеріне байланысты.

Процесс нәтижесі (ISO 9000:2015) шығу ретінде анықталады. Егер нәтиже сезілмеген жағдайда өнім қызмет болуы мүмкін. Ұсынылатын өнімдерді/қызметтерді осы ұйымның негізгі тұтынушылары алады.

Процесс бөлінген кезде, осы процесстің белгілі бір бөлігін шығару (осы бөлікпен қосылған мәннен кейінгі процесс объектісі) көбінесе толық процесстің келесі бөлігі үшін кіру болып табылады. Клиент алған қызмет барлық процесстің соңғы нәтижесі болып табылады.

Іс-әрекеттермен/процестермен, басқарумен, ресурстарды жеткізумен және нәтижелермен салынған бастапқы деректері бар процесстің жалпы схемалық көрінісі А.1-суретте көрсетілген.



А.1-сурет – Процестің жалпы схемасы

Кез келген ұйымда процестердің көптеген түрлері анықталуы мүмкін

- олардың бастапқы деректері мен нәтижелері,
- іс-шаралар енгізілген және
- кіріс деректерді түрлендіру кезінде процесс объектісіне осы іс-әрекеттер қосатын құндылық.

Жалпы, негізгі клиенттердің талаптарын орындау туралы сөз қозғалғанда, корпоративтік сектор үшін аса маңызды процестердің белгілі бір түрлері бар. Бұл процестер кейде негізгі процестер деп аталады.

Процесті сипаттау әдістерінің бірі модельдеу әдісін қолдану болып табылады. Жалпы, процесс моделі:

- бастапқы деректерді (бастапқы объектілер өңделеді),
- бастапқы деректерді өзгертетін қызметті
- осы өзгеріс барысындағы әрекеттердің өмірлік циклін және
- іс-шаралардан мәндерді қосқаннан кейінгі қорытынды нәтижелерді сипаттайды.

А.3 Жалпы жұмыс процесі

Жұмыс процесі - бұл процестегі іс-қимылдар орындалатын тәртіп және жұмыс процесі тиісті процестегі іс-қимылдар реттілігінің уақытпен байланысты перспективасын ұсынады. Жұмыс процесі сондай-ақ қатысушыларды және олардың процестегі рөлін анықтайды. Осы құжаттағы барлық басқа тұжырымдамалар сияқты рөлдер жалпы, тұжырымдамалық деңгейде анықталған, мысалы, функциялар немесе позициялар, бұл қажет болғанда қауіпсіздік және қолжетімділікті бақылау сияқты нақты мақсаттар үшін неғұрлым мамандандырылған болуға мүмкіндік береді. Бұл мамандандырулар іске асыруды қолдау үшін басқа стандарттармен дұрыс анықталуы мүмкін. Дәл сол сияқты, жұмыс процесі осында анықталмаған және белгілі бір медициналық/клиникалық/ақпараттық процестерді қалай орындау керектігі осы стандартта қамтылмайды.

А.4 Денсаулық сақтау саласындағы жұмыс процестерінің түрлері

Денсаулық сақтау ұйымы осы стандартта ұйымның рөлін атқаратын медициналық қызметтерді жеткізуші ретінде айқындалады. Медицина қызметкері медициналық жұмыстарды орындайды. Осы стандартпен жұмыс жасағанда денсаулық сақтау ұйымдарындағы процестердің үш негізгі түрі анықталды:

- денсаулық сақтау және клиникалық процестер;
- денсаулық сақтаудағы зерттеу процестері; сондай-ақ
- денсаулық сақтаудағы білім беру процестері

А.4.1 Денсаулық сақтау және клиникалық процестер

Барлық денсаулық сақтау ұйымдарындағы негізгі операциялар денсаулық сақтау жүйесіне қатысушылар мен медицина қызметкерлерінің өзара іс-қимылымен байланысты. Денсаулық сақтау процесі кез келген денсаулық проблемасымен (денсаулық жағдайының байқалатын аспектісі ретінде сипатталған процесс объектісі ретінде денсаулық жағдайын білдіретін) дәлелді болуы мүмкін және пациент пен медицина қызметкерлері арасындағы өзара іс-қимылымен байланысты кез келген іс-қимыл жиынтығын қамтуы мүмкін. Бұл қамқорлық тұрғысынан жан-жақты қамқорлықты қамтамасыз ету үшін бөліктерге бөлінуі немесе біріктірілуі мүмкін.

Денсаулық сақтаудағы негізгі «нәтижелер» медициналық қызметтер (клиникалық процестердің біріктірілген нәтижелері) болып табылады. Қызмет көрсету субъектісі

медициналық қызметтердің өкілдері болып табылады, өйткені олар пациенттің денсаулық жағдайын жақсартады немесе қолдайды.

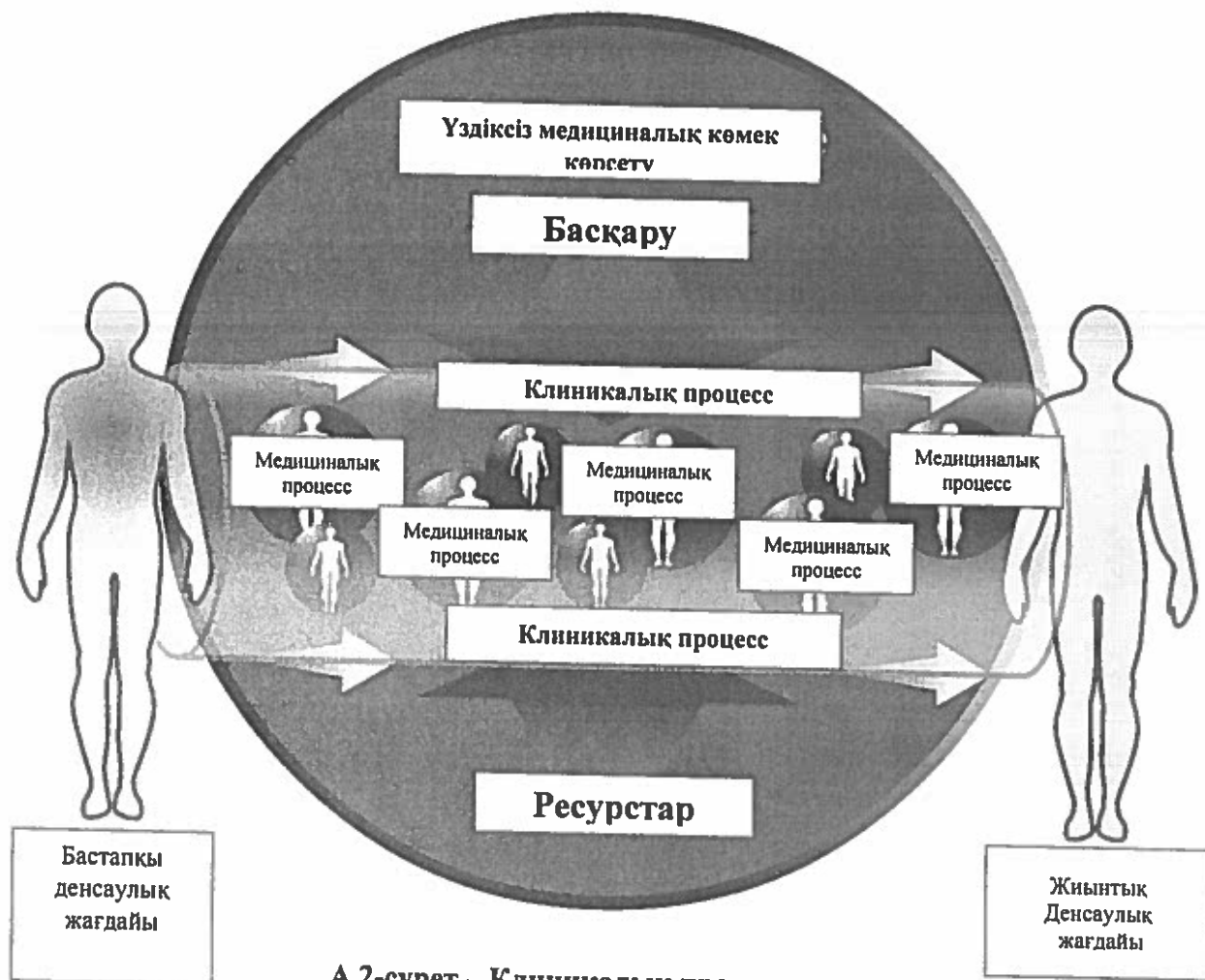
Үздіксіз медициналық көмек, клиникалық процесстер туралы білімді басқару және медициналық көмек мәнін сақтау басты назарда медициналық қызметтер сапасының маңызды аспектілері болып табылады. Сапалы күтімді қолдау үшін нақты сипаттамалары бар медициналық процестің мамандандырылған түрі клиникалық процесс ретінде анықталады.

Медициналық көмек мәні тұрғысынан клиникалық процесстер кешенді болып табылады және денсаулық проблемалары болып саналатын көрсетілген денсаулық проблемаларымен байланысты қызметтердің толық спектрін ескереді. Мысалы, алғашқы көмекті, ауруханалардағы көмекті, оңалтуды және дәрі-дәрмекпен емдеуді (қызмет көрсететін ұйымдық бірліктерге қарамастан) қоса алғанда, көмектің толық тізбегі инсульттан кейін емдеу субъектісі үшін клиникалық процесс ретінде анықталуы мүмкін.

Клиникалық процестер ұйым үшін үздіксіз медициналық көмекті және олардың сапаны басқару жүйесінде процесті басқарумен байланысты сапаның басқа да сипаттамаларын қоса алғанда олардың талаптары мен мақсаттарын орындау үшін алғышарттарды қамтамасыз ететіндей болып сәйкестендірілуі мүмкін. Клиникалық процестер клиникалық контекст білдіреді, онда іс-қимылдар денсаулық сақтау қажеттіліктері тұрғысынан іс-әрекеттер үйлестіріледі.

Емдеудің үздіксіздігін қамтамасыз ету үшін берілетін ақпараттың қолжетімділігі мен сенімділігі үлкен маңызға ие. Осы стандартта клиникалық процесс үшін барлық тиісті ақпаратты білдіретін ақпараттық «контейнер» клиникалық процесс үшін денсаулық проблемасы ретінде анықталады.

Процестердің барлық түрлері сияқты медициналық және клиникалық процестер ресурстарды басқару мен қолдауға байланысты; ол А.2-суретте көрсетілген.



А.2-сурет – Клиникалық процесс

А.4.2 Денсаулық сақтаудың ғылыми-зерттеу процесі

Денсаулық сақтау саласындағы зерттеу процесі жалпы клиникалық білімге үлес қосу мақсатында университеттік ауруханалар сияқты кейбір денсаулық сақтау ұйымдарындағы процестің типі болып табылады. Процестердің бұл түрлері осы стандартты қолдану саласына кірмейді.

А.4.3 Ғылыми – білім беру процесі

Кейбір денсаулық сақтау ұйымдарында процестің басқа түрі денсаулық сақтау үшін білім мен дағдыларды енгізу және дамыту мақсатында денсаулық сақтау саласындағы білім беру процесі болып табылады.

Құзыреттілікті үздіксіз дамыту барлық денсаулық сақтау ұйымдарына енгізілген және олардың ұйымдастырушылық ресурстарды басқаруға деген көзқарасы біріктірілген. Денсаулық сақтаудағы білім беру процестері денсаулық сақтау жүйесіне қатысушылар үшін базалық білімді қамтиды.

Процестердің бұл түрлері осы стандартты қолдану саласына кірмейді.

А.4.4 Денсаулық сақтаудағы жұмыс процесі

Денсаулық сақтау саласында және медициналық немесе клиникалық процестермен байланысты медициналық процесс үздіксіз медициналық қызмет көрсету тұрғысынан күтім жөніндегі қызмет өкілдерінің (жеке немесе ұйым ретінде) қалай және қандай тәртіппен жауапкершілік алатындығын және медициналық қызмет көрсету жоспарына енгізілген іс-әрекеттерді орындайтынын сипаттайды.

Жұмыс процесі осы стандартта анықталмаған.

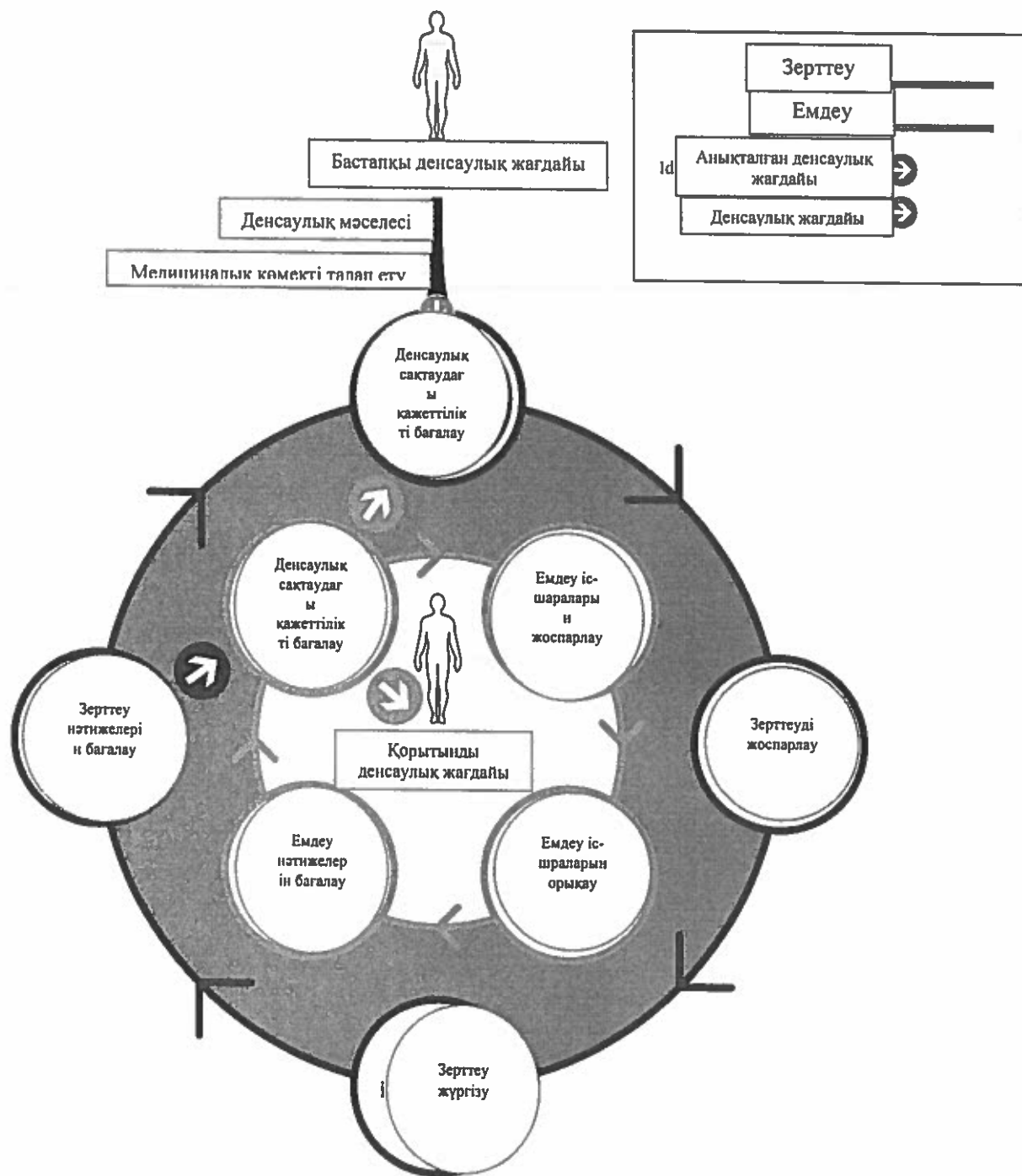
А.5 Медициналық/клиникалық процестің үлгісі

Осы стандартты әзірлеу кезінде денсаулық сақтаудың және клиникалық процестердің жалпы моделі қолданылған. Бұл үшін негіз клиникалық контексті ұсыну, тұжырымдамалық қатынастарға шолу жасау және клиникалық контексте медициналық көмектің үздіксіздігін қамтамасыз ету үшін тұжырымдамалардың қадағалануын қамтамасыз ету болып табылады.

Клиникалық және/немесе медициналық процестің моделі денсаулық саласындағы және денсаулық жағдайын білдіретін денсаулық мәртебесін сипаттау арқылы процесс объектісіне қосылған құндылықты сипаттайды. Процесс моделіндегі негізгі ұғымдар денсаулық мәртебесі мен денсаулық сақтау қызметі болып табылады.

Денсаулық сақтау саласындағы әрекеттер мен ынталандырушы денсаулық мәртебесі және/немесе осы әрекеттен туындайтын денсаулық сақтаудың кез келген қолданбалы процесінде клиникалық процестің моделі бойынша жіктеуге және/немесе бақылауға болады. Осы стандарт ұғымдарының клиникалық жағдайын анықтау үшін қолданылатын процесс үлгісі А.3-суретте көрсетілген.

Осы таңдалған денсаулық сақтау/клиникалық процесс үлгісінде сипатталған клиникалық контекст денсаулық сақтаудың барлық жүйелерінде бөлшектерді ұсыну үшін сәйкес келмеуі мүмкін. Өйткені модель ақпараттық болып табылады, бұл модельді пайдалану әрбір жүйеде табылған тиісті аспектілермен шектелуі тиіс.



А.3-сурет – Клиникалық процестің негізгі ұғымдары

А.6 Ұғымдардың келісілгендігі. Денсаулық сақтаудың/клиникалық процестің ұғымдары мен моделі арасындағы өзара байланыс

Медициналық қызметтерді ұсыну (клиникалық процесс нәтижесінде) күрделі контекстке ие. Семантикалық үйлесімділік негіздерін біріктіретін және қызмет көрсетудің үздіксіздігін қолдайтын ұғымдар жиынтығы әртүрлі тұрғыдан көптеген аспектілерді қамтуы тиіс.

Осы стандартта келісімділікке қол жеткізу, контекстуалді өзара байланыстарды көрсету, олардың толықтығы мен енгізілген ұғымдарды жалпы түсінуді қамтамасыз ету

үшін модельдеу әдісі қолданылады. Қосымшаның бұл тармағы А.5-те ұсынылған денсаулық сақтау/клиникалық процесс моделінің сипаттамасы мен талдауын қамтиды.

Әр түрлі ұғымдардың келісілуі мен өзара байланысы бұдан әрі денсаулық сақтаудың/клиникалық процестің келесі А.7-де негізгі процесіне әсер ететін кәсіпорынның/ақпараттық салалардың үлгісімен сипатталады.

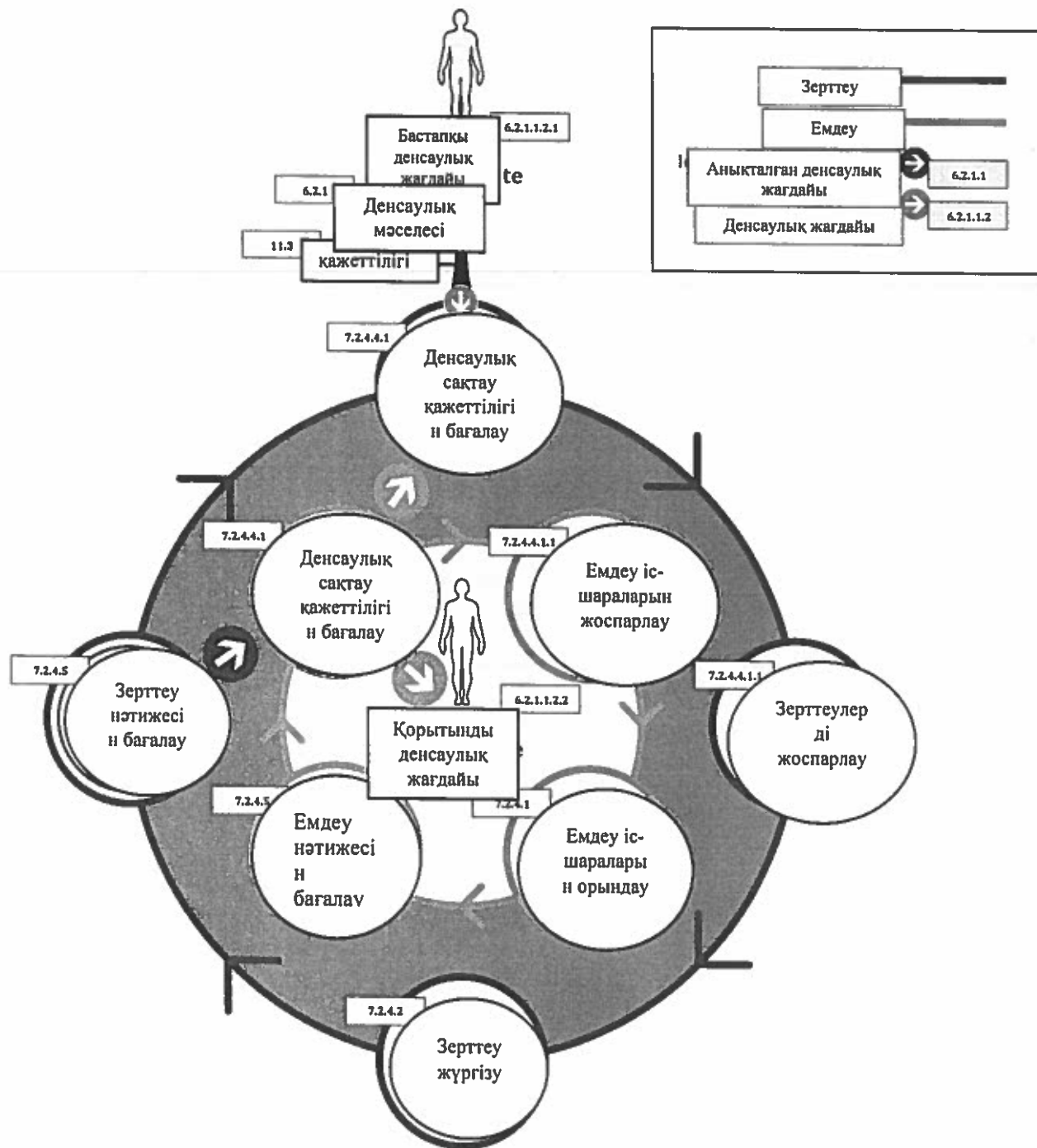
Бұл модельдердің мақсаттары контексті ұсыну және клиникалық жұмысты талдау негізінде тұжырымдамалар қалай алынатынын және түсіндірілетінін көрсету болып табылады. Осы стандарттағы нормативтік ұғымдар жүйелі түрде өзара байланысты. Бұл өзара байланыстар әрбір санаттағы/бөлімдегі жекелеген ұғымдар арасында да (нормативтік бөліктегі UML-диаграммалармен суреттелген), сондай-ақ әрбір санаттағы ұғым топтарының арасында да (осы қосымшадағы екі үлгіге қатысты суреттелген) қосымша көрсетілген.

Нормативтік мәтіндік анықтамалар мен өзара байланыстар денсаулық сақтау/клиникалық процесс және кәсіпорын/ақпараттық сала моделдеріне сәйкес олардың қатынастарын пайдаланумен салыстырылады. Клиникалық процестердегі операцияларды талдау медициналық көмектің үздіксіздігін қолдау үшін ұғымның кешенді жиынтығына арналған негіз ретінде қолданылуы мүмкін. Бұл стандартта бұл медициналық көмектің үздіксіздігін қамтамасыз ету үшін тиімді тәсіл деген болжамға сүйене отырып, клиникалық процеске негізгі назар аударылады.

Клиникалық процестің моделі (А.3-сурет):

- бастапқы деректер мен нәтижелер арқылы жалпы медициналық/клиникалық процесті (денсаулық жағдайын);
- бастапқы деректерді бақылау, бағалау және түрлендіру тәсілін (денсаулық жағдайын);
- орындалатын қызметтің тұжырымдамасын (денсаулық сақтау саласындағы қызметті);
- сыртқы қызыл түспен белгіленген медициналық зерттеулерді;
- көк ішкі шеңбермен белгіленген медициналық процедураларды; сондай-ақ
- өнімділік үшін қажетті қосымша ұғымдарды (ресурстарды басқаруды немесе қолдауды) сипаттайды.

Осы стандарттағы нормативтік ережелерге сілтеме жасалған А.5-тен алынған денсаулық сақтау/клиникалық процесі моделінің схемалық нұсқасы А.4-суретте көрсетілген.



А.4-сурет - Тармақтарға сілтемелерді көрсете отырып, клиникалық процестің негізгі ұғымдары

А.6.1 Денсаулық сақтау/клиникалық процестің моделіндегі негізгі ұғымдар мен кезендер

А. 6.1.1 Негізгі ұғымдар

Денсаулық сақтау/клиникалық процесс моделі:

- денсаулықтағы проблема түрінде көрсетілген процестің бастапқы деректері;
- мақсаттармен және/немесе міндеттермен байланысты процестің бастапқы деректерін (процесс барысында қызметтен қосылған құнды) өзгертуді білдіретін денсаулық жағдайы;

- қолданылатын медициналық қызмет; және
- процестің қорытынды нәтижесі де денсаулықтағы проблема түрінде көрінетіндігін сипаттайды.

Клиникалық мазмұнға, сондай-ақ клиникалық контекстке қатысты тұжырымдамалар осы модельдің көмегімен анықталуы мүмкін.

А.6.1.2 Медициналық/клиникалық процестің – пациенттің денсаулық жағдайының бастапқы деректері мен нәтижелері

Кез келген процестегі қызмет объектіге әсер етеді. Бұл объект бастапқы деректер ретінде ұсынылады, содан кейін нәтижелерге айналады.

Денсаулық сақтау немесе клиникалық процестің басты назарындағы сияқты процестегі негізгі бастапқы деректер пациенттің денсаулық жағдайы болып табылады. Атап айтқанда денсаулық жағдайы адам денсаулығының тұтас тұжырымдамасы ретінде клиникалық процестің басты міндеті болып табылады. Оған денсаулық сақтау әрекеті әсер етеді (яғни жақсарту, тұрақтандыру немесе оның нашарлауын бәсеңдету).

Денсаулық жағдайының көптеген аспектілері бар; олардың әрқайсысы денсаулық мәртебесі ретінде қабылдануы және сипатталуы мүмкін.

Осы жан-жақты қамтитын клиникалық процестің түпкі нәтижесі процестегі іс-әрекеттер ықпалынан кейін пациенттің денсаулық жағдайы болып табылады, өйткені процестің нәтижелері денсаулық жағдайының жаңа жағдайы ретінде қабылданады және сипатталады.

А.6.1.3 Медициналық/клиникалық процеске денсаулық жағдайы

Медициналық/клиникалық процесс кезінде бірнеше денсаулық мәртебесі сипатталады (пациенттің денсаулық жағдайын қолда бар немесе әлеуетті бақылау). Денсаулықтың күрделі және тұтас жағдайының әртүрлі аспектілерінің кең спектрін байқауға болады.

Клиникалық процеске бастамашылық ететін денсаулықтағы проблема әдетте денсаулық мәртебесі болып табылады, оны пациент сезеді және денсаулықтағы проблема ретінде қарастырады. Бұдан күтімге деген қажеттілік (бастапқы байланыстағы қажеттілігі) туындайды және Клиникалық процеске бастапқы қатынасқа әкеледі.

Кем дегенде бір медицина қызметкері денсаулықтың бастапқы жағдайын бақылағаннан және талдағаннан кейін ол кәсіби түрде бақыланатын мәртебеге айналады. Медицина қызметкері бір немесе бірнеше әлеуетті жағдайларға қорытынды жасай алады. Денсаулық мәртебесі әлеуетті мәртебе болып табылады, не болмаса денсаулық қалпын санауға болады

- бар, бірақ әлі байқалмаған немесе

- әлі жоқ, бірақ қандай да бір себеппен даму мүмкіндігі ретінде бағаланады.

Денсаулық мәртебесі күдікті, бірақ әлі байқалмаса, ол шартты деп есептеледі (әлеуетті мәртебе түрі). Егер тиісті зерттеулерден кейін қаралып отырған жағдай байқалмаса, оны медицина қызметкері денсаулықтың беймәлім жағдайы ретінде тағайындай алады.

Бастапқы денсаулық мәртебесі қажетті медициналық қызметті (медициналық зерттеулер және/немесе емдеу) айқындайтын денсаулық сақтаудағы қажеттіліктерді бағалау үшін негіз болып табылады. Процестің дәйекті кезендерінде денсаулық жағдайының аспектілері қайта байқалады және түсіндіріледі, сондықтан жаңа байқалатын жағдайлар дамиды.

Процесс кезінде, әсіресе зерттеуден кейін, сондай-ақ емдеуден кейін де медицина қызметкерлері, сондай-ақ пациент бірқатар денсаулық мәртебесін қадағалайды. Медицина қызметкерлері қадағаланатын мәртебелер негізінде талдау жасайды, бағалайды және

қорытынды жасайды. Кейбір осындай кәсіби қорытындылар/пікірлер байқалатын шарттарды өзгертеді және кәсіби бағаланған шарттарға айналады.

Кәсіби бағаланатын жағдайды анықтайтын медицина қызметкерінің қорытындыларының/пікірлерінің түрлері:

- үшін себеп;
- болжам; және/немесе;
- денсаулық жағдайына немесе денсаулық мәртебесінің ауырлығына әсері.

Медициналық/клиникалық процестің қажетті ықтимал нәтижесі нысаналы жағдай болып табылады. Осы әлеуетті жағдайға қол жеткізу күтім жоспарының медициналық мақсатын көрсетуі мүмкін. Денсаулық сақтау қызметі мен медициналық/клиникалық процестер элементтерінің нақты қорытындысы нәтижелі шарттар болып табылады.

Қолайсыз оқиғалардың алдын ала болжанған салдарлары ықтимал жағдайдың басқа түрі болып табылатын тәуекел шарты ретінде сипатталуы мүмкін.

Осылайша, Клиникалық процеске денсаулық мәртебесінің түрлері:

- бақыланатын мәртебе (пациент, медицина қызметкерлері және/немесе басқа денсаулық сақтау жүйесіне басқа қатысуншылар бақылайтын);
- қаралатын мәртебе (пациент және/немесе медицина қызметкерлері сипаттайды);
- бастапқы жағдай (медицина қызметкері тағайындаған);
- алып тасталған мәртебе (медицина қызметкері тағайындаған);
- кәсіби бағаланған мәртебе (медицина қызметкерлері бақылайтын және бағалайтын);
- болжамды мәртебе (медицина қызметкерлері сипаттаған);
- тәуекел мәртебесі (медицина қызметкерлері сипаттаған);
- нәтиже беретін мәртебе (медицина қызметкерлері немесе пациент сипаттайды);
- нысаналы мәртебе (пациент және/немесе медицина қызметкерлері сипаттайды).

А.6.1.4 Пациенттің денсаулық жағдайын өзгерту үшін қолданылатын іс-әрекеттер мен қызметті басқару

Денсаулық жағдайын өзгерту неғұрлым күрделі медициналық қызметтің бір бөлігі болып табылатын медициналық қызметтің элементтерімен қамтамасыз етіледі. Денсаулық сақтаудағы/Клиникалық процеске қызмет элементтерінің негізгі екі мақсаты бар:

** денсаулықтағы проблеманы анықтау (медициналық зерттеулер арқылы); сондай-ақ*

** анықталған проблемаларға әсер ету үшін іс-әрекеттерді қолдану (емдеу арқылы).*

Медициналық қызмет элементтері пациенттің денсаулық жағдайымен өзара іс-әрекетте орындалғанда тікелей болып қарастырылады. Бұл стандартта денсаулық сақтау қызметінің түрлі мақсаты қызмет элементі ретінде қарастырылады. Тікелей медициналық қызметтің екі жекелеген элементі бар деп саналады - зерттеу және емдеу.

Босану сипатына байланысты, зерттеу мен емдеуге арналған медициналық қызмет элементтері медициналық/клиникалық процесс кезінде әртүрлі мәртебеге ие болады; иллюстративті деңгей EN 12967-1:2011 алынған.

Олар орындалуы кезінде оларда «тұрақты»/«іс-қимылда» деген мәртебе болады. Орындаудың осы сатысына дейін және одан кейін басқа мәртебелер денсаулық сақтау қызметінің «жанама» элементтерінің нәтижесі болып табылады; негізгі түрлері: қабылдау/бақылау, бағалау, жоспарлау және бағалау болып табылады.

Медициналық қызметтің негізгі элементтері:

Қабылдау/бақылау: Бақылау - бұл құрылғы немесе адам жасай алатын құбылысты тану. Қабылдау - бұл адам сезімдерін бақылау арқылы сипаттап түсіндіруі. Процесс

моделіндегі бақылаудың ең маңызды мысалы - денсаулық жағдайының аспектісін денсаулық мәртебесі ретінде бақылау.

Бағалау: бағалау - бұл байқалатын шарттардың өзектілігіне қатысты пікір қалыптастыру. Денсаулық сақтау/клиникалық процесс моделінен бағалау мысалдары (және кәсіби бағаланған жағдайға әкелетін):

- себебін бағалау,
- денсаулық жағдайын болжау және
- бақыланатын денсаулық мәртебесінің маңыздылығын анықтау.

Қосымша,

• күтім жасауды жоспарлау туралы хабардар ету үшін (денсаулық сақтаудағы қажеттілікті бағалау) медициналық зерттеулер немесе емдеуді жүргізу қажеттілігіне бағалау жүргізілетін болады; және

- денсаулық жағдайына әсерін бағалау және оны нысаналы жағдаймен салыстыру.

Жоспар: бақылау әрі бағалау зерттеу және/немесе терапия элементтеріне дайындық түрлері болып табылады. Күтім жасау жоспары - бұл орталық, оның айналасында медициналық/клиникалық процесс жүзеге асырылады және ол қызметтің тіршілік циклдерінің барлық кезеңдерін қамтиды.

Шаралар қабылдау: процесс моделінде іс – қимыл қолдану - бұл күтім жасау жоспарында көрсетілген зерттеулерді және/немесе рәсімдерді жүргізу/орындау.

А.6.2 Медициналық/клиникалық процестің жалпы моделіндегі қадамдар

А. 6.2.1 Медициналық көмек көрсетудегі қажеттілікті түсіну және медициналық міндетпен біріктіру немесе құру.

Медициналық ұйым басқара алатын медициналық міндет деп санайтын мәселе бойынша кейбір белгілерді, ыңғайсыздықты немесе басқа да аландаушылықты сезінетін адам медициналық қызметті жеткізушімен байланысу керек пе, жоқ па, соны шешеді. Жеткізушіге мұндай тәсіл медициналық қызмет көрсету талабы болып табылады (нақты айтқанда, бастапқы байланысқа сұраныс). Мұндай талаптың себебі денсаулық мәртебесі және/немесе денсаулықтағы проблема (денсаулық мәртебесі проблема болып саналады) ретінде жиі анықталатын денсаулықтағы проблема болып табылады.

Медицина қызметкері сол кезде пациенттен медициналық көмек көрсету талабы ретінде осы тәсілді қабылдайды, ол сондай-ақ егер байланыс талап етілсе, бастапқы бағалауды қамтиды және кейіннен қабылданады.

Кешенді клиникалық процесс әр түрлі денсаулық сақтау ұйымдарында медициналық қызметтердің бірнеше жеткізушілері кейде ұзақ уақыт бойы бірге жұмыс істеуін қамтуы (және талап етуі) мүмкін. Пациентке күтім жасау үздіксіздігі нақты клиникалық процеске қатысты барлық ақпараттың сәйкестендірілуін, белгіленуін, қадағалануын және барлық денсаулық сақтау жүйесіне қатысушыларға берілуін талап етеді. Бұған қолжеткізу үшін клиникалық процесс үшін денсаулық проблемасы деп аталатын кешенді клиникалық процеске қатысты ақпаратты жинауға тұжырымдама қажет. Клиникалық процеске қатысы бар денсаулық мәртебесі, зерттеу элементтері мен терапевтік белсенділік және т.б. туралы барлық ақпаратты денсаулық сақтау проблемасы бақылайды, қадағалайды және үйлестіре алады. Бұл тұжырымдама клиникалық процесс үшін сабақтастық («сабақтастық үшін делдал мандаты») үшін жауапкершілікті орындауға мүмкіндік береді.

Клиникалық процесс үшін бір медициналық проблемаға енгізілген ақпаратты құжаттайтын медицина қызметкері осы ақпаратты анықтайды. Проблеманы/денсаулықтағы проблеманы үйлестіру мен басқару пациент денсаулығының жағдайы үшін қолайлы деп бағаланғанда, бірнеше клиникалық процестер бір денсаулық проблемасына біріктірілуі мүмкін.

А.6.2.2 Медициналық зерттеулердің қажеттілігін бағалау

Денсаулық жағдайын, денсаулыққа қажеттілікті және денсаулықтағы проблеманы білдіретін денсаулық мәртебесін анықтау мақсатында (медициналық зерттеулердің көмегімен) медициналық қызметтің қажеттілігін бағалау келесі қадам болып табылады. Денсаулық сақтаудағы қажеттіліктерді бағалау денсаулық сақтау қажеттілігіне және күтім жасау жоспарына енгізілуі тиіс іс-әрекеттерді ұсыну туралы шешімдер үшін өзіне жауапкершілік (денсаулық сақтау мандаты) алатын медицина қызметкерілері жасаған байқалатын және/немесе әлеуетті шарттарға негізделеді.

Қажетті медициналық іс-әрекеттерді пациенттің хабардар етілген келісімімен үйлесімділікте орындау бойынша медициналық қызмет өкілінің міндеттемесі - бұл денсаулық сақтау саласындағы өкілеттіктердің бір түрі болып табылады.

А. 6.2.3 Медициналық зерттеулер жоспары

Қажет болған жағдайда медициналық тексерулер анықталады, бұл іс-шаралар жоспарланады және медициналық қызмет көрсету жоспарына енгізіледі. Денсаулық жағдайын талдау медициналық зерттеулер мен денсаулық мәртебесін сәйкестендіруді одан әрі нақтылау арқылы жеңілдетіледі.

Бағалау туралы кеңестен/диалогтан кейін (әдетте бір медицина қызметкері мен пациент арасында) медициналық көмек жоспары құрылады, ол ұсынылатын медициналық зерттеулерді қамтиды. Сабақтастықтың осы аспектілерін үйлестіру үшін жауапкершілік (үздіксіздікті қамтамасыз ету ретінде) құжатталуы тиіс.

А.6.2.4 Медициналық тексеруді жүргізу

Жоспарланған медициналық зерттеулерді орындау (шаралар қабылдау) процестің келесі кезеңі болып табылады. Белгілі бір іс-әрекеттер орындалуы/пациенттің орындауы (денсаулық сақтау саласындағы өзіне-өзі қызмет көрсету жөніндегі іс-шаралар) мүмкін, алайда көптеген қызмет элементтерін медициналық қызметтер өкілінің қызметі шеңберінде медицина қызметкерлері орындайды.

Әрбір кәсіпқойлар әдетте өзі орындайтын қызмет үшін жауап береді және бұл күтім жасау жоспарында барлық тиісті іс-әрекеттер бойынша үйлестіруге және кейінгі қызметке қатысты үздіксіздік делдалының мандатынан ерекшеленеді.

А. 6.2.5 Анықталған денсаулық жағдайы медициналық емдеуге ынталандырады ма, соны бағалау

Медицина қызметкерлері өзінің зерттеу қызметінің нәтижелерін қабылдайды әрі талдайды және нәтиже беретін жағдайлар туралы тұжырымдама (негізделген пікір) жасайды. Бұл талдау денсаулық мәртебесі әдетте емдеуді талап ете ме немесе жоқ па; яғни ол білімге негізделген медициналық айғақтардың көрсеткіштеріне жауап бере ме деген қорытынды жасайды.

А. 6.2.6 Емдеуге деген қажеттілікті бағалау

Аяқталған зерттеулерден кейін анықталған нәтиже беретін жағдайлар негізінде емдеу қызметінің элементтерін орындау үшін Медициналық көмекке қажеттіліктің кеңейтілген бағалау жүргізіледі. Бұл ретте күтім жасау мәнімен байланысты барлық жағдайлар ескеріледі, бұл медициналық емдеудің көрсеткіштері мен артықшылықтары туралы тұтас түсінік береді. Бұл күтім жасау мәні мен басқа да медицина қызметкерлерімен кеңес беруде және диалогта аяқталады.

Медициналық емдеуге деген қажеттілікті бағалау денсаулық мәртебесіне/денсаулықтағы проблемаға негізделген - көбінесе медициналық зерттеулердің соңында диагноз түрінде көрсетіледі. Сондай-ақ пациенттің медициналық көмекке мұқтаждығына байланысты басқа да жағдайлар қаралатын болады.

Бағалау жөніндегі қызмет сондай-ақ денсаулық сақтау мақсаттарын және ұсынылатын емдеу үшін денсаулық сақтау міндеттерін айқындауды қамтуы мүмкін. Олар денсаулықты жақсарту қажеттігіне (денсаулыққа деген қажеттілік) негізделуі тиіс және бір немесе бірнеше нысаналы жағдайы ретінде құрылуы мүмкін.

Анықталған денсаулық мәртебесі терапиялық қызметті талап етпейтіндей бағалануы мүмкін және пациентмен кеңескеннен кейін одан әрі медициналық зерттеулер үшін денсаулық сақтау қажеттіліктерін қайта бағалау жүргізіледі. Қосымша ештеңе қосылмаса, процесс аяқталады.

А. 6.2. 7 Медициналық көмек көрсетуді/емдеуді жоспарлау

Егер емдеу қажетті деп бағаланса, келесі қадам ағымдағы күтім жасау жоспарында осы қызмет элементтерін қосу немесе жаңарту болады.

А. 6.2.8 Медициналық емдеуді жүргізу

Жоспарланған медициналық рәсімдерді орындау келесі қадам болып табылады. Емдеудің кейбір түрлерін пациент (денсаулық сақтау саласындағы өзіне-өзі қызмет көрсету жөніндегі іс-шаралар) жүзеге асырады, бірақ іс-шаралардың көпшілігін денсаулық сақтау мамандары жүзеге асырады. Үздіксіздікті қамтамасыз ету өкілеттігі күтім жасау жоспары өзгерген сайын қайта қаралады.

А. 6.2. 9 Денсаулық жағдайына әсер етуін бағалау-бағалау

Медициналық қызмет көрсету элементтерінің біреуінің немесе пакетінің нәтижесі бастапқы деректерді нәтижелерге (көрсетілген денсаулық жағдайына әсері) алмастыру болып табылады. Бұл мәндер емдеу кезіндегі бірнеше денсаулық жағдайы ретінде сипатталған. Медициналық көмек көрсету жоспарында қызметтің барлық элементтері аяқталғаннан кейін клиникалық процестің нәтижесі (оның денсаулық жағдайына әсері) бақыланады, талданады және бір немесе бірнеше нәтиже беретін жағдай ретінде сипатталады.

Нәтиже беретін шарттар лік жағдайлар нысаналы жағдаймен және/немесе денсаулық мәртебесінің сол түрінің неғұрлым ерте бақылауымен салыстырылады. Егер нысаналы мәртебеге қол жеткізілсе, денсаулыққа деген қажеттілік қанағаттандырылған деп есептеледі. Егер барлық денсаулық сақтау қызметкерлері (және, тиісті жағдайларда, пациент) одан әрі медициналық қызметке қажеттілік жоқ екеніне келіссе, клиникалық процесс аяқталуы мүмкін.

А.7 Кәсіпорын/ақпараттық салалар моделі мен ұғым топтарымен өзара байланысы

Медициналық/клиникалық процесс негізгі процестің ішінде және айналасында бірнеше құбылыстарға байланысты.

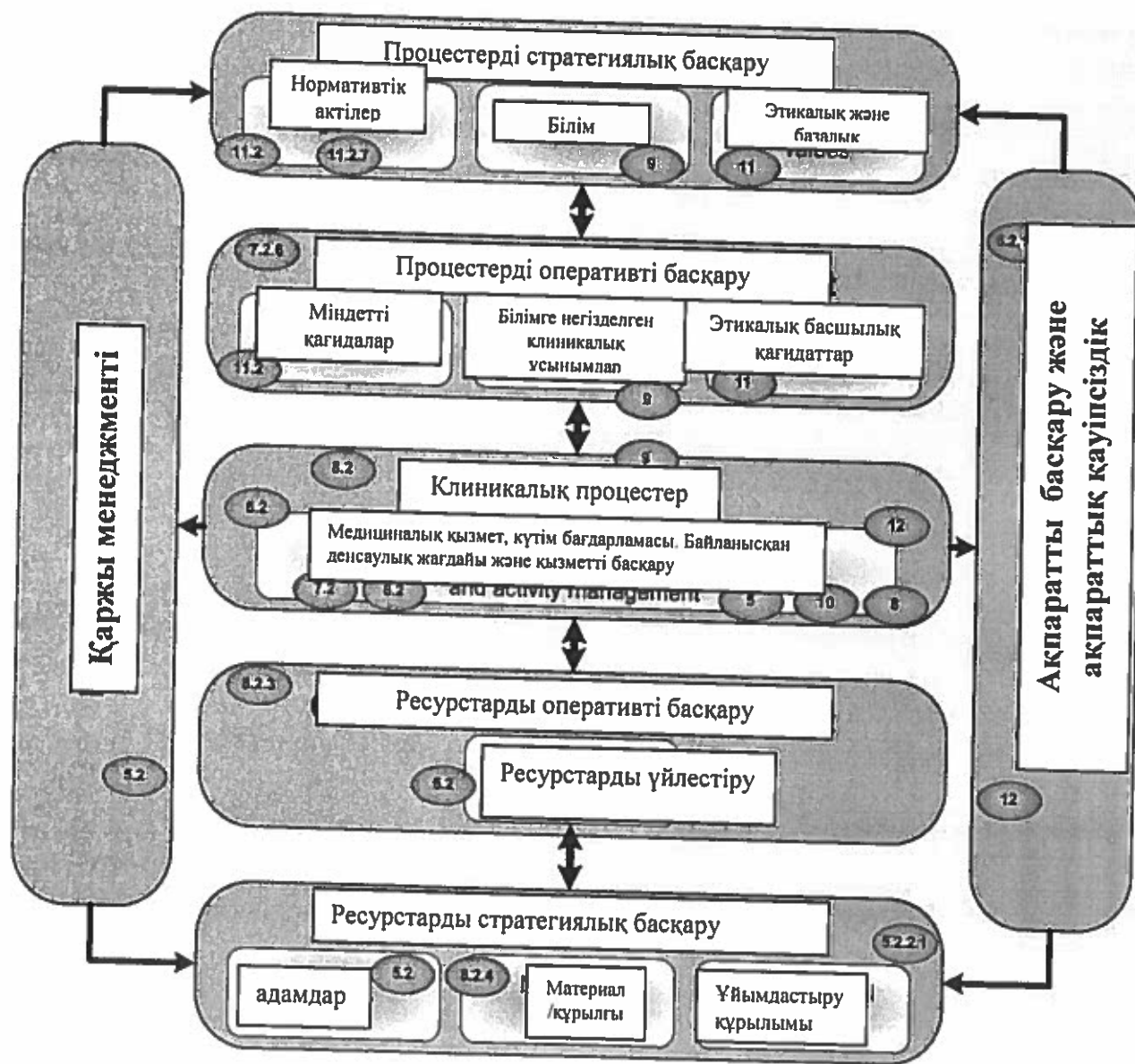
Әкімшілік, ресурстар логистикасы, ақпарат пен қаржыны басқару сияқты денсаулық сақтау операцияларының перспективалары негізгі процеске енгізілмеген ұғымдармен ұсынылған. Оларды негізгі процеске жататын түрлі аймақтарға немесе санаттарға бөлуге болады.

Процесті және ресурстарды басқару негізгі компоненттер болып табылады. Ақпаратты және қаржыны басқару - бұл медициналық көмек көрсетудің ажырамас бөлігі болып табылатын басқа да құрауыштар.

Ақпараттық салалар мен 5-12 нормативтік ережелер арасындағы байланыс А.5-суретте көрсетілген.

Клиникалық процеске қатысты негізгі компоненттер көлденең жолақтар түрінде көрсетілген. Тараптарға арналған қосалқы компоненттер ақпаратты басқаруды (ақпараттық қауіпсіздікті қоса алғанда) және қаржыны басқаруды ұсынады.

Салалар клиникалық процестің маңына топтастырылған. Клиникалық процестің астында қызметтерді көрсету үшін ұсынылатын қосалқы ресурстар орналасқан, олар клиникалық процеске медицина қызметі үшін қолжетімді.



А.5-сурет - Нормативтік ережелерге сілтеме жасалған ұйымдастырылған ақпарат салалары

Ресурстар саласы стратегиялық және жедел болып бөлінеді әрі персоналды, материалдарды/құрылғыларды және ұйымдық құрылымдарды қамтиды.

Процесті стратегиялық және жедел басқару клиникалық процестің үстінде көрсетілген. Процестерді стратегиялық басқару нормативтік актілерге (заңдар мен директиваларға негізделген), білім базасына (ғылыми және Үздік тәжірибелер) және мінез-құлық және базалық құндылықтарға бөлінеді.

Процесті жедел басқару клиникалық процеспен тікелей байланысты. Ол медициналық көмек көрсетудің стандартты/базалық жоспарларының, нормативтік ережелер мен міндетті ережелерге негізделген директивалардың және медициналық көмектің басымдықтарын анықтау үшін мінез-құлықтың басшылық қағидаттарының қолдауы ықтимал басшылыққа алынатын қағидаттар мен хаттамалар ретінде білімге негізделген ұсынымдарға бөлінеді.

Қаржы менеджменті клиникалық процестен өндіріске және өнімділікке байланысты ақпаратты жинайды және оны ресурстарды стратегиялық және стратегиялық процестерді басқару саласында (қызмет тұтынатын ресурстарға арналған шығындар, сондай-ақ тандалған ұсынымдардың құны және басым стратегияларға үлесі) береді.

Клиникалық процесте жүргізілетін медициналық қызметке және денсаулық жағдайын бақылауға қатысты құжаттар негізгі процеске енгізілген. Осы құжатталған ақпаратты басқару ақпаратты басқару саласында жүзеге асырылады. Нәтижелер туралы құжаттаманы стратегиялық басқару (ақпаратты басқару арқылы) процесті жедел басқаруды талдау және жақсарту үшін пайдалы қосымша білімдермен қамтамасыз етеді.

(ақпараттық)

Б.1 кестесі – Стандарттың сілтемелік халықаралық, өңірлік стандарттарға, шет мемлекет стандарттарына сәйкестігі туралы мәліметтер

Халықаралық, өңірлік стандарттардың, шет мемлекет стандарттарының белгіленуі мен атауы	Сәйкестік деңгейі	Ұлттық стандарттың, мемлекетаралық стандарттың белгіленуі мен атауы
ISO 9000 (барлық бөлімдері) Сапа менеджментінің жүйесі - Негізгі ережелер мен сөздік	MOD	ҚР СТ ISO 13940 Денсаулықты ақпараттандыру. Үздіксіз медициналық көмек көрсетуді қамтамасыз етуге арналған ұғымдар жүйесі

(информационное)

Таблица В.1 - Сравнение терминологических статей, применяемых в национальной системе стандартизации и принимаемом международном стандарте

Раздел, подраздел, пункт, подпункт, термин	Определения в принимаемом международном стандарте иностранного государства	Определения в национальном стандарте Республики Казахстан
3.1 Медициналық көмек	Күтім жасау, медициналық қызметтерді көрсету жөніндегі қызмет, басқарушылық қызмет немесе адам денсаулығын қамтамасыз ету жөніндегі қызмет.	Дәрілік қамтамасыз етуді қоса алғанда, халықтың денсаулығын сақтауға және қалпына келтіруге бағытталған медициналық көрсетілетін қызметтер кешені
3.4.3 Дәрілік зат	Медициналық диагнозды қою немесе физиологиялық функцияларды қалпына келтіру, түзету немесе өзгерту мақсатында адамға ауруды емдеу немесе алдын-алу үшін енгізілуі мүмкін кез-келген зат немесе заттар комбинациясы.	Затты не заттардың комбинациясын білдіретін немесе қамтитын, адам организмімен байланысқа түсетін, адамның ауруларын емдеуге, олардың профилактикасына немесе оның физиологиялық функцияларын фармакологиялық, иммунологиялық не метаболизмдік әсер ету арқылы қалпына келтіруге, түзетуге немесе өзгертуге немесе адамның аурулары мен жай-күйінің диагностикасына арналған зат
3.9.4 Медициналық ақпарат	Оның медициналық қызмет көрсетуіне қатысы бар адам туралы ақпарат.	Медициналық көмек көрсету процесінде туындайтын және медициналық құжаттар мен медициналық ақпараттық жүйелерде көрсетілген пациенттер мен аурулар туралы ақпарат, сондай-ақ денсаулық сақтау мәселелері жөніндегі ақпарат

В.1 кестенің жалғасы

<p>3.9.7 Электрондық денсаулық паспорты</p>	<p>Компьютермен өңдеуге жарамды нысандағы пациенттің денсаулық жағдайы туралы ақпаратты сақтау.</p>	<p>Жеке тұлғаның денсаулық жағдайы мен оған көрсетілетін медициналық көмек туралы құрылымдалған дербес медициналық деректердің цифрлық денсаулық сақтау субъектілері бүкіл өмір бойы электрондық көздерден қалыптастыратын және уәкілетті орган бекіткен қағидаларға сәйкес жеке тұлғаға да, денсаулық сақтау қызметкерлеріне де қолжетімді жинағы</p>
<p>5.2.3.1 Медициналық ұйым</p>	<p>Ұымдастырушылық рөлі бар медициналық қызметтерді жеткізуші</p>	<p>Негізгі қызметі медициналық көмек көрсету болып табылатын денсаулық сақтау ұйымы</p>
<p>5.2.3.3.1 Медицина қызметкері</p>	<p>Осы құқықтық жүйеде танылған денсаулық сақтау саласында кәсіби қызметке арналған құқығы бар медицина қызметкері</p>	<p>Кәсіптік медициналық білімі бар және медициналық қызметті жүзеге асыратын жеке тұлға</p>
<p>7.2 Медициналық қызмет</p>	<p>Пациент денсаулығының жағдайын жақсартуға немесе қолдауға тікелей немесе жанама бағытталған іс-әрекет</p>	<p>Техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі, жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі медициналық білім алған жеке тұлғалардың, сондай-ақ заңды тұлғалардың Қазақстан Республикасы халқының денсаулығын сақтауға бағытталған кәсіптік қызметі</p>

<p>8.2.4 Қолайсыз оқиға</p>	<p>Денсаулық сақтау процестеріне теріс әсер ететін әдейі жасалмаған оқиға</p>	<p>медициналық бұйымның кез келген жарамсыздығы және (немесе) сипаттамаларының нашарлауы немесе жұмыс істеуінің бұзылуы немесе медициналық бұйымға ілеспе ақпараттың (құжаттаманың) жеткіліксіздігі не дұрыс еместігі, қолдану жөніндегі нұсқаулықта немесе пайдалану жөніндегі нұсқауда көрсетілмеген, пайдаланушылардың немесе үшінші тұлғалардың өліміне немесе денсаулық жағдайының елеулі нашарлауына тікелей немесе жанама түрде алып келген немесе алып келуі мүмкін жанама әсерлер немесе жағымсыз реакция</p>
<p>9.2.4.2 Клиникалық хаттама</p>	<p>Медициналық көмек көрсетудің негізгі жоспарларының мазмұнын ақпараттандыратын денсаулық сақтау саласындағы іс-шаралар үшін хаттама</p>	<p>Пациенттің белгілі бір ауруы немесе жай-күйі кезіндегі профилактика, диагностика, емдеу, медициналық оңалту және паллиативтік медициналық көмек бойынша ғылыми дәлелденген ұсынымдар</p>
<p>12.2.2 Дербес медициналық деректер</p>	<p>Пациент немесе пациенттің өкілі сақтайтын және жүргізетін медициналық жазба.</p>	<p>Жеке тұлғаның денсаулығы мен оған көрсетілген медициналық қызметтер туралы мәліметтерді қамтитын, электрондық, қағаз немесе өзге де материалдық жеткізгіштерде тіркелген дербес деректер</p>

Библиография

- [1] Areblad M., Fogelberg M., Karlsson D., Åhlfeldt H. SAMBA – Structured Architecture for Medical Business Activities. In: Engelbrecht R. et al. (Eds.), Proceedings of MIE 2005; 2005 Aug; Geneva, CH. p. 1225 – 30 (Ареблад М., Фогельберг М., Карлссон Д., Ольфельдт Х. САМБА - Медициналық кәсіпкерлік қызметке арналған құрылымдалған архитектура. В: Енгельбрехт Р. Және басқалары (Ред.), МІЕ материалы 2005; 2005 тамыз; Женева, Швейцария. п. 1225-30).
- [2] Arnlin M. The Episode of Care – A Pilot Study in Sweden, Stockholm: Spri, 1997 (Spri tryck 302) (Арнлинд М. Медициналық көмек эпизоды-Швециядағы эксперименталды зерттеу, Стокгольм: Көктем, 1997 (Көктемгі шығарылым 302).
- [3] Bainbridge M., Salmon P., Rappaport A., Hayes G., Williams J., Teasdale S. The Problem- Oriented Medical Record - just a little more structure to help the world go round? Clinical Computing Special Interest Group (CLICSIG) of the PHCSG 1996, 7 pp (Бейнбридж М., Сэлмон П., Раппапорт А., Хейс Г., Уильямс Дж., Теасдейл С. Проблемалы – бағдарланған медициналық карта - әлемнің айналуына көмектесетін аздаған құрылым? Клиникалық есептеулер бойынша арнайы топ (КЕАРНТ) ГСПМП 1996 7 бет.).
- [4] Bentsen B.G. International Classification of Primary Care. Scand. J. Prim. Health Care. 1986, 4 pp. 43–50 (Бентсен Б.Г. Бастапқы медициналық көмектің халықаралық сыныптамасы. Скандинавиялық бастапқы медициналық көмек журналы, 1986, 4 бет. 43–50).
- [5] CHIC: Final Report - Commission of the European Community, DG XIII-F/AIM – 30 June 1990 (ЧВЕГ: Қорытынды жауап - Еуропалық Қоғамдастық Комиссиясы, ГД XIII-F/ПИМ - 30 маусым 1990 ж.).
- [6] CHIC: Summary of the Final Report - Commission of the European Community DG XIII-F/AIM – 30 November 1990: 12 pp (ЧВЕГ: Қорытынды есептің түйіндемесі - ГД XIII-F/ПИМ Еуропалық қоғамдастық комиссиясы - 30 қараша 1990ж.:12 бет).
- [7] Chunhuei C. An event count model for studying health services utilization. Med. Care. 1998, 36 (12) pp. 1639–1659 (Чунхуэй С. Медициналық қызметтерді пайдалануды зерттеу үшін оқиғаларды есептеу моделі. Медициналық көмек, 1998, 36 (12) бет. 1639–1659).
- [8] Claus P.L., Carpenter P.C., Chute C.G., Mohr D.N., Gibbons P.S. Clinical care management and workflow by episodes, AMIA, 1091-8280/97, 1997: 91-5 (Клаус П.Л., Карпентер П.С., Чут С.Г., Мор Д.Н., Гиббонс П.С. Клиникалық көмекті басқару және эпизодтар бойынша жұмыс процесі, АМИА, 1091-8280/97, 1997:91-5).
- [9] Community Health Information Systems Working Group, Community Health Organisations – Service event data standards. December 1993 (Денсаулық сақтаудың қоғамдық ақпараттық жүйелері жөніндегі жұмыс тобы, Қоғамдық денсаулық сақтау ұйымы - Сервистік іс-шаралар туралы деректер стандарттары. Желтоқсан 1993 ж.).

[10] De Clercq E., Piette P., Strobbe J., Roland M., Vandenberghe A., Steenackers J. Setting up a common architecture for EPR in primary care: The Belgian experience. *Stud. Health Technol. Inform.* 2002, 90 pp. 215–219 (Дэ Клэрк Е., Пиет П., Стробб Д., Роланд М., Вандэнберг А., Стинэкерс Д. Медициналық-санитарлық алғашқы көмек СТК үшін жалпы архитектураны құру: Бельгия тәжірибесі. Денсаулық сақтау және информатика технологиялары саласындағы зерттеулер, 2002, 90 бет. 215-219).

[11] De Clercq E. The Index as a new concept towards an integrated framework for the Electronic Patient Record. *Methods Inf. Med.* 2002, 41 pp. 313–320 (Де Клерк Э. Индекс пациенттерді электрондық есепке алудың интеграцияланған жүйесі бағытындағы жаңа тұжырымдама. Медициналық зерттеулердегі статистикалық әдістер, 2002, 41 бет. 313-320).

[12] De Simone M., Lalle C., Ricci F.L., Rossi Mori A. The context tree methodology to model healthcare activities. In: *Proceedings of the Conference on Health Telematics, Ischia, Italy 1995* (Де Симоне М., Лалле С., Риччи Ф.Л., Росси Мори А. Денсаулық сақтау саласындағы қызметті модельдеу үшін контекстік ағаш әдіснамасы. Алынған: Денсаулық сақтау тақырыбы бойынша конференция материалдары, Искья, Италия 1995).

[13] Duff L. In: *Clinical guidelines: an overview and vision for the future*. SPRI, Stockholm, 1998, pp. 47–60 (Дафф Л. В. Алынған: Клиникалық ұсынымдар: болашаққа шолу және көру. СМИИР, Стокгольм, 1998, 47–60 беттер).

[14] Ejlertsson G., & Berg S. Continuity of care in healthcare teams. A comparison of continuity measures and organisational solutions. *Scand. J. Prim. Health Care.* 1985, 3 pp. 79–85 (Эйлертсон Г., Берг С. Медициналық бригадалардағы медициналық көмектің үздіксіздігі. Үздіксіздік шаралары мен ұйымдастырушылық шешімдерді салыстыру. Скандинавиялық бастапқы медициналық көмек журналы. 1985, 3 бет. 79-85).

[15] Ejlertsson G., & Berg S. Continuity of care measures. An analytic and empirical comparison. *Med. Care.* 1984, 22 (3) pp. 231–239 (Эйлертсон Г., Берг С. Күтім жасау бойынша шаралардың үздіксіздігі. Аналитикалық және эмпирикалық салыстыру. Медициналық көмек. 1984, 22 (3) бет. 231–239).

[16] ISO 9001:2015, Quality management systems – Requirements (ISO 9001:2015, Сапа менеджментінің жүйесі. Талаптар).

[17] EN 12264:2005, Health informatics – Categorical structures for systems of concepts (EN 12264: 2005, Денсаулық сақтаудағы информатика. Ұғымдар жүйесі үшін категориялды құрылымдар).

[18] EN 12381:2005, Health Informatics – Time standards for healthcare specific problems (EN 12381:2005, Денсаулық сақтаудағы информатика. Денсаулық сақтаудың нақты мәселелері үшін уақыт стандарттары).

[19] EN 12967 – 1:2009, Health Informatics – Service architecture – Part 1: Enterprise viewpoint (EN 12967-1:2009, Денсаулық сақтаудағы информатика. Сервистік архитектура. 1-бөлім. Корпоративтік көзқарас).

[20] EN 12967-2:2011, Health Informatics – Service architecture – Part 2: Information viewpoint (EN 12967-2:2011, Медициналық информатика. Қызмет архитектурасы. 2-бөлім. Ақпараттық көзқарас).

[21] EN 12967 – 3:2011, Health Informatics – Service architecture – Part 3: Computational viewpoint (EN 12967-3:2011, Денсаулық сақтаудағы информатика. Қызмет архитектурасы. 3-бөлім. Есептеу көзқарасы).

[22] ISO 13606 –1:2008, Health informatics – Electronic health record communication – Part 1: Reference model (ISO 13606-1:2008, Денсаулық сақтаудағы информатика. Медициналық деректерді электронды беру. 1-бөлім. Эталондық үлгі).

[23] ISO 13606-2:2008, Health informatics – Electronic health record communication – Part 2: Archetype interchange specification (ISO 13606-2:2008, Денсаулық сақтаудағы информатика. Медициналық жазбаларды электрондық түрде беру. 2-бөлім. Архетиппен алмасу ерекшелігі).

[24] ISO/TS 13606-4:2009, Health informatics – Electronic health record communication – Part 4: Security (ISO/TS 13606-4:2009, Денсаулық сақтаудағы информатика. Медициналық деректерді электронды түрде беру. 4-бөлім. Қауіпсіздік).

[25] EN 13940 – 1:2007, Health Informatics – System of concepts to support continuity of care – Part 1: Basic concepts (EN 13940-1:2007, Денсаулық сақтаудағы информатика. Медициналық көмектің үздіксіздігін қамтамасыз ету үшін ұғымдар жүйесі. 1-бөлім. Негізгі ұғымдар).

[26] EN 14822 – 1:2005, Health Informatics – General Purpose Information Components – Part 1: Overview (EN 14822-1:2005, Денсаулық сақтаудағы информатика. Жалпы мақсаттағы ақпараттық компоненттер. 1-бөлім. Шолу).

[27] EN 14822-2:2005, Health Informatics – General Purpose Information Components – Part 2: Non clinical (EN 14822-2:2005, Денсаулық сақтаудағы информатика. Жалпы мақсаттағы ақпараттық компоненттер. 2-бөлім. Клиникалық емес деректер).

[28] EN 14822 – 3:2005, Health Informatics – General Purpose Information Components – Part 3: Clinical (EN 14822-3:2005, Денсаулық сақтаудағы информатика. Жалпы мақсаттағы ақпараттық компоненттер. 3-бөлім. Клиникалық).

[29] Fogelberg M., Holmberg G., Areblad M., Björkman L., Ehnfors M., Enberg G. SAMBA – Structured Architecture for Medical Business Activities, Carelink/Swedish Federation for Medical Informatics (SFMI), 2003, Web document on URL: http://www.fogare.se/dokument/samba/samba_E_v_3_1.pdf (Фогельберг М., Холмберг Г., Ареблад М., Бьоркман Л., Энфорс М., Энберг Г. САМБА - Медициналық кәсіпкерлік қызметке арналған құрылымдалған архитектура, Carelink/Шведтік медициналық информатика федерациясы (ШМИФ), 2003 ж., веб-құжат. URL: http://www.fogare.se/dokument/samba/samba_E_v_3_1.pdf).

[30] Freeman G., & Hjortdahl P. What future for continuity of care in General Practice? *BMJ*. 1997, 314 pp. 1870 – 1873 (Фриман Г., және Йортел П. Жалпы тәжірибеде үздіксіз емдеудің болашағы қандай? *БМЖ*. 1997, 314 б. 1870-1873).

[31] Freeman J., Duncan C., Fetter R. Beyond DRGs - Patient Classification for Episode of Care. In: *Proceedings of the 7th Patients Classification Systems (Europe) International Working Conference, Lausanne, 19-21 September 1991* (Фриман Д., Дунсан С., Фэттэр Р. Бейонд DRGs - медициналық көмек эпизоды үшін пациенттердің жіктеу. Алынған: Пациенттерді жіктеу жүйелері бойынша 7-ші халықаралық конференция материалдары (Еуропа), Лозанна, 19-21 қыркүйек 1991 ж.).

[32] Goossen W.T.F., Ozbolt J.G., Coenen A., Park H.-A., Mead C., Ehnfors M. Development of a Provisional Domain Model for the Nursing Process for Use within the Health Level 7 Reference Information Model. *J. Am. Med. Inform. Assoc.* 2004, 11 pp. 186 – 194 (Госсэн У.Т.Ф., Оцболът Д.Г., Конэн А., Парк Н.-А., Мид С., Энфорс М. Денсаулық деңгейі 7 анықтамалық ақпараттық моделі шеңберінде қолдануға арналған мейірбикелік процестің уақытша домендік моделін әзірлеу. Американдық медициналық информатика ассоциациясының журналы, 2004, 11 бет. 186-194).

[33] Griew A.R., & Mennerat F. Data Sets for Ambulatory Care: Suggested Specification and Rationale. In: *Proceedings of the 30th International Conference of the Applied Econometrics Association. Ankara, 26th-27th July, 1990* (Грю А.Р., Менерат Ф. Амбулаторлық көмекке арналған деректер жиынтығы: ұсынылған ерекшелік және негіздеме. Алынған: Қолданбалы эконометрика ассоциациясының 30-шы халықаралық конференциясының материалдары. Анкара, 26-27 шілде 1990 ж.).

[34] Heibert – Arnlind M., Bengt A., Ivarsson B., Lindmark J. A nalyising Swedish psychiatry by using the total episode of care concept. *Casemix*. 1999, 1 (3) pp. 26–30 (Хейберт-Арнлинд М., Бенгт А., Иварссон Б., Линдмарк Дж. Медициналық көмектің жалпы эпизодының тұжырымдамасын пайдалана отырып, Швед психиатриясын талдау. *Casemix*. 1999, 1 (3) 26–30 беттер).

[35] Hornbrook M., Hurtado A., Johnson R. Healthcare Episodes: Definition, Measurement and Use. *Med. Care Rev.* 1985, 42 (2) pp. 163–218 (Хорнбрук М., Уртадо А., Джонсон Р. Денсаулық сақтау эпизодтары: анықтау, өлшеу және пайдалану. Медициналық қызмет көрсету шолуы, 1985, 42 (2) бет. 163–218).

[36] ISO/IEC Guide 76:2008, Development of service standards – Recommendations for addressing consumer issues (ISO/IEC Guide 76:2008, Қызмет көрсету стандарттарын әзірлеу. Тұтынушылардың проблемаларын шешу бойынша ұсынымдар).

[37] [ISO Guide 73:2009] Risk management – Vocabulary ([ISO Басшылық 73:2009] [ISO Guide 73:2009] Тәуекелдерді басқару. Сөздік).

[38] ISO 17090-1:2013, Health informatics – Public key infrastructure – Part 1: Overview of digital certificate services (ISO 17090-1:2013, Денсаулық сақтаудағы информатика. Ашық кілттердің инфрақұрылымы. 1-бөлім. Сандық сертификаттардың қызметтеріне шолу).

[39] ISO 17090 – 2:2008, Health informatics – Public key infrastructure – Part 2: Certificate profile (ISO 17090-2:2008, Денсаулық сақтаудағы информатика. Ашық кілттердің инфрақұрылымы. 2-бөлім. Сертификат бейіні).

[40] ISO 17090 – 2:2008, Health informatics – Public key infrastructure – Part 2: Certificate profile (ISO 17090-3:2008, Денсаулық сақтаудағы информатика. Ашық кілттердің инфрақұрылымы. 3-бөлім. Сертификаттау жөніндегі органның саясатын басқару).

[41] ISO/TR 18307:2001, Health informatics – Interoperability and compatibility in messaging and communication standards – Key characteristics (ISO/TR 18307:2001, Денсаулық сақтаудағы информатика. Функционалдық үйлесімділік және хабарлама алмасу және байланыс стандарттарындағы үйлесімділік. Негізгі сипаттамалар).

[42] ISO/TR 18307:2001, Health informatics – Interoperability and compatibility in messaging and communication standards – Key characteristics (ISO/TR 20514:2005, Денсаулық сақтаудағы информатика. Электрондық сырқатнама. Анықтамасы, қолдану саласы және контекст).

[43] ISO 18308:2011, Health informatics – Requirements for an electronic health record architecture (18308:2011, Денсаулық сақтаудағы информатика. Электрондық сырқатнама архитектурасына қойылатын талаптар).

[44] ISO/IEC 2382:2015, Information technology – Vocabulary (ISO/IEC 2382:2015, Ақпараттық технологиялар – Сөздік).

[45] ISO/IEC 15414:2015, Information technology – Open distributed processing – Reference model – Enterprise language (ISO/IEC 15414:2015, Ақпараттық технологиялар. Ашық үлестірілген өңдеу. Эталондық модель. Корпоративтік тіл).

[46] ISO/IEC 6523-1:1998, Information technology – Structure for the identification of organizations and organization parts – Part 1: Identification of organization identification schemes (ISO/IEC 6523-1:1998, Ақпараттық технологиялар. Ұйымдарды және ұйымның бөліктерін сәйкестендіруге арналған құрылым. 1-бөлім. Ұйымның сәйкестендіру схемаларын сәйкестендіру).

[47] ISO/IEC/IEEE 15288:2015, Systems and software engineering – System life cycle processes (ISO/IEC/IEEE 15288:2015, Жүйелер мен бағдарламалық қамтамасыз етуді әзірлеу. Жүйенің тіршілік циклінің процестері).

[48] ISO/IEC/IEEE 15288:2015, Systems and software engineering – System life cycle processes (ISO/TS 21298:2008, Денсаулық сақтаудағы информатика. Функционалдық және құрылымдық функциялар).

[49] ISO 11615:2012, Health informatics – Identification of medicinal products – Data elements and structures for the unique identification and exchange of regulated medicinal product information (ISO 11615:2012, Денсаулық сақтаудағы информатика. Дәрілік заттарды сәйкестендіру. Бірегей сәйкестендіру және дәрілік заттар туралы реттелетін ақпаратпен алмасу үшін деректердің элементтері мен құрылымы).

[50] ISO/HL7 21731:2006, Health informatics – HL7 version 3 – Reference information model – Release 1 (ISO/HL7 21731:2006, Денсаулық сақтаудағы информатика. HL7-нің 3 нұсқасы. Анықтамалық ақпараттық модель. 1-шығарылым).

[51] ISO/IEC 14776-151:2010, Information technology – Small Computer System Interface (SCSI) – Part 151: Serial Attached SCSI – 1.1 (ISO/IEC 14776-151:2010, Ақпараттық технологиялар. Шағын компьютерлік жүйелердің интерфейсі (SCSI). 151-бөлім. SCSI тізбекті қосылымымен-1.1 (CAC-1.1)).

[52] ISO 1087-1:2000, Terminology work – Vocabulary – Part 1: Theory and application (ISO 1087-1:2000, Терминологиялық жұмыс. Сөздік. 1-бөлім. Теория және қолдану).

[53] ISO 1087-2:20001), Terminology work – Vocabulary – Part 2: Computer applications (ISO 1087-2:2000), Терминологиялық жұмыс. Сөздік. 2-бөлім. Компьютерлік қосымшалар).

[54] ISO 8459:2009, Information and documentation – Bibliographic data element directory for use in data exchange and enquiry (ISO 8459:2009, Ақпарат және құжаттама. Деректер алмасу және сұрау салу кезінде пайдалануға арналған деректердің библиографиялық элементтерінің каталогы).

[55] ISO 10303 – 1:1994, Industrial automation systems and integration – Product data representation and exchange – Part 1: Overview and fundamental principles (ISO 10303-1:1994, Өнеркәсіптік автоматтандыру жүйелері және интеграция. Өнім туралы деректерді ұсыну және деректермен алмасу. 1-бөлім. Шолу және негізгі қағидағтар).

[56] ISO 10303 – 22:1998, Industrial automation systems and integration – Product data representation and exchange – Part 22: Implementation methods: Standard data access interface (ISO 10303-22:1998, Өнеркәсіптік автоматтандыру жүйелері және интеграция. Өнім туралы деректерді ұсыну және деректермен алмасу. 22-бөлім. Іске асыру әдістері: Деректерге қол жеткізудің стандартты интерфейсі).

[57] ISO 14971:2007, Medical devices – Application of risk management to medical devices (ISO 14971:2007, Медициналық бұйымдар. Медициналық бұйымдарға тәуекелді басқаруды қолдану).

[58] ISO 22600 – 1:2014, Health informatics – Privilege management and access control – Part 1: Overview and policy management (ISO 22600-1:2014, Денсаулық сақтаудағы информатика. Артықшылықтарды басқару және қолжетімділікті бақылау. 1-бөлім. Саясатқа шолу және басқару).

[59] Kay S., & Purves I.N. Medical records and other stories: a narratological framework. *Methods Inf. Med.* 1996, 35 pp. 72–87 (Кей С. және Пурвес И.Н. Медициналық жазбалар және басқа да оқиғалар: нарратологиялық негіз. Медицинадағы ақпарат әдісі, 1996, 35 бет. 72-87).

[60] Kessler L.G., Steinwachs D.M., Hankin J.R. Episodes of Psychiatric Utilization. *Med. Care.* 1980, 18 pp. 1219–1227 (Кэсслер Л.Г., Штайнвахс Д.М., Ханкин Д.Р. Психиатриялық пайдалану эпизодтары. Медициналық көмек, 1980, 18 бет. 1219–1227).

[61] Kmehr – Bis (Kind messages for electronic healthcare record – Belgian implementation standard), 2002–2004. URL: www.chu-charleroi.be/kmehr/htm/kmehr.htm) (Кмэр-Бис (Электрондық медициналық жазбалар үшін хабарлама түрлері - бельгиялық ендіру стандарты), 2002–2004, www.chu-charleroi.be/kmehr/htm/kmehr.htm).

[62] Lamberts H., & Hofmans-Okkes I. The generic patient record: an alliance between patient documentation and medical informatics. *Methods Inf. Med.* 1996, 35 pp. 5–7 (Ламбертс Х. және Хофманс-Оккес И. Пациент ауруының жалпы сырқатнамасы: пациенттің құжаттамасы мен медициналық ақпарат арасындағы альянс. Медицинадағы ақпарат әдістері, 1996, 35 бет. 5-7).

[63] Lamberts H., & Wood M. eds. ICPC: International Classification of Primary Care. Oxford University Press, Oxford, 1987 (Ламбертс Н. және Вуд М. ред. ICPC: Бастапқы медициналық көмектің халықаралық жіктелуі. OxfordUniversityPress, Оксфорд, 1987).

[64] Lamberts H., Wood M., Hofman – Okkes I. eds. The International Classification of Primary Care in the European Community: With a Multi – Language Layer. Oxford University Press, Oxford, 1993 (Ламбертс Х., Вуд М., Хофман-Оккес И. Ред. Еуропалық қоғамдастықтағы бастапқы медициналық көмектің халықаралық жіктемесі: көптілді деңгейі бар. Oxford University Press, Оксфорд, 1993).

[65] Mattsson L.G., & Westman G. Evaluation of provider continuity in primary care: actual versus random and potential continuity. *Fam. Pract.* 1987, 4 (4) стр. 251–259 (Маттсон Л.Г., және Вэстман Г. Жеткізушілердің сабақтастығын алғашқы көмекте бағалау: нақты немесе кездейсоқ және әлеуетті сабақтастық. Фам. Практ. 1987, 4 (4) бет. 251–259).

[66] Mennerat F. The development of a structured database for ambulatory care, In: Proceedings of the 8th Patients Classification Systems (Europe) International Working Conference, Brno, 30 September – 4 October 1992 (Меннерат Ф. Амбулаториялық көмек үшін құрылымдық дерекқорларды әзірлеу. Алынған: Пациенттерді жіктеу бойынша 8-ші халықаралық конференция материалдары (Еуропа), Брно, 30 қыркүйек - 4 қазан 1992 ж.).

[67] Mennerat F. Towards an episode-based case-mix measure for ambulatory care, In: Proceedings of the 9th Patients Classification Systems (Europe) International Working Conference, München, 15-18 September 1993 (Меннерат Ф. Амбулаториялық көмек үшін жағдайларды кешенді бағалау жолында. Алынған: Пациенттерді жіктеу бойынша 9-шы халықаралық конференция материалдары (Еуропа), Мюнхен, 15-18 қыркүйек 1993 ж.).

[68] Mitchell S.L. Addressing health information needs in continuing care, CИИ unpublished paper, 1998 (Митчелл С.Л. Үздіксіз емдеу кезінде медициналық ақпаратқа деген қажеттілікті қанағаттандыру, CИИ-дің жарияланбаған құжаты, 1998).

[69] Moutsiakis G., & Jackowski T. NIST project graphical user interface style guide v1.0. Sequoia Software Corporation, 1999, p. (Маутсиакис Г., және

Джаковски Т. NIST v1.0. пайдаланушының графикалық интерфейсінің стилі жөніндегі нұсқаулық. Sequoia Software Corporation, 1999).

[70] NHS/National Case – Mix Office. Definitions of Episodes Project. Phase 1 Piloting Report. 1998, 45pp (АЖҰБ/Ауру жағдайларын зерделеу жөніндегі ұлттық бюро. Жобаның Эпизодтарын Анықтау. 1-кезең Пилоттық есеп. 1998, 45 бет).

[71] NHS/National Case – Mix Office, Model for the NCMO Episodes of Care (EoC) Project. v0.2, 1998-06-30 (АЖҰБ/Ауру жағдайларын зерделеу жөніндегі ұлттық бюро, (EoC) «Емдеу эпизоды» NCMO жобасына арналған үлгі. 2-т.,1998-06-30).

[72] Object Management Group. OMG Unified Modeling Language Specification, Version 1.5 March 2003. URL: (Объектілерді басқару тобы. OMG біріздендірілген модельдеу тілінің ерекшелігі, 1.5-нұсқа, наурыз 2003 ж. URL:).

[73] Object Management Group. OMG Unified Modeling Language Specification, Version 1.5, March 2003. <http://www.omg.org> (Объектілерді басқару тобы. OMG біріздендірілген модельдеу тілінің ерекшелігі, 1.5-нұсқа, наурыз 2003 ж. <http://www.omg.org>).

[74] Rodrigues J.M., & Mennerat F. A Minimum Basic Data Set and two other data sets to structure the data about ambulatory care, In: Proceedings of the 5th International Conference on System Science in Healthcare, Omnipress, Prague, 1992: 1388–93 (Родригес Дж. М. және Меннерат Ф. Амбулаторлық көмек туралы деректерді құрылымдау үшін деректердің минималды базалық жиынтығы мен деректердің басқа да екі жиынтығы. Алынған: Денсаулық сақтаудағы жүйелік ғылымдар бойынша 5-ші халықаралық конференция материалдары, Omnipress, Прага,1992: 1388- 93).

[75] Rossi Mori A., De Simone M., Lalle C., Ricci F.L. In: Health telematics for clinical guidelines and protocols, (Gordon C., & Christensen J.P. eds.). IOS Press, 1995, pp. 185–98. (Росси Мори А., Де Симоне М., Лалле С., Риччи Ф.Л., Алынған: Клиникалық нұсқаулар мен хаттамаларға арналған денсаулық туралы тақырып, (ред. Гордон С. және Кристенсен Ж.П.). IOS Press, 1995, 185–98 беттер.).

[76] Rossi – Mori A., Consorti F., Ricci F.L. Task – Oriented organization of patient records: influence on interoperability and reuse of clinical information, In: Proceedings of EPRiMP, Rotterdam, October 1998 (Росси-Мори А., Консорти Ф., Риччи Ф.Л. Пациенттердің сырқатнамасын нысаналы ұйымдастыру: функционалдық үйлесімділікке әсері және клиникалық ақпаратты қайта пайдалану. EPRiMP материалдары, Роттердам, қазан 1998 ж.).

[77] Сэлмон П., Раппапорт А., Бейнбридж М., Хейс Г. Уильямс. Перенос проблемно-ориентированной медицинской карты вперед. AMIA, 0195-4210/96, 1996:463-7 (Сэлмон П., Раппапорт А., Бейнбридж М., Хейс Г. Уильямс. Проблемалы-бағдарланған медициналық картаны алға ауыстыру. AMIA, 0195-4210/96, 1996: 463-7).

[78] Wingert T., Krlewski J., Lindquist T., Knutson D. Constructing Episodes of Care from Encounter and Claims Data: Some Methodological Issues. *Inquiry*. 1995/96, 32 pp. 430–443 (Вингерт Т., Крлевски Дж., Линдквист Т., Кнутсон Д. Осы кездесулер мен шағымдар негізінде медициналық көмектің эпизодтарын құру: кейбір әдіснамалық проблемалар. Сұраныс. 1995/96, 32 бет. 430-443).

[79] WONCA International Classification Committee. *International Classification Committee. (ICPC-2)*. Oxford Medical Publications. Oxford University Press, Oxford, Second Edition, 1998 (WONCA Халықаралық жіктеу комитеті. Халықаралық жіктеу комитеті. (МЦПЫ-2). Оксфорд медициналық жарияланымдар. Оксфорд университеті баспасы, Оксфорд, екінші шығарылым, 1998).

МСЖ 35.240.80

Түйін сөздер: денсаулық сақтау ұғымдары, медициналық ақпарат, электрондық медициналық жазба, пациент, денсаулық сақтау жүйесіне қатысушы, медициналық қызметтерді жеткізуші, медициналық ұйым, медициналық қызметкер, денсаулық мәселесі, денсаулық жағдайы, денсаулық мәселелерінің тізбегі, медициналық қызмет, медициналық көмек көрсету, медициналық қызмет сапасы, медициналық қызмет көрсету, байланыс, элемент, медициналық көмек көрсету эпизоды, талаптарға арналған өкілеттік, жолдама, деректер қоймасы.

ТК төрағасы

Д.Е. Айтуарова

ӨЗІРЛЕУШІ

Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігінің «Салидат Қайырбекова атындағы Ұлттық ғылыми денсаулық сақтауды дамыту орталығы» шаруашылық жүргізу құқығындағы республикалық мемлекеттік кәсіпорны (Бұдан әрі – «ҰҒДСДО» ШЖҚ РМК).

«ҰҒДСДО» ШЖҚ РМК

Басқарма төрағасының м.а.



Д.Е. Айтуарова

Өзірлеме басшысы



Г.М. Ахметова

«ҰҒДСДО» ШЖҚ РМК

электрондық денсаулық сақтауды
стандарттау бөлімінің бастығы



Н.М. Төлеуханова